

UNIVERSITAT AUTONOMA DE BARCELONA

JAUME BOTEY VALLES

TESI DE DOCTORAT

UNA EXPERIENCIA POLITICA

L' ESQUERRA : TESTIMONIS D'UNA RESISTENCIA UTOPICA

Vol. I

INTRODUCCIO I ANALISI

DIRECTOR : Dr.RAMON VALDES DEL TORO

DEPARTAMENT : HISTORIA DE LES SOCIETATS PRECAPITALISTES I
ANTROPOLOGIA SOCIAL

FACULTAT DE FILOSOFIA I LLETRES

MARÇ 1993

INTRODUCCIO

Presentació

I - Coordenades històrico-polítiques i estat de la qüestió

1. Evolució històrica
2. Moviments socials i organització política
3. Coordenades socio-culturals

II - Treball de camp

1. Les històries de vida o testimonis com a instrument
2. Formulació de les hipòtesis
3. Els entrevistats
4. Les entrevistes

III - El punt de partida

1. Fets i valors
2. Relació entre observador i objecte d'estudi
3. El punt de partida

CAPITOL 1 : GENT DE FRONTERA

Presentació

1. Actituds-ideologia
2. Raons personals en les opcions
3. El tipus de compromís concret
4. Les adaptacions després del franquisme
5. Professió i nivells acadèmics

Texts seleccionats

Temes de debat, conclusions.

CAPITOL 2 : PERCEPCIO QUE ELS ENTREVISTATS TENEN DEL MON ACTUAL

Introducció : subsistemes econòmic, polític i cultural

1. Crisi global, final d'època
2. Fonamentalment es un crisi ètica
3. Crisi cultural i ideològica
4. La visió menys pessimista i sentit d'esperança

Texts seleccionats

Temes de debat i conclusions

CAPITOL 3 : MOBILITAT, EXCLUSIO/INTEGRACIO SOCIAL,

La crisi del subsistema tecnoeconòmic

Presentació : evolució històrica

1. Percepció que els entrevistats ténen del món del consum
2. Percepció que els entrevistats ténen de la classe obrera
 - a. El canvis. Concepte de classe.
 - b. Exclusió social : rural, urbana, 3er. Món.
 - c. Consciència de classe i corporativisme
3. Intents i percepció de les respostes
 - a. Anticapitalisme, falta de model, possibilitats del sindicat
 - b. Els reptes dels sindicalisme i de la classe obrera
 - c. Actituds noves davant de la marginació social
 - d. El subjecte històric de la transformació

Texts seleccionats

Temes de debat, conclusions.

CAPITOL 4 : DEMOCRACIA I PARTICIPACIO

La crisi del subsistema polític

Presentació. Partits, moviments socials i vida associativa.

1. Associacionisme voluntari
2. Percepció que es té de la democràcia formal
 - a. diferents actituds enfront dels partits
 - b. crisi dels mecanismes de representació i les institucions
 - c. percepció que els polítics ténen de la seva funció
 - d. actitud enfront de l'Estat
3. Intents i percepció de les respostes

Texts seleccionats

Temes de debat, conclusions

CAPITOL 5 : LA IDENTITAT NACIONAL

La crisi en el subsistema cultural - I

Presentació. Immigració interior i immigració estrangera.

1. La immigració dels 50-75 a Catalunya
 - a. Percepció dels processos d'integració
 - b. Problema cultural i identitat nacional
2. La immigració estrangera
Percepció dels entrevistats i processos d'interculturalitat
 - a. Portes obertes ?
 - b. Problemes culturals
 - c. Posicions respecte de la multiculturalitat

Texts seleccionats

Temes de debat, conclusions

CAPITOL 6 : FUNCIO I CREACIO SIMBOLICA

La crisi en el subsistema cultural - II

Presentació. La funció dels símbols i mites

1. Fracàs de les experiències político-simbòliques
 - a. Països del socialisme real
 - b. D'altres, i en especial Nicaragua
 - c. Els mites de la dreta
2. Crisi de l'autoritat com a fet simbòlic
 - a. Autoritat moral i autoritat legal. Pes de la institució.
 - b. La crisi de l'autoritat a l'Església
3. Crisi de la religió com a generadora de símbols
 - a. Fe-Religió
 - b. Percepció dels entrevistats
 - c. El compromís des de la laicitat.

Texts seleccionats

Temes de debat, conclusions

CAPITOL 7 : LES REACIONS DELS ENTREVISTATS

Valors, praxi i ideologia

Presentació. Ideologia i valors

1. Dreta-Esquerra ? Valors explícits a les entrevistes
2. La reflexió a partir de les experiències

Texts seleccionats

Temes de debat, conclusions

EPILEG **Marginació, utopia, història i laicitat**

- ANNEXS**
1. Bibliografia utilitzada
 2. Biografies sucintes dels entrevistats
 3. Qüestionari model de les entrevistes

Es obvi que aquest treball no hauria sigut possible si les setanta dues persones entrevistades no s'haguéssin prestat a explicar perquè i com intenten viure uns valors de la utopia.

A ells no només els hi haig de donar les gràcies per les estones de gravació i de correcció de l'escrit sino, sobretot, per la seva vida, pels esforços, per la lluita amagada, pel seu nedar contra corrent de cada dia.

Tan de bo aquest esforç mutu serveixi per a poder compartir, a partir d'ara, tantes búsquedes aïllades!

Dono les gràcies a Ramon Valdes que ha dirigit el treball aconduint-lo com a tesi.

A M^a.Pilar Massana i a Ramón Luque que han seguit pas a pas l'elaboració del manuscrit i hi han col.laborat.

A Paco Fernández Buey que n'ha seguit també l'elaboració.

A Maria Villanueva, Esteve Dèu, Josep M^a. Masjoan i Clara Parramón que van fer observacions als primers esbossos.

A José M^a. Montes, Anna M^a. García i Tere Alquézar que van fer la primera transcripció de les cintes.

A la Fundació Jaume Bofill per l'ajut econòmic que va alleugerir substancialment el cost del treball de camp.

INTRODUCCIO

Presentació

I - Coordenades històrico-polítiques i estat de la qüestió

1. Evolució històrica
2. Moviments socials i organització política
3. Coordenades socio-culturals

II - Treball de camp

1. Les històries de vida o testimonis com a instrument
2. Formulació de les hipòtesis
3. Els entrevistats
4. Les entrevistes

III - El punt de partida

1. Fets i valors
2. Relació entre observador i objecte d'estudi
3. El punt de partida

Presentació

A l'origen d'aquest treball hi ha la voluntat d'escoltar i una certa apologia de la narració. Un dels problemes del món d'ara es la falta de diàleg. No volem escoltar ni sabem explicar. No parlo només de la falta de diàleg interpersonal, d'aquell que ens fa sentir en comunió i amistat amb els altres. Les petites soletats individuals són una de les característiques d'aquest temps de la comunicació de masses. Parlo també del diàleg amb la naturalesa, del diàleg entre pobles, entre ètnies, entre el Nord i el Sud, entre creients i no creients.

Com si haguéssim aconseguit explicar-ho tot amb la raó a través d'una sola possible interpretació del món i que no hi hagi altre camí per resoldre els problemes que l'aplicació tècnica dels principis que aquella interpretació proposa. Però ni tot es pot explicar a través de la raó, ni hi ha una explicació única dels fenòmens de la societat. La tècnica ha de ser el conjunt d'instruments subordinada a les diferents possibles interpretacions. Hem vist com a mida que avancen la seguretat i la suficiència intel·lectual i moral que dóna la raó científica, avancen també el desconcert pels creixents graus d'irracionalitat, d'injustícia i de fanatismes.

Aquest treball pretén refer el diàleg amb aquell col·lectiu de persones que han fet eix central de la seva vida la voluntat de canviar les coses cap a un món més just. O, millor dit, pretén posar en evidència diàlegs que ja existien, que han existit sempre. Els entrevistats formen part d'aquell tipus de persones que han fet de la lluita contra la violència, la deshumanització, l'opressió, la injustícia i la desigualtat la raó de les seves actuacions. Parlen 72 persones, però podrien ser moltes més perquè afortunadament en el món actual, com sempre, el col·lectiu de persones resistents a un model de societat injusta és gran. Aquí expliquen quines són les raons fonamentals de la seva actuació, com l'expressen, perquè no s'han cansat, quin model de societat pretenen, amb quins instruments etc.

La majoria comparteixen els valors del que avui s'anomena "nous moviments socials" : solidaritat, ecologia, pacifisme, feminisme, cooperació, atenció a la marginació, etc. Formen part dels que s'anomenen valors "postmaterialistes" ¹, en contraposició als valors produïts per l'acumulació de béns i el consum, però són els valors de sempre que responen a la voluntat d'emancipació col·lectiva. La novetat només són les peculiars dificultats que ara ténen per expressar-se, perquè el model, la fonamentació filosòfica o política i les formes organitzatives que semblaven fins ara vàlides s'han esfondrat.

Els canvis radicals dels últims anys : econòmics i de l'increment del nivell de vida i de les necessitats; internacionals i la nova consciència de la interdependència mundial; ideològics, d'enfonsament de possibles models, de la consciència de noves problemàtiques, etc.. han afectat tan el comportament individual com el col·lectiu, la vida privada i la de les institucions.

Ha significat fonamentalment la crisi de la ideologia i les institucions a través de les quals s'expressava el pensament de l'esquerra. El discurs tradicional de l'esquerra se sustentava en una ideologia de transformació radical cap a una societat de distribució més igualitària de béns. Valors, ideologia i mites configuraven una visió global del món, una manera d'actuar, una moral i un projecte. Tot allò s'ha acabat. El reconeixement d'aquesta evidència ha significat per molta gent passar per una enorme purga, perdre els agafadors i referents.

Les actituds hegemòniques d'ara oscil·len entre el neoconservadurisme i el postmodernisme. El seu comú denominador és no posar en qüestió el sistema. S'accepta el capitalisme democràtic tal com ha evolucionat i més o menys de grat s'accepta el funcionalisme i el pragmatisme, el relativisme ètic i valoratiu. Prima l'anomenat "pensament dèbil". Lyotard hauria qualificat de "metarrelats" ² les narracions d'aquest treball, és a dir, d'aquells que ténen la pretensió d'emmarcar el significat del que expliquen en un il·lusori projecte d'emancipació col·lectiva que no obtindrà mai legitimació científica. Els grans ideals han desaparegut. Per a l'autoconsum individual queden els estímuls de la autorrealització i un cert esteticisme i narcisisme hedonista. No són possibles ni els extremismes ni els absolutismes.

¹INGLEHART Roland. *El cambio cultural en las sociedades industriales avanzadas*. Ed. S. XXI-CIS. Madrid 1991. cap. 2. INGLEHART, Roland, *Valores, ideología y movilización cognitiva en los nuevos movimientos sociales*. a DALTON Russell, *Los nuevos movimientos sociales* Ed. Alfons el Magnànim. València 1992. ANDRES Francisco i SANCHEZ Alejandro. *El sistema de valores dels catalans*. Institut Català d'Estudis Mediteranis. Barcelona 1991.

²LYOTARD, Jean François. *La condición postmoderna*. Catedra, Madrid 1986

La crisi de l'esquerra no és només intrínseca a l'esfondrament del seu ideal. Va lligada a la crisi de la política. Un dels patrimonis històrics de l'esquerra ha sigut la voluntat d'emancipació de la política en tant que "instància de la lliure voluntat dels homes". Però el pensament conservador penetra amb èxit els seus valors en societat a través d'un pensament aparentment no-axiològic. La política, sobretot en la seva dimensió de gestió econòmica, es desideologitza, i això paradoxalment deixa el camp lliure a una nova forma de política entesa estrictament com a gestió. La política es "despolititza" és a dir, es "desmoralitza". Potser la reacció contrària a aquest fet explica en part la importància creixent dels nacionalismes com a expressió de sentiments i valors col·lectius o d'algunes expressions de fonamentalisme polític o religiós.

Davant d'això les reaccions són múltiples. Una d'aquestes és la dels que segueixen creient en la teoria i en la pràctica, que cal canviar el sistema. Però no se sap com fer-ho, per on començar ni amb certesa cap a on anar. Enmig d'aquesta desorientació sorgeixen mil i una experiències que apunten cap a aquest fi des de perspectives i mons diferenciats. Els valors que les sustenten probablement són els mateixos que abans, però els signes, símbols, paraules i institucions que les expressen són diferents i no ténen encara expressió política que pugui aparèixer com a alternativa.

Aquest treball no pretén mirar el passat : què ha caigut, perquè, com ho viu determinada gent, perquè uns se senten desencisats i altres aferrats als antics models etc., sino de veure com, a partir del que ha passat, s'està construint el futur : sobre quines bases, sobre quins valors o sobre quina mena de noves organitzacions.

Si durant uns mesos he escoltat a les 72 persones que ens parlaran, continuant converses sobre projectes comuns que amb la majoria havíem tingut, a les pàgines que vénen no faré sinó seguir parlant amb elles, mirar d'aprofundir el seu pensament i intentar situar en un marc més global la seva actuació. No es tracta d'argumentar ni d'interpretar a meu aire el que ells diuen, sino d'explicar el que expliquen i de recordar-ho. No es tracta de substituir el llenguatge narratiu per un llenguatge purament argumentatiu propi d'entesos com si la narració fos una forma "pre-científica" de comunicació, sino de donar relleu al caràcter emancipatori del llenguatge narratiu.

Sobretot perquè la seva força no vé de l'argumentació, sino de la vida i de la pràctica. La història és l'experiència de la realitat amb totes les seves contradiccions i conflictes, i la vida històrica porta l'experiència de la no-identitat, de la desigualtat i de la marginació. Tinc el convenciment que en un moment de crisi profunda de models

teòrics i polítics, i de falta encara de suficient coneixement de la realitat per a poder construir un nou model, el valor de les micro-experiències i el conèixer les raons de la pràctica de moltes persones és fonamental i que relats així son necessaris. Per a reconstruir el pensament de d'allò que d'una manera tan imprecisa en diem "esquerra" cal una reflexió sobre problemes concrets, sobre l'experiència, sobre la praxi. El més immediat i el tocar de peus a terra es el punt de partida insubstituïble per a poder construir alternatives globals. I una reflexió sobre la reflexió d'aquests protagonistes.

Aïlladament cada un d'aquests relats és un relat d'esperança tret de la vida quotidiana, però tots junts donen l'esperança a la mateixa vida quotidiana. Son persones, records, experiències "perilloses", perquè son com un shock cultural saludable en el món benestant. Tothom sap que existeixen, tothom té algun amic al que aprecia i admira però la sola presència del qual incomoda perquè ens recorda la fragilitat de les nostres seguretats. Gairebé sempre aquestes persones i institucions no ténen més que l'autoritat moral que la societat secretament els hi atribueix. Malviuen. No només perquè les necessitats que volen atendre són infinitament superiors als seus medis, sinó perquè la societat, després de que els hi ha atorgat el reconeixement moral ja procura que no disposin de medis, no fos cas que la seva actuació arribés algún dia a ser alguna cosa més que un crit testimonial. La seva actuació respòn a unes exigències ètiques que es viuen com a imperioses, i per això, cada una d'elles en el seu camp, sent com la urgència del problema o del projecte immediat l'arrossega, i d'aquí que viuen desarticulades, sense contactes. Fan falta encara molts esforços de coneixement, contactes, coordinació, debats, etc. de tota aquesta xarxa ja existent per a superar la situació general de fragmentació i el sentiment individual de no viure en un pou sense sortida per part dels que s'hi estan jugant part de la seva vida. Aquest és també un altre objectiu d'aquest treball.

Aquesta introducció respòn breument a aquestes tres preguntes : 1. "de quin sector de la societat estem parlant?" A la primera part delimito molt breument l'espai ideològic en el que se situen els entrevistats a partir de la configuració actual dels corrents polítics i culturals. 2. "en concret de quines persones estem parlant?" A la segona part explico com s'ha escollit la mostra i el treball de camp. 3. La tercera part finalment respòn a la pregunta "quins son els pressupòsits metodològics i ideològics que sustenten la investigació?"

I - COORDENADES HISTORICO-POLITIQUES I ESTAT DE LA QÜESTIO

A fi de situar correctament a quin marc ideològic correspon la mostra i per tant de poder analitzar les respostes a partir del context en el qual es pronuncien, es imprescindible fer un breu repàs històric, forçosament esquemàtic, i una breu caracterització de les diferents propostes actuals, també forçosament esquemàtica. Utilitzaré els termes en la seva significació primera i aparentment més simple, tot i ser conscient de la imprecisió d'expressions com "societat civil" o "societat política", "dreta-esquerra", "moviments socials", "organitzacions de masses", "hegemonia", etc.

1- Evolució històrica

Superats els efectes de la guerra, Europa entra en una època de creixement, del Welfare State, de l'increment de serveis, sobretot de la protecció social. El teoritzador és Keynes. El keynesianisme significa un gran pacte social entre Estat i agents socials per al repartiment de la riquesa dintre de la lògica del sistema capitalista. L'Estat intervé en economia : planificant, assumint la gestió d'algunes empreses (economia mixta), redistribuint la riquesa per medi d'impostos progressius, garantint la seguretat de la població i donant serveis públics, en especial sanitat, ensenyament i subvenció a la vivenda. L'èxit de la proposta provoca el considerable increment de la classe mitja al món occidental i països industrialitzats. Paralelament al millor benestar, creix la voluntat de participació de grans masses en la "cosa pública" i l'exigència de noves formes de democràcia. Per aquest segon fenomen s'acostuma a posar una data mítica : les revolucions de la primavera del 68.

Al costat de la força escenogràfica i de la litúrgia revolucionària, Maig del 68 fou la posada en escena de la relació violenta de l'individu amb el grup i de l'individu amb les institucions de l'Estat. Fou el refús a la penetració dels "aparells ideològics de l'Estat" a la vida pública i privada, a les jerarquies del saber, del sexe, de la família, del culte, de classe, dels antics tutors de la joventut. Freud fou el nou tutor, però de manera paradoxal també ho serà Marx. Passats gairebé vinticinc anys s'han fet totes les interpretacions possibles d'aquell fenomen (ruptura, inici de la modernitat, rebelió contra el consum, crítica a l'alienació postindustrial, aparició del món marginal, etc..), i hem de reconèixer que bona part de les aspiracions igualitàries i de llibertat d'avui ténen el seu origen en les cendres d'aquell incendi que es va apagar tan aviat.

Estem en plena guerra freda. Els Partits d'esquerra del Sud d'Europa experimenten un gran creixement. Alguns, un sector de la tradició comunista, posen en qüestió el model

de pacte social propiciat pel keynesianisme, i altres teoritzen la possibilitat de fer compatible el socialisme amb el modus de producció capitalista, la socialdemocràcia. Però aquesta té un doble discurs : per a uns (p.ex.Norberto Bobbio), la pròpia evolució del sistema capitalista caminarà cap a un gradual repartiment de la riquesa. No cal cap trencament. Per a d'altres (p.ex.Miliband), cal una "reforma forta" del sistema i aquesta no es pot donar sense el suport de les masses. Cal la "politització" de la societat civil en el seu conjunt i cal per tant impulsar les organitzacions populars.

Entorn dels anys 73-75, una crisi cíclica més del capitalisme acaba amb el somni de l'Estat del Benestar i s'inicia el replantejament del paper assignat a l'Estat perquè aquest no pot suportar el pes de les funcions econòmiques i polítiques que se li atribueixen i s'inicia el retall de prestacions i serveis. Els discursos del keynesianisme o de l'anticapitalisme són en part substituïts pels cants de lloança al "mercat". La socialdemocràcia ha de readequar el discurs i la pràctica política : per a obtenir un millor creixement i repartiment, cal parlar d'austeritat.

No era només una crisi econòmica, quantitativa, sinó també una crisi de societat i de valors, qualitativa. La societat i sobretot les noves classes mitges, segueixen exigint un major nivell de vida i de consum que l'Estat no pot garantir, i menys en moments de crisi. Avui és teoria comú afirmar que l'Estat del Benestar ha mort per sobrecàrrega i autoobstrucció capitalista entre l'increment indefinit de les noves demandes que ha generat de consum per una banda (necessàries pel funcionament del sistema capitalista) i de protecció social per l'altra (excessives i molestes pel funcionament del sistema capitalista). Les obligacions fiscals, de planificació, de control etc.. son traves que desincentiven al capital : l'Estat, sotmès a mans privades que no accepten el control i les limitacions imposades, no pot afrontar adequadament demandes contradictòries entre la creixent frustració de la població que segueix exigint millors serveis i l'exigència de no-control dels organismes privats de l'economia que el sustenta.

S'inicia de manera sistemàtica el camí cap a l'individualisme, la desafecció de les masses respecte de l'Estat i el camí cap a la societat dual : l'Estat s'inhibeix en part de les seves funcions d'equilibrador, es reconeix que aquests béns no podran ser disfrutats per tothom i disminueix la capacitat dels partits per donar vida a les seves promeses, en particular dels que propugnen un major paper de l'Estat. I per altra banda sorgeixen moviments socials nous que responen a una nova consciència de les llibertats individuals, de la qualitat de vida, del reconeixement de la limitació dels recursos naturals, de la consciència dels desequilibris mundials, etc. : ecologia, pacifisme i desmilitarització,

solidaritat, feminisme... exigències que en tant que qüestionen el model en la seva globalitat tampoc poden ser assumides per l'Estat.

Des de diferents òptiques -la dreta conservadora exigint major llibertat i els nous moviments socials exigint millor repartiment- hi ha un tema de fons : es posa en qüestió l'Estat i per tant es posen en qüestió les formes de representació i de democràcia delegada. Comença a existir la sensació que probablement les noves necessitats socials, tan les representades pel sector conservador com les dels nous moviments socials, poden expressarse millor i més directament a través de les pròpies corporacions o dels moviments socials que a través del Partits Polítics. La crisi en el subsistema econòmic és també una crisi política i de valors.

2- Relacions entre moviments socials i partits.

Les propostes de sortida o de "teràpia" de la malaltia seran tantes com propostes polítiques. Un partit polític i un moviment social ténen diferents funcions : un partit ha de tenir una visió global dels problemes de la societat i elaborar alternatives globals, i un moviment social té una visió parcial, concreta, la dels valors que defensa i els objectius que proposa... En la mida que l'objectiu d'un moviment social depassa les possibilitats concretes de gestió de l'administració o en depèn econòmicament, es converteix en moviment sociopolític.

Durant el franquisme, donada la situació d'excepcionalitat, molts moviments socials, reivindicatius i culturals tenien caràcter sociopolític perquè a partir d'una reivindicació econòmica o acció cultural es qüestionava el subsistema polític. Hi havia un lligam clar a la consciència de la gent entre la reivindicació concreta i la sortida política global. El primer gran moviment i organització de masses sociopolític fou el sindicat. Però avui la majoria dels moviments socials entitats i moviments de masses s'han convertit en sociopolítics en tant que en bona part depenen dels pressupostos de l'administració. El principal perill que ténen aquests moviments socials és el del corporativisme : quedar ensimismats en la pròpia actuació i perdre les perspectives globals.

Els Nous Moviments Socials, que defensen un model de societat fonamentat en uns valors contradictoris als valors vigents, no poden fer prevaldre els seus objectius parcials sense demanar solucions globals. Per exemple, els moviments ecologistes, pacifistes, de solidaritat, feministes... o d'altres, que per la seva envergadura reclamen solucions globals, p.ex., els moviments contra la droga. En la mida que es prioritzen

alguns d'aquests temes, es qüestiona el sistema en la seva globalitat. No es pot parlar d'ecologia sense posar en qüestió, p.ex., el model de creixement indefinit. No es pot parlar de pau sense posar en qüestió les despeses militars o les aliances internacionals. No es pot parlar de droga sense posar en parlar de les implicacions policials, econòmiques, d'ordre públic o les mateixes relacions internacionals. En definitiva es qüestiona la racionalitat del model de desenvolupament. La prova és que els moviments d'aquestes característiques que s'han decidit a participar, a partir d'una òptica més o menys anti-sistema, en el joc electoral i de partits constituint-se com a partit i presentant-se a les eleccions, han viscut en una permanent contradicció.

Donat que els entrevistats procedeixen dels moviments socials i en les entrevistes s'ha fet tema de conversa la relació entre els valors que aquests moviments defensen i la seva representació en les institucions democràtiques i partits, descriuré breument els diferents models de relació entre uns i altres. No serà un anàlisi històric sinó una exposició de "paradigmes" o referents abstractes. En l'actualitat no hi ha cap d'aquests models en estat pur. La realitat actual de les relacions entre societat civil-societat política és complexa i els models s'interrelacionen. Però una definició de models pot ajudar a comprendre i analitzar les entrevistes.

El model de "l'Estat-tot" i el model de "l'Estat-res".

Model totalitari : el Partit encarna la veritat històrica i política i crea els moviments socials i de masses per a impregnar-ne la societat. I si no els crea ha de ser-hi present per a controlar-ne l'orientació, especialment al sindicat, concebut com "corretja de transmissió" de la voluntat del partit cap a la població. Hi ha un estricte control de la vida privada i de la llibertat d'expressió. El paradigma d'aquest model han sigut tan els països de l'Est, sobretot en el seu origen (model estalinista), com les experiències feixistes. El fracàs de l'experiència significa també el fracàs del model. A l'extrem contrari hi ha aquell model que preten que el protagonisme de l'Estat en la vida pública o privada sigui el mínim. Model llibertari, que qüestiona en profunditat la validesa dels partits polítics i de l'estructura de l'Estat com a instruments de transformació i de participació. En la seva puresa original aquesta opció ha no es dóna, però alguns dels nous moviments socials participen dels seus postulats.

Els models actualment en debat

1. L'Estat mínim liberal, inspirat en els principis de la llibertat individual i de la democràcia liberal : en economia es preconitza una societat civil forta en mans de les grans corporacions empresarials, la cessió de l'Estat a mans privades de les grans empreses i serveis. La intervenció de l'Estat és precisament no intervenir. El mercat és

el mecanisme per excel·lència d'autoregulació social. L'Estat és el subsidiari dels interessos privats i el seu paper ha de quedar reduït a : 1. la funció d'àrbitre en última instància de les grans regles de joc de la convivència, 2. la prestació els grans serveis públics, justícia, exèrcit... 3. socialització de les pèrdues de les empreses no rentables. Aquest model no crea consens, oblida les grans masses de població, però tradicionalment ha instrumentalitzat al seu servei dos grans camps ideològics generadors d'hegemonia : el nacionalisme i la religió. Entorn d'ells es poden aglutinar les voluntats col·lectives ja que impliquen una determinada lectura no-racional de la història, un sentiment col·lectiu i una constel·lació de valors que configuren institucions tan sòlides socialment com la família o l'escola. Culturalment aquest model té molt a veure amb els actuals corrents conservador i neoconservador ³.

2. La transformació gradual des de l'humanisme de la Il·lustració. Es fonamenta en l'aprofundiment dels valors "llibertat, igualtat i fraternitat" de la Revolució Francesa junt amb altres valors humanistes de la Il·lustració : la primàcia de la raó, la confiança en la ciència i el progrés, la felicitat humana. Ha acceptat amb més o menys convicció, segons els llocs, el mètode marxista d'anàlisi de la realitat, però mai el seu humanisme ni les seves propostes de transformació. Hi havia una confiança absoluta que la transformació del capitalisme cap a una societat més igualitària es produiria d'una manera gradual, per les pròpies contradiccions del capitalisme. Històricament aquest model s'ha plasmat en les diferents formes de socialdemocràcia europees (Austria, Alemanya, Anglaterra, França, Espanya..), adaptant els principis a la realitat de cada país. Les múltiples formulacions que ha tingut fan que sigui un dels models més difícils de definir. En general es considera que al partit li cal vetllar per la defensa i millora del sistema i al sindicat per la defensa i millora de les condicions de vida dels treballadors. En cap de les seves formes, però, ha plantejat la necessitat d'un canvi radical del modus de producció capitalista. D'aquí la seva visió fonamentalment economicista de la història i de la política i la font principal de les acusacions que se li fan des dels sectors que qüestionen el sistema : ha estat condemnada a administrar el capitalisme i a actuar segons els seus dictats. S'ha convertit en la seva gestora pel bé o pel mal perquè obeeix a les lleis del mercat en els seus alts i baixos. Des d'un punt de vista cultural, no s'ha creat

³ BELL, Daniel. *El advenimiento de la sociedad postindustrial*. Alinaza. Madrid 1977. BELL, Daniel. *Las contradicciones culturales del capitalismo*. Alianza, Madrid 1977. BERGER, Peter. *La revolución capitalista*. . Ed. 62. Barcelona 1989. BERGER Peter y KELLNER H. *Un mundo sin hogar. Modernización y conciencia*. Ed. Sal Terae. Santander 1979. KRISTOL I. *Refle un neoconservador*. Grupo Ed. Latinoamericano. Buenos Aires 1986. NOVAK, M. *El espíritu del capitalismo democrático*. Tres Tiempos, Buenos Aires 1983.

hegemonia social ni cultural ni s'ha plantejat la formació d'identitats col·lectives. Ha confiat en la dinàmica de transformació social que poden impulsar les èlites. ⁴

3. El model de societat política d'una esquerra radical, amb el qual se sentirien identificats la majoria dels entrevistats. Però pròpiament no es pot parlar d'un sol model, es un magma. Aquí inclouria des de les tradicions del pensament del socialisme autogestionari, el trotskisme, els moviments d'alliberament més o menys d'inspiració marxista sorgits a Hispanoamèrica o a l'Àfrica en el moment de la descolonització, y de manera més específica, la proposta que prové de l'aplicació del pensament marxista en democràcia que tingué en Gramsci un dels principals teoritzadors, però que en foren el catalitzador les demandes i els valors sorgits a rel del 68 i que, amb notables diferències, ha servit d'inspiració ideològica a la major part de partits comunistes europeus. No qüestiona l'Estat ni els mecanismes de representació, però exigeix una transformació radical de les estructures econòmiques i del model cultural. Cal que la societat estigui fortament vertebrada i potenciar i afavorir tota mena d'associacions, sobretot la sindical, i la seva autonomia. Es bo que el militant tingui una doble militància al partit i a l'entitat. El partit no decideix la vida de l'entitat, però el militant, a l'entitat, té la visió global dels problemes de la societat que el partit li ofereix en tant que militant del partit. El fracàs dels països de l'Est i la millora de les condicions de vida de la classe obrera i la seva fragmentació ha fet perdre incidència i credibilitat a aquest model. ⁵

⁴ Vegí's, per exemple l'article de Gianni BAGET BOZZO *¿Ocaso del socialismo? ¿Por qué los socialistas democráticos son tan vulnerables en la cuestión moral? Se han definido con una propuesta de capitalismo con rostro humano, se han ofrecido como gestores de un sistema con el que no se identifican. Así, ha desaparecido el objetivo movilizador del socialismo como ideal, es decir, del Estado que pone en práctica condiciones reales de igualdad. Ha desaparecido la movilización moral de los socialistas y también su creatividad intelectual*". El País, 12 de febrero 1993.

⁵ He volgut esmentar, ni que sigui a peu de pàgina un últim model o referent, el de la societat fragmentada, el clientelisme, model d'actuació corrupte. No perquè tingui cap validesa teòrica, sinó perquè és a ell al que implícitament es refereixen molts dels entrevistats. Es tracta de la corrupció de la política i de la corrupció en general a la societat. Malauradament aquesta forma degradada però freqüent és una de les causes del desencís i dels reclams continuats a la ètica per part dels entrevistats. Davant el fracàs dels anteriors models, d'haver perdut peu a les bases, de no haver pogut canviar la consciència de la població, etc.. els partits, sobretot els que han obtingut majories governamentals, han caigut en una fórmula degradada de relació amb la societat civil: el clientelisme, és a dir, la subordinació de la societat civil a partir de la subordinació de cada una de les petites entitats. La finalitat és captar l'electorat a partir de captar la suma de petits grups de possibles electors. Això implica una greu confusió entre el que són els moviments socials amples i les organitzacions de masses ja existents. Es creu que captant les organitzacions de masses es capten corrents d'opinió més amples, els moviments socials. Més aviat s'aconsegueix el contrari: crear una societat meitat esclava i comprada, i meitat que "passa" del sistema, societat meitat "hiperpolitzada" (dels que busquen el propi benefici o el de l'entitat), i societat meitat "despolitzada" (dels que se'n desentenen). El partit es converteix en l'empresari general de la societat i

3- Coordenades sòcio-culturals

La realitat no es, però, tan simple. Sobretot no ho son les coordenades filosòfiques o culturals sobre les que se sustenten aquestes propostes. Es difícil, per no dir impossible, sustentar una proposta política -que inclús en el sentit més prosaic del terme necessita suport electoral- sense un ampli consens, sense una penetració a la societat dels valors que defensa, en definitiva sense possibilitat de crear hegemonia en un sector de la població entorn d'aquests valors. Actualment sembla que hi ha cos doctrinal, o si més no hegemonia, només per les propostes conservadores. No n'hi ha, o com a mínim no hi ha hegemonia, pels sectors que demanen la transformació del sistema, del que formen part els entrevistats, potser perquè al desaparèixer el referent "socialista" no hi ha eix ideològic vertebrador..

A través de processos complexos i dolorosos durant els tres últims segles l'home occidental ha caminat cap a la llibertat individual i l'intent d'autorealització. Aquest procés ha tingut els extraordinaris resultats de progrés material i creixement econòmic però ha sigut profundament contradictori en els resultats culturals produïts i en la conquesta de la llibertat. La disfunció existent entre els dos àmbits porta a la reflexió sobre la fonamentació racional dels valors, és a dir sobre els ideals de la il·lustració.

De la il·lustració neixen tan els ideals burgesos de la Revolució Francesa com els del socialisme, comunisme i anarquisme : la confiança en l'home, en la ciència, en la raó, en la història, en la fonamentació ètica de la política, en la tolerància i la llibertat, i en la possibilitat de l'extensió universal del progrés i la felicitat. L'experiència ha demostrat l'incompliment del propòsit il·lustrat. Des d'un punt de vista liberal, a mida que la ètica protestant de la professió ha deixat de configurar la vida privada, degut precisament a l'excedent de béns materials produïts mercès a la concepció de l'eficàcia, al puritanisme i austeritat, guanya influència en la vida privada l'estil de vida utilitarista i hedonista, com havia pronosticat Weber ⁶. A mida que el desenvolupament de la ciència i la tècnica ha anat disolent l'antic món simbòlic ⁷ i per tant les grans tradicions que donaven sentit i unitat a la vida, és més difícil trobar legitimacions universals dels valors, i aquests es

crea amics o enemics en funció de les fidelitats. en el fons és la mateixa actitud del totalitarisme, aquesta vegada des de baix.

⁶ Weber cita molts exemples de corrupció de l'esperit de l'ascètica religiosa per l'abundància dels diners, des del monacat medieval a les congregacions religioses actuals. Corrupció que, adverteix, ha sigut sempre pronosticada pels caps de totes les reformes religioses. Cita un sermó de John Wesley, del S.XVII : "Yo temo : donde la riqueza aumenta, la religión disminuye en medida auténtica..." WEBER Max. *La ética protestante y el espíritu del capitalismo*. Ed. Península. Barcelona 1975. pg. 249.

⁷ CORBI, Marià. *La religió que ve*. Ed. Claret. Barcelona 1991.

subjectivitzen i individualitzen, perden la capacitat de conformar l'estil de vida col·lectiu. A mida que el fracàs de l'experiència dels països del socialisme real ha demostrat la distància que pot haver-hi entre raó i pràctica, perd igualment sentit el pes que s'havia donat a la racionalitat planificadora o les explicacions mecanicistes que s'havien donat entre infraestructura i superestructura, entre canvi de les condicions materials i canvi de la consciència. A mida que la tècnica ha demostrat la capacitat de destrucció, s'ha convertit en un boomerang per la raó humana.

La moral de la Il·lustració, si més no en l'intent d'universalitzar els béns de la raó i la felicitat per a tothom, ha fracassat. Ens ho fa present, a més, cada dia, l'irracionalitat creixent del carrer i dels noticiaris. Els valors orienten la conducta i li donen una càrrega afectiva en funció d'uns principis. Comprendre la conducta vol dir poder explicar sobre quins principis se sustenta i entendre'n el significat. Si no es troba justificació racional dels valors, la raó última de determinades actuacions no és explicable. Es confirmaria la tesis de Weber sobre el politeisme dels valors i es deixa el camp lliure als enfrontaments sobre les emocions fonamentals. A la subjectivització de la raó correspon la irracionalitat en la moral. L'excés de llibertat per "anomia" provoca la pèrdua de llibertat: cal omplir el sistema de normes, de lleis per a tot, pels aspectes econòmic, polític o cultural, anar depressa, preveure.. burocratitzar.. crear nous organismes que "facin complir"... però...complir què?

Davant del desori les respostes immediates han sigut dues: 1. cal el retorn a la premodernitat (el conservadurisme) i 2. cal prescindir de la modernitat i de la raó (el postmodernisme). El conservador responsabilitza als ideals de la modernitat del relativisme dels valors. McIntyre afirma ⁸ "si algú està interessat en la universalitat dels valors, que no la busqui en la modernitat sinó en la premodernitat". L'home modern va tenir la inútil pretensió de buscar una fonamentació universal de la moral en la raó. Ara en pateix les conseqüències. El conservador refusa la societat moderna i el seu funcionalisme econòmic-administratiu, les trabes, la necessitat de pacte, els canvis en els valors tradicionals de la moral, el laïcisme i la pèrdua de pes de les institucions que històricament han fonamentat la societat. Hi trobaríem l'exaltació del sistema capitalista feta per Hayek ⁹ i el lliberalisme conservador de Friedman en defensa de la lliure empresa i lliure mercat i el retorn a la situació prèvia al pacte keynesià; la persecució anticomunista de McCarthy; la tendència al retorn als clàssics en cultura i educació; una nova forma de pensament nacionalista i elitista que a França tindria l'expressió política de Le Pen i com a teòric a Alain de Benoist; en pensament religiós un cert desig de retorn

⁸ McINTYRE, *Tras la virtud*. Ed. Crítica 1988.pg. 74 ss.

⁹ HAYEK, Friedrich, *Camino de servidumbre*, Alianza. Madrid 1985.

a la cristiandat medieval que pel costat més extremista estaria representada per l'escisió de Lefèvre, etc. Pel conservador, les respostes als grans problemes son perennes, l'única filosofia es la clàssica, la política, l'antropologia, la teologia son intemporals. Han sigut les causes ideològiques i la voluntat d'autonomia de la moral les que han pervertit la societat actual.

A l'extrem oposat, el postmodernisme no només refusa la modernitat. Passa. Passa inclús d'aquelles nobles propostes il·lustrades que han fet possible la seva existència : del concepte de democràcia i la possibilitat de creació d'una comunitat de persones lliures i responsables, de la proposta d'emancipació col·lectiva en llibertat, del concepte revolucionari de la fraternitat universal. La raó s'ha afeblit, els intents de construcció d'un pensament amb fonaments sòlids son "metarrelats", abstraccions sense sentit. Els intents de salvació col·lectiva són impossibles : la mateixa història s'ha encarregat de ridiculitzar-los. Auschwitz o Praga-68 son macabra la burla d'uns dels intents de construccions sòlides a partir de principis universals. Però l'individualisme liberal també ha fracassat : la vergonya de l'existència del Tercer Món s'encarrega de desmentir la falàcia dels seus triomfs. No hi ha possibilitat de grans ideals. L'escepticisme i cinisme del postmodern no és un trencament amb el passat de la modernitat racional, sinó senzillament arribar a les últimes conclusions de la fatuitat de les pretensions de la raó, de la pèrdua de sentit dels valors universals. Només queda lloc per a les microracionalitats, pel pensament feble, per la microexperiència individual, sense voluntat de donar-li un valor que vagi més enllà de l'estrictament individual.

Conservadurisme i postmodernisme probablement no ténen en comú més que el refús a la modernitat i a la raó planificadora i estructuradora que a les societats modernes exerceix l'Estat com a àrbitre. O perquè s'ha de deixar que la llei del més fort s'imposi per sí sola sense trabes o perquè es considera que ja no val la pena lluitar per canviar un sistema impossible de canviar i que ha demostrat sobradament la seva crueltat i misèria. Un simple repàs a les vides dels entrevistats i als seus compromisos polítics, socials o amb la marginació és suficient per posar en evidència que la seva actitud i òrbita mental estan tan lluny de l'un com de l'altre.

No es possible però prescindir de la modernitat en el sentit de progrés, capacitat tècnica o raó pràctica, ni és lícit de prescindir-ne entesa com a llibertat, autonomia, laïcitat. L'intent de reconstruir les bases culturals i polítiques del món d'ara a partir d'aquests fonaments tindria com a versions : a. el Neoconservadurisme, en defensa de l'individualisme en economia i del conservadurisme en moral i b. l'intent de seguir aprofundint els valors de la modernitat guiats per la raó i per una ètica fonamentada sobre la justícia i la solidaritat.

Pel neoconservadurisme la causa de la crisi actual de la societat no son els principis de la il·lustració o de la modernitat sino la pròpia acumulació capitalista de riquesa. Seguint el pensament de Weber "el poder ejercido por la concepción puritana de la vida no sólo favoreció la formación de capitales, sino, lo que es más importante, fué favorable sobre todo para la formación de la conducta burguesa y racional (desde el punto de vista económico).. Dicha concepción asistió al nacimiento del moderno "hombre económico". Ahora bien, estos ideales de vida fracasaron al no poder resistir la dura prueba de las "tentaciones" de la riqueza..." ¹⁰, Bell posa la "contradició fonamental del capitalisme" en la falta d'integració entre sistema econòmic i sistema cultural, entre l'èxit de la producció i el fracàs moral que ha conduit a l'hedonisme, al "jo" buidat de contingut com a única referència : "La ética protestante fué socavada, no por el modernismo, sino por el propio capitalismo (...) El hedonismo, la idea del placer como modo de vida, se ha convertido en la justificación cultural, sino moral, del capitalismo. Y en el *ethos* liberal que ahora prevalece, el impulso modernista, con su justificación ideológica de la satisfacción del impulso como modo de conducta, se ha convertido en el modelo de la *imago* cultural. Aquí reside la contradicción cultural del capitalismo" ¹¹

L'esperit del capitalisme ha fracassat pel seu propi èxit aniquilant el sistema de valors sobre el que se sustentava. Es una crisi espiritual, i més concretament, religiosa. La societat burgesa va acceptar l'individualisme radical en economia pero frenava la llibertat cultural amb les normes de la religió. Es refereixen evidentment a una religiositat intimista i individual, però que ha de tenir també la seva traducció social. De manera imperdonable la gent s'ha desentès dels problemes de la col·lectivitat i de la solidaritat, han quedat tancats amb les petites comoditats domèstiques...

Els neoconservadors fan una defensa tancada del "capitalisme democràtic" sense cansarse de cantar les seves virtuts : potencia l'activitat, l'iniciativa individual, l'esperit d'empresa, es condició necessària per la democràcia, crea les condicions per la llibertat i la justícia, es el sistema que millor possibilita la distribució de riquesa, allibera les poblacions oprimides. El problema fonamental del Tercer Món no es que siguin societats capitalistes, sino que no ho son suficientment. El pensament neoconservador es presenta amb una imatge agresiva, segur de sí mateix, que no vol tenir res a veure amb una nostalgia del passat. En un intent ja gairebé ridícul Novak funda el que ell anomena la "teologia bíblica del capitalisme democràtic" ¹².

L'Estat no té perquè fer-se càrrec dels immensos costos socials que suposen en aquest moment els serveis públics i la seguretat. La llibertat, la competència i l'estímul individual son els principis substitutoris de l'Estat del Benestar. Posar aquests serveis

¹⁰ WEBER Max. Ibid. . pg. 250

¹¹ BELL, Daniel. Ibid. pg. 33.

¹² NOVAK M. *El espíritu del capitalismo democrático* Ed. Tres Tiempos. B. Aires 1984.

sota la regulació de les lleis del mercat significa despolititzarlos i el mercat actúa com un mecanisme neutre que dispersa responsabilitats¹³. Es tracta per tant de "despolititzar" les demandes de les necessitats bàsiques i que sigui la societat civil la que se'n faci càrrec. A tal fi cal reforçar les estructures socials intermitges (associacions voluntàries, fundacions, esglésies..) i a cada un dels ciutadans la responsabilitat dels seus assumptes : ensenyament, seguretat etc.. Una societat civil fortament organitzada entorn dels seus interessos reforça la cohesió social i evita el questionament d'altres temes fonamentals. Les estructures intermitges més importants pel neoconservadurisme son "la familia, la religión institucionalizada y las estructuras comunitarias cooperativas, sindicatos y otras asociaciones que protegen o fomentan intereses particulares"¹⁴ Una prova de l'èxit del neoconservadurisme es la penetració social de la idea del menyspreu per la política com una activitat insegura, poc digna, alimentant la mentalitat sòcio-tecnològica i l'actuació social a partir de la gestió privada i eficaç dels propis interessos.

No es difícil endevinar que aquestes han sigut les bases filosòfiques del model Reagan y Thatcher i no es tampoc difícil endevinar quins son els seus principals enemics : d'una banda aquells que buscaríen el retorn a la premodernitat (conservadors) o dels que parien del relativisme absolut de valors (postmodernime). Però sobretot els seus principals enemics son les històriques mentalitats de les esquerres que reclamen un paper més important de l'estat i la politització de la societat civil. Més encara, seràn enemics d'aquest pensament aquells sectors, com el dels entrevistats, que es fan presents en els sectors de la marginació i amb la seva sóla actuació denuncien la característica d'excloent i segregacionista d'aquest model de societat.

Faig finalment esment en aquest repàs esquemàtic (que no té altre pretensió que situar el marc ideològic i cultural dels entrevistats) als "intents d'aprofundir els valors de la modernitat guiats per la raó i per una ètica fonamentada sobre la justícia i la solidaritat". Aquest sol enunciat posa de manifest altra vegada que estic parlant d'un magma. Hi hauríen les mateixes tradicions polítiques ja citades en l'apartat anterior de "l'esquerra radical", però com a corrent cultural aquí haig de referir-me a un univers de tradicions més ampli que aquell : el de les diferents tradicions marxistes; de la socialdemocràcia¹⁵; el de les reflexions culturals, econòmiques i científiques sobre l'ecologia i pacifisme, que representen els nous moviments socials; a la teologia política europea o a les diferents teologies d'alliberament, etc. Aquest és l'univers mental en el que se situen els entrevistats.

¹³ BELL, Daniel... op cit. pg. 188

¹⁴ BERGER P.L. *La revolución capitalista*, p. 140

¹⁵ Vegi's l'A interpretació que de l'evolució de la socialdemocràcia en fa el Programa 2000, Siglo XXI

Es aquest magma tan plural i dispers el que més ha patit últimament les embestides de la dreta. L'aparició de canvi, inclús de sentit, de l'hegemonia intel·lectual no es una il·lusió òptica. Probablement, no han de sorprendre les condemnes i atacs a la teologia de l'alliberament en tant que subvertia el sistema, per dramàtiques que hàgin sigut en les conseqüències i tampoc ha de sorprendre la inconsciència dels paissos rics davant dels continuats crits d'alerta de la comunitat científica respecte de la degradació de la naturalesa.

El més greu ha sigut la pèrdua del referent no només polític sinó també cultural de l'esquerra. S'ha caracteritzat en primer lloc per la crisi de la reflexió d'inspiració marxista. Les "relectures" d'Althusser o Lukács del marxisme, els intents d'adaptar-lo a la realitat europea i la renúncia a postulats bàsics, la revalorització del pensament socialdemòcrata des del congrés del Partit Socialdemòcrata Alemany de Bad-Godesberg a l'any 1959 renunciant al marxisme i propugnant un cert interclassisme, etc. expliquen que no era una mera "discussió interna" sino que es tractava d'una incertesa profunda.

Un dels intents de donar nova coherència a aquest pensament des de la filosofia ha estat protagonitzat per membres de l'escola de Frankfurt, el més conegut dels quals en l'actualitat es el de Habermas. Des de Hegel i Marx, el concepte de democràcia, de les relacions entre individu i comunitat, entre igualtat i llibertat continúen com a problema.. Habermas pretén reconciliar les tradicions comunitarista i individualista en una relació intersubjectiva original, "ètica discursiva", que anomena "acció comunicativa" ¹⁶.

La inicial inspiració ètica de justícia i igualtat de les reflexions de Habermas es la mateixa que inspira el marxisme. Però els instruments per a transformar aquella inspiració ètica en política son diferents. Habermas fonamenta la conducta humana, com els il·lustrats, en el pes de la racionalitat, en el discurs, en la capacitat del diàleg. S'apoya més en Kant que en Hegel, per això la seva ètica es conscientment formalista : amb la ètica del discurs, és a dir, de les relacions personals, de la intersubjectivitat, pretén *fonamentar* els principis d'actuació social i política. Serà el *discurs*, l'*acció comunicativa*, i la consideració de l'oprimit, del no-subjecte, como a principi universal de l'actuació, els que donaran la fonamentació universal de la ètica. La concreció posterior d'aquests principis en normes d'actuació política ha de fer-se en funció de les circumstàncies. Però es possible una nova ètica fonamentada sobre la racionalitat d'unes relacions hipotèticament d'igual a igual, si de debò les relacions entre opresor-oprimit no son realment d'igual a igual.. ? Habermas no oblidia la depauperació de 4/5 parts de la humanitat, la manera com es van dur a terme els processos de descolonització, la

¹⁶ HABERMAS, Jürgen *Teoría de la acción comunicativa*. Ed. Taurus. Madrid 1981-87. *Conciencia moral y acción comunicativa*. Ed. Península. Barcelona 1985. *La necesidad de revisión de la izquierda*. Ed. Tecnos. Madrid 1991.

brutalitat del sistema-món actual... però confiar en el diàleg intersubjectiu, en el pes de la consciència, no es confiar massa en la raó ?

En el marxisme, inspirat més en el comunitarisme hegelian i en l'evolució dialèctica de la història, el proletariat, l'oprimit, es converteix per sí mateix en subjecte universal de la transformació de la història, no pel que té d'inhumanitat, de no-subjecte, d'exclòs, sinó, al revés, per la seva força. Perquè es la classe social sobre la que recau el procés de producció i per tant en ell està la capacitat universal per a dominar les relacions socials. El marxisme no diu res dels no-subjectes, dels exclosos, del *Lumpenproletariat*.

Però al mateix grup de Frankfurt hi ha altres maneres de veure el paper del vençut o el no-subjecte en la lectura de la història. Em refereixo a W. Benjamin ¹⁷, del que parlaré més endavant. Per ell el record i la presència del sofriment no només no es pot entendre exclusivament a través de la raó abstracte sinó que es la referència bàsica per a poder fonamentar el futur.

¹⁷ BENJAMIN, Walter. *Tesis de filosofia de la historia. a Angelus Novus*. Gaya ciencia. Edhasa. Barcelona 1971 pg. 77 ss.

II - TREBALL DE CAMP

1. Les històries de vida o testimonis com a instrument

Perquè iniciar un treball d'aquestes característiques si el nostre món actual occidental disposa ja de tants instruments d'anàlisi i d'autovaloració, si els estudis de sociologia i de pensament teòric sembla com si ja estiguessin esgotant la capacitat d'autoreflexió si el mercat està contínuament invadit d'estudis que manifesten la opinió dels catalans, dels espanyols, dels europeus, el nivell de satisfacció de les necessitats, dels seus desitjos, del canvi de valors i d'hàbits de conducta, de les possibles respostes electorals etc ?¹⁸.

Es tracta de donar la veu a un sector poc conegut i no des de la història o des de la sociologia, sino amb els instruments de l'antropologia. Es un enfoc qualitatiu, son "cates" en profunditat. Potser les històries de vida estan de moda per la insatisfacció que sovint ens produeixen les estadístiques d'alguns sociòlegs o alguns mètodes tradicionals de l'estudi de la Història, sovint despersonalitzats o la minuciosa descripció etnogràfica que a vegades ha utilitzat l'antropologia. En un món de massificació i anonimat necessitem reductes de "personificació" que ens ajudin al coneixement d'allò que és particular. La tradició històrica i antropològica anglesa ha sigut una de les que amb més eficàcia ha utilitzat aquest instrument, i no fa gaire Fontana parlava de la crida de Lawrence Stone a que la història s'ocupés "dels esdeveniments i la conducta, operant sobre la base de textos contemporanis... per les terribles conseqüències del "postmodernisme" que amb la triple amenaça de la lingüística, l'antropologia cultural i el "nou historicisme" estava convertint la ciència històrica en una espècie en perill d'extinció" ¹⁹

La importància que la narració biogràfica ha adquirit en els darrers anys en la investigació en Ciències Socials ha fet que no s'utilitzi només com a tècnica d'investigació històrica sino que s'ha convertit en un gènere literari utilitzat multidisciplinàriament. No es tracta però d'un recurs nou. Des dels seus inicis ha sigut un instrument habitualment utilitzat a l'antropologia cultural i més concretament a l'etnografia ²⁰

¹⁸ EUROBAROMETRE, INGLEHART, *El cambio cultural en las sociedades avanzadas*, Ed. Siglo XXI, Madrid 1991, ICEM, *El sistema de valores dels catalans*, VILLALAIN.. *La sociedad española de los años 90 y sus nuevos valores... etc.*

¹⁹ FONTANA, Josep. *La història després de la fi de la història*, pg. 75

²⁰ Metodologia Història oral : FERRAROTTI Franco, *La historia y lo cotidiano*, Ed. Península. Barc. 1991. THOMPSON Paul , *La voz del pasado*, Ed. Alfons el Magnànim. València 1988. VANSINA Jan , *La tradición oral*. Ed. Labor. 1967

Metodologia Tallers d'Història : SAMUEL Raphael. *Historia popular y teoría socialista*, Crítica. Barcelona 1984. en la mateixa línia : l'experiència dels tallers d'Història a l'Hospitalet (Centre d'Estudis), el projecte de la fundació Utopia de reconstrucció de la Hª. del moviment obrer del Baix Llobregat...

Revista semestral HISTORIA Y FUENTE ORAL. Institut Municipal d'Història de Barcelona Nª 1. 1989.

La gràcia de la font oral o de la narració biogràfica és que explica una pràctica humana que, com a tal, es expressió i síntesi del sistema social en el que es desenvolupa, tan en la seva dimensió estructural com dinàmica. L'individu no és només un reflexe de lo social sinó que a través de la seva vida l'ha fet seu, el filtra, el mediatitza, l'explica...²¹ La societat engendra les ideologies i els valors, però aquests s'expressen a través de les vides concretes i de la vida quotidiana. Es possible a vegades que aquests valors no se sàpiguen explicitar o descriure, o que potser ni tan sols l'interessat en sigui del tot conscient. Per això les històries de vida poden ser una aproximació a passat social i al subconscient col·lectiu que perdura, que es modifica, que neix.. i els subconscients col·lectius ténen un pes que -per bé o per mal- perduren, no es modifiquen amb facilitat...

L'estudi de les actituds i de les reaccions immediates a la vida quotidiana es clau per a comprendre l'evolució dels processos històrics i això és el que pretén el present treball. Però tampoc no són suficients. Cal emmarcar els resultats en una més àmplia "història de les mentalitats" sabent que el col·lectiu que aquí parla vindria a ser el representant d'una mentalitat molt definida i reduïda. Però tampoc això no és suficient. Com adverteix Fontana. Sembla com si, "després d'anys d'estudis històrics d'aplicació mecanicista de les relacions entre infraestructura i ideologia la moda dels estudis sobre l'evolució del pensament respongui a la llei del pèndol, devinculant pensament i actituds

Narracions sobre migracions : des dels inicis, de les obres de THOMAS Y ZANIECKI, *El campesino polaco* BARNET, Miguel *Biografía de un cimarrón*. Ariel. Barcelona 1968. BOTEY, 54 *Relats. d'immigració*. Centre d'Estudis de l'Hospitalet i Diputació de Barcelona. Barcelona 1986. GARCIA NIETO. M^a. Carmen *La palabra de las mujeres. Una propuesta didáctica para hacer historia. (1931-1990)*. Ed. Popular. Madrid 1991. ARRANZ. Carme, ROCA. M. ROGER, A. *Marroquins a Barcelona. Vinti-i-dos relats*. Ed. 7 1/2 i Ed. Laertes. Barcelona 1983. WALRAFT, Günter. *Cap de turc*. PUIG, Angelina. *Naixement i creixement dels barris perifèrics a les ciutats industrials de Catalunya. Història viva de torre Romeu (Sabadell)*. Tesis de doctorat. UAB. Maig 1989.

Sobre pobresa i marginació : LEWIS Oscar, *Los hijos de Sánchez*, Ed. Moritz. Mexico 1977. FUNES Jaime-ROMANI Oriol, *Dejar la heroína*, Ed. Ministerio de Trabajo. Madrid 1985. ROMANI, Oriol. *A tumba abierta. Autobiografía de un grifota*. Ed. Anagrama. Barc. 1983.

Sobre la guerra : FRASER, Ronald. *Recuérdalo tú, recuérdaselo a los demás*. 2 Vol. Grijalbo Madrid 1979. PINILLA, R. *Antonio B. el Rojo*. Ed. Albia. Bilbao 1978. PAVONE, Claudio. *Una guerra civile 1943-1945. Saggio Storico sulla moralità nella Resistenza*. Ed. Bollati Boringhieri. Torino 199

Diaris de presó de persones tan heterogènies com : Antonio GRAMSCI, *Cartes de la presó*; Dietrich BONHOEFFER, *Resistència i submissió*; Rosa LUXEMBURGO, Miguel HERNANDEZ, Toni NEGRI, *El tren de Finlàndia*; Felix NOVALES, *Tazón de hierro*;

Literatura hispanoamericana de resistència a El Salvador, Nicaragua, Guatemala... VIEZZER, Noema. *Si me permiten hablar. Testimonio de Domitila. Una mujer de las minas de Bolivia*. S. XXI. Mexico 1978. MARIA, Carolina. *Els mals endreços. diari d'una dona de les barraques*. Fontanella. Barc. 1963. CLEMENTS Charles Guazapa. *Testimonio de guerrade un médico norteamericano*. Ed. UCA. El Salvador 1984. TRAYNER M^a. Pau, SOLA, Roser. *Ser madre en Nicaragua*. Ed. Icària. Barcelona 1988

²¹ FUNES-ROMANI, *Dejar la heroína*. Minist. de Trab. y Seg. Social. Madrid. 1985.

del seu context. Ens resulta obvi advertir que aquests testimonis no podran ser compresos en la seva real significació descontextualitzats de la realitat social de la que sorgeixen" ²².

En el nostre cas, a més, el tipus de persona enquestada ha hagut de reflexionar, justificar i resituar les seves actuacions. Hi ha hagut un procés de construcció de pensament social ²³. Les entrevistes anaven dirigides precisament per a descobrir el procés de construcció d'idees i valors des de aspectes biogràfics. L'anàlisi del procés d'aquesta reflexió i justificació, en un moment en el que no hi ha referents, es tan important com la pròpia experiència. Una reflexió col·lectiva d'aquestes característiques ajuda a què la comunitat es converteixi en educadora de si mateixa: ajuda a analitzar la vida i les causes de la situació que viu, a donar elements qualitius nous, noves apreciacions, a desfer possibles prejudicis. Ajuda, en una paraula a crear "consciència històrica".

Les històries de vida, a més, poden donar la paraula a aquells que probablement no l'haurien tingut d'altra manera, i és extraordinàriament important apreciar altre cop que en un moment de crisi de models, el pensament de la gent militant de base, expressat a través d'accions, d'intuïcions poc formulades, etc.. també construeix ideologia. En el nostre cas hem entrevistat tan a persones d'escàs nivell acadèmic com a intel·lectuals, a professors d'universitat i treballadors manuals, a alts càrrecs de l'administració i a senyores de fer feina i probablement ens adonarem que no hi ha tanta distància entre la reflexió del militant de base i la dels intel·lectuals o de persones amb presència pública més notòria...

Pròpiament les entrevistes d'aquest estudi no són històries de vida. S'hauria pogut escollir unes poques persones fer les seves "històries de vida" en profunditat. El mètode escollit va ser un altre. Han sigut testimonis de persones amb el propòsit de fer del conjunt com un "mosaic". Tot i que volíem que la conversa fos ben oberta, cada entrevistat té un "centre d'interès" de la seva vida, sobre el qual hi ha reflexionat, hi ha pensat, n'ha fet "la seva vida"... El conjunt d'aquests "temes" es sabien en el moment de fer la llista d'entrevistats...A cadascú se li preguntava sobre el que ja se sabia que era "essencial" per la seva vida. ¡ Per això se'l va cridar a parlar ! Això fa que el resultat conjunt sigui deliberadament heterogeni, com un puzzle, que per sí mateix evidencia la riquesa i diversitat de les actituds i plantejaments dels entrevistats.

²² FONTANA, Josep. *La història després de la fi de la història*. Ed. Eumo. Barc. 1992. pg.87 ss.

²³ BERGER Y LUCKMAN. *La construcció social de la realitat*. Herder, Barc. 1988.

No preteniem l'estudi d'un tema monogràfic o un sol valor, sinó els nous valors i propostes d'una "esquerra" plural que, òbviament, s'expressen a través de molts temes i formes organitzatives. Un treball d'aquestes característiques pot plantejar-se, en termes col·loquials, des d'una perspectiva "macro", "submacro" o "micro", és a dir, a partir de l'anàlisi dels grans projectes o visions culturals (p.ex., la cultura de l'occident, del capitalisme, etc.), des de la perspectiva de la observació d'una "subcultura" dintre d'un gran model cultural global (de les esquerres, d'una ètnia, d'un barri, de les dones, etc..) o "micro" (de les relacions interpersonals, d'un petit grup d'una petita comunitat etc..). Nosaltres hem agafat com a perspectiva el d'una subcultura àmplia i difosa, el d'un col·lectiu de persones que no formen grup, i que no necessàriament es coneixen entre sí.

No es una mostra d'entrevistats escollida amb criteris estadístics. Els resultats, per tant, no es poden universalitzar. Entre el concepte idealista de desenvolupament i la migradesa d'explicacions globals que sovint donen les ànsies d'analitzar parcialitzant la realitat, busquem explicacions globals i coherents. Doncs bé, aquest mètode no dona per tant. El camp estudiat es estrictament el de les persones entrevistades, i prou...

Per dir-ho d'alguna manera que pot semblar contradictòria amb els objectius plantejats : **no es tracta tant d'analitzar el canvi de valors que s'ha produït, sinó la percepció que un determinat grup de persones té d'aquest canvi.**

Dificultats que presenta el mètode i el tractament de la informació

No s'han d'amagar les dificultats d'ordre epistemològic que planteja aquest mètode. Davant del micròfon l'entrevistat pot caure en la temptació de modificar o mitificar la realitat, les seves vivències i les seves actuacions o de buscar-ne justificacions elegants, per la necessitat que tenim, no del tot conscient, de donar-nos una explicació globalitzadora de la pròpia vida. Tots necessitem i busquem donar a la pròpia vida una explicació coherent que pugui ser entesa i explicada com un procés global. Es el que diem "sentit de l'existència d'una persona". La memòria selecciona, modifica, processa, organitza els fets de la pròpia vida a partir de la seva auto-representació per a poder oferir un significat global a partir del "valor" que cadascú considera important.

També per raons estètiques, perquè volem donar al conjunt de la narració de la nostra vida una certa aureola.. en volem fer una construcció estètica. Per això l'envoltem de misteri, distància, nostàlgia.. Al llarg de la narració apareixen de manera recurrent determinades imatges, gestos, signes, actituds, que remetent cap a mites...

i també perquè aquesta visió totalitzadora ens pot ser un mecanisme de defensa o una cortina de fum de les contradiccions entre "el que es diu i el que es fa". Contradiccions de les que sovint les persones que estan al voltant nostre i que les observen o les pateixen en són més conscients que nosaltres mateixos.

Però la necessitat de la "comprovació interna" del que es diu, de la relació entre allò que és objectiu i allò que és subjectiu, de la font de la investigació, no és només un problema de les històries de vida ni de l'antropologia sinó que remet a un llarg debat sobre la científicitat de les Ciències Socials, al que alludirem més endavant.

En el cas present les persones escollides ho han sigut perquè hom presuposa i coneix la seva "coherència" personal i ètica. Les entrevistes donen de sobres suficients elements de comprovació. Però la dificultat teòrica subsisteix. Per exemple, en alguns casos hi ha contradicció entre el que l'entrevistat manifesta sobre la "participació" i el que els seus companys d'entitat dirien d'ell respecte de la seva actuació a la entitat. Aquestes dificultats només s'haurien pogut obviar en part introduint elements d'anàlisi extrínsecs al contingut de les entrevistes, p. ex. amb una contextualització exhaustiva tan de les persones com de les entitats en les quals aquestes treballen. Però no hem volgut ni hem cregut necessari entrar en aquest terreny: l'àmplia gama de nivell social, acadèmic, geogràfic etc., dels entrevistats, l'amplitud del camp estudiat i la necessitat de limitarse, hauria complicat innecessàriament el treball, i perquè mètode escollit no ho ha permès.

No s'ha entrat en l'anàlisi del llenguatge de les entrevistes. La lògica del llenguatge escrit i la del llenguatge oral responen a dos sistemes lingüístics paral·lels amb una autonomia relativa i unes estructures específiques per a cada un dels dos sistemes. L'estructura discursiva oral és multidimensional, no és lineal, respon a una estructura lingüística més flexible, a més del paràmetre "temps", n'utilitza d'altres com l'afecte, la proximitat, manifesta més espontaneïtat i subjectivitat: repeticions, distàncies, construccions incomplertes, situacions extralingüístiques com el gest, les entonacions, les circumstàncies, elipsis, sobreentesos..

Però és que tampoc ho hem cregut necessari. Perquè no estudiem el canvi de valors en sí, sinó la percepció subjectiva que en ténen els entrevistats. No estudiem la realitat objectiva, sinó la representació. En un cert sentit en aquest cas els debats entre els que analitzen el canvi de valors a partir del canvi de les estructures i els que ho fan més a partir de l'individualisme metodològic no ténen raó de ser donat que és evident que

les "representacions" dels interessats, explícites o implícites, individuals o col·lectives, són la raó fonamental de les seves actuacions.

i pel que fa a la utilització del mite. El mite no fa necessàriament que la història explicada sigui "falsa" sinó que és simplement una altra manera d'explicar la nostra experiència del món, diferent dels models explicatius científico-racionals... Es com la cristallització en la memòria i l'inconscient col·lectiu de fets importants que s'organitzen segons uns còdigs específics.. i en la història col·lectiva serveix com a instrument de mediació entre la nostra memòria individual i la memòria col·lectiva. Cal tenir present la funció educadora i transformadora dels mites: es una nova manera de conèixer la realitat i impulsa a l'actuació. Per a cada un dels tres nivells d'identitat (individual, comunitat pròxima, i comunitat nacional, societat, etc..) es generen tres tipus de mites que apunten a expressar la relació de l'individu amb el seu entorn.

2. Formulació de les hipòtesis

No hi havia hipòtesis prèvies en el sentit que aquesta paraula pot tenir en el camp de l'experimentació, per exemple, de les ciències físiques o químiques. La vida quotidiana i la vida de grup i els valors que les sustenten són realitats que cadascú de nosaltres interpreta i a les que dotem d'una especial coherència i significació a partir d'uns determinats principis, el descobriment dels quals només és possible a partir d'una anàlisi fenomenològica, d'un mètode descriptiu. Per tant no es buscava comprovar res. Es un treball fonamentalment d'observació exploratòria inicial i de posterior codificació perquè els propis entrevistats donen suficients pautes d'interpretació de la seva conducta. L'actitud era estar absolutament oberts, amb curiositat, a veure què havia passat en la vida d'aquesta gent genèricament "inconformista".

En el present cas, a més, venia facilitada per anys de contacte i de treball conjunt de l'observador amb aquests sectors. Essent per tant més o menys art i part en el tema, hi havia intuïcions i opinió prèvia. Opinió que no havia de condicionar el resultat de la investigació, però la facilita i la orienta. Tota investigació de sociologia qualitativa o d'antropologia cultural implica el fenomen fonamental de la *empatia* entre observador i observat. Aquesta situació planteja el problema metodològic indefugible sobre quin ha de ser el distanciament necessari que ha d'haver-hi entre els dos a fi que el treball sigui realment objectiu, del que parlarem més endavant .

Volíem comprendre a les persones, però a aquestes en el seu context i activitat. Es tractava de veure com analitzen i viuen la seva activitat i les possibles sortides i objectius del moviment. Per això vam fer una primera distinció entre el que ens

pensàvem viven les persones i el que creïem que era la situació de les entitats. I dintre d'aquestes, creïem també observar una diferència entre el que són les formes associatives més clàssiques : sindicats, associacions de veïns, de consumidors, de pares, etc... i les organitzacions més pròximes al que s'anomena Nous Moviments Socials ²⁴. Acceptades metodològicament aquestes distincions, vàrem aquest primer llistat de possibles qüestions que es tractaria de comprovar durant el treball

a. Els nous moviments socials.

Existeix un "magma" de persones, grups, petites institucions que, des de diferents àmbits, assumeixen com a eix central del col·lectiu els valors de : pau-antimilitarisme-objecció, solidaritat amb el 3er. Món, ecologia, acollida als immigrants estrangers, feminisme, lluita contra la marginació, acollida al deficient, al malalt de la droga, del Sida, etc.. Aquests nous moviments socials no són encara ni de bon troç organitzacions de masses, segons la terminologia que s'ha anat definint últimament.

Les característiques generals d'aquests grups sembla que són :

- **Qüestionen el sistema en la seva globalitat** en tant que l'actual sistema genera necessàriament violència, fam, depredació de la natura, marginació. Són, per tant, moviments sociopolítics en tant que defensen un model de societat fonamentat en un nou model de relacions i de valors.

- **Els valors s'organitzen per constel·lacions.** A partir del valor nuclear central motiu de l'interès o del treball de cada grup, s'organitza una coherència ideològica global. No poden haver-hi solucions parcials a la ecologia, a la carrera armamentista, a les grans migracions...

- **Hi ha una nova i clara consciència de la problemàtica mundial o internacional.** Preocupats per un problema en concret, es detecta que aquest es resultat del sistema món. S'és conscient que conceptes com "consciència de classe" o "lluita de classes" passa avui per uns altres paràmetres : Nord/Sud, migracions internacionals, marginacions i 4t. Món...

- **No troben expressions correctes en l'actual sistema democràtic i de partits.** Els partits actuals no són referents clars. D'una banda potser perquè pesen més els valors de la ètica que els de l'eficàcia política. Més encara, hi ha militants dels partits clàssics tant de dreta com d'esquerra que ténen una doble militància, aparentment incoherent, al partit i a un moviment, sense que visquin encara dramàticament aquesta

²⁴ OFFE, Claus, *Partidos políticos y nuevos movimientos sociales*. Sistema. Madrid 1988. TOURAINE Alain, *Los movimientos sociales de hoy*. Ed. Hacer. Barcelona 1990. GINER, Salvador. *El corporatismo en España*. Ed. Ariel Barc. 1988. INGLEHART Ronald. *El cambio cultural en las sociedades industriales avanzadas*. S.XXI-CIS. Madrid 1991. DALTON, Russell. Ed. Alfons el Magnànim. València 1992.

aparent esquizofrènia. Es milita amb una certa incomoditat, com també complint una mena d'obligació...

- **La formulació de les causes és encara embrionària.** Hom s'espanta davant la complexitat del món actual. Alguns d'aquests moviments responen més al carisma d'una persona o d'un col·lectiu i a la necessitat d'actuar i de donar resposta immediata que a formulacions molt elaborades.

- **Se sustenten en un univers de valors d'un humanisme profund,** de respecte a la persona i a la col·lectivitat, però no hi ha conflicte ideològic de fe religiosa, filosofia, creences, model de vida privada, etc.. El conflicte marxisme-cristianisme està superat i hi ha un altíssim nivell de tolerància individual..

- **Les paraules sovint són assumides pel sistema :** pau, respecte a la naturalesa, no al racisme, participació a la democràcia, etc.. perquè són les paraules dels drets humans, de la ètica, de la dignitat. Però de cap manera el sistema pot acceptar ni el contingut ni les propostes. Aquesta contradicció paraules-fets del sistema és una de les seves possibles escletxes d'actuació i alhora ratonera.

- **Es difícil tirar endavant propostes d'unitat tan d'acció com de reflexió.** Tan entre els propis moviments com en la relació moviments - partits.

- **Han nascut de manera descoordinada** responent a estímuls i preocupacions semblants però en circumstàncies diverses i es mantenen descoordinades. Els intents de coordinació existents són encara fragmentaris.

b. Les organitzacions de masses

Contràriament a aquests, els membres de les organitzacions de masses més clàssiques : Sindicats, Associacions de Veïns, moviments sectorials (esports, APAs, etc..) s'integren més fàcilment en els mecanismes de la democràcia formal i accepten més fàcilment els mecanismes del sistema de partits, tot i que :

- **Es qüestiona en profunditat el sistema de democràcia formal :** sistema electoral, de representació parlamentària, de participació, etc. i alhora s'és conscient de:

- **la necessitat de readequar objectius, i formes organitzatives** davant dels nous valors socials, nou paper que juguen les administracions, etc..

- **el perill fàcil de caure en el corporativisme** exigint o reivindicant unes millores pel propi grup. Sovint quan aquests grups plantegen alguna cosa que va més enllà de la reivindicació immediata, es troben amb el refús de les bases..

- **el perill de la subordinació o dependència** -sovint clientelisme- d'aquest tipus de societat civil respecte de la societat política i de la pròpia administració.

c . Els individus

En aquest estudi hem de parlar sobretot de les persones que impulsen aquests moviments i organitzacions de masses, és a dir, d'aquells que malgrat els canvis segueixen creient en un nou model de societat. Han hagut de canviar les estratègies, els valors... mantenen l'esperança.. La caracterització del col·lectiu al qual s'adreça l'enquesta podria emmarcar-se en els següents supòsits :

- Es viu de manera aclaparadora la sensació que el capitalisme ha guanyat i de manera dramàtica l'actual situació del món i del canvi de valors de la nostra societat amb una profunda sensació d'impotència.

- Els motius pels quals s'és fidel a uns determinats valors són difícils d'explicar. Probablement el context en el qual un es va formar : la família, l'origen social, el pes dels testimonis i dels antitestimonis, la "fe" en el partit o en l'Església, el subconscient, etc..fan que hi hagi un determinat tipus de gent que decideixi "no rendirse" sense que es tingui consciència de resistència numantina. Hi ha esperança perquè hi ha convenciment.

- Des del 80 pràcticament s'ha viscut en una continuada experiència de fracàs que han afectat profundament la moral individual i col·lectiva : divisions als Partits, per a molts dels entrevistats el fracàs electoral que significaren les eleccions del 82 i del 83 per les opcions comunistes, OTAN, Nicaragua, caiguda dels països de l'Est, Guerra del Golf, impotència davant dels cassos de corrupció..

- Es fa patent ja una visió crítica del passat : dogmatisme, baralles internes, no haver sapigut explicar la proposta a la gent.

- Ha disminuït el pes de les ideologies. Això provoca en alguns una sana sensació de dubte sistemàtic, de no aferrarse a res, de la importància de la fidelitat als valors com a referència de la distinció dreta - esquerra més que de la fidelitat a les etiquetes, de fiarse més de les intuïcions fonamentals... Això fa que alguns antics debats han perdut vigència : cristià-marxista, ortodòxia marxista-euro, trotskisme, anarquisme etc..

- S'és conscient de ser pocs i de no tenir eines, de passar una època resistència, que molts han abandonat.. Es troben a faltar llocs de debat i de trobada..

- Els itineraris polítics personals de la gent que fa uns anys estava al capdavant des de l'esquerra son molt diversos : travassos de partits, gent que ha tornat cap a casa, i les raons per les quals ara hi ha gent que s'incorpora també.

- L'afinitat o proximitat política a un partit no sempre coincideix amb el que semblaria més coherent en funció dels valors que sustenten la seva activitat... Tampoc això no té explicacions massa racionals. Fòra dels que han fet la opció de transformació a partir d'un partit, en general hi ha desconfiança...Ni tan sols tothom

té clarament formulada la posició capitalisme sí - capitalisme no. Probablement per falta de models actualment.

- Costa molt tirar endavant les propostes associacions, moviments.. requereix imaginació, gosadia, enfrontaments amb l'administració...

- Els costos personals per mantenir aquesta fidelitat són molt alts, sobretot dels capdavanters. Impliquen unes directes conseqüències en la vida privada: austeritat, falta de temps propi, sofriment davant de la marginació, sentiment d'incomprensió de les institucions i a vegades dels més pròxims, d'ineficàcia de les propostes, de què els problemes depassen tota mesura humana, de soletat, depressions..

3. Els entrevistats

Elecció de la població a entrevistar

Tot i que els criteris eren clars a ningú se li escapa la dificultat de definir el camp, el nombre i el nom de les persones a entrevistar. El col·lectiu amb el que volem tenir contacte era el d'aquelles persones implicades de manera directa en el conjunt d'entitats i moviments que avui representen els moviments socials de base, havent-ne assumit un paper d'impulsor, de generador d'opinió, de protagonisme en definitiva. No preocupava ni volem fer distinció per raó de l'afiliació política o la confessionalitat religiosa. Més aviat es pensava genèricament en aquelles persones "sociològicament d'esquerres" i que han posat de manifest, independentment de la seva ideologia, que estan en desacord amb el sistema actual i que malgrat els canvis no han defallit, que segueixen entestats en construir alternatives. Que ténen una visió global de la societat i enfoquen la seva feina professional, a l'entitat o a l'associació en funció d'aquesta perspectiva de transformació global. D'aquelles que no "passen" de les Institucions ni partits en tant que instruments de la democràcia, però que amb els recents canvis profunds han hagut de canviar el tipus de militància o la forma organitzativa per adaptar-se a les noves circumstàncies i ténen per tant un important nivell de reflexió sobre la manera de concretar organitzativament les seves propostes i la seva activitat, és a dir, d'aquelles que no estan exclusivament preocupades per l'activisme immediatista.

Pensàvem en un nombre suficientment ample d'entrevistes, entre 60 i 70, a fi que hi hagués gent participant en el màxim nombre possible de moviments socials ²⁵.

²⁵ Tenia especial interès en que la meitat aproximadament fóssin de l'Hospitalet. Un dels temes a preguntar era el sentiment d'identitat nacional o de solidificació d'una comunitat fortament sacsejada per la immigració d'entre els anys 60 al 75. Al 1979 vaig fer un treball sobre la població immigrada de l'Hospitalet (*54 Relats d'immigració*) Tornar a plantejar el tema sobre la mateixa població seria una continuació o prova de comprovació de les hipòtesis plantejades fa gairebé quinze anys.

A partir d'aquests criteris s'elaborà una llista sense tècnica de mostreig entre els coneguts del propi autor. El perill de subjectivisme que aquesta proposta implicava, creiem que ha quedat compensat per la facilitat de mantenir amb cada entrevistat el necessari to de normalitat i com de continuació d'alguna de les converses que s'havien mantingut amb la majoria d'ells amb anterioritat. Es tractava de copsar la vida sense crear situacions artificials ni investigadors vinguts de fóra.

El resultat ha sigut haver entrevistat a 72 persones en un conjunt de 65 entrevistes (57 individuals i 8 amb dues persones alhora), de les quals aquí en publiquem 64 ²⁶. (quadre pg. següent)

L'amplitud de moviments...

Tot i que els entrevistats ho han estat a títol individual i no com a representants de cap institució, a través d'ells se'ns fan presents una multiplicitat d'institucions i de moviments de molt diferents objectius i amplitud. N'esmento algunes a títol purament d'enumeració: el moviment per la solidaritat i cooperació internacional (CIDOB, Món-3, Casa de Nicaragua i Casa de Cuba, Associació Las Segovias, Comitè de Solidaritat de l'Hospitalet); el moviment contra el racisme i per l'acollida de l'immigrat (l'Escola d'Adults per a negres Samba Kubally de Sta. coloma de Farners, el Centre d'acollida àrabo-marroquí Bayt-al-Taquafa, Carites Diocesana de Barcelona, el centre d'esplai Espurna per nens gitanos.); les entitats i el moviment contra la marginació, pobresa i el 4t. món (Carites, OBINSO, Drapaires Emmaús de Sabadell, Cooperativa Engrunes.); el moviment pacifista, antimilitarista (objecció de consciència, Justícia i Pau de Barcelona i de Girona); els plantejaments d'economia social, cooperativisme, autoocupació (Llibreria Perutxo de l'Hospitalet, Companyia de teatre la Bohèmia, Cooperativa Tascó, Cooperativa agropecuària per a deficients la Olivera); el moviment d'educació d'adults (AEPA, Samba Kubally, Xarxa d'intercanvi de coneixements de Girona); el moviment contra la discriminació sexual (moviment feminista, Coordinadora Gai); l'atenció al deficient mental (l'Olivera); contra la marginació dels portadors de la Sida; moviment ecologista i models de vida alternatius (grup ecologista de Bellvitge, cooperativa Tascó, Okupas), la problemàtica del món rural...

Es fan igualment presents a les entrevistes els moviments més organitzats i amb més tradició històrica: sindicats (CCOO, UGT, Unió de Pagesos); les Associacions de Veïns (de Bellvitge, Sanfeliu, Can Serra, Collblanc); entitats culturals (Centre d'Estudis de l'Hospitalet, Fundació Utopia del Baix Llobregat); d'ensenyament (escoles Patufet i Canigó, Associació de Mestres de l'Hospitalet); de joves (JOC, Club d'Esplai Sanfeliu,

²⁶ Per raons personals un dels entrevistats va demanar no fer ús públic de les seves opinions.

Vivac); de moviments folklòrics i regionals (coordinadora sardanista, Casa de Eclija). S'han entrevistats també algunes persones en raó de la seva professió (Justícia, Presons, Universitat), perquè hi ha qui, sense pertànyer a moviments socials organitzats, fa de la professió l'instrument essencial per a complir els mateixos objectius que d'altres pretenen a través dels moviments socials.

Tot i que repeteixo que no s'ha fet criteri de distinció a l'hora d'escollir els entrevistats la seva pertinença a un grup ideològic polític o religiós, en alguns cassos, el càrrec en funció del qual se'ls hi va demanar de parlar va lligat a aquesta pertinença (p.ex. el ser president de la JOC, de Càrites, o de Justícia i Pau, o ser Regidor, Alcalde o Parlamentari).²⁷

4. Les entrevistes

Aspectes formals

La relació entre entrevistat i entrevistador no s'improvitza. Cal que s'estableixi una certa relació d'empatia entre els dos a fi de treure'n el millor resultat possible. En aquest cas el contacte de molts anys i treball comú amb la majoria dels entrevistats ho ha facilitat. Ha sigut com un reflexionar conjuntament sobre la feina feta, la situació actual i les perspectives de futur.

Es connectà amb els entrevistats per explicar l'objecte del treball, el mètode, la necessària entrevista, etc.. La majoria d'entrevistes s'han fet a casa de l'interessat. Quan, en pocs cassos, això no era possible p.ex., per problemes de soroll, s'ha buscat un lloc adient. Abans d'entrar en matèria, es continuava explicant amb més detall l'objectiu de treball, es llegia el qüestionari si calia, i imperceptiblement s'anava entrant en el tema. En un moment donat i de comú acord es posava en marxa el cassete i començava l'entrevista pròpiament dita. Les entrevistes ténen una duració mitja de dues hores o de dues hores i mitja aproximadament. La majoria s'han fet durant el mes de juliol, algunes poques durant els mesos de novembre i desembre del 92.

²⁷ La manera com es va escollir la mostra i el fet que l'autor sigui conegut per la majoria d'entrevistats com a creient i membre d'Iniciativa per Catalunya, ha fet que ens els cassos en què l'entrevistat coincidia amb alguna d'aquestes característiques, la conversa derivés cap a aquests terrenys, que poden donar al lector una sensació d'esbiaix de la mostra.

Pel que conec al marge de les entrevistes, donat que aquest no fou un tema objecte de pregunta, i a títol d'orientació del lector, dels 72 entrevistats: A. a nivell de confessionalitat religiosa conec la opinió de 55, dels quals 25 es declaren creients, 30 no-creients. Dels 17 restants no en sé res i B. a nivell d'afiliació política, conec la opinió, com a membres o simpatitzants d'un partit, de 42, dels quals 27 serien d'IC, 6 Socialistes, 5 de Convergència, 2 de Revolta, 2 de tendència anarquista. Dels 30 restants no en sé res.

Tothom va acceptar ser entrevistat. En tots els casos el context ha sigut d'una màxima cordialitat i llibertat. Mai es va divagar. Sempre he tingut la sensació que l'entrevistat havia entès perfectament el tema, que hi havia un bon "transfert" i que es volia "anar per feina". Com a anècdota inclús podria dir que, tot i que l'ambient de la conversa era distès i resposat, gairebé mai hi ha haver ni la permisible distracció de prendre un cafè. En molts casos l'entrevistat m'entregava després documentació del centre, entitat, moviment etc. del que forma part o inclús escrits i reflexions personals. Crec que tot això és ja una dada important a tenir present en aquest estudi i que indicaria la necessitat que es té de parlar i de contrastar les pròpies opinions expressades amb fermesa però també carregades d'incògnites i dubtes.

Un dels temes importants en el moment de realitzar l'entrevista es garantir la discreció i el total respecte no només a la intimitat, sinó a la "propietat" de la vivència o del que s'explica. En alguns casos el mateix entrevistat demanava que es parés el casset per parlar amb més llibertat, en d'altres era jo qui ho suggeria. Quan era això segon, la majoria responien que no els importava, que es podia seguir gravant. La transcripció de les entrevistes ha sigut entregada a cada un dels entrevistats a fi de garantir aquest respecte, la fidelitat a les idees i si calia poder-hi afegir el que cregués convenient. La majoria dels entrevistats hi han fet modificacions força importants, gairebé sempre o per reafirmar amb més precisió el que s'havia dit o per treure al·lusions de personals que ell considerava que podrien molestar a terceres persones. En molts casos la recepció d'aquestes esmenes ha significat una altra entrevista gairebé de tanta duració com la primera en la que l'entrevistat, ja sense gravadora, reafirmava i comentava les idees expressades.

Temes de la conversa

Ja he dit que la idea inicial i que s'ha mantingut en tot el procés era que les entrevistes havien de ser obertes: els temes van encadenats i les vides no són "monotemàtiques". Ni el questionari havia de ser una cotilla de preguntes ni s'havia de reiterar un tema -per interessant que pogués semblar- si l'entrevistat feia la més mínima expressió de no voler-hi entrar.

A partir del tema fonamental objecte de preocupació de la vida de l'entrevista se l'invitava a parlar sobre:

a. La percepció que té sobre el món actual en els aspectes: econòmics i socials, polítics i institucionals, culturals, consciència de classe, participació, vida associativa, moviments socials, nacionalisme, crisi de l'Est, relacions Nord/Sud etc.. i dels valors predominants que el sustenten, tan els que considera negatius com positius.

	NOM	Lloc	Preocupació	Entitat
1	AGUADO, Carolina	l'Hosp.	solidar., alfabetz., dones,	Casa Nic., Ctè. Sol. Cuba.
2	AHUMADA, Carles	Vallbona M.	deficients, món rural, àrabs	Coop. la Olivera, regidor
3	AIGE, M ^a . Josefa	l'Hosp.	droga, joves..	l'Horitzó, Vivac..
4	ARRANZ, Carme	l'Hosp.	vida associativa, esports	Centre Est. l'Hosp.
5	AYATS, Man.-VICENS, Carme	Vallbona M.	món rural, deficients	Coop. La Olivera
6	BADIA, Xav.- ROCA, Monts.	Igualada	visió global, educació	regidor, enseny.
7	CALDERON, Ant. "Willy"	l'Hosp.	moviment cult. Teatre	Companyia La Bohèmia
8	CAPARRÓS, Lluís	Sta.Col.Fam	immigració africana	Esc. Ad. Samba Kubally
9	CASTELLANA, Antonia	Molins	municipi, solid., dona	ex-alcalde, CPS
10	CASTELLANO, Pepe	l'Hosp.	l'esquerra.. immigració	Izq. Social, Casa Extrem.
11	CASTRO, Pep	l'Hosp.	joves, barri..	Esplai i AAVV Sanfeliu
12	CHACON, Mercedes	La Roca	presos	Presó Quatre Camins
13	COMPANY, Mts.-BATALLE Fr.	l'Hosp.	educació, ciutat.,	Esc.Patufet, Casalet Mes.
14	DELAS, Josep	Girona	militarisme, conflictes..	Just.i Pau.Gir. Xarxes d'Int
15	DIAZ, Carmen	l'Hosp.	visió global política	3 ^a .edat, partit..
16	FERNANDEZ BUEY, Paco	Barc.	l'esquerra, marxisme, ec.	Mientras Tanto, Universit.
17	FERNANDEZ, David	l'Hosp.	joves, objecció..	Esplai, Joves IC.,Univers.
18	FERRER,C. - CAMBA, Jacinto	l'Hosp.	moviment cult. Llibres.	Llibreria Perutxo
19	FISAS, Vicens	Floresta	armamentisme-pau	UNESCO Catalunya
20	FORMARIZ, Alfons	Barc.	educació d'adults	Ass.Educ.Perm.Adults
21	FORTUNY, Romà	Esplug.	marginació	Coop. Engrunes
22	FUENTES, Dol.-TRUJILLO, Pepe	Barc.	vida naturista	Cooperativa Tascó
23	GALVE, Carles	l'Hosp.	mov. ass., món àrab,	AAVV.Colbl., IC
24	GARCIA NIETO, Joan N	Cornellà	sindicalisme, xt-marx.	Fund. Utopia, CPS
25	GARRIGA, Rs.-ROMERO, Amèlia	l'Hosp.	marginac. gitanos..	Espuma, parr. Gornal
26	GOMIS, Joan	Barc.	drets hum., Pau, desarm.,	Justícia i Pau
27	HERNANDEZ, Lluís	Sta.Col.	municipi,	ex-alcalde Sta.Col.
28	ISUN, José M ^a	l'Hosp.	educació, sindicat	C.P.Pla Llob., CCOO
29	JIMENEZ VILLAJ., Carlos	Barc.	justícia	Fiscalia Barc.
30	JIMENEZ VILLAJ., Teresa	l'Hosp.	vida as. Gornal, ciutat	Ambit Gornal, regidora
31	LOPEZ CAMPS, Jordi	Barc.	l'esquerra, utopia	Crist. i Justícia
32	LUQUE, Ramón	l'Hosp.	visió política global.	Regidor, IC.
33	MALLA, Pilar	Barc.	marginació i pobresa	Caritas
34	MARIN, Paco	St.Adrià	pla St.Adrià-Mina-mar.	AAVV Mina, regidor
35	MARTIN, Antonio	Barc.	moviment veinal	Advocat
36	MARTINEZ, Tomas	l'Hosp.	moviment obrer	Secr.Unió Loc. CCOO
37	MONTESINOS, Gonzalo	l'Hosp.	visió global, vida assoc.	AAVV.Bellv. PCOC-IC
38	MORTE, Xav.-PALLARÉS, Alb.	Barc.	homosexualitat, Sida	Coordinadora Gai
39	OCIO, Ed.-CASAMART, Rosa	Sabadell	marginació	drapaires Emaús
40	OKUPAS L' HOSPIT.	l'Hosp.	nou model de vida...	Okupas, Ctè solid...
41	OLIVELLA, Martí	l'Hosp.	nous sist. econòm., objecc.	ECOconcern
42	OLIVERES, Arcadi	Barc.	armamentisme, pau..	Justícia i Pau, Univers.
43	PERELLO, Montse	l'Hosp.	vida associativa	Centre Est. l'Hosp.
44	PETIT, Jordi	Barc.	homosexualitat, Sida	Coordinadora Gai
45	PINO, Elvira.-VALDER, Justí	l'Hosp.	vida associativa..	AAVV. Can Serra
46	PONCET, Joana	Barc.	visió global, solidaritat	Ctè solidaritat
47	REVILLA, Mateo	l'Hosp.	vida associativa	AAVV.Bellvitge
48	RIBAS, Francesc	l'Hosp.	món rural desaparegut	Unió de Pagesos
49	RIBAS, Pep	l'Hosp.	visió global, probl. nac.	CCOO., IC
50	RIBERA, Josep	Barc.	solidaritat	CIDOB
51	RIERA, Ignasi	Cornellà	vida cultural	ex-parlament. Inst.cult.
52	ROSADO, Simon	Barc.	moviment obrer	Secr.Metal CCOO
53	RUBIO, Fina	Barc.	visió global...	Revolta,
54	SAURA, Joan	l'Hosp.	visió global..	Parlament, IC
55	SEBASTIAN, Luis	Barc.	relacions ecòm. internac.	ESADE
56	SEGOVIA, Miguel	l'Hosp.	ecologia	Grup Ecologista Bellvitge
57	SEGURA, Francisco	l'Hosp.	Joves, església	JOC
58	SIRERA, Maite	Barc.	Solidaritat, Universit.	Món-3
59	SOLER, Jaume	Arbúcies	municipi, solidaritat	alcalde
60	TRESCENTS, Adrià	l'Hosp.	marginació, presos	OBINSO, Alps, barri xino
61	TRIAS, Andreu	l'Hosp.	mov. assoc., cult.catalana	Casino, Coord. Sardanista
62	VALLS, Jaume	l'Hosp.	moviment obrer	Secr. Unió Loc. CCOO
63	VINTRO, Laly	Barc.	visió global, marg., educ.,	regidora
64	VILSA, Elena	l'Hosp.	educació, marginats..	Esc.Canigó,

b. Vivència personal, principis d'actuació, ideologia, model de societat que té, motivacions a actuar, sentiments, actituds, autopercepció, entitat de la que forma part, capacitat o possibilitat d'una transformació radical, interpretació personal de la concepció del "ser d'esquerrès", de la participació a la política, de la militància, del corporativisme, rol o estereotip que cadascú té la sensació d'ocupar, grau de satisfacció personal, de fracàs o d'inutilitat, d'aïllament, de pertinença, de reconeixement i protecció, de pessimisme davant la les possibilitats de transformació i la gravetat dels temes...

c. Quines propostes d'actuació considera necessàries per a superar l'impasse actual, amb quins instruments o medis, a nivell de reformular la via política, institucional, parlamentària. de reforçar les institucions i transformar-les cap a on, del treball de base...²⁸

Dificultats i avantatges de l'entrevista oberta

L'opció de deixar l'entrevista oberta té dues greus dificultats: la complexitat de la posterior codificació dels temes perquè l'entrevistat ha tingut la possibilitat de saltar d'un a un altre, i que poden no haver sortit alguns temes interessants per l'estudi. Des del començament les havíem assumit com formant part del mètode. Un ja sap que el treball antropològic amb entrevistes es gairebé sempre una feina de marqueteria i d'altra banda -apart de què per raons de cansament no és possible perllongar una entrevista més enllà de dues hores- ja s'ha dit que no es tractava d'històries de vida en profunditat sinó que la profunditat vé del "mosaic".

Però han superat les avantatges. La possibilitat d'expressarse amb absoluta llibertat ha donat com a resultat:

1. El tò. Es un tò difícil d'explicar i que les transcripcions no poden traduir. Aquesta "vivència de lo personal" no es nou per a ningú que hagi treballat amb històries de vida. El que és nou aquesta vegada és el tema. Perquè no es tracta del passat, sinó de les vivències del present i de com es mira el futur.

S'observarà a través del material que hi ha hagut entrevistes de tota mena: des de les més "vivencials" i de relat cronològic fins a les aparentment més abstractes. La característica general més sorprenent d'aquest tò és que tothom s'ha expressat amb un profundíssim "convenciment". El que es deia no era "convencional" o per quedar bé. Expressava realment una part del "quid essencial" de la vida de l'entrevistat, inclús en

²⁸ En ANNEX figura el qüestionari complet de temes que es tenien presents

aquelles entrevistes, les "paraules" de les quals anaven per camins més o menys abstractes. Les expressions de seguretat, de sofriment, d'energia, de dubte, de soletat, i en algun cas de plor, donaven elements per a la "comprovació interna" que aquest treball necessita. En tots els cassos el tò reflexava que allò que es deia no tenia res d'abstracte, que per l'interessat era enormement concret i viu, que al darrera de cada paraula hi ha hores i hores d'esforços, era la raó de ser d'una vida.

2. Ha fet possible que es posés de manifest més clarament el "centre d'interès" de cad ú. És a dir, aquell "valor nuclear" que cada ú de nosaltres tenim, entorn del qual s'encadenen els altres com una constel·lació.

A mida que avançava el nombre d'entrevistes es confirmava aquella primera intuïció que hi ha com dues grans maneres de respondre a la situació actual, que probablement responen a la tradició cultural en la que cadascú s'ha format, tot i haver-hi moltíssimes coses en comú entre tots els entrevistats. Serien, de manera genèrica: la dels que procedeixen de moviments associatius més clàssics: sindicats, associacions de veïns, culturals, de serveis, etc.. i la dels que responen més als nous moviments socials de solidaritat, pacifisme, etc... Obviament la majoria dels entrevistats no viuen les dues temàtiques com a contradictòries, tot i que en alguns cassos sí. Però no es tracta d'això. És un tema de sensibilitat, d'afinitat.. Per exemple, si es procedeix d'una o altra tradició, els exemples, els temes-concatenats o valors-connexos, etc., respondran a l'àmbit des del qual un s'ha situat.

L'anàlisi del quadre de la pàgina següent és il·lustratiu al respecte.

En ell s'expressa el conjunt dels àmbits entorn dels quals treballen o se senten motivats els entrevistats

En funció del que cada un diu a l'entrevista, l'hem assignat a aquell tema-valor que manifesta ser l'eix central de les seves preocupacions, dedicació, estudis, etc.. Per la majoria això és molt clar i en manifesten un o dos com a màxim. Són els noms escrits en majúscules. Però al llarg de la conversa se citen altres temes-concomitants, que també ha prioritzat mentalment però als que no s'hi ha pogut dedicar per circumstàncies de temps, oportunitats... Són els noms escrits en minúscules. Doncs bé, els que estàn escrits en majúscula en un dels grans blocs temàtics, estàn també escrits en minúscula en els mateixos blocs temàtics. Per exemple, qui té com a tema fonamental la solidaritat ha prioritzat també la lluita contra el racisme, contra la marginació, etc.. i qui ha prioritzat el tema de les associacions de veïns o sindicats dóna més importància a la participació institucional

MARGINACIO	MILIT-PAU	ECOLOGIA	SOLIDARITAT	NO-RACISME	SEXUALITAT
AIGE	DELAS	FNDEZ BUEY	AGUADO	CAPARROS	CASTELLANA
CHACON	FISAS	SEGOVIA	CASTELLANA	ROSER-AMEL.	MORTE-PALL.
FORTUNY	OLIVERES		RIBERA		PETIT
GARCIA NIETO			SEBASTIAN	Castro	PONCET
ROSER-AMEL.	Comp.-Batallé	Fuentes-Truj	SIRERA	Delas	RUBIO
MALLA	Fndez.David	Okupas	SOLER	Fisas	
OCIO-CASAM.	Okupas			Fndez Buey	Aguado
TRESCENTS	Olivella			Formariz	Arranz
			Castro	Fortuny	Perelló
			Delas		
Fisas			Gomis	Galve	
Fndez Buey			Hernández	Ocio-Casam.	
Vintró			Ocio	Okupas	
			Okupas	Oliveres	
			Oliveres	Ribera	
			Poncet		
			Rubio		

PARTIT	ESGLÉSIA	AJUNT-PARL.	SINDICAT	ASSOCIACION
ARRANZ	Jim.Vill.Carl.	AIGE	BADIA	ISUN	ARRANZ
BADIA	Jim.Vill.Teres	DELAS	CASTELLANA	GARCIA NIETO	CASTELLANO
CASTELLANA	Galve	FORTUNY	HERNANDEZ	ROSADO	CASTRO
CASTELLANO	Garcia Nieto	GARCIA NIETO	JIM.VILL.TER	VALLS	MARTIN
DIAZ	Lopez Camps	ROSER-AMEL	MARIN		PERELLO
FNDEZ BUEY	Marin	GOMIS	SAURA	Fndez Buey	REVILLA
HERNANDEZ	Martinez	HERNANDEZ	SOLER	Montesinos	
LUQUE	Poncet	MALLA	VINTRO	Ribas	Aguado
MONTESINOS	Pino-Valderr.	OCIO		Saura	Delas
RIERA	Revilla	OLIVERES			Montesinos
RUBIO	Ribas	SEGURA			Poncet
SAURA	Rosado	TRESCENTS			Pino-Valderr
	Soler				Soler
					Trias

NACIONALIS.	JOVES	ALF.ADULTS	ENS.-UNIV.	MON RURAL	ECON. SOCIA.
CALDERON	CASTRO	FORMARIZ	BADIA-ROCA	AHUMADA	AHUMADA
CASTELLANA	FERNANDEZ D.	CAPARROS	CASTELLANA	AYATS-VICNS.	AYATS VICNS.
CASTELLANO	OKUPAS		COMP-BAT.	RIBAS Fr.	CALDERON
RIBAS Pep	SEGURA	Carolina	VIUSA		FERRER-CAMB
RIBAS, Fr.			FNDEZ BUEY		FORTUNY
	Aigé				OCIO-CASAM
Montesinos	Fndez. Buey		Isun		
Soler	Sirera		Sirera		Garc. Nieto
Trias					

MOV. ALTERN	DEFICIENTS	CULTURA	FUNCIONAR.	3. EDAT
FUENTES-TRUJ	AHUMADA	ARRANZ	CHACON	DIAZ
OKUPAS	AYATS-VICN	CALDERON	FNDEZ BUEY	
OLIVELLA		PERELLO	JIM.VILL.Carl	Aigé
		RIERA		

Mètode i criteris d'anàlisi

El pas de la empatia de la conversa a l'anàlisi del contingut sempre significa una certa frustració pel distanciament obligat i perquè la transcripció procurant donar coherència a les idees i respectar la riquesa de les formes d'expressió és sempre un procés laboriós, que l'ordinador facilita però no estalvia.

Però l'objectiu no era fer l'anàlisi de les entrevistes una a una. Per això no s'han fet anàlisis complexos respecte de la coherència interna, l'estudi de l'estructura del llenguatge o de la lògica del discurs etc de cada una de les entrevistes. Es tractava sobretot de fer un anàlisi transversal del conjunt.

Es tractava d'analitzar, a través exclusivament del que l'entrevistat manifesta i amb procediments no gens sofisticats, el contingut tan del discurs com de la persona que el pronuncia, a fi de poder "construir" una imatge general del que serien les diferents manifestacions de les "esquerres" i els valors actuals que les sustenten. Les teories dels valors (sempre lligades a la teoria de les necessitats)²⁹ i els mètodes d'anàlisi (lligats a mètodes d'antropologia i de sociologia) només serveixen com a grans referències. Cada vegada s'ha de començar de nou.

²⁹ SEMPERE, Jaquim. *L'explosió de les necessitats*. Ed. 62, Barc. 1992

III - EL PUNT DE PARTIDA

1. Els fets i els valors.

El punt de partida d'aquesta investigació no és cap minuciosa descripció etnogràfica d'alguns dels aspectes de la població estudiada sinó l'anàlisi dels valors i de la ideologia a partir de la subjectiva apreciació dels participants. Però en intents així, com en general en els treballs de les ciències socials i en especial d'antropologia planeja la sombra de l'apriorisme com un dubte sobre la seva científicitat.

La famosa distinció de Weber entre "judicis de realitat" i "judicis de valor" (els primers expressen fets i els segons qualitats i la seva estimació que es realitza en base a uns valors concrets prèviament admesos) ha portat al positivisme a negar valor de ciència a tota disciplina irreductible al mètode empíric i ha minimitzat la "dimensió subjectiva" de l'actuació humana resultat d'un determinat codi de valors i normes, com a font científica.

Amb la voluntat de donar una explicació global d'una determinada cultura i de que aquesta explicació no sigui apriorística, l'antropologia ha recorregut a "l'anàlisi dels fets" com una base "científica" i objectivament constatable: a partir de l'observació i descripció minuciosa dels fets es dedueixen els valors i la ideologia d'aquell grup. En el decurs dels anys, els múltiples mètodes d'observació per a conèixer més fets i amb més exactitud, han anat desmembrant l'antropologia en múltiples sub-especialitats.

Aquest treball es un assaig d'antropologia general i no segueix aquest mètode. És natural per tant que ens preguntem sobre la validesa d'un estudi d'aquestes característiques ja que el diferent mètode d'anàlisi de fets i d'anàlisi de valors condiciona els sabers sobre l'home i la societat.³⁰ Dit d'una altra manera: quin és el fonament d'aquesta ciència que pot oferir alhora elements cognitius i normatius? Perque enunciar "veritats" sobre l'home és, simultàniament, referir-se a normes... i es propi d'una "ciència" elaborar "normes"? Les ciències socials han de donar "informació", i és lícit que a més d'informació vulguin induir a l'acció? Un treball així pot ser considerat "científic" o serà considerat simplement com un discurs pseudo-moralitzant?

Es cert que estudis com el present corren el risc de voler ocupar tots els camps: el teòric, el normatiu, el crític, de bascular entre totes les disciplines: la sociologia, la política, la filosofia i de voler-se pronunciar sobre totes les experiències, sobre la veritat i el bé. Però com es pot evitar això?, quines exigències "epistemològiques" seràn necessàries per fer possible que la "alteritat" sigui un possible objecte d'estudi des de una visió global de la societat i amb la voluntat de plantejar interrogants

³⁰ FERNANDEZ BUEY, Francisco. *La ilusión del método*, Ed. Crítica, Barc. 1991, pg. 241

fonamentals? ³¹Jo crec que avui, amb la fragmentació de les disciplines i el confort intel·lectual que dóna la formalització de l'anàlisi, la segmentarització i aïllament dels fenòmens humans i socials, podem caure en el risc de fer unes ciències socials tècnicament sàvies però refractàries a tota pregunta fonamental sobre l'home, la societat i el món actuals. L'investigador pot saber infinites coses, i no definir-se mai en res. Probablement depèn de l'objecte estudiat, però des d'una postura ètica i de compromís acabaríem retornant a la pregunta mil vegades formulada sobre el paper de l'intel·lectual a la societat.

En part aquest és l'esperit del "postmodernisme" antropològic. En els últims anys l'antropologia ha assistit a la crisi de l'estructuralisme y del marxisme com a models teòrics que havien inspirat els estudis de la dècada anterior. "La cultura no ha de ser una ciència experimental a la búsqueda de lleis, sino una ciència interpretativa en busca de significacions", afirma Geertz. La preocupació fonamental de l'antropòleg ha de ser el recull minuciós de dades "En antropología, o en todo caso en antropología social lo que hacen los que la practican es etnografía. Y comprendiendo lo que es la etnografía, o más exactamente, lo que es *hacer etnografía* se puede empezar a captar a qué equivale el análisis antropológico como forma de conocimiento" ³² Per alguns, així de senzill, aquí s'acaba la feina de l'antropòleg. L'investigador pot parlar de tot amb discursos erudits perquè sap de tot : ha dissecat i fragmentat la realitat, la coneix científicament i amb objectivitat, però es nega a tenir-ne una visió global. I això amb una pretesa naturalitat i espontaneïtat. Es nega la necessitat d'un marc interpretatiu de la ciència. D'aquí en surten els seus valors i la seva normativa : no compten la ideologia ni les persones, compta la forma, la tècnica i l'eficàcia : "hem arribat a l'horitzó màxim possible, hem recullit infinitud de dades, sabem de tot, no hem d'aprendre de ningú". La relació amb els altres serà per a mirar-los com a "objectes d'estudi" i en últim terme per a confirmar-nos que són estranys o estan sudesenvolupats.

No amaguem que els punts de partida d'aquest treball surten d'una opció fonamental epistemològica i ètica contraposada a l'anterior. No es tracta d'acumular dades i més dades, a vegades discordants entre sí. Les dades obtingudes en el treball de camp han d'emmarcarse en un discurs antropològic i social prèviament construït.

Intentar "comprendre" un fet vol dir mirar de donar una explicació completa en la que la relació causal observable ha de ser completada per una relació de significació, i aquesta només pot ser donada pels valors que expliquen les pautes de comportament. El comportament humà no es pot deduir com si es tractés d'un experiment de ciències físiques. Els valors condicionen les pautes de comportament, ténen una certa funció coercitiva i de guia sense la qual la vida social seria impossible. Per exemple, la majoria

³¹ FERNANDEZ BUEY, Francisco. *La ilusión del método*. Crítica. Barc. 1991 pg. 241.

³² GEERTZ, Clifford. *La interpretación de las culturas*. Gedisa, Barcelona 1989, pg.20

de les categories tractades en les converses : participació, ecologia, democràcia, etc, ténen múltiples interpretacions filosòfiques i múltiples possibles traduccions en la vida pràctica. Quan un col·lectiu les interpreta en la teoria i amb fets, i ho fa en funció de la seva escala de valors, estan explicant simultàniament les seves pautes de conducta desitjable ³³. Quan el nostre col·lectiu d'entrevistats les interpreta, també explica les seves pautes de conducta desitjable.

En el cas de l'anàlisi de les històries de vida o testimonis de vida el problema de la contradicció entre fets i valors es més fàcil de resoldre perquè l'explicació del fet inclou gairebé sempre la seva justificació. Que per molt subjectiva que sigui la justificació pel qui l'explica no deixa de ser objectiva pel que la reb.

2. La relació entre observador i l'objecte de l'estudi

Cal també que ens qüestionem aquest aspecte perquè en el cas d'aquest estudi, l'observador, primer : coneix de fa anys als entrevistats (jno és una investigació sobre una comunitat primitiva o d'un món rural allunyat!) i segon, en la seva vida ha pres part activa en els temes de la conversa, i ells ho saben. Quin valor "científic" pot tenir un context tan condicionat ? Com pot prescindir l'investigador dels seus propis "judicis de valor" en el moment d'observar i explicar els fets i judicis de valor d'altres?

Una opinió sobre aquest tema és que en la investigació, la relació entre subjecte i objecte ha de ser absolutament extrínseca, a fi d'aconseguir una real neutralitat i objectivitat en la ciència. Seria la opinió d'aquells que parlen de la radical separació entre fet i valor, o entre ciència i creença.

La realitat no és ni pot ser mai així. Cal reconèixer i acceptar com a condicionant la inevitable inserció de l'investigador en l'objecte investigat. L'observador és part obligada d'allò que s'observa a partir del mateix moment d'escollir l'objecte d'estudi, el procediment, i en les mateixes conclusions. Qualsevol reflexió sobre l'home i la societat no es poden elaborar sinó des de dintre mateix de la societat i d'un conjunt específic de significacions socials perquè tot individu, també l'investigador, ha interioritzat les pautes de pensament i de conducta propis del seu temps i del seu grup social. Francisco Fernández Buey, referint-se a Neurath afirma "todo científico, de la naturaleza y de la sociedad, introduce en cierto modo dogmáticamente, elementos que son parte de los tabúes y tradiciones de su época, de su tiempo. Por eso -argumenta Neurath- el principio weberiano de la *Wertfreiheit* tiene que aceptarse como una máxima que recomienda al

³³ Cfr. BOUDON Raymond, explica la contradicció, almenys a nivell cognitiu entre interpretar i explicar. pg. 213.

científico social la superación de todo partidismo ideológico, pero no puede ser entendido, en cambio, como un principio de absoluta neutralidad de los operadores científicos"³⁴.

El que cal exigir del científic es no presentar com a objectiu allò que son les seves preferències i evitar al màxim, a través d'un mètode depurat i que ha d'explicitarse, que aquestes preferències o prejudicis ideològics contaminin la investigació. Però, continua Fernández Buey, "no debe olvidarse que la *pasión* del investigador enseña a ver cosas que otros no ven, sugiere perspectivas de aproximación a los problemas, sin que esto impida operar con instrumentos rigurosamente científicos". La *raó apassionada* com a model de comportament científic donarà a la investigació una visió crítica i valorativa. Probablement els valors i preferències de l'investigador apareixeran també en els resultats dels treballs perquè mai ha renunciat a les seves conviccions. Però fent públics els seus condicionants i punts de partida, l'investigador fa que la ciència sigui alhora investigació i debat.

En ciències socials, com en qualsevol altre ciència, la neutralitat és més o menys possible si es tracta de fenòmens empírics o constatables, com per exemple, els anàlisis de demografia, sèries cronològiques, etc.. però es més difícil quan es trata d'interpretar, de donar una visió global explicativa dels mateixos fets constatats i més difícil encara si es tracta de la realció entre fets i valors morals. Probablement convindrem que la neutralitat en les ciències socials no existeix.

3. El punt de partida

Partim de que el coneixement dels altres és enriquidor. Només l'intercanvi produiran l'alliberament i fan néixer l'esperança. A *El narrador*, W. Benjamin³⁵ parla de *experiència comunicable*. La comunicabilitat de l'experiència es la possibilitat de transformar fets viscuts individualment en patrimoni col·lectiu. Per Benjamin, l'antítesi d'aquesta comunicabilitat és l'*experiència mecànica*, purament acumulativa i que ell qualifica com a "experiència burgesa". La reducció de tota experiència humana a experiència mecànica és la barbàrie. Per ser comunicable, per a poder ser explicada,

³⁴ FERNANDEZ BUEY, Francisco. *La ilusión del método*. Ed. Crítica. Barc.1991, pg.240.Sobre la impossible neutralitat en les ciències socials cfr. també BOUDON, Raymond. *La lógica de lo social. Introducción al análisis sociológico*. Rialp. Barc. 1981.

³⁵ BENJAMIN, Walter. *Tesis de filosofía de la historia*. a *Angelus novus*. Gsya ciencia. Edhasa. Barcelona 1971. *El narrador*, a *Para una crítica de la violencia y otros ensayos. Iluminaciones IV*. Taurus. Barcelona 1991, pgs. 111 ss. y *Tesis de la filosofía de la Historia* a *Para una crítica de la violencia*, Mexico 1978, Traducció de M.A. Sandoval, pgs. 138 ss. Comentaris sobre Benjamin : WITTE, Bernd, *Walter Benjamin*. Ed. 62, Barcelona 1992. SCHOLEM, Gershom, *Walter Benjamin. Historia de una amistad*. Columna. Barcelona 1989. ARENDT, Hannah, *Hombres en tiempos de oscuridad*. Gedisa, Barcelona 1992. pgs. 139-192. FERNANDEZ Concha, *Walter Benjamin*, Montesinos, Barcelona 1992.

l'experiència necessita del record : per ser efectiva, la solidaritat amb el present necessita de la solidaritat amb el passat. A les *Tesis de la filosofia de la Historia*, sosté que l'evocació de la història de sofriment del món es l'únic medi per a la realització de la història en la raó i la llibertat, realització que està en clara oposició a la irresponsable idea del "progrés triomfant" dels resultats de la raó. La solidaritat amb el passat, i per tant amb els vençuts, fa impossible la lectura i la narració de la història sota la perspectiva dels vencedors. El "record" que acompanya a totes les filosofies utòpiques de la història fa de corcò, de "taup sota terra" en la interpretació dels fets camí de la llibertat. Construeixen la història confiant que el món millor de la llibertat no vindrà a partir de la lògica del món present sinó sinó a partir d'un trencament amb aquesta lògica. I ho fan des de dintre mateix de les contradiccions, sense veure-hi clar. Només veuen clar el final, però quan creuen que s'hi acosten se'ls allunya, o quan creuen que el toquen se'ls trenca. Aquesta es la perspectiva des de la que ens parlen els entrevistats i des de la qual els llegirem.

Les categories de les que es parla ; la solidaritat i el desig d'una societat de persones lliures i iguals, la democràcia i el desig de la participació, la justícia i el sentiment de vergonya davant la pobresa d'altres, la desmilitarització i el desig d'una societat en pau, "metarrelats" per a uns, anhels frustrats de la Il·lustració per a d'altres, racionalitat materialista necessària per a uns altres etc... ténen molt de comú amb una determinada forma d'interpretar la història a partir del pensament d'un marxisme humanista que no fou aliè en conjunt a l'escola de Frankfurt. Bloch, la obra principal del qual, *El principi esperança*,³⁶ sembla una suma de relats d'esperança trets de la vida quotidiana, es un intent decidit per explorar les possibilitats "positives" en el context aparentment deshumanitzador de les noves condicions del món de la tècnica. Bloch rellegeix la història per a descobrir l'excedent d'utopia en cada un dels moviments d'emancipació, prenent com a referència el marxisme i la tradició cultural i religiosa judeo-cristiana.

Probablement també en això ens pot passar com al Walter Benjamin jueu i agnòstic. A la primera de les *Tesis de la filosofia de la Historia* explica la clau de la seva interpretació materialista de la història a través de la llegenda del "geperudet" : un

³⁶ BLOCH, Ernst. *El principio esperanza*. 3 vols. Trad. de Felipe González Vicén. Ed. Aguilar. Madrid 1977, 1979, 1980. *Thomas Münzer, teólogo de la revolución*, Ciencia Nueva, Madrid 1968. *El ateísmo en el cristianismo*. Taurus, Madrid 1968. *Entremundos en la historia de la filosofía*, Taurus, Madrid 1977. *L'arc utopia-matèria*, Laia, Barcelona 1985. Comentaris sobre Bloch : TAMAYO ACOSTA, Juan José. *Religión razón y esperanza*. EVD. Estella 1992, UREÑA PASTOR, Ernst Bloch, *¿un futuro sin dios?* BAC. Madrid 1986. ZECCHI, Stefano. *Utopia y esperanza en el comunismo*. Península, Barcelona 1978.

jugador d'escacs, ninot gairebé autòmata, guanya indefectiblement al contrincant perquè, amagat sota la taula de joc hi ha un nan lleig i geperut que a través d'un joc de miralls li dicta les jugades. El jugador autòmata es el materialisme històric, el nan lleig i gererudet és la teologia: "el materialisme històric, el ninot jugador d'escacs, sempre guanyarà la jugada a qualsevol contrincant si demana l'ajuda de la teologia que, com ja sabem, avui es petita, lletja i geperuda i, amagada sota la taula, no es pot deixar veure per ningú". La clau interpretativa de la història per part de Benjamin és contrària a l'esperit hegelian del triomf final superant les contradiccions, es la història del fracàs i de les interrupcions, més pròxima a la visió bíblica del devenir de l'home en el temps.

Aquests pressupòsits condicionaràn la metodologia a seguir en l'exposició. Hem volgut fer parlar als entrevistats. Ells seràn no només la font d'informació sinó també la del contrast de les respectives idees. Ells seràn per tant fonamentalment allò que en els treballs acadèmics s'anomena l'"aparell crític". Les referències bibliogràfiques seràn les imprescindibles perquè la gràcia de l'estudi està precisament en les seves paraules.

Hem ordenat el contingut de les entrevistes en set gran apartats, els propers capítols. En els dos primers es fa una presentació de les persones dels entrevistats i de les seves opinions. S'inicia per una presentació biogràfico-ideològica d'alguns dels entrevistats representants dels diferents sectors i àmbits de treball (Capítol 1er) seguida d'algunes respostes, representatives del conjunt, respecte la seva posició sobre el món actual i els valors (Capítol 2on.). En els capítols següents les seves respostes s'ordenen segons els tres grans subsistemes d'anàlisi d'una societat: econòmic (Capítol 3), polític (capítol 4) o cultural. Respecte del subsistema cultural he cregut necessari segregat en un capítol especial el tema de la identitat nacional i immigració. En part, com ja he explicat, perquè al plantejar el treball vaig tenir especial interès en preguntar sobre aquest tema a persones amb les que havíem fet un treball de característiques semblants fa aproximadament quinze anys. Es tractava de comprovar, passat aquest temps i en el moment dels nacionalismes creixents, si les hipòtesis d'aleshores s'havien confirmat. Però sobretot per les reflexions dels entrevistats sobre la presència de la immigració estrangera com un problema nou que alhora és social, polític i cultural (Capítol 5). Al capítol següent (Capítol 6) es on es tracta de manera específica el canvi de pes que segons la opinió dels entrevistats han tingut els grans referents culturals que vertebraven la societat: política, autoritat, església, altres expressions simbòliques, etc. L'últim capítol (Capítol 7) torna a ser, com els primers, un capítol-resum de presentació dels entrevistats i de les alternatives personals en la pràctica que proposen cada un d'ells, després que ja els hem conegut en les opinions donades anteriorment.

CAPITOL 1

GENT DE FRONTERA

**Hem pagat un preu molt fort...
però jo ja no sabia viure amb els ulls tapats.**

Presentació

1. Actituds-Ideologia
2. Raons personals en les opcions
3. El tipus de compromís concret
4. Les adaptacions després del franquisme
5. Professi3 i nivells acadèmics

Texts seleccionats

Temes de debat, conclusions.

Els hi ha tocat viure un temps "de frontera" i personalment s'han instal·lat en "la frontera". Frontera entre el viure en el sistema i la crítica al sistema; entre l'acceptació del marc institucional i l'evidència i denúncia de les seves deficiències; entre la racionalitat i els irracionals resultats de l'aplicació de la raó; entre l'antiga concepció de classe i la realitat del nou model de classe obrera, disgregada i d'obrer de bata blanca; molts en poc temps han passat de la idealització del sistema del "socialisme real" a l'angúnia de tenir la sensació que el capitalisme havia guanyat, per arribar finalment a la constatació del fracàs de tots dos. Alguns s'han instal·lat a la frontera entre la fe i l'acceptació dels valors de l'humanisme de la laicitat; entre el sentiment de la seva identitat nacional i la pràctica de la solidaritat internacional; entre la possible opulència de béns i la necessària coherència d'austeritat personal amb el que es diu o es pensa. Totes aquestes contradiccions estan presents a les entrevistes que segueixen.

Parlen de la necessitat de la transformació de la societat a partir dels valors de la solidaritat, el respecte, la participació..

La formació de molts d'ells es fa dels vells catecismes : per uns, el catecisme marxista explicat dogmàticament : "la classe obrera" com a motor de transformació de la història i del futur en llibertat sense opressió social. S'han quedat sense catecisme i sense possibilitat de ser catequistes. Els altres, els del catecisme catòlic, ja fa temps es van quedar sense i només amb la possibilitat de ser catequistes "pel testimoni" de la seva fe.

Qui són, perquè aguanten, què pretenen, cap a quin model de societat? quin ha estat l'origen de cadascú d'ells, quines raons, quines circumstàncies familiars, d'origen social, d'amistats, de formació, d'ambient, de partit, han fet que agafessin aquest "camí sense retorn", contra tota moda imperant, i que a vegades és un "camí sense sortida" ?

1. Actituds - ideologia.

La distinció entre actituds i ideologia és fonamental en el present treball. L'evidència quotidiana de la fractura entre paraules i fets fan més possible -potser queda més dissimulat- que també existeixi a nivell individual. Per això els entrevistats reclamen contínuament la necessària coherència personal com a mecanisme fonamental de protesta davant del món actual. És una exigència en primer lloc per sí mateixos. Aquesta és la raó per la qual aquest estudi s'ha començat amb alguns fragments biogràfico-ideològics.

La primera constatació és la coherència i els valors morals de l'humanisme profund que sustenten les actituds. Valors semblants entre persones d'històries, procedències socials, edat, nivells acadèmics i professionals i de tradicions culturals i polítiques divergents. Es dedueix també que si ara és possible veure amb més claredat aquest comú denominador de les actituds és perquè les ideologies que fins fa poc els separaven -diferents tradicions comunistes, socialistes, cristians..- ara queden com diferències petites davant la magnitud dels nous problemes : diferència Nord/Sud, immigració, pèrdua de sentit de la democràcia etc.. I queda també en evidència que les actituds davant d'aquests nous grans problemes són la "nova frontera", que inclús divideix per dintre les formacions de tradicions ideològiques semblants, comunistes, socialistes o cristianes. No és suficient l'explicació ideològica o de model de societat concretada en propostes polítiques per explicar el significat de les paraules "dreta-esquerra". Fins fa uns anys la frontera entre dreta i esquerra els entrevistats l'haurien situat al mateix lloc on l'havia deixat el *Manifest* : en la propietat privada dels mitjans de producció. On és ara la diferència? El canvi de la noció de "classe social", aburguesament de la classe obrera, proletarització del treball intel·lectual, i l'aparició de nous problemes etc.. fa que ja no sigui possible aquella definició... tot i així, els termes "dreta" "esquerra" han seguit mantenint el seu valor simbòlic. La perversió dels fets "aquellos que se llaman de izquierda pero actúan peor que actuaría la derecha" aplicat al PSOE, a la corrupció dels països de l'Est etc.. es percebuda com una traïció al símbol. De manera espontània, sense percebre gairebé la diferència entre l'abans i l'ara, els entrevistats la situen en les actituds

"la frontera entre la derecha y la izquierda es la misma de antes, la frontera está en lo de siempre : en la ética, en la solidaridad, en pensar en los demás, en pensar diferente. No es un tópico, es la verdad. Hay quien va a lo suyo aunque se llame de izquierda, son unos egoistas, no ven el mundo entero como está. Ahí es donde está la frontera y cada vez existe más, porque la corrupción y el sinvergüenza hacen cada vez más grande el muro entre la derecha y la izquierda" (Carolina Aguado)

Dreta-Esquerra està en definitiva en la voluntat eficaç de transformar la societat. Darrera la proposta sobre la propietat hi havia un impuls ètic, de retorn als vells ideals de la modernitat com la "fraternitat" i a la "solidaritat" com a elements clau. Banderes, que

"constantment les descobrim traïdes pels mateixos que les defensen en els seus principis, però que reuneixen un transfons humà profund dels que contemplem la societat en clau de desigualtat, que vé d'antigues arrels d'Europa i que ja es trobaven en religions com el judaisme o el cristianisme..." (Alfons Formariz)

Perquè "societat més justa" o "fraternitat" ha volgut dir assumir com a referent teòric la "injustícia", i en concret la persona "concreta" que pateix la injustícia : el "pobre", l'exciòs com a referent.

"la miseria, el lado negativo y oculto de la historia, la "contrahistoria" y la "intrahistoria", lo que la sociedad esconde y ni siquiera quiere saber que existe..." (Mercedes Chacón),

Expressen aquests valors a través de la seva dedicació al món dels "pobres" a través de moltes de les possibles formes de marginació social i econòmica (transeünts, immigració estrangera, presos, prostitució, deficients), sigui a través de dedicació immediata (drapaires, Adrià Trescents, Roser Garriga i Amèlia Romero), a través d'institucions (Acció solidària contra l'atur, Càrites, JOC, Alfabetització d'Adults) a través de l'acció política (Eulàlia Vintró, Lluís Hernández, Ramón Luque, Joan Saura...) a través dels organismes de solidaritat internacional (Maite Sirera, Lluís de Sebastian, Carolina Aguado..)

He dit voluntat eficaç. Perquè més amb els propis fets de vida que amb paraules els entrevistats exigeixen coherència. La Josefa Aigé ha deixat classe social i la Bonanova per anar a viure a Bellvitge. Carles Ahumada, enginyer, per llogarse de temporer al Prat i ara amb deficients. Paco Marín per anar a viure a la Mina. Mercedes Chacón per estar professionalment a presons, Marià Fortuny, Eduardo Ocio i Rosa Casamartina per fer un grup de drapaires amb els transeünts, Montserrat Perelló i Carme Arranz implicant-se en la construcció de la societat civil i associacionisme popular des del Centre d'Estudis de l'Hospitalet, etc. etc...

2. Raons personals de les opcions.

Quines són les raons de fons que fan que una persona opti per uns valors fonamentals per la seva vida, i una altra de procedència, educació o itinerari polític o cultural semblant opti per uns altres ? Els entrevistats no saben contestar. "Descriuen" circumstàncies. Molts remetent a l'educació rebuda, a la família, al pare (Joan Saura, Pepe Castellano, Josep Delàs, Carmen Diaz, Carlos i Teresa Jiménez Villarejo, Francesc

Ribas etc.), però no hi ha resposta al fet que d'altres membres de la família vagin per altres camins. Altres, a l'extracció social o a un innat sentiment d'inconformisme o de ràbia davant la injustícia viscuda personalment (Carolina Aguado, Ramon Luque, Tomás Martínez, Joan Saura, Jaume Valls etc.) o essent testimoni de la injustícia que pateixen altres (Carles Ahumada, Lluís Caparrós, Mercedes Chacón, Carlos Jiménez Villarejo, Joana Poncet, Adrià Trescents, Eulàlia Vintró, etc.), però el problema de les diferències en les opcions es el mateix.

"Perquè continuo amb aquest discurs ?, si busques les arrels hauria de dir que no ho sé, per circumstàncies.. però es veritat que les circumstàncies te les busques. Quan penso en seguretats personals em dic que ja m'arreglaré i m'espavilaré, de porter en alguna escola ja t'hi posaran.. Ja t'en trobes a gent que viu per fer peles, muntar negocis i consultories.. Personalment, mai he patit les privacions perquè penso que és molt important disfrutar amb el que fas i estar convençut, amb modèstia, de la utilitat del que fas i del que penses". (Josep Ribera)

"Quina és la raó per la qual uns són fidels a uns mateixos principis i altres els deixen? No ho sé... perquè uns segueixen a la mateixa línia i altres que semblava que vivien uns mateixos principis, responien a uns mateixos estímuls, tenien una mateixa ideologia, de cop i volta ho deixen ?. Es difícil saber-ho i cada cas és un món diferent." (Alfons Formariz)

"Però.. quines son però les raons de fons per les quals continuem...? Jo crec que continuem perquè aquesta actitud dóna sentit a la nostra vida. Es una raó suficient, i si dóna raó i sentit a la nostra vida vol dir que anem pel bon camí, en el sentit de la recuperació de l'harmonia interior, de la coherència entre la capacitat d'estimar i de ser estimat." (Joan Garcia Nieto)

"M'he interrogat moltes vegades perquè encara no m'he cansat. Només he pogut arribar a conclusions molt simples : deu ser com una mena d'afició al futbol o a qualsevol esport o vici... Ja sé que és una definició poc científica i que hi ha alguna cosa més... Hi hem estat sempre tan ficats que no ens en adonem. Continuant ens preguntem : "la societat que tenim és ideal? Continuen havent-hi diferències i desigualtats com abans, com fa 50 anys?" La resposta és que cada vegada més. I jo sento que haig de continuar. Ja no sabria viure d'una altra forma, amb els ulls tapats" (Jaume Valls)

N'hi ha que posen la motivació religiosa com a raó fonamental de les actituds, però procuren distingir-se clarament d'altres que proclamant també la fe (església institucional) promoen altres valors. A més, entre els mateixos entrevistats n'hi ha d'altres que també es confessen cristians però l'impuls fonamental de la seva actuació no és el de la fe...

La majoria manifesten haver-se aguantat o mantingut per la influència de testimonis. Tots parlen també d'un moment, una determinada circumstància, etc., que modifica la vida o en canvia l'orientació, que motiva a prendre decisions importants per raons no exclusivament "racionals"

"Quan vaig arribar a Bellvitge vaig dir ¡ això sí!" (Josefa Aigé)
 "Em va impressionar aquell capità a la guerra que donava la vida pels altres"
 (Adrià Trescents)
 "Vaig dir : això de la Samba Kubally val la pena. I vaig deixar la F.P" (Ll. Caparrós)
 "Vam venir a viure a la Mina per opció" (Paco Marín)
 "Veia gent que vivia malament.. i vaig posar-me a fer de paleta amb ells" (Carlos Jiménez Villarejo)
 "Quan vaig enterar-me que tenia la sida..." (Xavier Morte i Albert Pallarès)
 "De petita ja vaig dir : jo no, jo no deixo l' Hospitalet..." (Montserat Perelló) etc.

Sembla ser doncs, que no hi ha una explicació racional. La manera d' expressar-se dels entrevistats posa de manifest que es tracta d' actituds vitals, d' opcions profundes, "sense retorn" (Carles Ahumada), de les que cadascú després en fa la raó de la seva vida. Hi ha qui al·ludeix a raons subconscients

"Algú em comentava un dia em comentava que per mi hi hauria una altra raó "amagada" : que jo mai no podria militar en un partit que no fos d'esquerra !!... té gràcia, no? Potser sí que tenia raó ! : un orienta la seva vida en funció de determinades coses : preocupacions, satisfaccions, angoixes.. Quan et trobes en determinades situacions et passa que el que no pots fer es militar en un partit de dretes o ser una persona que el que vols és, simplement, sortir-te'n personalment. Després de conèixer a polítics importants he arribat al convenciment que aquestes explicacions que alguns dirien psicoanalítiques son les determinants del seu comportament. Tan per les actituds de dretes com per les d' esquerres. Perquè, en definitiva, l'ètica, els valors ètics, tenen un gran component. D'on vénen els valors ètics? Vénen d'un mecanisme que fa que a tu et compensi fer unes coses i no et compensi fer unes altres, a tu et convenç entregar una part de la teva vida a no sé què i a l'altre no. Perquè? Ho fas perquè et convenç. Però la pregunta és: per què et convenç? Perquè hi ha una estructura de valors teva i aquesta estructura de valors no es pot desllindar de l'estructura psicològica o psicoanalítica d'una persona". (Joan Saura)

3. El tipus de compromís concret

La manera com aquestes opcions després es concreten és bastant secundari.. i tampoc té gaire explicació el model concret de compromís assumit : directament polític, militància des de la societat civil, solidaritat, marginació, la pròpia professió, etc.. dependrà de les possibilitats, de la formació acadèmica, de les disponibilitats de temps, de les circumstàncies de l'entorn, de la situació política...

"Tengo claro que hubiera sido carbonario no sé donde, de la Revolución francesa en el 1789, de la Segunda Internacional a finales del siglo XIX, estaría con Lenin en el asalto al Palacio de Invierno... y ahora tocan otras cosas, pero la contradicción siempre es la misma y es la misma la presión histórica para la transformación de la sociedad, sin la cual ésta no avanza, sin la cual no es posible dar sentido la vida de la gente". (Ramón Luque)

Molts manifesten "haver-se trobat" en unes determinades circumstàncies i, senzillament, "haver acceptat". Altres en aquest cas ténen una formulació racional més

feta : la "política" (Ramón Luque, Joan Saura, Laly Vintró), pel caràcter que té d'instrument de transformació global; la "societat civil", perquè en la situació actual de descrèdit de les formacions polítiques consideren necessari obrir llocs de pluralisme com a àmbits "pre-polítics"(Alfons Formariz, Carme Arranz, Montserrat Pereilló); la "solidaritat internacional" o l'ecologia donada la urgència de les necessitats (Lluís Caparrós, Maite Sirera), etc. Per això al llarg de la seva vida s'han anat manifestant de diferents maneres.

"Al llarg de la meua vida aquests valors profunds no els he sentit canviar excessivament.. els que hem estat a determinats lloc sempre per opció i que hem pretès estar-hi seriosament, som els hem patit menys els traumatismes de canvi. L'element de defensar una manera de viure, uns valors, ho hem fet de moltes maneres, però sempre hi ha un "fil conductor" i en tot cas les estratègies poden anar canviant" (Alfons Formariz)

"Se cambia de sitio, para entendernos, *se cambia de trinchera*. Cambiarás de batallita seguramente, de instrumento, de "tanque" en el que te montas o de bolígrafo con el que estás escribiendo. pero la gran batalla, la guerra, es la misma" (Pepe Castellano).

"De los valores que rigen en la sociedad hoy en día ya no lo sé, sólo puedo hablar de los míos. En estos momentos, yo estoy defendiendo los mismos valores que defendía desde los años 65, exactamente los mismos, aunque todo ha cambiado." (Tomás Martínez).

4. Les adaptacions després del franquisme.

Si durant el franquisme aquelles actituds s'expressaven com a "oposició", després han hagut de resituarse en una nova forma d'oposició, perquè ni estan satisfets amb el model actual ni òbviament representen les opcions guanyadores. La reflexió "a posteriori" que els entrevistats que van viure el franquisme i la transició fan d'aquell procés es un dels capítols més rics d'aquests fragments. Ha sigut com un filtre brutal de les fidelitats i infidelitats als valors. Han sigut testimonis dels que han marxat cap a casa o dels que "s'han instal·lat", han patit molts en pròpia carn el sofriment de les escissions de les formacions polítiques, han vist com antics companys es passaven de partit "para buscar una silla" (Carolina Aguado), han tingut l'escàndol dels líders o el testimoni, han vist fracassar propostes polítiques que anaven més enllà del tema concret debatut : OTAN, guerra del golf, 14-D i 28-M, Nicaragua, cassos de corrupció "Hem perdut la batalla" (Castellana), altres han anat passant d'un partit minoritari a un altre buscant la millor expressió dels seus valors (Gonzalo Montesinos)...

"Cal vigilar el concepte de l'antifranquisme, perquè molts dels que se'n diuen no ho van ser mai, i això es veu ara.." (Ignasi Riera)

"El que ens passa ara vé determinat pel model pactat de transició. Els líders ja ho sabien, però nosaltres seguïem amb les velles il·lusions" (Joana Poncet)

"Tenia claro que yo no luchaba contra Franco. Aquello era una pantalla. Luchaba por cambiar el sistema" (Ramón Luque)

"Nadie sabe lo que llegué a sufrir con las divisiones.. perdí 14 kilos. Llegaba a casa llorando.." (Carolina Aguado)
 "Antes militaba en el PSUC. Soy un defensor de la Constitución y la Constitución lo prohíbe.." (Carlos Jiménez Villarejo)
 "Vaig fer-me objector des de dintre mateix de l'exèrcit..." (Josep Delàs)
 "La mateixa dreta del franquisme ara torna a actuar.. però de manera diferent. Nosaltres érem els de l'Assemblea Democràtica.. no ho toleren.." (Jaume Soler)
 "Malgrat tot, les coses no han canviat tan.. ara som pocs, és cert, però abans també érem pocs..." (Alfons Formariz, Tomás Martínez)

L'experiència de la transició fou traumatitzant, no està superada. Segueix essent una referència clau en relació a fidelitats o no fidelitats a persones i valors fonamentals. Els entrevistats, inclús des de punts de vista molt diferents consideren que han resistit.

Però en quant a valors en sí i les raons per les quals els assumeixen, no hi ha diferència respecte dels joves o dels que no van viure aquell moment amb tanta intensitat (Pep Castro, Mercedes Chacón, David Fernández, Eduardo Ocio i Rosa Casamartina, col·lectiu de Okupas, Francisco Segura, Maite Sirera) fan exactament els mateixos judicis, manifesten haver assumit aquests valors per les mateixes indefinibles raons i responen exactament amb les mateixes actituds davant de la societat actual que la gent més gran. Però són precisament alguns dels entrevistats joves (Pep Castro, Francisco Segura), que critiquen les actituds pessimistes

"Si tens aquestes actituds negatives, els propis joves et miren amb cara de pa dient: "Què ens estàs dient que res del que hi ha al nostre voltant és positiu ni bó?". En aquests moments estàs transmeten aquesta angoixa que deia, aquesta sensació que no hi ha res a fer. I jo crec que hi ha coses a fer... Tot és positiu. No estic massa d'acord amb una definició *a priori* de dir "això és així" i prou.. crec que es poden fer coses". (Pep Castro)

5. Professió i nivell acadèmics

Caldria finalment fer una última observació sobre la situació professional dels entrevistats i la relació entre professió i valors o opcions prèvies. Al sector representat pels entrevistats, el neconservadurisme els aplicaria la categoria de "classe del coneixement"¹, espècie de nova classe social formada per persones encarregades de la producció i distribució de coneixements simbòlics: sistema educatiu, mitjans de comunicació, assessorament social, que planifiquen les noves necessitats de la societat: educadors, criminòlegs, assistents socials, metges de salut pública etc.. grup que es converteix en perillós per l'estat del benestar en tant que acaben essent els impulsors dels programes d'extensió del benestar social enfront d'un sistema democràtic que no pot suportar-ho.

¹ BERGER P.L., *La revolución capitalista*, Ed. 62. Barcelona 1989 p.85.

Però la forma concreta de la relació entre valors i vida professional és molt variada. Per a la majoria de les persones entrevistades, la professió és independent de les raons fonamentals de la seva actuació (Carolina Aguado, Carles Ahumada, Carmen díaz, Marià Fortuny, Joan Gomis, Lluís Hernández, Jordi López Camps, Paco Marín, Tomás Martínez, Gonzalo Montesinos, Okupas, Pep Ribas, Miguel Segovia, Maite Sirera, Jaume Soler, Andreu Trias, Jaume Valls...). Per altres la professió ha sigut la manera concreta de posar de manifest i d'exercir públicament el compromís i la seva implicació amb l'objecte professional no és la del tractament allunyat del tema (Francisco Fernández Buey, Mercedes Chacón, Carlos Jiménez Villarejo, Antonio Martín, Francesc Ribas, Luis de Sebastián...). Hi ha qui ha escollit la professió en funció dels valors previs (Pep Castro, Josep Delàs, Dolors Fuentes, Alfons Formariz, Eduardo Ocio..). finalment hauríem de considerar aquell grup actualment d'alliberats en raó de la causa que ténen entre mans (Jordi Petit, Francisco Segura o els alliberats per càrrecs polítics). En definitiva les circumstàncies són les que determinen una cosa o altre, però no de manera definitiva.

TEXTS per al capítol 1

Els texts han estat escollits segons els següents criteris :

A. Entrevistats que parlen d'aspectes biogràfics i que a partir de la biografia o de les circumstàncies concretes expliquen la raó de ser de les seves opcions actuals.

B. Dels diferents camps, edats, ideologia, processos personals etc...

1. Carolina Aguado : 57 anys, actualment sra. de fer feines i vinculada als moviments de solidaritat, alfabetització d'adults, dones..
2. Carles Ahumada : enginyer, inicialment vinculat als col·lectius d'acollida d'immigrants i ara a la cooperativa de deficients l'Olivera a Vallbona.
3. Josefa Aigé : 78 anys, passa de viure a la Bonanova al barri de Bellvitge per dedicar-se als joves i als drogadictes.
4. Lluís Caparrós : passa de professor d'Escola F.P. a promocionar l'escola per adults negres Samba Kubally de Sta. Coloma de Farners
5. Antònia Castellana : mestra, ex-alcaldeessa de Molins de Rei. Iniciadora del moviment de Cristians pel Socialisme. Actualment regidora de l'àrea de solidaritat.
6. Pep Castro : del moviment educatiu per a joves de l'esplai de Sanfeliu i president de l'Associació de Veïns.
7. Mercedes Chacón : mestre de presons i actualment subdirectora de règim penitenciari de la presó de quatre camins.
8. Josep Delàs : militar, tinent coronel retirat, president de Justícia i Pau de Girona
9. Carlos Jiménez Villarejo : fiscal en cap de l'audiència de Barcelona. Nascut a Màlaga i fa de la defensa de l'Estat constitucional la raó de la seva militància
10. Ramón Luque : vida política i de partit com a instrument de lluita contra la injustícia. Regidor de l'Hospitalet.
11. Paco Marín : passa a viure al polígon de la Mina, "por opción", on protagonitza la lluita contra el desmantellament del barri.
12. Tomás Martínez : secretari de la Unió Local de CCOO de l'Hospitalet. Explica les raons la seva incorporació a la lluita sindical i política des de molt jove..
13. Gonzalo Montesinos, obrer de la SEAT. Ha passat per diferents partits PCI-PT-PCOC per coherència a idea de transformació social
14. Xavier Morte i Albert Pallarès : homosexuals, portadors d'anticossos del SIDA
15. Okupas : col·lectiu de joves de l'Hospitalet d'idea genèrica "antisistema"...
16. Montserrat Perelló : es considera militant de la societat civil, actualment gerent del Centre d'Estudis de l'Hospitalet
17. Joana Poncet : a partir de la pròpia experiència militant fa una reflexió sobre el procés de transició del franquisme i l'actual socialdemocràcia.
18. Francesc Ribas : un dels últims pocs pagesos de l'Hospitalet. Ha hagut d'abandonar les terres. Reflexions sobre la marginació del món rural

19. Adrià Trescents, germà de la Salle, dedicat des de fa anys als sectors de marginació, prostitució, presons...
20. Eulàlia Vintró, ex-parlamentària del PSUC i regidora actualment de l'àrea de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona. Política institucional

TEMES DE DEBAT I CONCLUSIONS

1. L'opció moral es prèvia a l'opció política. Es com l'horitzó cap a on tendim les nostres accions. Les opcions polítiques son els instruments per assolir-lo. El fet d'escollir un horitzó o un altre pertany a l'ordre de les volicions, és a dir, no són justificables només amb la raó, perquè tot horitzó, com tot projecte de futur, està carregat d'utopia.

2. L'educació, el context, etc.. ajuden a prendre aquestes opcions, però no son una explicació suficient. Les argumentacions filosòfiques o ideològiques ajuden a donar posteriorment els elements necessaris de racionalitat.

3. Això no vol dir fer l'apologia de l'irracional. Vol dir, senzillament, que la política, com estratègia calculada i racional, estarà sempre en funció dels grans objectius morals que cada època o grup siguin capaços de construirse.

4. La veracitat d'una proposta política no s'explica tan per la coherència en els termes com per la relació continuada que manté en cada un dels moments i de les estratègies amb la opció moral o horitzó utòpic que li fa de fons. D'aquí també el nivell d'exigència personal respecte d'aquelles propostes que parlen de solidaritat. La falta d'aquesta correspondència converteix en "falses" les propostes polítiques. La pèrdua de la identitat ideal porta la pèrdua de la identitat moral, i al revés. Parla més el llenguatge dels fets que el de les paraules.

5. Aquestes opcions fonamentals son independents de l'edat, confessionalitat religiosa, nivell acadèmic, extracció social, etc.. La concreció de l'instrument que cadascú escull per a dur a la pràctica aquests valors va més lligada a les circumstàncies personals. Però aquestes tampoc son determinants.

Carolina Aguado

Tenía ganas de hacer tantas cosas!, y en cambio, había mucha gente que pensaba que las hacías porque ibas buscando protagonismo. Eso hacía que muchas veces no estuviera a gusto. Estaba encantada... Aquellos tiempos después de Franco, de tanta participación, de ir a tantas cosas, de hacer tantas cosas como la Asociación de Vecinos, el Partido, la Asociación de Padres... Además lo hacía porque me gustaba, porque me gustaba hacerlo... Era tan, tan "echada para adelante" que los problemas que tenía era porque había gente que se pensaba que les iba a quitar la silla. Pero, desde luego, he disfrutado cantidad, cantidad, cantidad.. Es una cosa que por muchas cosas que vengan ahora detrás y pasen, como por ejemplo lo de los países del Este, lo del "muro", todo ese tinglado y todo eso... Para mí es una cosa que ahora pienso "que me quiten lo bailao".

Ahora estamos un poco fastidiados porque se ven las cosas de una manera tan diferente. No es lo que pensabas pero como tenías tanta ilusión te lo creías todo y hacías las cosas porque te las creías de verdad... No me arrepiento de nada, de nada, de lo que hice con toda esa ilusión. A veces me faltaba tiempo para hacer tantas cosas: ir a reuniones, estar en sitios así estaba en la Escuela de Adultos, en el "casal de la dona", con Clara en el Aula de Cultura, en la asociación de padres que era presidenta y teníamos muchísimas actividades, en el partido, además tenía la secretaria de enseñanza y después tuve la secretaria de "les dones". Me daba tiempo para todo y además lo hacía con mucha ilusión.

La campaña de alfabetización y el viaje a Nicaragua son las cosas más lindas que me han pasado. Para mí lo de la alfabetización fue una liberación como mujer y como persona. Fue la vivencia más importante que he tenido a nivel personal y como militante porque todo lo que uno tiene lo da. Con mujeres como Isabel y Josefa, que eran todas como yo y con los mismos problemas, trabajar en el barrio fue maravilloso. Esto es lo que más me ha gustado hacer : "perder" todas las tardes. Era el trabajo que he hecho y que me gustaba hacer.

Lo que pasa es que ahora no puedo a causa del trabajo, porque he de cotizar y necesito trabajar. Llegaré a los 60 años y no tendré ni para una cama para jubilarme. Ahora tengo 57 años y me quedan tres o cuatro años de trabajo duro para que después me quede una paguita regular. Aunque a saber lo que habrá hecho entonces Solchaga !. Puede ser que esté trabajando para el gobierno. Hay que ver la cantidad de horas que tengo que hacer para poder pagarme el autónomo. Por eso he de trabajar por las tardes y entonces ya no puedo dedicar el tiempo que dedicaba a la alfabetización. Hasta hace poco he trabajado en la limpieza y ahora estoy trabajando de planchadora con una prima. Se me hinchan las piernas de tantas horas de pie planchando. Para mí esto ha sido un golpe muy duro, cada vez que tenía que pensar en dejar la escuela por causa del trabajo me ponía malísima.

Pensaba que con los 60 cogería la jubilación y me iría a Nicaragua. Esto es lo que tengo en mente Lo que si me gustaría es estar bien de salud porque para ir allí no puedes ir hecha un cacharro. No sé como estaré a los 60; aún estoy para dar guerra. Lo de Nicaragua ha sido la experiencia más preciosa que he tenido en mi vida. primero supuso ir a la Casa de Nicaragua y conocer a los sandinistas. Pero luego, el ir a Nicaragua, el estar con ellos, el trabajar con ellos, vivir la revolución y participar un poco en todo aquello fue lo más hermoso y lo más bonito que guardo en mí.

Nicaragua nos ha marcado a todos los que hemos estado, te cambia tu vida, es otra historia. Aquellas madres, aquellas mujeres de Matagalpa, me recordaban a mi madre por aquello de cuando se llevaron a mi padre. Recuerdo aquellas mujeres con esa abnegación, con esa valentía, sin quejarse : porque Dios quiere y porque es así. Luego dan otras alternativas por otro lado, después buscándose la vida. Con la guerra pensábamos en los pobrecitos, con esa angustia, llorando todo el día, pero era un pueblo alegre y con ganas de hacer las cosas. Cuando veo como están aquí las cosa me pongo a

pensar en Nicaragua, en aquella gente y se me va la neura. Por eso tengo tantas ganas de trabajar por Nicaragua o por la Solidaridad. Por Nicaragua o por el Salvador, aunque más por Nicaragua porque es a la gente que conozco y es con los que he vivido. Además me gusta este grupo de gente y su ideología, su compañerismo, su solidaridad: te lo ofrecen todo. Es gente maravillosa.

Carles Ahumada:

Sóc enginyer per la Universitat de Barcelona. Vaig participar activament als inicis del moviment cristià universitari, vaig estar compromès en la lluita política pel canvi de règim i una major justícia i llibertat, vaig tenir contacte amb la realitat eclesial, política i del moviment obrer, de Catalunya, de la resta de l'Estat i internacional...

Vàrem ser influenciats per la revolta estudiantil del 68, per una llarga lluita obrera, pel moviment polític d'esquerres, per la lluita a l'Amèrica Llatina, que coneixíem i vivíem gràcies a molts amics, per la teologia de l'alliberament i les teologies polítiques europees i pels corrents teològics més innovadors... També ens van influir les experiències de renovació eclesial de les comunitats de base i les comunitats populars, el moviment de Cristians pel socialisme i la renovació monàstica (Taizé Bosse, Collsabadell, Fogars.. i ermitans com el pare Estanislau de Montserrat)

L'experiència de la Missió Obrera i, sobretot, una lectura compromesa de l'Evangelí des de la lluita concreta i política, ens van fer optar per la vida amagada i senzilla en un barri obrer i per diferents treballs humils (en el meu cas, peonatge en una fàbrica de ceràmica, desbarbament de peces de ferro en una fundició, recollida de monedes de les cabines telefòniques, peonatge agrícola al Prat de Llobregat enmig de les colles clandestines subcontractades als bars, recollida nocturna d'escombraries a Barcelona durant dos anys i mig). Pel que fa a l'estatge, he viscut al barri Xinès, a la Mina, al Catalana i a les cases del Governador, al barri de Verdum.

Volíem compartir les dificultats i la vida de la gent pobre, dels més marginats. No n'hi havia prou amb lluitar pel canvi des de la nostra situació còmoda, sinó que calia ser un d'ells i lluitar al seu costat. Era fàcil parlar dels pobres i oprimits, però la nostra paraula només tenia sentit si ens fèiem pobres i patíem la seva situació.

La nostra opció pels pobres era, doncs, sense retorn. Per això podíem arribar allà on no arribaven ni la institució Església, ni els polítics, ni els sindicats. Podíem anar als límits de la vida, a la frontera de la marginació, allà on les coses i les persones deixen de ser rendibles, mesurables i valorables. Era a finals de l'any 72.

L'opció d'anar al camp es va anar coent al llarg d'aquests sis anys de vida de treball i de lluita obrera i contra la marginació. No va ser cap fugida bucòlica ni cap recerca alternativa o ecològica. Volíem anar on ningú no volia anar. Semblava que la ciutat era el centre de tot i la mesura de totes les coses i que el futur es decidia a la ciutat. Havíem descobert el treball de pagès i una gran explotació al Prat de Llobregat. Volíem connectar, també, amb el món dels temporers.

Vaig venir aquí a Vallbona amb un company. Veníem per integrar-nos al món del camp. D'universitaris anàvem sovint al monestir, on teníem gent coneguda i amics. Es una zona pobre, i ho vèiem com un lloc de pas. Vaig venir per passar-hi un any i mig i adaptar-nos al món rural. Després em vaig quedar sol i vaig estar parlant amb el Lluís sobre el futur de la zona, la feina, els llocs de treball, l'agricultura.. Però hi havia l'Oliviera, cooperativa de treball agrícola amb deficients psíquics, era aquí, feia temps que funcionava, i m'hi vaig anar vinculant...

Mª Josefa Aigé

Gràcies a haver vingut a Bellvitge, jo vaig agafar un cristianisme em sembla cada vegada més simple però més profund, crec que més real... com més faig el seguiment del Crist, trobo que és més real, més... maco. Aquesta donació, aquesta entrega als demés és una cosa que dóna sentit, que t'omple... La pau i el benestar que sento quan faig alguna cosa pel barri o quan estic amb la gent d'aquí, no l'he viscut a Barcelona, ni a Alemanya on tinc una filla. Ja sé que tinc molts defectes, però...

Aviat faré 78 anys, el dia onze de juliol. Però em trobo bé i sento tanta vitalitat interior!, sé que m'ho dóna Déu d'una manera especial i jo li corresponc. Quan la gent veu que em moc em diu: "Mira que bé, així et distreus, així et distreus" i no, no és per distreure'm!. Per la única cosa que em sab greu ser tan gran es per no poder comunicar-los millor això intern tan fort, tan fort que sento...

Trobo a faltar una comunitat cristiana. de fons....Quan vaig venir a Bellvitge, el rector, Reventós, em va dir: "Ara vosté oblidí's que és la Sra. Sales. Es una més del Barri". I així és. Li agrairé tota la vida perquè em vaig oblidar enterament que era de Barcelona i em vaig dedicar enterament. Desseguida em vaig trobar molt bé amb la gent del barri i me'is estimo moltíssim. M'hi trobo francament bé.

Fa vint anys que visc aquí. Em va marxar el marit, em va arruinar i em vaig quedar amb vuit criatures. Em vaig quedar sota zero, perquè em va arruinar completament. Vaig haver de lluitar molt i vaig sortir de tot, gràcies a Déu. Tots els fills tenen carrera i estan ben col.locats.

Jo estava sota zero de cèntims, tot el que jo guanyava era pels meus fills. Al principi de marxar el meu marit treballava en tres oficines a la vegada: en un diari, a les tardes, com a suplent a Hisenda, i també "a destajo" a la Diputació, calculant el cadastre. Aquesta feina me la podia emportar a casa-. De vegades no tenia temps ni de dormir però era igual i, després, quan havia de fer molts càlculs, el dia de festa, em portava els nens a dalt de la Diputació i allà feia els càlculs mentres ells jugaven. Així vaig estar dos o tres anys per salvar la primera situació. Però vaig pensar que els meus fills tenien "pare" perquè ja hi havia qui guanyava i treballava, però que els faltava una "mare" tot lo dia a casa per criar-los. Vaig decidir muntar una residència d'estudiants. Nosaltres vivíem a la Bonanova-St.Gervasi en un d'aquests pisos grans, d'habitacions grans i de tot, i ens vam estrényer. A la nit, muntàvem els llits, i així vaig anar fent. Els jesuïtes em van ajudar moltíssim. Els meus fills van anar al col.legi de Sarrià, no com a becaris. Quan va marxar el meu marit, la gran tenia tretze anys i es portaven nou anys amb les últimes que eren bessones. En nou anys havia tingut els vuit fills.

Quan ja tots es col.locaven, els fills van dir: "prou de treballar que ja guanyen ells". Llavors va ser quan jo vaig pensar: "ara és quan ja no em necessiten, perquè ja tots ténen novies, i es van casant, m'en aniré als "Hogares Mundet" com que encara tinc ànims per fer feina, ajudaré i així quan sigui vella ja tindrè lloc per estar gratuïtament". Però un jesuïta em va dir que això era molt egoisme, que només pensava en mi, que medités i pensés. Jo no havia anat mai de vacances i un dels meus fills em va dir: "mira aquest anys et portaré de vacances en cotxe, tria on vulguis anar". I vaig anar a parar al Pedraforca. Allà vaig meditar i pensar. Vaig decidir que com que els meus fills eren de la congregació de Bergmans, aniria de campaments amb los de St.Pere Claver, i el dia que vaig arribar al campament uns amics dels meus fills: "Ai, Sra. Salas cuidi's, ai Sra. Salas aquí té l'habitació, ai, Sra. Salas, no faci això".. Em cuidaven molt!. Total, que al cap de dos dies, me'n vaig tornar. No hi feia falta ! Per això el jesuïta em va dir: "Ja et buscaré jo un lloc perquè si no tornaras a fer el mateix!".

Va ser quan vaig venir a Bellvitge, però vaig venir amb intenció de no deixar el pis perquè tenir casa meva a Barcelona i venia els matins una estona.

Llavors quan ja tots van ser en edat de casar-se se'm va morir un de vint-i-tres anys que tot i que tenia esquizofrènia va fer la carrera de periodista. Era d'idees avançadíssimes, jo en canvi era una "carca" però després he vist ell que tenia raó en tot... Quan es va casar l'últim fill i ja no em van necessitar vaig venir aquí. Em vaig trobar... és una d'aquelles coses que mai no podré explicar. Quan vaig veure Bellvitge, de seguida vaig pensar "això sí!".

El que em mou és la pau social i la pau cristiana. És el que em mou a mi a fer el que bonament puc, però no faig grans coses. Faig tot el que puc pels joves perquè comprenc que és una realitat palpable. Lluito tot el que puc contra la droga perquè, a nivell de barri, veig que és una plaga que va en contra de tot humanisme.

M'he implicat a la droga perquè em van demanar per ajudar a l'associació Horitzó i no sé dir que no quan em demanen una cosa així. Vaig començar amb un cert respecte i la meua mentalització, arcaica i molt general, que era que, al cap i a la fi, ells eren culpables. Després, quan els vaig tractar, vaig trobar que eren malalts psíquics. Jo vaig tenir un fill malalt psíquic que va morir i que havia lluitat molt. Per això, quan vaig venir al barri em vaig posar a l'escola Estel. Mira, una vegada he conegut aquest camp els he agafat afecte, he intentat comprendre'ls tot el que puc.

Vaig viure el cas d'una noia que estava a punt de tenir una criatura. Jo m'estimo molt Bellvitge, més aquesta part en la qual sempre he treballat i al veure que era d'aquesta part em vaig trobar en l'obligació moral d'ajudar-la. Va tenir la criatura, vaig fer tot el que vaig poder per ella, va anar a parar a la presó i s'ha mort. Jo l'anava a veure, m'escrivia -li vaig dir en què volia que l'ajudés i em va dir que l'escrigués, que necessitava cartes- i quan hi anava, tornava amb una immensa pau i tranquil·litat. La primera vegada que vaig anar-hi, vaig anar asustadíssima. Després de l'estiu, quan vaig tornar-la a trobar i em prometé que es curaria del tot. Desitjava tornar-la a veure. Però va morir a la presó d'una sobredosi a l'edat de 34 anys.

Més tard es va morir una altra noia a la que també havia trobat a la primera reunió. La coneixia de petita. Els seus pares havien format part d'un equip de matrimonis que jo portava. Em va demanar aquest dia, -jo ja no la coneixia, l'havia perdut de vista,- que l'ajudés i vaig fer tot el que vaig poder per ella, i també acabà morta.

Així una sèrie de gent. Comprendc que se'ls ha d'ajudar. Potser quan arriben a una certa edat no tenen cura, però un malalt del càncer tampoc té cura i no obstant se l'ajuda. A aquests pobres, en canvi, la gent no els ajuda el que se'ls hauria d'ajudar perquè tenen una concepció diferent

El que més desitjo és implicar a la gent a que coneguin el problema tal com és i ajudar les famílies. Sé que als malalts no els puc ajudar, és cosa de tècnics i jo no sóc tècnica, sóc ignorant en això, però crec que puc ajudar les famílies i puc fer tot el possible per lluitar per la joventut i amb la joventut. Per evitar que la joventut calgui a la droga i acompanyar-los a ells i a les famílies en el que jo puc.

Com que no teníem local i encara avui no el tenim, vaig tirar a terra embans i parets d'aquest pis per tenir un lloc de reunions. Això no està bé però no hem tingut altre remei i jo n'estic molt contenta perquè aquí venen tots. Aquí demà la tarda hi haurà no sé quants nanos i dilluns venen no sé quants monitors i la comunitat cristiana es reunieix aquí. Aquesta és la casa de tots. Amb els veïns he tingut batusses, perquè tu t'imagines que a les 12 de la nit baixin 13 o 15 nois d'aquí.. vulgues que no fan soroll!

Lluís Caparrós:

Ara estic de coordinador de l'acolliment a la Samba Kubally. Han sigut 4 anys... Vaig deixar la meua feina oficial de professor de FP. de mecànica a Banyoles amb nanos de 1er

curs. Eren bons nois, tot i que se'ls considera una mica salvatges.. però és que els adults som terribles de serietat, de poc acolliment i de poca sensibilitat envers els nois.... Però deixar la feina que tenia de la Generalitat fou el primer escàndol. Jo no me'n adonava aleshores, però va ser terrible i una mica fatal perquè a partir d'aquí la família va començar a dir-me que estava una mica boig...

Vaig deixar la FP per l'escola. Vaig dir: a la Samba Kubally val la pena dedicar-ho tot. Però allò va ser com un allau. Em va avasallar perquè va ser fort, fort... La policia va intervenir : esposava als negres, els hi tirava spray als ulls, els hi demanava la documentació, i al cap de 25 metres un altre policia els hi tornava a demanar. Volien que avorriessin la població i sortissin d'allà. Després, quan es va fer el judici a l'alcalde per aquestes coses, va dir que tot això no havia passat. I el president de la Associació Africana, va dir: "Si m'ho han fet a mi.." Els hi van punxar les rodes de cotxes, van posar sorra als dipòsits de les motos, van pintar les parets : "matanegres", "KKK", amb la creu gamada. Fins i tot, els hi van posar un carnet de negres per circular per la població amb l'excusa "amb això no us perdereu quan aneu a treballar..." cosa que amb un anglès o amb un holandès no ho farien. Va ser com una avalanxa.

La policia, la guàrdia civil, etc. van començar a no deixar entrar a Santa Coloma si no tenien el carnet de negres als que venien d'altres poblacions. Venien de Vilobí, de Sant Hilari i d'altres llocs...A l'entrada els demanaven el carnet i, quan veien això, no venien. Un dia sense avisar va haver-hi com un acordonament amb la policia de Girona i van agafar 19 africans. Aquest dia van fer parar i van demanar el carnet, van entrar a la població i a l'Ajuntament es veien els 19 nois africans. Buscaven la documentació per enviar-los al seu país. Al cap d'un mes els van enviar al seu país. Casualment aquell dia venia la TV-3 a filmar les nostres classes i van filmar tot allò. La gent van agafar por i venien menys, encara que vam arribar a ser 60. Hi havia africans de Gambia, Senegal, Mali...

I una altra cosa forta, forta.. encara que no és demostrable, va ser que als meus nanos els hi van desaparèixer 2 bicicletes i els hi van cremar una moto vella que tenien. No els hi vaig dir mai res però, tan sols van cremar la moto a dos nois negres i al meu fill. Vaig començar a tenir sensació de persecució. A l'escola, a l'ignasi, el petit d'onze anys, li fotien canya dient que el seu pare és amic dels negres. Tot em va sobrepassar bastant i jo no me'n vaig adonar fins que va venir la TV., revistes i publicacions de Madrid a veure què fèiem..

La tensió era fortíssima. Vàrem haver de denunciar a l'alcalde, al cap de policia i al conseller de governació per lo dels carnets, que finalment van anar a judici. L'alcalde va dir que hi havia persones que el presionaven per fer-ho. De fet, es van recollir 3000 firmes entre la població a favor de l'alcalde. Hi havien llibreries on es firmava. A una empresa l'encarregat va fer firmar a tots els empleats i després de cobrar i es va confirmar que molts havien signat 3 vegades en contra dels àrabs i a favor de l'alcalde. Hi havia un bar on s'ajuntava gent que estava en contra. Un dia que anàvem al bar Amadou, Hadji i jo va sortir un home i va començar a dir-me coses horribles. L'Amadou volia agafar aquell home i donar-li una empenta. Vaig dir-li que s'adonés que el que volien era provocar. Va ser indignant.

L'alcalde, públicament, deia "es que aquests són els de la droga" Nosaltres al final vam buscar un advocat i va fer públicament una nota dient que si l'alcalde té proves, endavant, i que els agafin perquè ells són els primers que si hi ha un traficant volen portar-lo fora del grup i tampoc pot dir això perquè crea un delictes. Al final, Convergència, el seu partit, li va dir que no fes més declaracions públiques sobre aquest afer. Per exemple, el dia que van cremar les motos va dir "es que això s'ho fan ells mateixos per ganes de sortir als diaris". Això als immigrants els causava malestans. Un d'ells volia pegar un policia i el vàrem haver de calmar dient-li que no caigués a la provocació que estaven fent i si algun dia nosaltres fem quelcom ja veuràs com serà molt pitjor.

Un dia, va venir a casa meua un *skin-head*, noi rapat, violent amb un emblema africà: "honor i mort" i amb aquell aspecte físic i aquelles botes que porten... Em va dir: "Ud. ha escrito en el diario en contra de los skin-heads de Santa Coloma" "Se escribió porque al Mohamed los cabezas rapadas lo amenazaron de muerte" "Has de irte de aquí si quieres vivir" y jo "¿ y para qué has venido?". Un noi periodista aficionat va escriure això al diari i va venir a preguntar-me. Els *skin-heads* havien dit al Mohamed que si no marxava el matarien. Mohamed va anar a la policia i no sé si van recriminar els *skin-heads* perquè ja no van haver-hi més conflictes. La gent pels carrers deien: "fora els negres". A un professor li van dir traïdor, pintades pels carrers, a un noi li van llançar una ampolla de cervesa buida des d'un cotxe. Ells no volien denunciar tot això i jo els deia que la llei era tant pels catalans com pels immigrants.

Els *skin-heads* em van dir cridant que "ya sabían dónde vivía". Li vaig dir que "era mejor hablar tranquilamente en un bar aunque fueran 6 o 7 horas". Estava amb la fúria a la cara. Deia que "los gitanos y los negros le han engañado. pero el nacional-socialismo triunfará en Europa". Li vaig dir que: " yo estoy sólo a favor del que quiera aprender. Si tú quieres aprender, haremos clase contigo..". Es va posar més furios encara. Després es va calmar una mica..

La meua família estava a dintre. La Rosa, després, em va dir: "Lluís és que si això arriba al punt... és que...".

La vida no saps com ve.. hi han jugades de la història. El tema va començar quan jo era professor de FP a Banyoles. Va arribar un moment en el que es van donar unes determinades condicions i jo no ho sabia que subterràniament hi hagués aquella pressió. Els vaig dir que vinguéssin a aprendre un ofici perquè sempre estaven al bosc... Van anar a apuntar-se a l'escola de l'INEM de Salt perquè no tenen diners, per aprendre electricitat o el que fos. S'apunten i quan els van demanar que omplissin la inscripció: "no sabem escriure", van dir... Els van dir que ja mirarien de fer quelcom. Els van demanar els documents "no tenim documents" també van dir... Els van dir que no sabien si hi podrien fer res. Aleshores vam dir de fer unes classes per a que aprenguéssin a llegir i a escriure. D'aquesta manera va començar l'escola. I van començar a dir-s'ho entre ells. Després va passar lo dels carnets.. i és quan el tema va sortir enfòra. Llavors van tenir l'escola com un escut perquè dels 19 que hi havia, aquests que van agafar la policia, els hi deien: "*Soy de la escuela Samb Kubally*". I els posaven apart. Era una defensa anar a l'escola perquè després sortia als diaris l'escola Samba Kubally. Després en van venir molts més perquè els era com una defensa. Ells venien i l'alfabetització anava molt seriament.

Antònia Castellana

Des del punt de vista estricte d'estratègia política hem perdut la batalla i ho dic amb tot el convenciment. Ahir parlàvem amb uns amics que són d'esquerra i compromesos amb les opcions d'esquerra. Ens deien que "el tercer món està molt fotut perquè es reproduïxen molt ràpidament i a més a més que si els hi portem vacunes i programes sanitaris encara es reproduïran més ràpidament i això acabarà amb el planeta perquè vol dir acabar amb l'ecologia, la deforestació i llavors com mal menor que es vagin morint". Això ho deia gent compromesa, jo alucinava, no m'ho podia creure.. Però es el missatge que et deixen anar el mitjàns de comunicació.. i ens ho arribem a creure.

L'esperança i les motivacions són aquí i han de continuar, però des del punt de vista d'una perspectiva d'alliberament sóc força escèptica. Els poders fàctics de l'església i del capitalisme ténen una força en tot el que representa els canals de comunicació que des del punt de vista d'acció i de reacció les forces estan desequilibrades i que ho tenim molt difícil. No és solament en la perspectiva del CPS respecte de l'església, també en la defensa de valors com el feminisme, la solidaritat, la cooperació, anem a contracorrent. Un assemblea de 30 persones per parlar de Bòsnia no et contrarresta ni amb la

televisió ni la radio ni un diari local. Ho hem de continuar fent per convicció, perquè pensem que és just i no podem renunciar a aquests valors.

La desproporció de les forces és tan grossa que, per un cantó, hem de mantenir la utopia i, per altre, ens la creiem perquè pensem que aquestes idees són les justes i no les altres tot i que no tenen èxit i no el tindran. Si tenim en compte a més que la política de blocs ha desaparegut i ara només hi ha el bloc capitalista dels països més forts. Ara es preocupen de l'ecologia, per interès propi perquè l'ozó no fa fronteres i l'efecte hivernacle el patirem tant els del Nord com els del Sud.

Hi ha hagut una sèrie de temes que des de l'esquerra els hem viscut com una fractura i que els hem viscut tràgicament com per exemple el tema de l'OTAN, la pèrdua de Nicaragua, el Golf, les fractures internes del PSUC-PCC, la Perestroika, la caiguda del mur. Tot això ens ha anat aclaparant i ens ha fet sentir-nos poca cosa. Algún estúpid diu que ens refugiem en el feminisme, en l'ecologia, en el Tercer Món i en la Solidaritat perquè en definitiva no tenim altre espai.

No és així. Aquests moviments han posat sobre la taula aquests valors, i nosaltres estem convençuts que són els valors de futur. Potser les garanties d'èxit polític són mínimes i que si hi ha una cosa que no fem és treball dogmàtic. Potser algú ens tracta de dogmàtics i d'autoritaris i precisament som dinàmics. Si hem recollit un seguit de valors que tenen aquests moviments no ha estat ni amb la finalitat d'adoctrinar, ni de dogmatitzar, ni de tenir poder.

I d'entre tots aquests, quin es en aquest moment el valor fonamental de l'esquerra? Per mi és resistir. Però resistir en funció de què? per la tranquil·litat de la consciència?, perquè tenim en compte els poders fàctics i la situació mundial actual és molt difícil canviar les coses?. Potser l'arrel d'aquesta resistència és cristiana. Sabem, com Crist, que no triomfarà però pensem que tenim raó i que aquests són els valors que haurien d'imperar a la societat. Que no imperen per raons diverses, però som grups minoritaris d'associacions polítiques d'esquerres, de cristians, ecologistes, que estem convençuts que aquests valors són els que haurien de dominar.

No dominar perquè hi ha una sèrie de poders fàctics nacionals i internacionals que ens ho fan molt difícil i perquè tampoc dominem l'instrument econòmic. Des d'aquests moviments no aconseguirem canviar això, però és el convenciment personal el que et fa resistir. Però, clar, amb això no es guanyen batalles.

Es en aquest sentit que sóc molt escèptica, perquè les forces són molt desiguals i els instruments també, però malgrat tot n'estem convençuts del tot. En certa manera també és bo relativitzar algunes coses.. anar poc a poc i no fer-nos més mal a nivell personal. Abans tot era d'avui per demà. El món no el curarem, potser només podré fer un parell de cosetes...

Sóc filla de Molins de Rei, visc en aquest barri i aquí em vaig criar, als camps d'aquí al costat. Tot això és casa meva. Des que vàrem decidir tornar cap aquí no m'he mogut del barri. Un company de l'Ajuntament de la coalició amb els nacionalistes sempre em diu: "però què hi fas en aquell barri?" Però hi estic molt bé aquí, en aquest piset. Apart de què avui ja no es pot comprar res: una torreta entremetjanera d'aquí Molins ara ja costa entre 22 i 23 milions. El promotor del polígon ens guardava un solaret de les primeres torretes que es van fer. Les primeres casetes valien, acabades, 8.000.000. Però aleshores estava a l'alcaldia i imagina't fer-te una casa i.. no tenia ganes de marxar. A més, prou difícil que és la vida que no m'agrada embarrancarte amb lletres per sempre.

La pèrdua de l'alcaldia va ser duríssima, amb uns costos personals i col·lectius molt forts. Crec que els hem resolt bé. En una perspectiva de cinc anys s'han resolt les relacions personals, que van quedar massa malmeses.

No vaig voler encapçalar la llista perquè estava molt cansada, i perquè l'equip va anar fent aigües. Portàvem gairebé 7 anys governant dia i nit, tot era important, tot era prioritari. No hi havia hores. Tens tant desgast psíquic i personal que, al final, perds la perspectiva. Vaig tenir al Pau al primer mandat municipal, ara té deu anys i a l'Àngela al segon i ara en té sis. Jo creia que el fet de tenir família havia de ser compatible amb l'Alcaldia, però no ho era.

Els dos que feien equip amb mi, en els qui confiava, érem un tàndem, un va haver de plegar per qüestions greus de salut i l'altre estava atapeït i volia encarrilarse pel terreny professional. Em vaig quedar sola l'últim any quan ja estava al límit. No em va semblar ètic presentar-me a la tercera reelecció quan ja havia decidit que no volia continuar. Em sentia com si ho hagués donat tot i era incapaç de veure les coses amb una mica de perspectiva, de poder aportar quelcom. Necessitava carregar piles.

Va ser molt dur i vaig tenir una depressió molt forta que ja he remuntat. La prova és que sóc a l'equip. No tinc dedicació a l'Ajuntament i no m'interessa. Faig poques coses, vaig als plens, a les reunions de grup i iestic a la Coordinadora de temes de participació i desenvolupament.

No em sento cremada però no estic disposada a estar a primera línia perquè és molt dur. En un poble mitjanet com el nostre un alcalde i un tinent d'alcalde han de bregar molt i ho són les 24 hores del dia. Per això al nou equip vam posar com condició agafar carteres de poca relevància però incidint en el grup de regidors i al ple per poder aportar l'experiència d'aquests 8 anys. Tan el Manel com jo vam voler agafar només una petita cosa, ell la regidoria d'aigües i jo la de solidaritat i pau, per donar pas als altres. Porto els temes de solidaritat, l'agermanament amb Nicaragua, de Bòsnia, els lligats amb els drets humans i la pau. Trobo molt bé que hi hagi una regidoria de "coordinació de temes de participació i cooperació". Aquesta té un pressupost molt petit, 500.000 pessetes, i compto amb una secretària que comparteixo amb l'alcalde.

Està funcionant, ha costat perquè un cop has fet un determinat rol els companys del grup de cap de les maneres acceptaven que portés aquesta petita regidoria i la gent del carrer no ho entenia : no sabien què vol dir i no ho acceptaven.

Els inicis de la democràcia van ser molt durs. Estàvem acostumats a fer d'oposició durant el franquisme i ens vam convertir de cop i volta en la força majoritària, la majoria absoluta són 9 regidors i érem 8, i havíem de governar partint de zero perquè el franquisme va deixar molt mancat de serveis. Aquest canvi de personalitat té un cost, primer et va una miqueta gran, després et vas adaptant.

Sovint entres en contradicció: per exemple, hi ha un polígon, que abans era un zona d'horta riquíssima, que a l'any 82 ,en plena època d'atur, em vaig veure obligada a programar-lo i a deixar el camp lliure als especuladors. A més, vam haver de lluitar molt perquè ens posessin a la ZUR. Però Molins es moria industrialment i vaig haver de renunciar als meus principis. En el fons, vas en contra d'allò que has pensat sempre: l'horta era l'únic pulmó verd que ens quedava, i ens posàvem en mans del capital. I ara dubto si ha valgut la pena. S'ha especulat més que s'ha invertit: les fàbriques i les construccions noves no són proporcionals al cost ecològic.

Aquests 8 anys em van representar arribar a l'exhauriment personal. Estava molt cansada, no tenia corretja i el nostre programa estava gairebé fet. Crec que hauríem tornat a guanyar, però vaig dir "si continuo aquí al davant, faig un frau". Potser hauria d'haver fet el que alguns em deien : "Presenta't, guanyeu i retira't". Però no ho vaig veure clar, probablement per escrúpols, no estava disposada a enganyar la gent.. va ser pitjor perquè vam perdre les eleccions i hem estat a l'oposició durant aquests 4 anys. A partir d'aquí es va iniciar una operació de pactes amb els nacionalistes del poble i vam sortir.

Pep Castro

Treballant amb joves me n'adono que has d'utilitzar els recursos que hi ha, encara que molts et semblin, d'entrada, contradictoris amb el missatge que vols donar. Però o ets capaç de canalitzar-ho i donar-li unes certes voltes o tens la sensació, moltes vegades, que estàs parlant amb ningú, contra una paret. Els propis joves et miren amb cara de pa dient: "Què ens estàs dient que res del que hi ha al nostre voltant és positiu ni bó?". En aquests moments estàs transmetent aquesta angoixa que deia, aquesta sensació que no hi ha res a fer. Crec que hi ha coses a fer i aspectes que es poden... Tot és positiu. No estic massa d'acord amb una definició *a priori* de dir això és així, crec que es poden fer coses..

A vegades, m'espanto una mica. Imagino que tothom intenta tenir una brúixola que li permet anar cercant continuament el nord, A vegades penso que hi ha una mica de malaltia en la nostra vida, com una actitud malaltissa. Crec que els que ens dediquem a fer qualsevol cosa que serveixi per transformar la realitat, hem de mantenir, per sobre de moltes coses, una actitud de viure la vida en el sentit de cercar la felicitat. Perquè moltes vegades parles amb la gent i tens la sensació que fent el que fa, vivint el que viu, no se sent a gust, ho està fent perquè forma part d'un engranatge i, a més a més, veus que ho passen malament, que està angosat, que no té respostes a les coses fonamentals, que això el fa patir. Hem de ser responsables i hem de saber patir però, alhora, hem d'intentar de treure'ns aquesta angoixa i intentar ser una mica més feliços perquè crec que hem de transformar la realitat en altres formes d'aquesta societat però cap a una societat més feliç. Aquesta és una nota dissonant del caràcter de molta gent que ens dediquem a això que, moltes vegades, som negatius, poc optimistes.

Parlo de l'actitud vital, és a dir, que la gent que fem que les coses es modifiquin ho hem de viure amb tranquil·litat. El sentit que jo li donava a la paraula felicitat és el de sentir-nos a gust amb nosaltres mateixos i amb allò que estem fent perquè trobo que hi ha molta gent que s'hi dedica perquè fa anys que s'hi dedica, que està aquí perquè s'ho creu però que, en definitiva, ho viu amb angoixa. Això ho reviso de tant en tant perquè, treballant amb joves, una de les coses que no pots manifestar mai és angoixa ni pessimisme ni derrotisme perquè, llavors, cap on anem? Jo crec que hem de ser crítics amb el que passa, que hem de facilitar anàlisis a la gent més jove, però que li hem de donar un suport a fi que després siguin capaços de trobar-se bé en el lloc on son, de saber analitzar el que passa al seu entorn.

Treballar amb els joves vol dir que, a partir d'aquesta anàlisi i proposar-te aquests objectius que tenen molt a veure amb l'evolució que parlava al començament, els valors que tu creus -perquè aquí també hi ha una càrrega subjectiva de les coses- Com es jerarquitzen els valors, és una anàlisi que fas tu, encara que la facis en equip i en definitiva, és una visió molt parcial i, sobre això, intentes introduir uns estris, uns mitjans, uns mecanismes. Hem de saber agafar les coses que hi ha a l'entorn.

Jo treballo des dels catorze anys i per a mi el treball va ser la meua escola. Vaig néixer a un poblet de Còrdova i vaig venir a Catalunya amb un any, però els meus pares són analfabets i no han anat a l'escola; van anar primer a l'escola d'adults de Can Serra i després a l'escola del barri. El que han après d'escriure i llegir ho han après aquí perquè han viscut tota la vida al camp. Durant la meua infància vaig viure amb la gent del barri amb la qual tenia més o menys la meua similitud i ni abans ni ara he tingut la sensació ni anti-catalanistes ni anti-nacionalistes, ni anti res.

Jo no he anat a la universitat. Vaig aprendre a la feina : treballava de sis a quatre de la tarda com a aprenent de tècnic de manteniment en una fàbrica, l'any 76. Allò em va servir per aprendre a escoltar a la gent, a conèixer actituds davant de la vida... Tota una sèrie d'aprenentatges personals, del que representa la responsabilitat, la capacitat d'autonomia, de decisió, de créixer, de ser capaç d'anar del més fàcil al més difícil. Vaig descobrir, una mica, com funcionava la societat, molt més que durant els dotze o catorze

anys que havia estat a l'escola. Dels catorze als divuit, mentre vaig estar treballant, vaig aprendre, realment, com funcionava la societat.

Mercedes Chacón

Vivir en la cárcel y trabajar en la cárcel es como vivir permanentemente en la contradicción, con el lado negativo y oculto de la historia, es encontrarte con la miseria, con la "contrahistoria" y la "intrahistoria", con lo que la sociedad esconde y no nos interesa ni siquiera saber que existe...

Vine a Barcelona con 24 años en el 85. Había estado estudiando en Deusto y al acabar pedí traslado a San Sebastián para hacer filosofía porque montaron la facultad laica de Filosofía del País Vasco. Fernando Savater, Caro Baroja, Vicente Molina, Terenci Moix, Félix de Azúa, algunos de los cuales habían estado exiliados en París, vinieron al País Vasco y comenzó una Facultad de Filosofía que posteriormente se reconoció como tal. Formé parte de uno de los primeros grupos y aprendimos muchísimas cosas porque además eran grupos muy reducidos. Mezclar el bagaje que llevaba con aquella versión absolutamente diferenciada de lo que era una formación más religiosa me causó un fuerte impacto.

En los últimos años constantemente había huelgas. Había muchos movimientos políticos en Donosti, sobre todo de H.B. Un día hicieron un piquete en una de las aulas y un pobre chico que estaba completamente asustado salió corriendo y unos compañeros nos ofrecimos para llevarlo a San Sebastián; él no quería ir pero entre un compañero y yo lo llevamos a su casa. Vivía en el barrio de Egía, donde vivían los policías y los funcionarios de prisiones, era como un ghetto al que ni siquiera iban los repartidores de leche de los caseríos. Mi madre, por ejemplo, nos mandaba ir a comprar la leche a la aldeana que venía con la furgoneta y los cántaros de leche y te la vendían directa del caserío. Allí no iban porque se lo tenían "prohibido" los piquetes de huelga de los sectores más radicales. Llevamos allí a aquel chico y resultó que era funcionario de prisiones.

Fué cuando empecé a conocer el mundo de esta gente más apartada. Ya lo había conocido cuando empecé a hacer prácticas de maestra en Basauri. Conocí la prisión de Martutene y empecé a relacionarme con los que trabajaban en prisiones; en concreto me relacioné con gente que posteriormente vino a Catalunya, cuando se hizo el traspaso de competencias de prisiones y en las primeras promociones que hubo de maestros empecé a trabajar en Barcelona.

Venir a Cataluña fue una cosa fortuita... quizá porque aquí parecía que había más posibilidades de hacer cosas... las únicas prisiones independientes del gobierno central son las catalanas. También quizá por el tipo de gente que yo conocía que estaba viniendo aquí a trabajar en prisiones : era gente progresista y con la que yo sabía que podría hacer cosas.

Era como darle sentido a todo lo que había estudiado y a todo lo que había hecho porque aquí te encuentras con un mundo que estaba muy deprimido y que a la vez necesitaba progresar. Lo que más ha cambiado después del franquismo son las prisiones. Soy de esas personas que me gustan hacer cosas. Vi que aquí había muchísimas cosas que hacer porque, aparte de que la ley española de prisiones es la más progresista de los países europeos, la prisión tiene unas estructuras e incluso un reglamento penitenciario y una forma de hacer que se podían mejorar.

El mismo concepto de "prisión" es decir "privación de libertad", es un concepto increíble y la estructura es muy jerarquizada, muy conservadora, muy constreñida... por eso pensé que había mucho que hacer para ir ganando, dentro de una propia estructura de prisión, un poquito de libertad, de ir viendo como se puede trabajar la

libertad desde dentro, como se pueden trabajar los valores, como se puede ir abriendo la prisión. Era hacer un trabajo como "desde dentro hacia afuera", como si estuvieras.. ¿cómo diría yo? en el centro de algo que está completamente comprimido y que puede expandirse.

Las cárceles son un poco el reflejo de la sociedad, del medio en el que están : por eso en nuestra sociedad cumplen la función exclusivamente represiva y tienen una forma de funcionar absolutamente entrópica, es decir, sobre sí misma y no hacia el exterior. La idea es que la prisiones se movieran hacia el exterior, hacia lo que es el entorno penitenciario. Sería necesario que hubiera muchos recursos exteriores, que la sociedad absorbiera a la gente que está en el límite de la normalidad y la "normalizara", es decir, la asumiera, la aceptara. Eso no es así y cada vez es peor.

Hubo un primer momento en España, después del franquismo, en que eso era posible porque el concepto anterior de prisión, el de Michel Foucault de la prisión como represión de ideologías, parecía que se había acabado. Posteriormente a 5 ó 10 años vista, como estamos ahora, ya no cumplen esas funciones. Inmediatamente después del franquismo el tipo de preso cambió y hubiera sido posible un nuevo modelo de cárcel. Pero de nuevo el tipo de preso han cambiado muchísimo respecto a cuando yo entré en prisiones en el año 84-85, a cuando empezó el sindicato de la Cope, el sindicato de los presos. Aquellos presos no tenían nada que ver con los presos de ahora.

El mundo de la prisión es un mundo marginal, con un 70% de personas que tienen anticuerpos. Hoy hemos sacado a tres hacia el Clínico. Les quedaban dos o tres horas de vida... Me ha tocado sacar a gente a punto de morir en mis guardias.. por el SIDA.. ¿sabes lo que significa asistir a una persona en la cárcel que te está diciendo sus últimas palabras, que sabes que viéndote a ti se está despidiendo de su familia ? y que sabes que en este momento eres lo único que tienen, su último asidero.. difícil, difícil... !

Muchas veces te ves como administradora del castigo, como alguien que está administrando el castigo, objetivamente la sociedad te atribuye esta función, y los mismos presos.. yo me he negado siempre a pensar esto de mi misma, sino, no podría continuar donde estoy. Yo pienso que estoy administrando y organizando algo para que haya el menor castigo posible. Pero esto es algo subjetivo, es quizá mi mecanismo interior necesario para poder continuar donde estoy.. y en ocasiones me equivocaré.. a veces se cometen muchas injusticias.

Mi labor es de técnico penitenciario en el sentido de intentar organizar lo mejor esta casa con 1 200 presos y 400 funcionarios con todos los sistemas que implica desde que un interno se levanta hasta que se acuesta, organizar los horarios bien para que cuando los internos se levanten a su hora puedan acceder a sus actividades. Se han de organizar una serie de sistemas que además tienen que cumplir con el objetivo de la seguridad, es decir, que no se escapen, que no se descontrolen, que no trafiquen con droga. Es el buscar todos los sistemas para intentar *controlar* e intentar ser justo en la administración de ese control desde que se levantan hasta que se acuestan. Es evidente que muchas veces no cumpliremos con el objetivo de ser justos y ser lo menos aleatorios posible. De hecho tengo muchas entrevistas con los internos en las que se me quejan precisamente de que se les trata como se les ha tratado y marginado fuera, digamos como un numerito sin llegar al fondo de su problema, sin llegar al fondo de su déficit, de sus necesidades...

Esta mañana yo hablaba con unos monitores, muy decepcionados porque la prisión es muy dura, porque el sistema es muy duro, porque las relaciones con los funcionarios son muy duras. Les explicaba que eso es verdad y muy duro, pero que es como ante situaciones tan límites, encuentras también tus propios límites, cómo tu aprendes a ver como los demás viven y por lo tanto tu aprendes a vivir... Les decía que el trabajar en prisiones a mi me había enseñado muchísimo. El contacto con esas personas te da tanto, tanto, tanto, por muy marginal y desgarrada que sea la situación, que es te ayudan a encontrarte a ti misma. Empecé a trabajar en prisiones con un grupo de doce presos que

eran de primeros grados, es decir, personas que salían una hora al día. A estos empecé yo a darles clase, encerrados. Recuerdo que los presos se cortaban porque no podían ni chillar ni gritar porque se les sancionaba; lo que hacían como protesta era cortarse la venas. Fue la primera vez que vi sangre y un montón de gente con las venas cortadas. En la Trinidad, daba la clase en una habitación, y la íbamos arreglando como podíamos. Un día se nos fué la luz y estaba yo sola con aquellos chavales. El búnquer del funcionario estaba dos pisos más arriba, y yo dependía exclusivamente de los internos. Allí me podían hacer lo que quisieran y casi todos eran violadores, asesinos, chavales jóvenes que tenían una trayectoria tremenda. Era de noche porque daba clases por la tarde.. lo primero que pensé fue "Ay, Dios mío..." Pues simplemente, empezaron a encender el mechero que tenían y decían "va señorita que nosotros te acompañamos ". Ellos fueron los guías. ¡cuántas veces he pensado esto! : esta gente han sido los guías en mi vida.

A la administración no le interesa el mundo marginal del preso. No le interesa : no es rentable, no da votos, es carísima. Un interno de prisión le cuesta a la administración cuatro millones y medio al año aproximadamente. Con cuatro millones al año cualquier persona de la calle vive mejor. La comida diaria del preso aquí sale por unas 890 pesetas, luego hay que poner ropa, sueldos de funcionarios, seguridad, luz, agua... Cuando yo estudiaba interna en un colegio ya me hubiera gustado tener una habitación individual como la que ellos tienen. En la Modelo seguramente sale más barato. La media está en unos dos millones y medio.

La Administración, los administradores, el gobierno, es elegido por el pueblo y al pueblo, a la sociedad ¿qué le interesa un señor que daña a la sociedad?. No se puede pedir a la sociedad cualquier recurso, cualquier centro de recursos para presos... eso es de cajón. Lo que le interesa a la administración de las prisiones es que no les des la lata, que no se oiga que hay presos que se escapan, que no se oiga que hay presos que reinciden, que no se oiga que hay problemas con los permisos, que no haya motines... Lo que le interesa a la Administración es que no se oiga nada, que no se hable de las prisiones.

Todo esto es el mundo de la pobreza absolutamente personal y de los cuadros personales más tristes... los más degenerados, los más conflictivos y los más inmanejables. No hay palabras... Es una sordidez en muchos casos tan profunda, tan ilimitada, tan desgarrada... No hay palabras, no tienes palabras para describirla, es desolador. Y el contacto directo con esto sólo se puede aguantar o con la frialdad y lejanía propia del funcionario que se hace a todo... o con un extraño "no sé qué.." que quizá viene de un principio de fe..

Hay una frase de adviento que dice que "que la espera se transforme en esperanza". Yo diría que en la cárcel estamos todos un poco en ese tiempo de que la espera se transforme en esperanza para todas estas personas que están esperando la libertad. Es intentar que la espera se transforme en esperanza.

Josep Delàs

Jo he sigut una persona educada dins d'una família victoriosa a la guerra i per tant, vaig anar a un col·legi de capellans castellans, d'aquells que van portar aquí Catalunya perquè les famílies catalanes parléssin en castellà, tot dintre d'un nacionalcatolicisme, però no tots eren tan dolents... Vaig creure que l'evangeli era la única cosa correcte i vaig ser molt crèdul durant tota la meva infantesa. Després, al llarg del temps he hagut de refer-ho tot perquè allò no servia de gaire, però hem va deixar dos hàbits en els que crec : primer, l'esforç personal i la preparació, i segon, que vivim en funció dels altres. Aquests dos valors els vaig aprendre d'aquella gent. Primer preparar-te per arribar a ésser el que tu vols i segon, pensar que hi ha altra gent, i que la teva existència té sentit perquè existeixen ells.

Em vaig fer militar. Raó ? : "Cal fer alguna cosa pels altres", m'havien ensenyat "tota la joventut passa per l'exèrcit, doncs em faré militar". Aquesta va ser la raó, coherent, a més, dintre de la família. Una vegada a l'Acadèmia, aquella història de que tot el jovent

passa per les teves mans, el primer any de tinent ja va quedar contrastada amb la realitat. A la institució militar, els problemes que hi havia eren uns altres que els de l'educació de la joventut i calia esbrinar el perquè. Vaig començar amb una crítica institucional i, estirant del fil, vaig començar a estudiar política. Perquè la culpa de que un exèrcit sigui així, no és només de la gent, dels meus companys, que més aviat eren trempats, sinó que hi havia unes raons estructurals que calia saber on eren.

Així vaig néixer a la preocupació política. Vaig començar a tenir contactes amb la Universitat, contactes amb crítics i anava construint la meva pròpia visió, alhora que professionalment estudiava, i estudiava. Fins que arriba el moment de la definició política i em vaig haver de decantar per anar clarament contra el règim i vaig ser un dels membres de la UMD aquella famosa i revolució interna dins l'exèrcit. Fins que vaig haver de tenir aquell parèntesis pràcticament d'exiliat a França perquè sino em ficaven a la presó, i a França vaig continuar estudiant. Als dos anys quan jo era a París va morir Franco i em van deixar tornar. I una cosa queda clara de tot l'anàlisi: les persones no necessàriament són dolentes. Jo tenia bons amics a l'exèrcit. Però l'estructura es terrible, es la que fa dolentes a les persones.

Després d'aquesta crítica i de la traducció personal que faig de la funció militar i de l'evangeli alhora, em faig objector. El motiu que vaig donar era: el Vaticà II condemna fermament l'ús de les armes nuclears i per tant els cristians no podem subscriure estratègies de primer ús d'armes nuclears. Era un aspecte purament formal o més ben dit, el punt final d'un procés llarg, perquè les incoherències es poden suportar fins a un moment en què ja no es poden suportar: "això no es lo meu..." I quan vaig trobar una escletxa per anar-me'n, vaig demanar la baixa. Em vaig retirar de comandant i han tingut després la delicadesa de fer-me Tinent Coronel.

En el moment d'entrar a l'OTAN, vaig fer objecció de consciència. Després vaig connectar amb en Fisas, vam crear el primer gabinet d'estudis de temes de pau i conflictes, vam començar més d'un militar, però només vaig quedar jo. Tot el meu temps lliure va anar per aquí, continuant treballant, llegint.. Vàren ser uns anys molt fructífers, perquè vaig poder completar amb formació pacifista la formació política que havia pogut adquirir dintre de l'exèrcit.

Perquè un creu en un determinat tipus de coses? Perquè hi ha una cosmovisió que t'aguanta perquè te la creus. Segur que amb molts dubtes i redefinicions constants, però te la creus. Crec en la transcendència del fet humà, que el que fas no és inútil, que queda alguna cosa i que els que queden són fruit dels que hi som. Hem d'aprofitar el temps, hem de fer el que es pugui, i com vols un altre ordre, una altra autoritat, una altra pau, un altre món, dius "faré el que pugui". I procures fer-ho, sense neguits, sense voluntat de redimir ningú perquè no es tracta d'això. I a mí m'ha estat donada aquesta disponibilitat.

Sempre he tingut l'esperança en el futur. Més teòrica que pràctica, perquè a la pràctica no es veu. Tal com tenim el món no pot anar a pitjor. És el convenciment que tot depèn del nostre esforç i del nostre treball. Hem arribat a un punt en el que només hi ha dues opcions: "o ficar-se al laberint o ficar-se al cau". S'ha de triar, o el cau, on podràs sobreviure d'amagat, o al laberint on t'estrellaràs contra les parets, però que has de ser-hi. Arriba un moment en que tot es tan complexe, que no saps quins mitjans has d'emprar, perquè els mitjans nous, aquestes tecnologies i aquest nou món fa que la nostra presència tingui una petitesa que a vegades esgarrafa. Estic convençut que entre tots ho farem. Aquesta és la meva esperança. Quan? no ho sé, però aquesta és la raó de l'esperança i el que et mou. Hem viscut moments d'esperança: la preparació del referendium de la OTAN, la vaga del dia 14.. després hem plorat. Des de la mort d'Allende, que va ser el que més em va fer plorar fins a la derrota sandinista estem acostumats a rebre cops.. però si ens desanitem per tot això vol dir que hi ha una feblesa que tampo ens la podem permetre. Ja arribarà un dia que serà diferent.

Jo he viscut molt el tema del sandinisme. I em deia "aquesta gent ho té tot negre, mai es podran bellugar de la fam i de misèria, de por i de mort" però els senties contagiats un optimisme i una esperança que no sabies d'on el treuen i en raó de què. Si ells ténen esperança jo no n'haig de tenir? Si ells fan això el nostre desànim seria tant com trair al gènere humà...

Perquè tot això : la no-violència essent militar, la fe cristiana, el treball de barri? Perquè m'agrada. Perquè tothom busca la felicitat, sóc feliç d'aquesta manera que visc, m'agrada, faràs una feina social, però també t'ho passes bé : espero amb il·lusió demà al vespre perquè amb els veïns de l'Escala, on estem fent una xarxa d'intercanvis i tenim trobada, portem un pastís, fem una festa... i em sembla que tots l'esperen aquest dia per veure'ns.

Possiblement els meus antics companys militars s'ho passin bé d'una altra manera.. potser és normal. Si ets militar tens un esquema de bon militar i mires de fer-ho bé, això t'absorbeix i hi disfrutes. Quan estàs dintre d'una quotidianietat has de tenir uns projectes propers que et justifiquin raons per viure. Si no aprenem a disfrutar i a fer bé coses petites no en podem fer tampoc de grans.

Carlos Jimenez Villarejo:

Nací en Málaga en el año 35, en vísperas de la guerra civil, en una familia numerosa de siete hijos, pequeño burguesa, en un marco conservador, tradicional y católico. Mi padre era funcionario de la administración civil y profesor de Instituto de Enseñanza Media.

Después de la guerra comenzó mi formación en un colegio de jesuitas, bajo la influencia del final de la guerra, tras la victoria de las fuerzas conservadoras y reaccionarias. Era un clima de efervescencia del nacional-catolicismo, matizado por la idiosincrasia de los jesuitas en toda España y en todo el mundo en el que el compromiso ideológico no estaba tan atravesado por el pensamiento del franquismo y de la falange sino por corrientes de más contenido tradicionalista.

En ese contexto voy adentrándome a una cierta militancia en los movimientos católicos ya al final del bachillerato, y mas en serio durante la carrera de Derecho. No tanto en los movimientos religiosos inspirados por los jesuitas, por ejemplo las congregaciones marianas, sino en aquellos movimientos de la Iglesia católica que permitían una aproximación al mundo de fuera, que no era el mundo de mi familia, pequeño-burguesa en lo económico y burguesa en lo ideológico.

Fuera había los grandes movimientos de Acción Católica de los años 50. Y yo me abro al mundo exterior, al de las capas sociales pobres que predominaban en la barriada de El Palo de Málaga, que sufrían los efectos de la postguerra y que carecían de casi todo. No eran hijos de familias burguesas sino jóvenes trabajadores y sectores marginados.

Se produjo un cambio en mi vida que ya no conectaba con los cánones que había recibido de mi familia. Era un mundo diferente del que iba a misa todos los días, que vivía fuera de ese mundo. Era la gente que estaba en Acción Católica : no eran alumnos de jesuitas, sino que iban a las escuelas públicas de la época, vivían bajo la órbita de lo católico como todo el mundo, pero no eran del conglomerado socio-cultural y familiar de gente bienpensante, tradicional que se aprovechaban de los efectos positivos de la guerra civil..

Estudié derecho por libre en la universidad de Málaga, y conocí y rechacé los grupos que en el ámbito universitario tenía el Movimiento Nacional y la Falange. No tuve ninguna relación con ellos. Sin demasiada reflexión explícita, nunca sintonicé con lo que significaba el SEU o los movimientos universitarios del franquismo y con su gente.

Al mismo tiempo descubro a esa gente distinta que milita en Acción Católica, familias modestas, trabajadoras, incluso familias pequeño-burguesas pero que ya habían dejado

de lado el mundo tradicional y me permiten descubrir el mundo de los pobres, que en los años 40 era algo muy grave. La Acción Católica me lleva a aproximarme a los que viven peor que yo, en condiciones penosas e inhumanas. Y se produce un descubrimiento para mí, con la inmadurez propia del momento, tenía 18 ó 19 años, y es que hay un mundo inmenso de personas marginadas y explotadas y con las enfermedades propias de la época : tracoma, tuberculosis, etc. La pobreza era el escenario constante. Mi casa estaba junto a la carretera y en unas condiciones mejores que los demás, y era un lugar de paso de pobres de toda clase que venían a pedir limosna.

Ese descubrimiento de los sectores obreros que viven en condiciones muy precarias, de los pobres más abandonados que no tienen nada que ganar ni que perder porque viven en la miseria se produce de forma muy intensa. Hasta el punto de que durante ese periodo universitario, realizo una experiencia fuera ya del ámbito de Acción Católica, por mi cuenta, pero en contacto con jesuitas que entonces ya eran un avance de lo que sería luego el compromiso directo de los jesuitas con los pobres de la tierra : fue el trabajo físico concreto con gente que necesitaba ayuda para construir su propia casa. Estuve trabajando en esto un par de años: cada fin de semana me iba con un grupo de trabajadores a ayudarles a construir su casa.

Esto provocó en mi familia ciertos conflictos. Les parecía absurdo lo que hacía, que me fuera a darle al pico y a la pala en lugar de quedarme estudiando.

Esto representa la toma de conciencia práctica de que las cosas tenían que ir en una determinada dirección y no en otra. El mundo bienpensante del postfranquismo, además de inaceptable, era frustrante desde el punto de vista personal. No tenía ningún interés desde el punto de vista estético, intelectual o personal y yo vivía huyendo de él y buscando la aproximación al mundo que me parecía más real y con más necesidad de futuro. Fué un conflicto durante toda la carrera porque los fines de semana no convivía con la gente de mi condición ni con mis compañeros de carrera con los que no tenía relación. Aunque sí mantenía relación con el sector de mis compañeros intelectualmente más críticos con los que esbozamos algunos escritos de crítica literaria y poesía.

Siempre fuí una persona disciplinada en cuanto a las formas : si tenía que estar en casa a una determinada hora, no tenía ningún problema. El problema era que me iba a las ocho de la mañana con unos albañiles más o menos desconocidos a trabajar y venía a las siete de la tarde hecho polvo y con callos. El conflicto era sobre todo en el orden ideológico

Esa toma de contacto, produce una concienciación de lo religioso atravesado por el compromiso con los más desvalidos, abandonados y mas explotados, etc; siempre en un terreno muy de lo intuitivo, más que un producto de la reflexión teórica. Ya entonces había un rechazo a movimientos fundamentalistas, por ejemplo a los cursillos de cristiandad y en cambio sí que había un compromiso cerca de los sectores sociales. Es un momento en que juega un papel capital, tanto en mí como en otros jóvenes de la época, el talante liberal y crítico con la Iglesia oficial, comprometida con el franquismo, de la figura del sacerdote y canónigo José M^a. González Ruiz.

Yo no había hecho ninguna lectura de ningún documento teórico de interés de Marx o del marxismo, porque no estaban a nuestro alcance y menos en la Málaga de los años 50. Era una reflexión a paritr de la práctica, directa, inmediata..

Y en un momento determinado me decido a optar por la profesión que tengo. Hago una oposición y decido ser fiscal. No lo decido por razones muy especiales.. quizá es el peso de una cierta tradición familiar porque mis tres hermanos ya lo eran.. Lo cierto es que no me interesaba, yo quería ir a la Universidad de Granada a estudiar Filosofía del Derecho, pero necesitaba medios económicos para sostener mi vida.

Se produjo inesperadamente la muerte de mis padres, ambos murieron en un mes en 1960. Fue un momento importante Ya conocía a Jose María Gonzalez Ruiz y empiezo a reflexionar y discutir los problemas relacionados con la fe y la vivencia de la fe. Era de los años 55 a 60. Entro en la madurez de mis ideas religiosas, sigo pensando que es un instrumento positivo desde el punto de vista personal, de acercamiento y proyección a

los demás. No obstante la muerte de mis padres, cuando yo tenía 24 años, me produce una cierta quiebra de la fe durante un largo periodo y dejo de practicar. Su muerte significó una dura interpelación sobre el significado de la esperanza cristiana. Con la muerte de mis padres termina toda una etapa. Salgo definitivamente de Málaga.

Vengo a Barcelona, me instalo y empiezo a ejercer de fiscal. Automáticamente me doy cuenta de que ser fiscal en un estado autoritario y franquista es ser un instrumento de la represión y por consiguiente vivo una experiencia personal contradictoria y busco el ser coherente. Me lo planteo desde el punto de vista político, y pongo mi profesión y conocimiento del derecho al servicio de la oposición al franquismo y tengo una experiencia insólita y muy bonita, "descubro" el marxismo. No recuerdo como ni quien influenció en mí en este tipo de preocupaciones y lecturas, pero me encuentro preocupado por el marxismo como marco ideológico, siento que tengo que encontrar las claves para la futura proyección de mi vida profesional y personal. Empiezo a descubrir el marxismo a través de todos sus clásicos buscados en las librerías de viejo y clandestinamente, y entre ellos leo a Gramsci y lo que significaba Gramsci en el pensamiento de entonces como una manera de repensar la acción.

Y me parece que la mejor manera de proyectar mi condición de fiscal en la lucha anti-franquista es vincularme directamente al movimiento obrero. Por mi condición de jurista y mis estudios entiendo que la mejor manera hacerlo es participar en la formación. Empiezo dando clases con una especie de texto de 15 a 20 lecciones que yo mismo redacté sobre marxismo, movimiento obrero, materialismo histórico, materialismo dialéctico...Iba por lugares diversos ilustrando sobre el marxismo a los grupos obreros, a través de los grupos católicos : escuela del Clot, algunas parroquias de Badalona, por Llefià, y Barcelona. Se juntaba la gente y yo daba mi discurso. Empecé a conocer sindicatos, sindicalistas, gente diversa y fué como descubrir un mundo nuevo.

Hasta que me dí cuenta que estaba un tanto fuera de tiesto, que como fiscal no debía ir por ahí ilustrando a obreros, sino utilizar mi formación jurídica y mi posición institucional para participar en la organización a la oposición al franquismo y en la creación de una alternativa democrática desde la propia capacidad que la situación me daba. Dejo este contacto directo con los obreros e ingreso en el PSUC en agosto de 1968. Pasé a prestar mis servicios como jurista y como fiscal al análisis y a la crítica del estado autoritario y fascista. Fue una manera de organizar mi respuesta como oposición al franquismo. Ya había otros compañeros trabajando en documentaciones, en revistas de la época, por los derechos humanos, amnistía, análisis de los derechos fundamentales, la violación de los derechos en las prácticas policiales y judiciales del momento etc..Por mi condición no podía aparecer en público y estaba en una especie de tercera o cuarta fila de retaguardia, en contacto directo con muy pocos dirigentes del partido.

Esto marca toda una etapa larga, del 68 hasta la muerte de Franco y el comienzo de la democracia en el 77, es un momento de grandes esperanzas que luego resultan rebajadas por la forma que se lleva la transición política. Creo que desde mi lugar pude prestar un buen servicio a la democracia, pero la verdad es que había una serie de factores difíciles de captar, de como se desarrollaría la transición democrática. Sufro dos años de represalias en Huesca por mi actitud como fiscal en los servicios judiciales, por la persecución de policías en casos de torturas, por ejercicio de derechos fundamentales, por la defensa de detenidos políticos, insistí en la libertad de todos ellos, etc. y esto creaba una situación de confrontación con el sistema y con la dirección de mi carrera, que me lleva a que el entonces Fiscal General Herrero Tejedor decida mi traslado forzoso a Huesca. Fué un exilio penoso : separación familiar, controles de la guardia civil, etc..

Con la muerte de Franco, vuelvo unos meses antes, se inicia toda la euforia de la transición, Junta Democrática, etc. Yo sigo militando en las filas del PSUC y PC, estoy en la Asamblea de Cataluña representando a Justicia Democrática, soy ya desde el periodo anterior, unos de los más activos militantes de Justicia Democrática como movimiento muy peculiar de jueces y fiscales de oposición al franquismo.

Se genera una reflexión en el seno de Justicia Democrática, al mismo tiempo que en el PC-PSUC donde algunos militábamos y con gente de otras corrientes democráticas de entonces, situadas en la izquierda más global o incluso en lo que hoy ha resultado ser la Democracia Cristiana o partidos de izquierdas.

En ese contexto se produce la llegada de la democracia y la aprobación de la Constitución, que para mí, jurista y fiscal opositor al franquismo, tiene unas consecuencias fundamentales: la primera, la prohibición de militar en partidos políticos, lo cual significa el cese de toda actividad y militancia en el PC y PSUC a partir del 78, y segundo, la disolución de Justicia Democrática, que era un movimiento óptimo en el seno de la oposición al franquismo, pero que la construcción del futuro democrático exige otras alternativas que los hechos se van perfilando: creación de movimientos asociativos, sindicales etc... que finalmente concluye con la constitución de la Unión Progresista de Fiscales.

Por lo tanto debo recomponer el marco profesional de colaboración con el Estado democrático. Pero lo que sí aparece claro es que el sistema democrático necesita del concurso y del trabajo profesional riguroso por parte de nosotros, fiscales y jueces que estábamos comprometidos contra el franquismo. Es necesario el esfuerzo porque la transición es lenta y desigual y el aparato represivo del Estado es de las instituciones que con más dificultad cambian y se adaptan al nuevo espíritu constitucional. Y en ese proceso hay muchas sombras, pasos atrás y muchos esfuerzos para que el gran proyecto constitucional vaya en la dirección que tiene que caminar. Hay que impulsar el desarrollo constitucional, el respeto a los derechos fundamentales en la actividad policial y judicial para crear una policía y justicia dentro del marco constitucional, etc. Hoy es una etapa todavía inconclusa, aunque ya hay un proceso sólido de consolidación democrática.

Yo defendí acérrimamente el texto constitucional en las asambleas de Cristianos por el Socialismo frente a sectores que lo estimaban insuficiente, en algunas asambleas de Madrid, o representantes del País Vasco, con posiciones ultraizquierdistas. Ahora lo haría con el mismo vigor. Porque la Constitución, creo que fué y sigue siendo un modelo positivo para crear un marco de convivencia pacífica y democrática en el que pudiera integrarse todo un conjunto de aspiraciones y objetivos de contenido más igualitario, más avanzanzado, contenido que es la condición necesaria para que las libertades sean de todos y efectivas.

Naturalmente ese marco constitucional es perfeccionable y mejorable. Pero también es cierto que contiene elementos que permitirían llegar más allá de lo que hoy hacemos con el marco constitucional, y sin modificarlo. Por ejemplo, cuando se habla de economía social avanzada, en la Constitución se está diciendo una cosa muy distinta de la que hoy está haciéndose...

Defendí esto con entusiasmo, y siempre he tenido la idea clara de que era un instrumento positivo de configuración de un modelo de convivencia democrática, pacífica, entre los españoles, con respeto a las garantías y a todos los derechos fundamentales aunque con unas perspectivas inciertas sobre los contenidos económicos de esa democracia. Pero globalmente el modelo me sigue pareciendo positivo, capaz de generar cambios positivos en el sistema actual económico-político, y por consiguiente ir hacia adelante hacia un modelo de economía social. Este es el marco en el que se produce esa transición.

Paralelamente me comprometo más abiertamente con las filas del movimiento cristiano progresista y radical hacia finales de los 70 o principios de los 80, en plena transición democrática. Aparte de mi compromiso como fiscal con nuestros propios resortes y proyectos asociativos que íbamos consolidando, hay un compromiso todavía muy vivo con cristianos por el socialismo

Ya había estado comprometido con el movimiento de las comunidades de base en la parroquia del Guinardó, muy activo que estaba ligado a Asociaciones de Vecinos. Era la

continuidad de lo que había dejado atrás en Acción católica y que recuperó en las comunidades de base, al compás del Concilio Vaticano II. Por entonces yo era muy prolífico escribiendo documentos para asambleas, reuniones... dedicaba gran parte de mi tiempo a esto, paralelamente al estudio del marxismo y la aproximación al mundo obrero.

Hasta mi compromiso militante con Cristianos por el Socialismo. CPS se creó en el 73. Hasta el 75 estuve en Huesca y cuando volví, me incorporé a Justicia Democrática. Aterricé en Cristianos por el Socialismo ya en plena transición democrática entre el 77-80 y entonces se produce un fuerte impulso y compromiso con CPS.

¿Por qué? Para mí era el punto final y lógico de un proceso. Primero porque enlaza con mi historia personal, mis convicciones religiosas, cristianas, etc pero sobre todo porque ya ahí se produce esa unión de los dos polos de la iglesia *de y para* los pobres y al mismo tiempo la compatibilidad de esa posición con los principios ideológicos del marxismo. Se produce la conciliación de esas dos posiciones. Y además me parece que es un marco en el que puedo realmente hacer realidad parte de mi compromiso ético y político que no puedo realizar en tanto que fiscal, por razón de la prohibición constitucional que me impide militar en partidos y sindicatos.

Es un período corto, pero es un motor importante de la concepción del futuro político, de un futuro que pasaba por el modelo constitucional.

Progresivamente la historia reciente del país va produciendo transformaciones y particularmente a partir del momento en que se supera la crisis del golpe de estado en el 81 y llega el PSOE al gobierno. A partir de ahí se genera una etapa un poco más compleja y más difícil que es la que está definiendo la situación actual. Por una parte, la llegada del PSOE al gobierno con su propugnación del "cambio" hace que se vaya poniendo progresivamente en tela de juicio la validez de los movimientos de izquierda de identificación comunista y por otra se van vaciando los movimientos radicales dentro de la iglesia. La crisis de CPS, que había tenido vigor y fuerza, es una clara expresión de la crisis general de los movimientos de ese signo.

En el ámbito de la política, todo proyecto unitario desaparece con la última candidatura de la Entesa del Catalans al Senado, que ya no se puede repetir en el 79.

La crisis de la unidad de la izquierda repercute en estos grupos pequeños. Y si a esto se une el distanciamiento de la Iglesia respecto de los movimientos que toman una inspiración del marxismo, estos movimientos están llamados a diluirse. Les faltaba uno de los presupuestos básicos sobre los cuales habían nacido y para lo que habían nacido: construir una alternativa única en la izquierda al modelo tradicional de la Iglesia jerárquica, y al mismo tiempo la posibilidad de entablar un diálogo y alcanzar un cierto nivel de presencia institucional. Una institución que sistemáticamente es excluida del marco institucional está abocada a caer en marginación o el testimonialismo.

En un sistema democrático con elecciones libres y partidos, las ideas pueden tener expresión y cabida en el marco constitucional, a diferencia de lo que ocurre en la iglesia. Si un grupo de personas tienen una determinada manera de vivir la fe cristiana en el ámbito de la Iglesia y más allá de la Iglesia misma, me parecería razonable que este grupo exigiese que la Iglesia admita que pueda jugar en su terreno, en el terreno de la Iglesia como institución. En la Iglesia esto es imposible!

Ramón Luque

Soy un cabeza cuadrada y empecé a formar parte de un grupo de izquierdas por mi racionalidad. Cuando me metí no era moda, soy muy anti-moda. Era joven y sentía un impulso hacia la política. Al ser muy racional me permite plantearme las cuestiones a corto, medio y largo plazo. No soy de los que piensan que voy a conseguir las cosas mañana. Por lo tanto, seguir es resultado de un planteamiento racional. En el sentido de estar motivado o no también porque hay una reflexión detrás.

Cuando me formo políticamente lo hago de forma autodidacta, hago mi propio conocimiento marxista y planteo las cosas con cierto desarrollo histórico, intentando comprender el proceso. Todo lo vivo así, como una reflexión intelectual y cuando las cosas van mal me parecen bastante razonables como una etapa dentro del proceso histórico. No lo veo como otros a los que se les hunde el mundo cuando algo les va mal, sino que lo veo todo como un proceso de desarrollo de los movimientos sociales y del movimiento histórico y por lo tanto no me plantea ninguna contradicción. Y sigo porque las ideas por las que me metí en política siguen plenamente vigentes, clarísimamente vigentes, los motivos para la lucha exactamente igual y porque no me desanimo sencillamente porque no me metí para ver la victoria como otros, que cuando no vieron la victoria se desanimaron.

El modelo de sociedad es lo que me hace estar en este partido y no en otros. Dentro del modelo de sociedad y la coherencia de los planteamientos, las dificultades entran en un factor de racionalidad, de superarlas. Hay dificultades, es una etapa histórica, pero lo que hoy se ve más negro mañana puede ser más blanco, no le veo ningún problema a eso. Sigo en un grupo de izquierdas porque sigo creyendo en las mismas cosas que cuando me metí, igual que cuando tenía 17 años, exactamente igual.

Lo que me impulsa a meterme en la política vivencialmente es una herencia de mi tierra y de mi familia, pero después un análisis de la sociedad en la que vives y en la que hay cosas que no te gustan. Ahora hay tantas o más que cuando me metí. Antes había una gran pantalla que era Franco, creo que fue lo que despistó a tanta gente y obligó después a tanta renuncia. Pero yo no me metí a luchar contra Franco, lo tenía claro que no era contra Franco contra quien luchaba. Entonces el franquismo tenía un aspecto prioritario por el momento en el que estábamos, pero no era el único. Me metí por unas ideas y un anhelo de sociedad diferente en la que las contradicciones que entonces yo analizaba parcialmente porque no habían surgido las nuevas contradicciones actualmente existentes.

Mi formación marxista ha sido muy sui-generis, me la he hecho yo y no sé porque he intentado encontrar lo más sustancial, siempre me ha sobrado lo accesorio. Y lo más sustancial es el proceso histórico, soy de la escuela del Marx histórico, todo lo demás es accesorio. Tengo claro que hubiera sido carbonario no sé donde, de la Revolución francesa en el 1789, de la Segunda Internacional a finales del siglo XIX, estaría con Lenin en el asalto al Palacio de Invierno... y ahora tocan otras cosas, pero la contradicción siempre es la misma y es la misma la presión histórica para la transformación de la sociedad, sin la cual ésta no avanza, sin la cual no es posible dar sentido la vida de la gente.

Siempre he tenido una pulsión nada reformista. Cuando las cosas van templadas va todo bien, es posible entenderse, pero en toda sociedad llega un momento en que las contradicciones estallan y las cosas son o blancas o negras, no son grises. Entonces hay gente que tira la toalla, no en el sentido de abandonar la lucha, sino que en ese momento no sabe estar en un proceso no reformista o radical. Para mí no existe una evolución histórica a través de los reformismos. Son los radicalismos los que han reformado la sociedad. En ese sentido, no tengo tan claro que mucha gente que dice que está apostando por un cambio de sociedad y hablan que los ricos y los pobres, que el Norte y el Sur y el Este y el Oeste, quiero decir que en teoría parece que han entendido que las contradicciones sociales están en el último extremo, no tengo tan claro que lo vean desde la misma parte en la que yo estoy o del mismo lado de la barrera.

Algunos de los debates de las fuerzas de izquierdas europeas e incluso en España, los veo atravesados de esta nueva contradicción : hay gente que no sabe adaptarse a lo nuevo, que está pendiente de transformar la sociedad con esquemas antiguos, y otros que no están dispuestos a transformar, aunque estén en organizaciones transformadoras.

Paco Marín

A menudo nos preguntamos porqué vinimos a vivir a la Mina y porqué seguimos aquí. Pero las razones por las cuales vinimos siguen todavía, o están más complicadas incluso. Con el proceso de "la gran Barcelona" que se ha llevado, situación es tan grave como la del 72-73 cuando llegamos aquí al barrio. Hicimos primero un acercamiento por el Besós y del Besós vinimos hacia aquí. Desde el 72 ya vivíamos en el fregado : con el barrio Besós, con el Campo de la Bota... Este último a través de los grupos de vecinos que habían venido a la Mina y que se acababan de instalar, algún grupo de jóvenes que estaban organizados, unos vivían en el Campo de la Bota y otros vivían aquí: fue el año de asentamiento de la gente en donde todavía se vivía muy a lomo de los dos sitios.

Llegamos aquí por opción. Para compartir con la gente su situación de marginación y de transformación. Y fué una opción de familia. Me decía una señora : "¿Cómo es posible que estéis aquí? tu mujer tiene que darte muchas broncas, porque el estilo de vida y jaleo que llevas.." Le dije que al contrario, si no tuviera una compañera al lado, en esta misma batalla, en este mismo jaleo, yo sólo contra la familia no sería posible. Mi compañera también está en el tema. Lo que pasa es que ella juega otros papeles: el equilibrio de la familia, el personal, los hijos.. porque no podemos estar los dos.

Llegamos aquí porque estaban hacinando lo que habían sido "ghettos horizontales" en una ghettización vertical. Estaban creando barracas verticales en lugar de ayudar a la transformación de la gente que había vivido suburbialmente y que había dejado su sudor y media vida en la inmigración dejándola sin salida humana. Se concentraban los problemas que habían estado dispersos en esta gran Barcelona.

Han pasado muchas cosas desde entonces : la transformación política, la económica... pero no se ha dado en la dirección que habíamos esperado, transformación cultural. Las cosas son más complicadas ahora que al comienzo. Porque cuando esta marginación tiene posibilidades de salir adelante la solución que se piensa para el barrio sólo tiene en cuenta los aspectos urbanísticos y se abandona a la gente a su suerte hacia otros sitios. Hay la intención de deshacerse de la gente sin darle respuesta. La dinámica que generaba la marginación concentrada en un sitio, da lugar a una dispersión.

Tomás Martínez

En este momento hablar de valores tiene tela, tiene tela, porque cada día te llevas una sorpresa, es decir, gente que ha estado defendiendo tus mismos ideales, de golpe y porrazo los ves que han cambiado, gente que han sido radicales también en Comisiones, hoy en día están en el partido socialista y en contra de los sindicatos. Los antiguos valores que defendía la izquierda a nivel de sociedad en general han desaparecido. El cambio que ha habido en la sociedad, se veía venir pero no contanta rapidez.

De los valores que rigen en la sociedad hoy en día ya no lo sé, sólo te puedo hablar de los míos. En estos momentos, yo estoy defendiendo los mismos valores que defendía desde los años 65, exactamente los mismos.

En este momento ser Secretario de la Unión Local, trae muchos quebraderos de cabeza, quizá porque la gente está un poco desilusionada de los sindicatos. En su día éramos mucha gente y ahora hemos quedado unos cuantos nada más, y eso lleva consigo que el trabajo se multiplica. Ahora tengo que hacer cosas que un Secretario de la Unión no debería hacer, por ejemplo llevar los expedientes de regulación de empleo. Este no es mi trabajo. Mi trabajo es dirigir el sindicato, no hacer de sindicalista en los expedientes.

Y en el sentido de que económicamente los sindicatos no están bien, falta personal militante y falta personal asalariado, y esto se tiene que suplir con las personas que estamos, multiplicándonos en ocasiones. Por ejemplo no estoy en la dirección de

Iniciativa por eso, porque no puedo estar en tantos sitios, ya hablé con Ramón y le dije que no podía.

Si uno no se sintiera satisfecho personalmente no estaría, pero no ahora sino hace muchos años, lo que pasa que uno lleva desde muy pequeño el asunto dentro y aguantas todo lo que te echen, pero hay momentos en que te dan ganas de enviarlo todo a hacer puñetas.

Desde pequeño he vivido la explotación del capitalismo : a los 8 años empecé a trabajar y desde los 8 años que me están explotando, desde los 8 años que ya empecé a ser rebelde porque veía que me estaban explotando.

Producto de haber empezado a trabajar a los 8 años, tengo los nervios de la mano afectados, de hacer siempre ejercicios duros y repetitivos se me desarrolló demasiado el músculo y quedó aprisionado el nervio. Si ese nervio hace tiempo que no funciona con regularidad, pierde fuerza y se va secando y encogiendo, y eso quiere decir que la mano se te puede quedar invalida. Llevo ya cinco operaciones, y en septiembre me harán otra de lo mismo, tengo todos los dedos inutilizados y ya no tiene remedio. La operación que me van a hacer ahora es para evitar que la otra mano me quede igual, no se puede mejorar, pero sí evitar que empeore. No es una cosa de accidente, bueno, fue un accidente laboral pero que viene de tiempo, viene de padecer malnutrición de pequeño y trabajar mucho.

Empecé a trabajar aquí en Barcelona, haciendo cuerdas de barco en una fábrica de hilaturas; y a los 9 años estaba en la fábrica de vidrio trabajando. He hecho de pastor, he trabajado en la ferretería Ustrell, en la sierra de Can Freixas, he trabajado en mil cosas desde los 8 hasta los 16; a los 16 me metí en mi oficio y he estado hasta los 33 que me despidieron, y ahora estoy en otra empresa. Mi oficio es impresor, no de artes gráficas, sino de rótulos metálicos, fotograbador sería la palabra más correcta, pero está dentro de impresor. Yo era el que imprimía con la máquina las planchas que luego se grababan, y en muchas ocasiones las grababa yo mismo con ácido. Me despidieron porque cerró la empresa, fue una de las primeras empresas que cerraron en Hospitalet, en la carretera del Medio, la KEMSA. Estuvimos encerrados ocho días en el 76, nos subían la comida por las ventanas, porque la guardia civil impedía que desde abajo nos la dieran. Entonces yo era presidente del comité de empresa, que en aquel entonces no era comité, sino jurado de empresa porque era el sindicato vertical. Era el presidente de la UTT, de la Unión de Técnicos y Trabajadores.

Cuando Comisiones Obreras decidió que había que tomar los sindicatos, fue cuando entremos, y como era muy conocido en el sindicato vertical con los delegados antiguos del verticalismo, porque en todas las asambleas estaba en contra de la dirección del sindicato vertical y me enfrentaba a ellos, fue cuando los compañeros: Antonio Ramón, Jaime Valls, Antonio Ruiz, me localizaron "coño, el tío ese es de los que siempre protestan y siempre esta en contra de lo que dicen los sindicalistas verticales". Se arrimaron a mí y me fueron arrojando hasta que llegué a ser el presidente de la UTT, que era el cargo sindical que en aquel entonces era parecido a lo que es ahora un secretario general.

Cuando salí presidente en la UTT era a principios del 75, pero ya llevaba de delegado en el sindicato vertical 10 años; en el 67 salí cargo sindical en mi empresa, y desde entonces, hasta la fecha.

Ingresé en el Partido en el mismo año en que ingresé en Comisiones Obreras. En el 74 en la empresa había un compañero de Comisiones Obreras y del Partido y yo no lo sabía, él estaba en dirección, en el departamento de planificación de la empresa. Yo era el encargado de una de las secciones de la empresa, la impresión. El compañero ese, Santi, era un chaval bastante amable y lanzado, y él veía que me movía en la empresa porque era presidente del jurado de empresa entonces. Me invitó a una reunión para hablar del

convenio provincial del metal, me metieron en un piso y entonces me enteré de que aquello era una reunión de Comisiones Obreras, me dijeron que si estaba a disgusto allí dentro, yo les dije que si aquello era defender lo que yo entendía, que era la defensa de los trabajadores, pues estupendo. Eso fue en el 74, y automáticamente después de esa reunión ingresé en el PSUC de Hospitalet.

Entonces ya me metieron en el comité local y casi siempre he estado aquí hasta la fecha. En aquella época estaba el Jaume Valls, y el responsable político era el Jose Fariñas, al que conocí en la casa de la Reconciliación cuando acababan de construirla, fue la primera reunión que tuve con Fariñas. Después en uno de los pisos conocí a Román y a Gregorio, al Robert, la Mercedes Olivares.. Creo que Saura todavía no estaba, lo conocí más tarde en la Florida.

De entonces a acá, han pasado cosas... La lucha que se ha tenido, tanto a nivel de Comisiones como a nivel de Partido ha favorecido a las clases más necesitadas, y es por eso que continúo. Si hubiera visto que es un fracaso, cerraría la puerta y me iría; no ha sido el logro que pensábamos en aquel entonces, cuando se acabó la dictadura y entró el gobierno socialista, e íbamos a mejorar más de lo que se mejoró a los trabajadores, pero hay que reconocer que dentro del disconformismo que tenemos, algo se ha mejorado...

Si alguna vez tuviera que dejar el sindicato o Iniciativa o PSUC, me iría a mi casa, no iría a ningún sitio más, porque lo único que creo es eso, porque la doctrina que me han dado es esa y es la que siempre he defendido. Si alguna vez todo esto se fuera al carajo, no voy a creer en otra.

Con la iglesia siempre he visto todos los rollos que ha habido y toda la hostia, pero aparte de esto, yo siempre he creído en Dios, aunque siempre he respetado la opinión de la gente del Partido que no creen, y nunca he hecho alardes ni he criticado a esta gente; no he tenido nunca por qué ir pregonando ni una cosa ni otra. Es algo que es mío, interior; por ejemplo mi hijo pequeño no se ha bautizado, no porque yo no haya querido, sino porque no se ha dado el caso. El otro día hablando con él me dijo: "papá, quiero bautizarme y hacer la comunión"; y le dije que hiciera lo que él quisiera, ahí no me voy a meter ni a salir. Yo hice la comunión en la mili.

Gonzalo Montesinos

Sigo pensando que esta sociedad no nos sirve. Los que estamos en formaciones de izquierdas es lo que sentimos: esta sociedad no nos vale, está podrida.

Hemos visto que lo del Este, tampoco era el camino para una sociedad justa, aunque en un principio nos tenía ilusionados. El capitalismo ha hecho que fracasara, llenándoles los ojos del bienestar de Occidente. Yo siempre decía que tenían un handicap, que era el demostrar que iban a poder vivir mejor, y eso no lo van a poder demostrar porque creo que aquello va a ser la América del Sur de Europa, que van a ser los hermanos pobres. Esta sociedad que "ellos" tanto nos han dicho que es lo mejor de lo malo, yo creo que es bastante mala y que no podemos resignarnos. Eso de libertad y democracia no es cierto, las democracias no son tales democracias. Hace poco oí a un compañero de fábrica: "las democracias son la dictadura del rico y del ilustrado contra el pobre y analfabeto".

Ultimamente los partidos de izquierdas estamos muy deteriorados. Yo creo que esto es un período que tenemos que sufrir y pasar. La gente cree que nuestro emblema era la Unión Soviética, todo lo que era más o menos comunista, y como eso ha caído parece ser que no vale, que hay que cambiar. Yo pienso que si que hay que cambiar, pero que muchas cosas si que nos sirven en lo social, no en la forma de organizar pero si en sus principios filosóficos. Por mil cosas aquello lo llevaron mal, la corrupción se les apoderó y no se hizo como se tenía que hacer. Yo he estado en el Comité de Empresa de SEAT y también he vivido la corrupción a niveles medios.

Otra cosa muy importante es que no podemos ser radicales como a veces lo hemos sido. Hemos pensado en que lo nuestro era lo mejor y que no había discusión posible a las palabras de Marx y Lenin; eso ya no nos vale y hemos visto que ha sido un fracaso.

Aparte del mundo laboral y sindical ahora estoy en Iniciativa , pero antes había estado en otro tipo de formaciones. Para mi este cambio ha sido por ir buscando una expresión política que represente a los trabajadores.

Los primeros contactos que tuve fueron con el PCI . En aquella época yo era joven y de joven las cosas parecen mucho más fáciles, se tiene más radicalismo y más ilusión. No ves las cosas difíciles que traen en si todas las organizaciones y todas las personas.

Estando en el PCI forme parte de un Comité de SEAT, me detuvieron estuve dos meses en la Modelo y me echaron de SEAT. Después el PCI se disolvió y se convirtió en PT, Partido del Trabajo. Era el momento de la Transición y la cosa subía como la espuma. La CSUT llegó a tener 4.000 afiliados en SEAT, en la SEAT de Pamplona y en Motor Ibérica éramos mayoría.

Entonces Eladio García Castro, el Secretario General , hizo un informe que nos cayó ¡...! en el que decía que como partido no teníamos futuro y que había que ir disolviéndose e integrándose en distintas formaciones de izquierda.... Decía que el momento era ese, que había que hacer esto. Me pareció una barbaridad, pero visto ahora a lo mejor no era tan descabellado. En aquel momento, ¿disolver una formación comunista que ya tenía un cierto peso...!

La cuestión es que nos disolvimos y cada uno fué buscando por ahí... Algunos tuvimos contacto con el PSUC de Bellvitge, con Jaume Valls. Después contactamos con la gente de Lister y nos metimos en el PCOC. Pero estando en el PCOC yo me planteaba el hecho de que la política que hacíamos era muy de despacho y no me gustaba. Al mismo tiempo llevando mi actividad en la Asociación de Vecinos, Comisión de Fiestas, en las distintas entidades del barrio . Nos juntábamos todos los sábados y hacíamos seminarios, discusiones y estudiábamos libros, que si Lenin que si Marx. Yo pensaba, bueno, y mañana que tengo aquí a la Asociación de Vecinos que les digo?.

Pero un día vino Lister y dijo que nosotros nunca seríamos un gran partido. Que a lo más que podíamos aspirar era ser una parte del Partido Comunista... A mi me pareció muy bien, y pensé que esto era una salida.

Pero claro, te atan lazos. Si es verdad que tu puedes elegir libremente, pero has tenido amistades, muchos ratos, salidas de los domingos. Eremos pocos y teníamos una gran armonía y éramos como una gran familia.

Los que veníamos del PT , que habíamos pasado al PCOC sentimos que había sido una experiencia muy pobre y seguíamos con el ánimo de estar las formaciones políticas y sociales que defendieran nuestra forma de pensar: que esta sociedad no es justa, con esta hipocresía e insolidaridad mundiales cuando se ataca a países pobres y se les hace el bloqueo. Cuando se les venden armas por un lado y se les hace el bloque por otro. ¿Por qué no decimos "Vamos a hacer el bloqueo a Alemania o a Francia que son los que venden las armas?" ¡ Ah no! Francia es quien ordena hacer el bloqueo al mismo país que le ha vendido las armas.

Nosotros estamos entre los países que medio viven de los países ricos ¿Quién quiere estar entre los países pobres?

Nos dimos cuenta que es un problema internacional y que había que agruparse con las organizaciones que tienen algún peso a nivel internacional y colaborar con los que están más por la solidaridad entre los pueblos.

La disolución del PT políticamente influyó de forma negativa en los demás partidos pequeños, MC, LLiga.. Algunas de estas formaciones menos parece que se alegraron. Pero, madre mía, qué error!, porque con la caída del PT se les arrastró también a ellos hacia la nada... Y también fué algo trágico económicamente, ya que se dejó a gente

embargada que havia aportador dinero para la elecciones. Se habían pedido préstamos personales importantes, hipotecando la vivienda en algunos casos. Teníamos posibilidades : en Zaragoza, en Cádiz, y en Barcelona se estuvo rozando tener algún diputado. Pero al no salir, enseguida surgió el elemento de destruir el partido.

Se hizo un congreso de disolución, y la gente quedó colgada con sus préstamos. Hubo gente que se desesperó y desilusionó, gente que había aportado mucho al partido y se sintió traicionada. El Pantera mismo, su casa era la casa del partido, cuando venía gente de fuera estaban en su casa a comer y dormir... Otros, con los préstamos, uno a la CSUT y otro al PT, no habían dicho nada a la familia y cuando la mujer se enteró, aquello se convirtió en un infierno... Y todo se había hecho con la mejor buena fe.. El mismo Pantera con el piso embargado. Pidió la indemnización de SEAT para poder pagarlo, y se fué con los socialistas para que le echaran una mano. Hubo enfrentamientos entre nosotros a causa de los nervios que llevábamos encima.

Se formó un grupo y empezamos a sacar formas de sacar dinero. Lo primero que hicimos fué pedir un coche prestado a SEAT para rifarlo, que no nos dió mucho dinero, pero que nos permitió comprar una furgoneta con la que iniciamos el "negocio de las piñas". Consistía en recoger piñas en el bosque para luego vender los piñones. Ibamos por todas partes, por Viladecans, por Gavà, recogiendo piñas perseguidos por los guardias... llegamos a recoger un camión.. 6 o 7 mil kilos. Trabamos mucho en ello, per con tan mala fortuna que resultó que las habíamos cogido verdes, y sólo pudimos vender unos sacos, para por lo menos amortizar el transporte.

En aquel tirempo, el local del PT no era del partido, sino alquilado. Yo propuse comprarlo entre unos cuantos y dejarselo al partido, pagándonos éste un alquiler. Lo compramos, y al disolverse el partido, nos quedamos con el local, en el que montamos un negocio de venta de juguetes que conseguimos a través de unos mayoristas que nos hacían unos precios muy especiales. Lo conseguíamos a unos precios tan bajos, que nosotros los vendíamos casi a precio de coste, con lo que la gente se nos echó encima. Pero sacamos dinero para ir devolviendo los préstamos.

Otros vivieron una situación peor. Algunos salieron de la SEAT para poder pagarlo, otros eran gente con más medios de vida... Pero todo el mundo tuvo que hacer frente a aquellos préstamos.

Ahora he estado durante mucho tiempo en temas de la asociación de vecinos, y entre esta doble militancia de partidos políticos y sociedad civil, entidades...Lo que siento es que en estos momentos hay un cierto desencanto hacia las entidades y partidos. Las entidades estan en crisis y no encuentran en los partidos políticos la representación o la referencia.

Xavier Morte i Albert Pallarès

XAVIER : Ara estem menys marginats que fa vint anys però ho estem igualment. Tot col·lectiu marginal, com pot ser el nostre col·lectiu d'homosexuals, viu amb una sensació d'aïllament davant de la massa social que té unes normes, les del segle XX a la societat occidental, i que no ens serveixen.

Tot el que m'han ensenyat no em serveix perquè els meus sentiments no ténen res a veure amb el que em diuen que he de fer. Neixes i et diuen : els nens van amb les nenes, i quan arribis després de la mili has de buscar-te novia, casar-te, fer una llista de bodes i comprar-te un apartament i un cotxe. Tothom educa als seus fills perquè tinguin una bona carrera que tinguin un bon treball i molts diners, i com que tindran molts diners seràn molt feliços.

Aquest és l'esquema en el que tots hem estat educats. Però resulta que el que sentis no va d'acord amb això : no vull casar-me, no m'agraden les dones sinó els homes, i cada vegada sento menos atracció pels diners. No dic que visqui de l'aire i no els necessiti

però estic fòra de la dinàmica d'identificar el triomfador amb el que té diners i amb el que compleix les normes que diuen que s'han de complir.

Quan ets un adolescent ho vius fatal. Jo volia fer el que em deien però no em venia de gust ni buscar-me una novia ni ser el primer de la classe, ni ser el que millors notes tenia, ni el que més diners guanyaria. Res d'això em venia de gust, en canvi et veus forçat a competir. Ara tinc 32 anys i ja ho puc racionalitzar una mica, però tots els anys que m'han robat... No acuso ningú... era la situació. Es pitjor lo de Somàlia...! No faig un discurs victimista. En el fons del fons, a la societat actual, tots som víctimes.

ALBERT : L'hipocresia és un refugi de la societat. El fet de que jo em defineixi com homosexual, és com un atac directe a aquesta societat, perquè pel fet de que ells no s'hi defineixin no vol dir que no ho siguin; o el fet de que es defineixin com "normals" no vol dir que ho siguin. Doncs, el fet de que tu defineixis tal com ets, és com posar en qüestió la seva doble cara que no s'atreveixen a manifestar.

L'hipocresia és la seva forma de vida. Es una cosa que la gent ni se la planteja, està tan assumit que és normal. Pel que sigui, nosaltres no tenim aquesta necessitat de doble vida ni d'hipocresia, no volem tenir un pis ni un cotxe ni el títol de "triomfador", no ens interessa, preferim altres coses. Llavors et veuen i diuen " aquest que fa?" Es com si anessis a contra-corrent de tot.

Jo he sortit una mica d'aquest món, portava una doble vida en la meva família, era homosexual davant de tothom, però suposava que la meva família no ho sabia, no em preocupava. Tenia la lluita de que la meva sexualitat era meva i no ho volia explicar, fins que va arribar el moment en que em vaig donar compte que no podia ser i els ho vaig dir. Tenia 28 anys.

Com que ja no era un nen, no tenien massa opcions, no em podien dir què havia de fer ni el que és ni el que no és. A la llarga ho van acceptar a nivell familiar, però no els hi agrada gens que ho faci públic, per ells encara és com una vergonya.

L'automarginació també és un problema a superar per part de les persones marginades. A mi em va costar molt arribar a una organització com la Coordinadora Gai. Es tot un procés. Hi ha un moment que com que encara no tens llibertat d'esperit, creus que el que cal és posar en pràctica les idees dels altres. A la meva vida m'auto-reprimia o auto-discriminava, no em donava el dret a ser com jo era, no estava ben vist, tothom em deia que no havia de ser així.

Li passa a tothom, els homosexuals tenim problemes de sexualitat envers la societat, altres ténen altres problemes, i fins que un no aprèn que això es pot canviar, que aquestes idees són dels altres i no teves, no pots donar el pas de dir, comen el meu cas, "sóc homosexual... i a més amb la SIDA!".

Si algú digués que li agrada ser pobre, també seria un revolucionari. Es com si enmig d'aquestes circumstàncies un pugui ser capaç de dir "les vostres idees no són meves, jo tinc les meves, sóc homosexual, tinc la SIDA, no em preocupen els diners i el que m'interessa és conèixe'm a mi mateix i coses que no tenen res a veure amb la societat on estàs". Si un diu "per a mi un objectiu és conèixe'm a mi mateix", la societat pensarà "aquest noi està boig".

Els meus pares són burgesos catalans, i per aquest món tot el que no sigui "la pela" és una "chorrada". Els comprenc... quan van venir a Barcelona als anys 50 no tenien res... era una altra època...

XAVIER : Vaig entrar a formar part d'un grup gai l'any 81; arribava de la mili i tenia 21 anys. Per mi va ser un pas !. Però tenia por, angúnia.. vaig haver de prendre tres cerveses abans de pujar al pis on hi havia el FAG. Jo era un nano jove de 21 anys, i em deia "si pujo aquí ja hauré acceptat aquest fet. Pujo o no pujo?".

Hi ha un primer pas que és dur, i encara em produeix certa cosa quan veig gent davant meu que s'ho passa malament. Es el cas típic d'aquell noi que ve un dia a la Coordinadora i veus que es talla, que ha hagut de prendre dos conyac abans d'entrar perquè no sap com el rebràn o si trobarà gent coneguda i qué diràn... Inclús gent que va a una organització gai van amb la por del "que diràn".. i "si em trobaré algú"... Es un sentiment horrorós! No hi ha dret de la nostra societat !, "com vols pensar en el que

diràn si aquí tots som iguals..?" Hi ha gent que li fa tanta por que quan travessen la porta encara creuen que trobaràn aquell típic "mira, este es maricón".

La por, la por... el primer pas per a vèncer-la és assumir la teva identitat. No m'agrada aquesta paraula però la societat et dona la identitat, una norma i tu vas en contra.. si la identitat és això, parlem d'identitat.

Apart del què significa tenir els anticossos, per mi la Sida fou també un problema d'identitat. Et marca. Et veus la vida de manera diferent i al principi t'identificava com a homosexual. Quan em vaig enterar fa dos anys de que tenia la SIDA, ho vaig viure com una lacra més, vaig pensar que estaria senyalat per aquesta enfermetat típica dels homosexuals. Però cada vegada tinc menys aquesta sensació.

ALBERT : Les possibles temptacions de seguir el carro del tipus de vida que segueix tothom, desapareixen quan saps que tens la SIDA. Has d'enfrontar-te amb tu mateix, no tens cap més opció, t'estàn dient que tens una enfermetat que et matarà, i el sentit de la vida ja és un altra, ja no pots hipotecar-te en coses menors ni seguir el carro, has de seguir el teu camí.

Es una crisi forta, vius una pressió enorme al teu voltant, et trobes sol, penses que ets l'únic... poc a poc vas obrint-te, vas trobant la sortida. Però davant d'una cosa així, l'únic camí que tenim som nosaltres mateixos.

XAVIER : Ara em sento content, perquè m'he adonat del què és la vida, de perquè estic aquí. Ningú ho acaba de saber, però si al menys sé el que no vull, o se lallò que no és important, o sé les persones que no m'interessen, o a on no gastaré el meu temps, o com no invertiré les meves energies.. tot el que queda descartant això, és el camí. Al menys tinc més clar el que no m'interessa, qui no m'interessa i com no m'interessa.

Ha sigut un procés molt fort, ara també tinc moments de crisi i atacs de por, veus gent al teu costat que està molt malalta, que s'han mort, i llavors comences a pensar "i jo què?" Però a part d'això, m'ha servit molt per evolucionar com a persona i per sentir-me més segur. A vegades penso que soc afortunat per haver passat per aquest tràngol, ha fet canviar la meua vida i ficar-me molt endins, i si visc menys anys mai es pot saber... Amb això no vull dir "¡qué bien que tengo el SIDA!, ¡qué fantástico!" , però si que ara estic més content amb mi mateix , i si puc dir això, si he de donar gràcies a alguna cosa, és al fet d'haver passat per la notícia del SIDA, si no hagués passat per això seria pitjor com a persona.

Conservo moltes coses com abans, però hi ha coses en mi que ja no hi són i coses noves que han aparegut. El motiu d'això està clarament en la crisi que he viscut... a vegades per impactar algú dic "la SIDA és el millor que m'ha pogut passar a la vida", això lo dius per impactar, després ja matitzo "no t'ho creguis al peu de la lletra, no sóc masoquista", però en part aquesta frase és veritat..

OKUPAS

Nosotros nos situamos fuera del sistema voluntariamente, aunque esto platee muchas contradicciones al no dejar de ser un intento, ya que hay cosas de las que es muy difícil lograr salirse. Mas que nada buscamos crear nuestro propio espacio, que tambien puede ser una forma, a escala muy pequeña, de transformar el sistema; creando la posibilidad de que mucha gente no se sienta perdida, no sabe donde meterse, que está todo el día de baretos y no sabe donde crear sus actividades, de repente encuentre un espacio donde desarrollar su creatividad.

Es una manera de responder al sistema, a la manera de funcionar de todo el mundo, de salirse un poco de sus cauces y buscar otra manera de vivir.

Por eso es que intentamos tratar y luchar por temas como la solidaridad, feminismo, igualdad... no sólo planteando esa solidaridad hacia Centroamérica o Africa, sino que se complemente esto con el intento de cambiar algo aquí, en nuestro sistema.

Si en los talleres hubiesen 200 personas, supongo que habría otro tipo de planteamientos, pero es algo a muy pequeña escala; es sólo nuestra manera de vivir y funcionar. En la práctica, toda la gente nos conocemos desde hace varios años, o sea que es un poco nuestra propia respuesta. Lo que nos gustaría es que la gente de la calle nos diera también una respuesta, aunque sí es verdad que por aquí viene incluso gente de fuera de l'Hospitalet porque siente que en su barrio no hay algo así, que no tiene vida. Esta gente alucina con la pequeña movida que se encuentran aquí y se apuntan a ella. En realidad, cada vez que pasas por la Rambla y te fijas en la cantidad de gente que hay tomándose una copa, te das cuenta de lo mal que estamos en general. Ves a la gente totalmente despersonalizada, cuyos objetivos primordiales son un trabajo fijo, un coche, una moto, un piso, un matrimonio estable... En definitiva, estar dentro del sistema totalmente, disfrutar de comodidad, ser muy guapos, lucir un cuerpo Danone e ir a la moda. El individualismo impera.

Aunque también se puede hacer una diferenciación, ya que hay mucha gente que lo que le falta es una referencia, darse cuenta de que se puede estar de otra manera, y esto es algo que nos puede haber pasado a nosotros mismos, no te planteas muchas cosas hasta que encuentras esa referencia.

Aquí podríamos poner como ejemplo el caso de Antonio y Rosita. Ellos ya habían okupado anteriormente, y al quedar en la calle, sin nada, aparecieron por nuestra casa y okupamos con ellos la casa de al lado que se comunica con la nuestra, y es donde ahora viven. Lo que más valoramos en ellos es que se trate de gente mayor de 50 y pico de años y que vivan de esta manera. Pensamos que su realidad es la de mucha otra gente, pero que por miedo y otros factores no toman este partido ante su problema.

La inmensa mayoría de nosotros somos parados. Muchos acabamos de cobrar el último mes de subsidio, lo que quiere decir que pronto habrá que irse buscando la vida.

Esto no es una casualidad. Viene dado por la negativa de aceptar determinados tipos de trabajo en los cuales sabes tu destino: explotación, maltrato, sueldo bajo; son trabajos que no te interesan en absoluto y que haces únicamente por la necesidad de dinero. Existe un rechazo por nuestra parte a vivir de esa manera, aunque al final acabemos cayendo en una rueda repetitiva para poder sobrevivir.

Lo que tenemos claro es que el nivel de consumo y de gasto puede ser mínimo, y que se puede prescindir de un montón de cosas.

De fet si no vius una situació així, no te n'adones de la quantitat de coses que són absolutament supèrflues i que s'està super bé sense elles. El sistema et matxaca perquè consumeixis, i fa que la gent estigui treballant en el que sigui, la majoria de vegades sense que trobi cap satisfacció en la feina que fa, buscant la compensació en els diners i el consum.

Trabajas para los bancos, para el Estado y si te queda un poquito te lo guardas para ti : ese es el modelo. Como no queremos trabajar ni para los bancos ni para el estado, nos ahorramos bantante dinero.

También el hecho de trabajar en grupo hace que todo sea más fácil. Por ejemplo, algo tan básico como la comida nos puede salir por el módico precio de 300 pelas por cabeza diariamente, al funcionar con un bote comunitario. Eso nos demuestra que podemos entrar en un ritmo totalmente diferente de vida.

Prescindir del coche último modelo, del piso, de la ropa (que de una necesidad ha pasado a convertirse en un despilfarro de modas y marcas)... cosas que realmente intentan venderte como necesarias pero que no lo son.

Igualmente coincidimos la mayoría en nuestra valoración del sistema educativo. Casi todos dejamos nuestros estudios inconclusos a raíz de esto.

Una altra idea que ens uneix és el que pensem de la mili. Estem per la insubmissió. La mili no té cap sentit, és la cosa més anacrònica i més bèstia que et puguis tirar a la cara. I en la pràctica, el que passa és que la majoria de la gent ha passat ja l'edat de la mili i hi ha hagut una mica de tot; des de qui l'ha fet fins qui s'ha inventat un rotllo per lliurar-se'n, passant per objectors i insubmissos.

El que mai ham intentat és posar-li un cognom a la moguda. Això no ens preocupa, cadascú ideològicament es defineix com vol i el que ens agrupa a tots són dues coses : per un costat tot això del que estem en contra i per un altre les idees de solidaritat, igualtat, autogestió..., però el que és una ideologia política (comunista, llibertària...) no existeix i funcionem bé així.

Montserrat Perelló

Sóc militant obsessiva de la societat civil, però entenc, crec i defenso que els partits han d'existir i que la gent s'hi ha d'apuntar, encara que per raons particulars en aquests moments jo no ho faci. És la meua contradicció i l'assumeixo, però des d'aquesta meua militància faig la meua petita aportació a la societat civil organitzada : milito per transmetre que jo crec que els moviments socials hem d'avançar cap aquí. L'única manera de fer avançar els moviments socials, és que es posicionin clarament sobre quina és la seva manera d'intervenir en la transformació de la societat. Serà un camí llarguíssim, però és l'única manera per forçar a les propies institucions i partits.

Cal reivindicar la dignitat de la paraula política, i de fer-ne. Les entitats no poden dir que no en fan, és mentida. Des del moment que ens organitzem en societat civil, i volem intervenir, participar i incidir en el nostre medi, cadascú en la seva parcela, estem fent política.

A vegades em barallo amb altres entitats que diuen "no volem fer política o nosaltres no fem política". "Política" ha de ser una paraula digna, que no ha d'espantar. Fer política no vol dir ni ser sectari ni que estàs fent política d'un partit, sinó senzillament que des dels teus plantejaments estàs intervenint amb altres a la ciutat o al país.

La gent no ha de creure que l'única manera que té d'intervenció o per ser escoltat o tenir un petit espai de poder, sigui convertir-se en un partit. Aquesta no és la solució. Ja n'hi ha prou i em sembla que ja està prou representat el ventall de les opcions.. Prou feina ténen alguns partits per definir el seu espai. La solució no és crear 25 espais més, "matització de la matització", sinó que els espais que ja existeixen com a partits son capaços d'integrar les matitzacions.

Comença a haver-hi la necessitat de reflexionar i no tancar-se en aquesta reflexió només dins de la teua entitat, de poder compartir-la de forma col·lectiva. També s'està en un moment molt crispat perquè quan veus aquesta necessitat tothom manté el seu plantejament i per tant afloren més aquells que no ho han de fer. És un procés lent però ja s'ha començat, encara que molt embrionàriament.

Per exemple al mateix Centre d'Estudis. Malgrat sigui cansat, et cremis, et deixis la pell i tinguis moments de dir "això val la pena tants esforços pel resultat?, serveix per alguna cosa?", s'hi pot treballar si realment t'ho creus, aquí està la passió del mediterrani en aquestes situacions. O em sento molt mediterrània o és impossible, en la situació que tens, busques la compensació i els llocs on t'ho passes bé.

S'ha de tenir molt clar i ordenat em l'espai i en el temps.. S'han de plantejar cites i si no s'aconsegueixen els objectius en un temps prudent, has de revisar si té o no sortida. A vegades pots veure molt clar que és el moment, que val la pena... però la realitat pot demostrar-te que no.

En aquest cas, estic convençuda que és el moment. L'important és poder demostrar que és possible engrescar a un col·lectiu en aquest mateix procés. La qüestió no està tant en demostrar que ha sigut possible millorar i avançar, sinó que per fer això hi ha hagut un col·lectiu al darrera. Serveix de poc que hagis pogut muntar el procés i et funcioni, si al final ets la mateixa gent que al començament.

Accepto les regles del joc democràtic, i crec que hem de forçar des dels moviments socials és que hi hagi participació. Si no es així, quina és l'altra alternativa? L'altra alternativa és refugiar-te en parides intel·lectuals i criticar "el sistema" o no sé què, o el dir "merda a l'Estat", però quina és la teva aportació en el dia a dia? No en fas cap? Doncs els que dius no té valor!

Es cert que des de la meua presència al Centre d'Estudis han intentat fer-me sentir humiliada i maltractada i hi ha situacions que m'he sentit així, Però el tema no és aquest! El tema és que aquesta ha sigut una característica habitual en el meu procés personal en totes les coses en les que he intervingut. I no solament des de la Institució, sinó també des del mateix espai on has participat, en un projecte no institucional i per companys de camí... Què hi farem? Potser és la conseqüència d'aquesta meua manera de ser!

La meua trajectòria comença als onze anys quan vam muntar el "grup de la diversitat cultural", era el grupet d'amics que venien de la pandilla del carreró de Sant Antoni. Era un carreró sense asfaltar, amb moltes barraques i allà tenien una pandilla de gent que havia vingut a viure allà, immigrada, aquest és el primer contacte que vaig tenir amb la diversitat cultural a l'Hospitalet.

La pandilla era molt estrambòtica : hi havia dos nenes gitanes, una de Sevilla, nanos d'Extremadura, Badajoz i Murcia, una nena catalanista visceral, dos més de col·legis de monges i catalanes, i jo de l'Hospitalet. Aquest grup va tenir uns resultats molt bonics, encara ens veiem de tant en tant. Va ser el meu primer contacte fort de reflexió, a un nivell petit perquè era molt joveneta. Va ser el meu primer posicionament de dir "vull això, faré això i defenso això", i m'ha marcat una actitud d'entendre la diversitat.

Quan vaig tenir els primers contactes amb el Centre Social de la Florida em deien "la burgueseta de l'Hospitalet Centre", però no ho era. El meu pare repartia llet als 14 anys, després i de gran va fer el batxillerat i després va fer encara la carrera d'advocat.

Als 14 anys vaig entrar en un grup de l'Hospitalet que es deia Auxilia, i després va venir el merdè amb la Coordinadora de Instituts del Baix Llobregat. Vaig estudiar el batxillerat i l'Institut de Sant Boi.

Erem una família gran i calia buidar una mica la massificació de casa meua i ens va tocar a una germana meua i a mi. Ens van posar d'internes a un col·legi de monges aquí l'Hospitalet. Aquí va començar un procés de reflexió de mi mateixa, de relacions amb la família i els meus germans, va ser quasi com fer-me un auto-psicoanàlisi... per això no vaig mai als psiquiatres perquè ja m'he menjat prou "el coco" jo mateixa i no em fa falta sentar-me a un divà per explicar res a ningú.

Va ser la segona reflexió per mi, entendre el teu marc més immediat : la relació amb la família, la teua manera d'estar amb els teus germans, la solidaritat amb els germans més petits...tot això va condicionar la meua decisió de que als 15 anys ja no estava a casa meua. La família va marxar a viure a Barcelona i jo vaig dir "Barcelona jo no, jo em quedo a l'Hospitalet".

Jo mateixa vaig marxar de les monges i em vaig matricular a Sant Boi perquè tenia amics a Cornellà que anaven al mateix institut. Allà vaig començar la tercera actuació política conscient, que va ser la implicació política a la Coordinadora d'Estudiants d'Institut del Baix Llobregat.

Ens van fer una redada en una reunió, i vaig topar-me per primera vegada amb la policia, la primera agafada, i va ser la primera vegada que vaig veure al meu pare absolutament al meu costat... em va venir a buscar a la comissaria i es va mullar molt.. és de les coses boniques que recordo d'ell, perquè no només em va treure a mi, sinó a les altres dues amigues. Va utilitzar el fet de ser advocat i que nosaltres erem jovenetes, i

es van impressionar. Em van tenir 24 hores, i fins l'endemà no van deixar anar als altres, a una li van fer mal físic.

Aquesta va ser la meua primera presa de consciència política, i això va comportar que tota la gent jove féssim una reflexió de com ens havíem manipulat i utilitzat els trotskistes que havien vingut a vendre'ns la pel·lícula de l'universitat, però al moment de la veritat, coneixedors de que hi hauria una redada, no va aparèixer ningú d'ells.

Va ser el primer "clic" que em va fer pensar "això està molt bé, però i els mètodes i les manipulacions?". Va ser una experiència interessant per veure l'important que també és la manera de fer les coses i d'implicar-s'hi i de veure les possibles manipulacions.

Això em va condicionar acadèmicament : ens van expulsar l'institut, no ens van deixar matricular a d'altres instituts per les llistes negres que llavors corrien. Si ara tinc 36 anys i aleshores en tenia 15.. era l'any 1971.

A partir d'aquí, va ser el contacte més formal i una presa de posició més política, vaig començar a militar als 17 anys al PSUC.

Als 15 anys m'havia de guanyar les garrofes i vaig fer de tot : vendre televisors a Bellvitge, vendre llibres, donar classes a nanos, treballar en una llibreria, de senyores de neteja dels metros amb un grup d'amigues...

Mentres anava estudiant, em vaig presentar per lliure d'algunes assignatures, després em vaig matricular a l'ICESB, on el que es feia més que plantejament acadèmic era política. Vaig agafar el temps del Borja, Solé tura, hi havia el Lluís LLach...ens passaven la vida fent reunions i assemblees polítiques més que altra cosa, era la tapadora de moltes coses.

De tot aquest temps vaig aprendre, òbviament, moltes coses, però acadèmicament... poques satisfaccions, tot i que probablement tornaria a fer igual. N'estic contenta i cadascú és resultat de les circumstàncies en les que es troba i de com les resol.

Joana Poncet

En la nostra societat, en el nostre sistema, el primer món, es donen diferents tipus de marginació : la marginació en la qual no tens cap altra possibilitat, la marginació obligada, com pot ser el cas dels gitanos, i la marginació voluntària, és a dir, col·locar-te als marges del sistema d'una forma voluntària. Aquesta última es perillosa perquè als altres els qüestiona masses coses. Aleshores, és més fàcil aïllar al que es margina penjant-li els estereotips que el sistema posa sobre això.

Jo continuo.. perquè crec que si no fos així no sabria perquè visc... Al llarg de la vida he anat entenent que si no busques els "perquè" a les coses que fas, no hi trobes sentit i t'és impossible saber per què segueixes vivint. Pensar així potser és conseqüència de l'educació rebuda.. Però per mi, si estàs aquí seixanta, setanta-cinc, vuitanta anys, o els que sigui, crec que val la pena que serveixi per a alguna cosa, doncs tu no demanes néixer, sinó que vens aquí sense que tu hagi decidit.

Per mi la raó de fons que ens mou a fer coses que ens portin a que col·lectivament visquem feliços, estimant-nos i ajudant-nos, estant bé els uns amb els altres tot col·laborant i fent les coses que ens agraden etc, es pot resumir en dues paraules : "projecte col·lectiu". Crec que això es el que justifica continuar vivint. Entenc que hi ha gent que no participa d'aquest pensament o d'aquests sentiments, però a mi, el "viure bé" no m'omple, la veritat. Viure per a tenir cada dia més diners poder comprar més cotxes, etc. per a mi no té sentit, i el millor que pots fer és desaparèixer.

En el meu cas, em fa l'afecte que ha influit a que hagi arribat, ja fa anys, a veure les coses d'aquesta manera, una educació religiosa, lligada inicialment a congregacions

marianes, i a grups de base de la Sagrada Família, i paral·lelament, l'entrada a la universitat, amb tot un seguit de "perquè" i de veure possibles noves formes de projectar aquest viure col·lectiu d'una altra manera, que no estava basada en els criteris religiosos, sinó a una visió més global i unes explicacions que progressivament anava veient lligades al marxisme.

Es cert que gent, que en els inicis han tingut processos semblants després divergeixen profundament. Hi ha gent que es cansa. Per exemple, dels que érem fa temps, uns han passat als socialistes i altres han marxat cap a casa, s'han marginat de tota activitat pública. Jo crec que passarse avui als socialistes, tal i com estan les coses, és com anar-se situant en allò que et pot donar possibilitats de poder o de prestigi, perquè han canviat els valors col·lectius per uns altres valors en els que pesen més les necessitats individuals, o sigui, les necessitats que un mateix es crea i que el fan feliç.

I la gent que passa a la marginació d'una o altra manera, i que diu que "prou", que creu que no es pot fer res, o ha tingut situacions personals molt difícils que l'han desconstruït internament, o bé, els seus valors estaven poc solidificats. Quan les coses van madures, tothom s'hi apunta més fàcilment, però quan van dures es veu més la gent, que malgrat tot, continua, amb molts dubtes, intentant viure amb uns valors determinats. Tot i que anar cap a la marginació no vol necessàriament canviar de valors, sinó que aquests no l'ajuden a poder viure d'una manera col·lectiva, i no té força personal per poder-ho afrontar. L'entorn ha d'ajudar, depèn també de les patacades rebudes...

Hi ha gent que no ha resistit perquè el model de transició que ens havíem imaginat era irreal. La situació no responia al que s'estava plantejant. Es possible que algú, com per exemple Carrillo, una persona amb la seva important capacitat i visió política, almenys en aquells moments, ja pogués veure que la transició no seria cap ruptura. I en canvi, vam continuar pensant que podia ser una ruptura, almenys uns quants anys. M'imagino que es va pactar que la transició fos precisament transició i no ruptura.

No veig, en aquests moments, que hi hagi d'haver un partit, tal i com s'entia el PSUC o Partit Comunista, amb les característiques que tenia, com a motor dirigent. Ara crec que aquell model és negatiu perquè no propicia el màxim de participació. El que fa és dirigir, i la gent l'ha de seguir. El que crec, és que hi ha d'haver algun tipus de coordinació general per dirigir el procés, i en aquells moments no hi havia cap coordinació que pogués dirigir una ruptura. El PC, PSUC, Comissions Obreres, etc. no van jugar aquest paper ni el podien jugar. No depenia de les persones ni del nombre mes o menys gran de dirigents. No es podia. Qui està en el poder en una dictadura probablement pensa que en acabarse el destrossaràn, però el cert és que a Catalunya guanya Convergència i a Espanya guanya la UCD. Es dir, el moviment de transformació hi era, però potser hi era en uns punts determinats amb més força, ciutats grans, en algunes zones obreres, etc, en d'altres punts menys, i en d'altres punts molt poc o gens. Potser sí que a partir d'aquí, si hi hagués hagut una coordinació, la ruptura hagués estat possible, tot i que ara això és especular. Però no hi havia les condicions globals, perquè no hi havia un procés suficientment sòlid, consolidat, socialment parlant.

Una altra cosa és la valoració de les generals del 82 amb la victòria aplastant dels socialistes i del 83 amb la pèrdua de les municipals. Jo encara estic "tocada" per aquests fets. M'haig de controlar perquè massa fàcilment puc tendir a "saltar". I crec que una de les raons perquè això encara em passa és perquè crec que aquest tema no està clar a Iniciativa. I això em crea problemes.

La victòria del PSOE s'analitza com que la gent vol un canvi, i que el PSOE representa aquest canvi. No dic que no sigui així. Però si la gent vol un canvi per què no ens voten a nosaltres? Perquè baixem d'aquella manera i després a les Municipals?. Crec que d'una banda, nosaltres estem entrant en un procés de divisió interna molt profunda, que es fa pública i la gent no vol estar en coses on la gent es baralla i es divideix... això fa mal claríssimament, però alhora, continuem somniant en la ruptura, el que passa és que en

aquells moments ja s'acorda que serà una transició.. Ens mantenim entre "si es forçés la ruptura.. si no hi haguessin pactes etc.." i "si no anem en compte i no es controla, apareixerà de nou la por de sempre de l'exèrcit al carrer, la gent començarà a considerar això com una involució, un tirar endarrera altra vegada, i pensarà que almenys ara tenim democràcia"... Això equival a dir : la ruptura sí, però ja vindrà : "hem de continuar lluitant per la ruptura".

Però amb la nostra actuació no feiem sinó consolidar la transició. Potser sí que a les cúpules hi havia gent conscient d'això, però en general no s'és conscient que s'estava actuant per consolidar el tipus de democràcia i d'un procés polític pactat des de dalt.

Continuem confiant i elaborant políticament que els socialistes són els nostres cosins-germans etc etc. Però a la campanya de les Generals del 82 ells ténen clar que un dels espais que havien de fer desaparèixer era el nostre. No van anar a ocupar l'espai que ocupava el PP o la UCD per tal que nosaltres continuéssim i poguer ser més gran el nombre de gent del costat de l'esquerra... Després d'això encara hi ha qui continua dient que son l'esquerra !. Els socialistes anuncien que van a guanyar, a per totes i com sigui. I en aquell moment el "com sigui", vol dir que aprofiten les contradiccions que tenim, amb tot el procés de confusió i d'ambigüitat en el que ens estem movent. D'altra banda, l'actuació pràctica nostra està lligada amb això, que resumida gràficament diria "nosaltres fem la feina i ells tallen la cinta".

Això es fa de tal manera que consolida un determinat procés. Analitzàvem la realitat erròniament, hi havien directrius errònies i per tant s'analitzaven també erròniament les possibles aliances amb altres forces polítiques, concretament amb els socialistes. Tot formava part d'un sol bagatge d'errors. Errors que en algun cas encara continúen. Fins fa poc, per exemple, davant d'una campanya encara ens dèiem que "anem a guanyar les eleccions" quan tots sabíem que això era impossible.. anava lligat amb allò que ens dèiem de ser "el partit dirigent".... si ets "el partit dirigent" i no guanyes què pots dirigir ?

Al 82 i 83 això encara no ho teníem elaborat. En realitat, el que encara continuava movent era que sí que arribaríem a una ruptura, i que per això continuàvem lluitant... però per mi les Municipals del 83, és el cop definitiu i brutal, allò que et fa veure, per força, on som i què passa. Fou una experiència fatal, vaig estar tres dies sense poder anar a treballar... em posava a plorar, era superior al que jo podia resistir.

Francesc Ribas

L'any pasat vaig haver de marxar de les meves terres de tota la vida perquè fessin la pota sud. Pensava que després de tants anys la meva generació de pagesos a l'Hospitalet s'acabava. Ho veig com una cosa no natural, però no pots escapar-te'n, és irreversible. L'Hospitalet ja està acabat i ho lamentes molt perquè es el meu poble i ha sigut la meva feina, perquè ha sigut la història dels meus pares i avis, de tota la meva família. Jo sóc l'últim testimoni de tot allò que havia sigut i ja ha desaparegut per sempre més..

Però això ja ve de lluny. La història de casa meva, des del meu pare, es la història d'anar fugint avall, avall, cap al mar, d'anar baixant avall... sempre dic "ara ja em falta poc per arribar a la platja i que em fotin al mar."

Aquí a l'Hospitalet el troç més gran de conreu de terra el teníem on ara és el camp de futbol, un altre troç sota la via del carrilet i una altra, també gran, a Bellvitge. Aquest ja es va perdre a any 20, quan van fer el primer projecte de la Gran Via.

Quan ens van treure del camp de futbol en vam agafar un altre de dues mujades i mitja a la Fabregada, però va venir l'ampliació de la Renfe i ens van fer fora. D'allà vam anar on hem estat fins ara, i d'aquest també fora per la construcció la pota sud, fòra ja per sempre del terme del meu poble...

El progrés no es pot frenar ni vull frenar-lo. Si és necessari, la carretera s'ha de fer, no m'en queixo d'això. Però s'hauria hagut de fer d'una altra manera, sense especulació i de manera més raonable. Aquest és el progrés que hauria volgut i enyoro.

Ara ja estic al Prat, a dos kilòmetres del mar i un cop ja t'has afincat a un altre lloc, ja tornes a agafar el ritme, però si he de marxar més avall ja em fotaràn al mar.

Adrià Trescents

Quan s'arriba als 73 anys, arriba un moment que ja no saps què o en qui creure... si penses en Déu, reses cada dia. Però, en persones, en partits, en grups socials... has de creure? Només penses que has de continuar ajudant, mentre puguis.

Jo vaig néixer a aquest món de la marginació durant la guerra. Quan encara no havia complert els 18 anys, m'incorporava a l'exèrcit roig per a la quinta del 40. Vam patir molt. Vaig ser dels primers 120 "voluntaris", bé, reclutes voluntaris-forçats. Ens van enviar a una brigada estava formada per voluntaris del POUM, que havien quedat desfets.. Vaig caure en un batalló on tots eren de Múrcia, tots, des del comandant fins a l'últim soldat que quedava. Ningú no sabia llegir ni escriure, ni el comandant, Cristòbal Puerto Clavijo.

Allò em va sotragar, perquè eren gent molt meravellosa, de debò, no és un tòpic no, era gent que lluitava per un ideal i que moria amb el cant de la Internacional. He vist xicots, com el capità Pepe, el quart capità que vam tenir en tres mesos, que va quedar mal ferit per salvar una vida. Aquell intrèpit capità em va fer reflexionar molt. Recordo que, per salvar una part de la companyia, perquè era al fons del Segre, al Pont de Serós, havíem de fer un atac i, aprofitant la boira, el batalló anava col.locant forces, i la meitat de la nostra companyia estava molt relaxada. Però es va aixecar la boira i des de l'altre costat del riu ens vèien totalment. Calia avisar als altres. En no sortir cap voluntari per anar-hi, hi va anar ell. A mig camí, el van ametrallar i va perdre una cama. Recordo que escrivia... no, li escrivièn, les cartes des de l'hospital. Deia al seu enllaç, un xicot de la meua edat, murcià també: "*Pepe yo he dado una pierna por la causa. Si es preciso, tu tienes que dar la vida*". i el noi va morir i em va fer pensar molt. Aleshores al tornar vaig decidir que seria germà. Ja acabats els combats, una nit amb una avançada estava al front de l'Ebre, em tocava anar a les dues línies i vaig prometre a Déu que, si podia, em dedicaria als més pobres. Per això, durant molt de temps els de l'institut em deien *Hermano comunista*, sempre amb una mica de desconfiança, no massa, però.

Mai he estat massa extremat, per desgràcia. Hauria d'haver-ho sigut més. Tothom pensava que estava afiliat al partit comunista... però no! el vaig votar durant molt temps fins que també vaig veure... i vaig dir ¡prou! Jo entre dretes i esquerres... no sé. El que cal és estar a favor del poble treballador i no enriquir-se. Aquesta és la gran divisió de la societat entre dretes i esquerres. Perquè veus que hi ha molts que es diuen d'esquerra i que ténen més afany de fer-se rics que els que no se'n diuen... i comences a perdre la confiança en els partits i comença una lluita.

Potser si fos més jove ho miraria d'una altra manera, però des d'on sóc crec que probablement la solució és la lluita per anar despertant la societat. En aquest sentit, fa molts anys que vaig pel barri Xino, procuro participar en tot el que sigui, promoure activitats...

Estic molt pel barri Xino i per les presons.. Vaig participar, per exemple, el dimecres passat en una reunió per fer una xarxa coordinada d'entitats que es dediquin a marginats i a pobres, cristianes o no. A Europa ja n'hi ha i s'ha de crear aquí. A d'altres llocs de l'estat espanyol ja s'han creat. Vull participar, una mica, per promoure el que, es fa al

barri Xino. He anat promovent, participant, en fundacions, en coses que vagin quedant, en tot el que puc per despertar, promoure..a Justícia i Pau.. però ja no puc fer gran cosa més. Ha estat una lluita a favor dels pobres, que després, personalment, m'ha permès viure plenament amb aquesta gent cada cop menys possibilitada.

Ara, en motiu dels Jocs Olímpics, s'estan fent disbarats molt grossos. S' estan fent bonics els barris, però de la gent no se'n preocupa ningú. Per exemple : la prostitució, no la podran treure, i no en sóc partidari!. Em fa molta pena que una noia amiga s'hagi de dedicar a la prostitució -són les millors amigues que tinc- però, no la treuran per decret ni la podran traslladar d'un lloc a un altre per decret. Ara se'ls ha ficat al cap també que volen traslladar les del barri Xino a la Zona Franca, a un descampat a un lloc on no hi ha res, cap protecció ni seguretat per a elles ni per a ningú. Vaig encetar l'altre dia una recollida de firmes que fan les prostitutes per demanar que no els hi tanquin els *meublés* del carrer Robadors. Una noieta de 20 anys que recollia firmes em va dir, juntament amb les prostitutes de Robadors : "*hermano, aquí no me firma nadie, ¿quiere usted firmar?*". Vaig signar i la gent es va arrencar a firmar. Tant de bó no hi hagués prostitució. Però n'hi ha, i ara que no hi ha *meublés*, s'ocupen a les entrades de les cases. Fa uns 10 dies jo era al Cosmos, un bar del capdava de les Rambles, parlant amb una noia de 27 anys, prostituta gitana o búlgara, amb la que vam quedar molt amics, i en va venir una de la Barceloneta i va dir-li que acaba de fer 6000 pessetes. Com? "*Mira aquella entrada, ¿ves un tío? Pues me ha dicho : vamos a olvidarnos de un meublé, que están muy caros, y te doy 6000 pts.*" Sempre és molt més higiènic un *meublé* per dolent que sigui que no pas una escala, una porta. El que és curiós és que tanquen aquestes *meublés* barats però al final de les Rambles n'hi ha un, que fan pagar per 5 o 10 minuts entre 3000 i 3500 pts, que no el tanquen. Hi ha rumors d'embolics polítics per entre mig. No ho sé!

Eulàlia Vintró

Vaig entrar al món del compromís polític i social, a partir de tancar el que era una vena social i familiar : jo vivia en el millor dels móns possibles desde el punt de vista social i polític. A la meua família no hi havia conflicte social, ni en el meu entorn, ni en el meu ambient; el que hi havia eren només els problemes econòmics dels anys 50 en una família amb quatre nens que havia que tirar endavant en una situació econòmica no molt brillant.

Vaig anar a una escola de barri, després a una de religiosa i vaig arribar a la universitat sense saber ni que hi havien pobres ni obrers, era una cosa que no entrava en el meu món.

A la Universitat veus que hi ha un altre tipus de gent i els coneixes.. Descobreixes que hi ha la política, que hi ha presos per la política, pel franquisme, i això a aquella edat, jo tenia entre 17 i 19 anys, em va provocar una sotragada molt forta.

Igual que era creient, religiosa, de repent vaig descobrir que no tothom era creient ni religiós.

Veia que aquest món no m'agradava, que individualment no el podria canviar. Vaig conèixer gent que estaven treballant per canviar les coses, i que jo no ho sabia perquè estaven a la clandestinitat, que era molt forta.

I primer em vaig apuntar al sindicat universitari, que era obert, de plantejaments globals, no necessàriament militant de partit, encara que la gent que ho portava sí que ho era, i després vaig passar al moviment de professors, entrant en contacte amb gent amb la qual em sentia identificada en plantejaments ideològics i personals. Als anys 70 vaig entrar a Bandera Roja i d'aquí al PSUC.

Per què hi segueixo? Perquè el món al que visc segueix sense agradar-me, veig amb més amplitud de mira l'opressió, l'extorsió i veig que l'única possibilitat que tinc de

contribuir a modificar aquesta realitat és estant vinculada amb un procés i una gent que vol contribuir a canviar les coses.

Els motius de fons que em van apropar quan tenia divuit anys segueixen existint, i estic en aquesta organització perquè veig que cap de les altres, amb tots els problemes de la meua, ténen això com a primer objectiu.

En mesura que s'ha anat clarificant la situació política, constituint-se els partits i jo mateixa ocupant llocs de responsabilitat, he adquirit amb més precisió el convenciment que molta de la gent que està en aquests llocs de poder no hi està per la voluntat de contribuir al canvi de la societat, en un procés de més llibertat, de més igualtat, democràcia, participació, justícia i solidaritat, sinó per tenir un *modus vivendi* millor del que tindrien a la seva vida privada.

Però jo diria que la majoria de gent que en aquells primers moments estava ocupant llocs a les forces polítiques segueix, i en canvi s'han desenganxat bastants militants de base. Desde un moviment de base un pot tenir la sensació que contribueix poc al canvi.. però per sort o desgràcia m'he mogut desde molt aviat als nivells de direcció del Partit, i en la gent que ocupa els llocs de direcció veig la mateixa motivació i il·lusió per transformar, que és l'única raó que em fa seguir vinculada a aquesta organització. Potser això és així perquè no hem ocupat grans llocs de poder ni som la força política majoritària amb responsabilitat, no sé què hauria passat en aquest cas, si no fossim un grup minoritari en diferents parlaments i en alguns llocs importants en Ajuntaments.

CAPITOL 2

PERCEPCIO QUE ELS ENTREVISTATS TENEN DEL MON ACTUAL

**"Vivim amb la merda fins als llavis
i sembla que ningú se n'adoni"**

Introducció : subsistemes econòmic, polític i cultural

1. Crisi global, final d'època
2. Fonamentalment es un crisi ètica
3. Crisi cultural i ideològica
4. La visió menys pessimista i sentit d'esperança

Texts seleccionats

Temes de debat i conclusions

La majoria dels entrevistats veuen el món actual com en un moment de crisi global del sistema. Es una crisi general de civilització. Què es vol dir amb aquesta expressió ? Quan diem que la societat està en crisi ens referim a que s'han donat uns processos que fan trontollar la seva estructura profunda, que posa en perill les bases mateixes del sistema. No només la transformació d'un aspecte concret (l'economia, la política, l'ensenyament..), sino de la identitat del sistema en la seva globalitat. No es una crisi "en" la societat, sinó una crisi "de" la societat...

La complexitat de les societats de capitalisme avançat fa impossible que aquestes siguin analitzades únicament des d'alguns dels punts de vista de la sociologia clàssica, p.ex., l'estructura econòmica aïlladament o l'anàlisi de valors. Què és "allò determinant" de la societat occidental actual ? Quina és la seva "estructura fonamental" a partir de la qual és possible el seu anàlisi? Sembla comúment acceptat per totes les tradicions sociològiques que els subsistemes econòmic, polític i cultural son l'estructura bàsica per a comprendre la societat moderna. Els tres estan íntimament interconnectats. Des de qualsevol d'ells estem parlant del mateix nucli de l'organització social.

El subsistema econòmic, o *tecnoeconòmic*, fa referència a la manera com s'organitzen a la societat moderna la producció i distribució de bens i serveis i les relacions d'intercanvi de l'economia. Implica unes formes organitzatives i jeràrquiques del sistema de treball i ocupació, i per tant dintre d'aquesta perspectiva han de ser analitzats els aspectes de mobilitat social, els mecanismes d'integració i exclusió, etc. Fa referència al model de relacions econòmiques que es volen per una societat, al paper que han de jugar els grans agents econòmics : l'Estat i els de la societat civil (grans empreses privades de model capitalista, els sindicats...). Planteja els conceptes de públic i privat i les seves relacions amb l'Administració i és allò determinant que fa que una persona o un col·lectiu se sentin integrats o marginats del sistema.

El subsistema *polític* fa referència als mecanismes de regulació de la vida col·lectiva, a la mateixa concepció que es té de democràcia, de participació i de model d'Estat. Pressuposa que tots els ciutadans son iguals i responsables però la complexitat dels Estats moderns ha fet créixer en nombre i atribucions els gerents de la cosa pública amb el perill de convertir-se en èlites separades de les bases de les quals reben l'autoritat que es poden qüestionar sobre la seva legitimitat. Al definir les relacions entre societat civil i societat política, entre partits i entitats, entre partits i Institucions, estem alhora definint el model de democràcia representativa, de democràcia directa, de democràcia per delegació.

Finalment, les estructures de *socialització, de cultura, etc.* tan en els seus aspectes simbòlics (art, religió, etc.) com en els d'identitat històrica i col·lectiva, fan referència als valors que es promouen i que la sustenten, a l'hegemonia i cohesió interna, les seves estructures, la relació entre poble i èlite...La societat moderna es caracteritza per l'anhel de la autorrealització individual i alhora pel pluralisme de cosmovisions, per la diversitat, en definitiva per ser una societat que hem anomenat multicultural.

En els propers capítols analitzarem les respostes dels entrevistats segons cada un d'aquests tres subsistemes, deixant per el present aquelles consideracions de tipus global que fan molts dels entrevistats.

Les contradiccions de l'estat del benestar ja no són només econòmiques sino resultat de la relació antagònica entre els tres subsistemes. Com a conseqüència, el sistema, que no pot satisfer totes les demandes, exclou a una part cada vegada més important de la població, provocant una situació a la llarga explosiva.

L'exclusió és brutal, i els entrevistats, gent provinent de la cultura d'esquerres, critiquen la brutalitat del sistema, amb diferents matissos, segons l'opció política i el context en què s'han mogut.

1. Crisi global, final d'una època.

Els paràmetres ideològics i econòmics vàlids fins ara, ja no serveixen. A les entrevistes hi ha des de reflexions globals coincidents amb una visió pessimista de la societat

"Sóc pessimista, sí, respecte del futur. El canvi de valors és rapidíssim. Tinc la sensació que no hi ha sortida. Jo ho visc així, no sé si és o no és la veritat. Ho visc com el final del món occidental, semblant al final de l'Imperi Romà, o una cosa d'aquest estil. Tenim la merda fins als llavis i sembla que ningú se n'adoni, o molt poca gent.. Aquest drama em fa sentir molta impotència i provoca nervis i malestar perquè l'actuació només pot ser molt limitada i viscuda com resistència activa" (Vicens Fisas).

"El actual sistema-mundo del capitalismo es un abismo : la acumulación de armas nucleares, químicas, bacteriológicas, la crisis ecológica que las instituciones internacionales no pueden detener, la plétora miserable de tres cuartas partes de la humanidad en hambre y sed en lugares donde no hace mucho se producían las materias primas indispensables, la economía de la droga movida tanto por el crecimiento de las alienaciones como por el empobrecimiento de tierras y el expolio de campesinos, las nuevas formas de xenofobia y el racismo" (Fco.Fndez Buey)

"Actualmente me parece que no hay proyecto global porque estamos todos a la defensiva. Estamos a la defensiva por las circunstancias y el derrumbe de los países del Este, porque frente a eso la marea conservadora es impresionante : el monetarismo, el masacrar a los países del tercer mundo... delante de todo eso nos sentimos más huérfanos. Todo eso se nos derrumba de algún modo y entonces nos viene la gran ola de la marea conservadora que nos va a aplastar" (Pepe Castellano).

"Sigo pensando que esta sociedad no nos sirve. Los que estamos en formaciones de izquierdas es lo que sentimos : esta sociedad no nos sirve. Está podrida". (Gonzalo Montesinos)

"Es como vivir el final de una época o quizá como una época de tránsito, son las dos cosas a la vez. *La Fura* es uno de los grupos que funciona, aunque corresponde a la parte ácrata, como *Maqui el Navaja* corresponde a la postmodernidad. *La Fura* sale en la postmodernidad, se trata de romperlo todo, no habla de discursos : lo hacen y funciona. Pero ahora ya no tienen discurso, ya está todo roto, se han cargado los coches, todo, ya no tienen nada para romper..." (Antonio Calderón)

A la mateixa conclusió global arriben aquells entrevistats que han fet la seva reflexió a partir d' experiències concretes. D' entre molts, cito només dos testimonis :

"No deixes de pensar "quina societat busquem? què s' ha de fer?". Però això no interessa a cap partit, a cap força política, a cap. Les forces polítiques i les Institucions volen poder dir "hem fet set presons, hem fet, hem fet.." Jo no sé què fer... Dretes i esquerres, pobres i gent que explota als més pobres, estem en una societat que passa olímpicament de tot el que és frustració, pena, marginació, treball, pobresa,... que procura només ostentació, viure, procurar-se tots els plaers.

Estic molt amb el grup de drogadictes terminals que s'arrosseguen pel carrer i les prostitutes de 19 o 20 anys. Tantes prostitutes, pobretes, que estan acabant-se... amb tota la problemàtica que els envolta. La Mari, d' aquí aprop.. fa cinc anys i mig van matar un germà seu a la Trinitat. Dos mesos després que li matessin al germà a la presó mataven el seu pare amb trentadues punyalades al mig del barri xino. Un any després moria de la droga un altre germà a un portal del carrer Cadena. Ara és ella. La societat quina esperança els hi dóna, amb qui poden parlar, qui els estima ?

Per desgràcia o per sort, a través de les prostitutes, sé moltes coses.. fins i tot d' homes cèlebres, famosos, políticament i fins i tot eclesiàstics famosos.. Tinc algunes targetes que les prostitutes els hi han robat quan han deixat l' home extenuat... que em deixen gelat. No comprenc, no és que m'escandalitzi... Però per què aquests són els primers a qualificar amb menyspreu a les prostitutes de "putes" i de tot el que no es mereixen? Per què aquesta gent utilitza els serveis de la pobresa i no fan res per fer-la desaparèixer? Arribat a aquest nivell de la vida ja no em queda res més que portar aquesta lluita personal.. intentant trobar solució només per "alguna" cosa, per "alguna" cosa" (Adrià Trescents).

"Nosotros siempre hemos creído que el grave problema de la Mina no era el urbanístico, o mejor dicho, que para poder transformar lo urbanístico teníamos que empezar por transformar la propia dinámica del barrio y de los distintos grupos que componían esta sociedad tan compleja que es la Mina. Por ejemplo, a niveles de escuela, de alfabetización de adultos, de la creación de tejidos sociales en pequeñas comunidades por ejemplo a través de las escaleras, dando dinamismo y una articulación a los vecinos en donde la gente resuelva sus problemas más concretos.. lo que se intentaba era la articulación de todo este material humano. Cuando después de estos largos años, analizas los muchos esfuerzos, los intentos, la muchísima gente que ha participado... te encuentras que todos los esfuerzos han sido abortados conscientemente por los fuertes" (Paco Marín).

El canvi es nota inclús en l'últim graó de l'escala social : en el model i tipus de marginat social

"Los presos de hace unos años no tenían nada que ver con los presos de ahora. Aquellos tenían valores como nosotros y había un lenguaje común entre nosotros y ellos. Han cambiado los presos porque ha cambiado la sociedad. Ahora nosotros no tenemos valores y los presos tampoco. No eran presos políticos, pero eran presos que habían sufrido una represión política, tenían ideales, querían un puesto de trabajo. Ahora los presos no quieren ir a trabajar. Ahora piden droga y en un contexto absolutamente degradado. Ahora tenemos problemas porque, a base de darnos de tortas con todo el mundo, conseguimos que algunos presos tengan trabajo. Y son ellos los que no quieren ir a trabajar, no quieren tener una familia, no quieren tener amigos. Eso no les importa, son valores pasados. Para ellos la vida no tiene valor. Se matan entre ellos o pegan una puñalada a alguien por una papelina. Es otro tipo de valores, es el valor del hedonismo por el hedonismo sin ningún sentido". (Mercedes Chacón)

"Han cambiado los grupos de la pobreza en general. Antes el pobre era la persona de unos 55 años aproximadamente, transeúnte buscando trabajo, desarraigado e incluso con problemas de alcohol. Hoy ese listón de edad ha bajado mucho, vienen jóvenes sin trabajo, con grandes problemas familiares o que no han tenido una familia consolidada y por tanto han empezado teniendo problemas desde la infancia, han pasado por cuarenta mil centros, no tienen los más mínimos hábitos de trabajo, tienen una desestructuración bastante grande, problemas con la delincuencia en muchos casos o problemas incluso con la droga." (Eduardo Ocio)

2. Fonamentalment és una crisi ètica

Constaten la pèrdua de l'hegemonia dels valors de l'humanisme de la solidaritat, tradicionalment considerats com a valors de l'esquerra. L'èxit individual i l'èxit econòmic apareixen com a úniques possibles realitzacions de l'home... i els valors consegüents són la banalitat, agressivitat, superficialitat, consum, corporativisme, individualisme... L'immediatisme dels valors i de les actuacions, tan de les dretes-consum com dels que es diuen d'esquerres. Comportament de brutalitat, de no-cooperació, despreci, agressió, violència, insensibilitat, i sense cap bombardeig al contrari, que permetria aprendre els valors d'ajuda mútua, de cooperació, de comprensió, de solidaritat...

L'enriquiment ràpid i fàcil i per tant el consumisme amb les consegüents exigències corporatives de major benestar, la rapidesa del canvi, la progressiva

disgregació i desvertebració de la societat, l'influència destructiva dels mitjans de comunicació, la falta d'un projecte utòpic capaç d'il·lusionar, de donar esperança i de remoure voluntats col·lectives, l'aparent situació de "llibertat" democràtica etc. són algunes de les causes a les que els entrevistats atribueixen aquest canvi de valors.

"L'accés ràpid a una sèrie de productes i el consumisme ha estat molt més ràpid que el desenvolupament cultural. Això aquí i a qualsevol país del món, sempre porta al desastre, al creixement de les tendències més destructives quant a valors, de ceguera, tan típica en els països dels nou rics" (Vicens Fisas).

"Això passa en un moment en el que el sistema té dos grans instruments, brutals, contra la societat : d'una banda trencar, segmentar i segregar el cos social, per exemple, la descomposició del moviment obrer : els que treballen contra els que no treballen o aturats contra aturats i, d'altra banda i simultàniament, la gran capacitat de satisfer demandes. Es a dir : deixen el sistema podrit però al mateix temps, ofereix satisfaccions que es podran satisfer individualment." (Joan Saura)

"Hem de reconèixer que som gent molt invertebrada que no estem ni participem en coordinadores. Es molt difícil muntar veritables grups de pressió per aconseguir que això sigui una veritat i no una demanda des de l'any 73. Tothom diu que s'ha de potenciar l'associacionisme, però en realitat són paraules que se les emporta el vent." (Carme Arranz)

L'Església ja no és "l'element cimentador" dels valors socials col·lectius. S'ha arrengrat amb els valors del poder i busca continuar l'hegemonia social perduda a través de la seva penetració en les institucions socials. Ha perdut l'autoritat moral. La fonamentació de la ètica i de les actituds ha de buscarse més enllà de tota confessionalitat religiosa.. Vegi's només aquest testimoni d'un tema que haurà de ser tractat més endavant

"Un dels canvis que he tingut en els últims anys és que ja no crec en la conversió de l'església. Ho dic de debò ! L'església és un poder polític més ! Em fa vergonya defensar determinades coses en nom de l'església, barrejant-hi el nom sagrat de l'evangeli, amb el que jo crec ! El respecte que hi ha ara mateix és pel cristianisme. No per l'església. No sóc teòleg, però tinc la intuïció de que quan hi ha hagut la transformació de l'evangeli en religió, en institució eclesiàstica, es perd la capacitat innovadora. El meu tarannà em diu "jo passo d'això" aquest no és el meu món, i això ho dic jo que sóc capellà. Potser això s'ha dit moltes vegades, però per mi ara és una "evidència" nova, ja sé que no dic res nou, però jo no ho havia viscut tan seriosament com per dir que no m'interessa aquest món. Que beatifiquen l'Escrivà ? que el facin sant !, no m'importa." (Joan Garcia Nieto)

La responsabilitat del desastre és també de cadascú de nosaltres, dels individus. No es pot donar tota la culpa als poders públics, a les institucions o a les estructures, hi ha el reconeixement d'una greu responsabilitat individual. En definitiva, no hi hauria crisi de la societat si no hi hagués crisi dels individus (Xavier Badia, Antonia Castellana, Vicens Fisas, Lluís Hernandez, Xavier Morte, Ignasi Riera). Es reconeix el fracàs de la idea marxista segons la qual canviant les condicions materials de vida es canviava la consciència...

"Em sento agredit per tot el que veig, per la conducta de la gent, m'aterroritza, sobretot, el jovent i la pèrdua de referències de mesura, de limitacions... Ja sé que els poders públics, les multinacionals, els polítics professionals, etc.. hi ténen una greu responsabilitat, però jo em resisteixo a només donar una responsabilitat unidireccional. Tots en som culpables. No només els que manen. Sóc d'aquells que pensen que tothom té culpa d'alguna cosa i no es pot acumular tota la culpa a una altra persona, a una instància o a una institució. Tothom té la seva responsabilitat. I quan hi ha un fenòmen d'aquesta magnitud, resultat d'una sèrie de tendències, d'influències, etc. es converteix en un problema col·lectiu i social. Aquesta cultura gira entorn de moltes coses que no depenen del govern, depenen de la gent..." (Vicens Fisas)

"No he llegit massa a Marx, però veig que es va equivocar quan va creure que canviant les condicions materials de la classe obrera canviaria també la seva consciència. Les condicions de vida de la classe obrera han canviat, però quan han tingut el mínim i allò que ja no es tan mínim, la gent s'ha tornat egoista i insolidària. Li va faltar conèixer la naturalesa humana, no era psicòleg. En alguna cosa ens hem equivocat. Vull dir que hem donat tot el que ens han demanat, hem fet tot el que hem pogut, i a la hora de la veritat la gent s'escapa". (Jaume Valls)

3. Crisi cultural i ideològica :

Pels que venien de la tradició comunista sobretot, la caiguda dels països de l'Est, la il·lusió d'aquelles poblacions a caminar cap a la societat del consum i el descobriment de les atrocitats d'allà ha fet perdre un referent històric fonamental en la seva vida. Es una situació nova i ha sigut sobtada. (Carmen Diaz, Gonzalo Montesinos, Francisco Fernández Buey, Lluís Hernández, Ramón Luque, Tomás Martínez...)

"Como componente de la humanidad yo me siento damnificado por ese gran porrazo y me siento huérfano como todos los que depositamos ahí nuestras ilusiones. Alguien podrá hacer una extrapolación y decir "entonces tú estabas a favor de los desmanes y de la falta de libertad?". No voy a ser tan cínico como para preguntar: " la libertad, ¿para qué?" Pero no todo era negativo. De lo que vemos que era negativo nos sentiremos doloridos, como cuando en la familia tenemos algún hermano un poco más feo o más cabezón o con más mala leche, pero no más allá. Yo me siento huérfano de lo que había de positivo." (Pepe Castellano)

"A vegades he tingut la sensació que alguns líders ens havien enganyat... Vàrem voler construir un partit semblant al PCUS : allà "hi havia la consciència, era el motor dirigent de la transformació obrera del món.." etc. i què hem vist ? : enxufisme, ganes d'escalar, el carnet a la boca per poder tenir un càrrec, un cotxe o comprar a l'economat. Quan anàvem allà quedàvem admirats i ara entenem que només ens ensenyaven el què volien. Ja vèiem altres coses, però les justificàvem... però els dirigents havien de conèixer la veritat.

Potser ens toca durant un temps ser només un petit reducte i tenir paciència. Potser semblant als cristians de base... No han de sentir vergonya ells del Vaticà i del Papa? Amb la meua vergonya d'ara de que em diguin comunista com si fos dels de Ceacescu mai havia entès tan bé la vergonya que poden tenir aquests cristians a què els identifiquin amb l'Església del Papa. Estan entre dos focs, com nosaltres. Però continúen.." (Jaume Valls)

Simultàniament a la pèrdua de referents històrics hi ha hagut la pèrdua dels referents ideològics i culturals. Ha desaparegut el sistema bipolar que explicava... La proclama "el capitalisme ha guanyat..." és ofensiva. Ha desaparegut la possibilitat de fer

projectes segons els antics referents comuns de temps (consciència de noves problemàtiques) i d'espai (nova consciència mundial) i per tant de tenir una llibertat "orientada" segons el model que fins ara ens servia : individualisme i tendència a la vida privada on cada ú se sent més còmode, tot es mes controlable i previsible..

"En la medida en que sólo hay una posibilidad de visión del mundo, en la medida en que todo es democrático y parece que todo se puede decir y que en esa visión no se oculta nada, que eso lo puedes ver por la televisión o te lo anuncia la televisión o que sí no te lo anuncia la televisión o no lo recogen los medios de comunicación quiere decir que eso no vale nada, en la medida en que ocurre todo esto, desaparece el espectador militante, aquél espectador de "ir a ver esto porque es interesante", el espectador que quería otra lectura de la realidad, la suya, la no-oficial. Porque en la situación anterior una era la cultura oficial y la otra era la cultura extraoficial. Esto desaparece y desaparece este espectador militante. El espectador empieza a relacionarse con el teatro como con una prenda del Corte Inglés"
(Antonio Calderón)

Les antigues ideologies no ens serveixen o ens són insuficients. El marxisme no és ja la fonamentació teòrica globalment vàlida per l'esquerra. O més ben dit, es busca en el marxisme la seva inspiració ètica més que les propostes polítiques o econòmiques. Entre d'altres coses perquè el marxisme no havia ni sospitat els nous problemes (ecologia, migracions, noves tecnologies...)

De la crisi política en parlarem en un altre capítol. Aquí només en volem fer esment com una referència global. Els entrevistats constaten l'incapacitat de pensar el món en la seva globalitat... No hi ha regles ni lleis globals.. Es un estat de "anomia ideològica". El pensament conservador ha utilitzat el positivisme, i el postmodernisme la parcialització de la ciència per donar "l'explicació global" que "no és possible una explicació global". Es el descrèdit de la política i el reconeixement que serà necessària una reconversió de la societat que probablement anirà per llarg fins que arribi un moment que hi hagi suficient força per parlar d'un nou model d'organització social. El fet però que el subsistema polític sigui l'àrbitre del model de societat el fa particularment responsable i alhora vulnerable de les exigències de tots els sectors. D'aquí que la crisi en el subsistema polític es reflecti en els diferents organismes del cos social : ensenyament (Company-Batallé, Viusà, J.Mª.Isun), universitat (Paco Fndez buey), justícia (Carlos Jiménez Villarejo).. i que alhora sigui el receptor de les seves crisis

"Possiblement en aquests moments, els aspectes importants a la crisi de societat o en el sistema de democràcia que tenim és la crisi de representativitat i de governabilitat : la dificultat de les administracions de governar perquè hi ha unes demandes socials que estan molt lluny, i al mateix temps la crisi de representativitat. Això, evidentment, afecta els partits.

El repte de l'esquerra és fer de la política l'objecte central, és a dir, posar de manifest que hi ha interessos diferents a la societat, i que per tant hi ha conflicte. El perill terrible que tenim a Europa i a Espanya és el d'avançar en una

democràcia sense política !. En això Estats Units son el paradigma. Potser sí que si amb el temps aquests grups agafen força apareixerà el conflicte. I aquí què pot passar? Que el sistema representatiu de la política, en definitiva, amagui el conflicte, i per tant que la política quedi fora del sistema?. No sóc gens optimista de l'evolució d'Europa a curt termini. El problema és que no hem trobat encara el fil conductor d'aquest treball pre-polític d'ara com l'havíem trobat abans.." (Joan Saura)

La crisi de representativitat i la ingovernabilitat acaben provocant el desànim en el cos social, la sensació que no hi ha gaire cosa a fer i es el terreny abonat a tota mena de fonamentalismes.

4. La visió menys pessimista i el sentit de l'esperança.

La lectura atenta de les entrevistes, malgrat els judicis pessimistes, dona una visió esperançada. En primer lloc per la pròpia personalitat resistent dels entrevistats. Son personalitats que no s'han rendit davant les dificultats. S'és conscient de la necessitat de canviar el sistema, per "com fer-ho?" (Pep Ribera), de la necessitat de comprendre'n els mecanismes i de dialogar-hi, de la necessitat de coordinació de tots els que pensen semblant, del "tornar a començar", del que anomenen "treball pre-polític" (Fco Fernández Buey, Ramón Luque, Joan Saura). Saben que l'espera de transformació serà llarga, però entreveuen també que la situació actual es transitòria.

"Sigo pedaleando como con la bicicleta para no caerme. Marcharme a casa al sillón lo encuentro reaccionario. Estoy metido en la izquierda porque supongo que es una forma de entender la vida y de vivir. Tuve la suerte de heredarlo y me enorgullezco de ello. En casa siempre se ha vivido la izquierda. Mi padre era un viejo republicano y un viejo militante.

Para amueblar despachos y poner banderines en los coches ya estan los partidos de derechas. Para mí la izquierda es una manera de entender el progreso y de acabar con la parafernalia. En el fondo creo que todo buen socialista lleva dentro de sí un buen anarco o la pizca de anarquía que debemos mezclar con la utopía necesaria. De no ser por eso no resistiríamos lo que estamos viviendo. Para cambiar el sistema hay que tener en consideración nuestras convicciones y nuestra lucha interior." (Pepe Castellano)

També hi ha qui de manera explícita es nega a acceptar la visió pessimista de la realitat. Insisteixen en això els entrevistats que d'una manera o altra es dediquen a l'educació : no es pot educar amb una visió negativa del món. Però també d'altres (Tomás Martínez, Arcadi Oliveres, Josep Ribera, Alfons Formariz) :

"No és bo una sensació continuada de barrera i de crisi de valors. No ajuda a construir res. Una reflexió mínimament objectiva de la història, sense intentar reinterpretar-la a través de l'entusiasme biològic del moment, ens fa posar les coses al seu lloc. Si pensem que realment a les manifestacions érem potser 100 persones les que correm davant de la policia.. quin tant per cent representava això? Anaves a la SEAT a donar octavetes als obrers a la mà i si podien no l'agafaven. Ells no corrien cap risc.. La diferència entre l'abans i l'ara quina és ? que abans ens auto-entusiasmàvem pensant que hi hauria un canvi sobtat i ara som

una mica més realistes i sabem que el camí és més llarg i progressiu o regressiu. Que els canvis sobtats són fruit de mil circumstàncies, no sepre previsible. Les condicions de clandestinitat no éren propícies a les anàlisis realistes. A més, cap als anys 70 es veia la fi de la dictadura i assimilàvem automàticament el canvi polític i el canvi social. El canvi polític va ser fort. No hi ha hagut un canvi social. Fins i tot hi ha hagut certes regressions d'avenços socials, amb una forta assimilació al sistema a través del poder homogeneitzador dels mitjans visuals de comunicació presents arreu. Aquestes noves situacions no les hem assimilats prou i és possible que continuem interpretant-les amb categories envellides. Nosaltres defensem un model de societat irrealitzable. El que anirà quedant serà el resultat de la suma dels valors presents a la societat i dels grups de gent que la formen, entre ells contradictoris. A vegades inclús dubto si no hi ha interessos en fer-nos convèncer que tots aquests valors estan en crisi. Hauríem de dir ben clar : els valors sempre han estat en crisi, i en canvi ara el gran valor en alça el mateix valor de crisi, de dir-nos que no tenim res acabat i que hem de continuar construint-ho".(Alfons Formariz).

TEXTS per al capítol 2

Han estat escolits segons els següents criteris : Segueix la presentació d'entrevistats, en aquests cas d'aquells entrevistats i fragments d'entrevistes que donen la seva visió global del món actual, sota els següents aspectes :

A. Sobre la crisi ètica

1. Vicens Fisas - Visió pessimista sobre el món actual i els valors predominants

B. Sobre la crisi socioeconòmica

2. Francisco Fernández Buey - El sistema capitalista, causa dels mals actuals.
3. Pep Ribera - Cal una perspectiva internacional de l'economia i el desenvolupament.
4. Jaume Valls - Visió retrospectiva i crítica d'un sindicalista de fa anys. "han millorat les condicions de vida però no ha canviat la consciència cap a la solidaritat"

C. Sobre la crisi política

5. Joan Saura - S'ha disolt el concepte de política com a debat, confrontació
6. Pepe Castellano - L'esquerra en general, el món obrer, ha perdut les referències ideològiques i polítiques.
7. Carme Arranz - La crisi afecta també a la societat civil, a l'associacionisme...

D. Sobre la crisi cultural

8. Antonio Calderón -La crisi cultural vista des del món del teatre.La diferència entre espectador actiu o consumidor d'espectacle es a partir de la crisi del 68
9. Joan Garcia Nieto - El canvis en el món laboral i en l'estructura social haurien d'implicar canvis en la consciència de classe.
- 10 Ignasi Riera - el naixement de grups contraculturals i els ideòlegs del postmodernisme.
11. Ramón Luque - el postmodernisme com a detritus.
12. Teresa Jiménez Villarejo - El pes del testimoni d'altres, però la situació actual de la pèrdua de la consciència de classe.

E. La presència de la marginació estructural

13. Eduardo Ocio i Rosa Casamartina - El sistema genera el marginat, el que es "despenja". La situació del "despenjat" ara és pitjor que abans.

F. Sempre hi ha hagut situacions de conflicte. No estem ara pitjor que abans.

14. Arcadi Oliveres - sempre havíem sigut pocs... el pessimisme no es bo ni es just.
15. Alfons Formariz - l'individualisme i corporativisme sempre havien existit.
Teníem una visió equivocada sobre les la transició del franquisme.

G. Les visions dels que se situen gairebé fora del sistema

16. Martí Olivella - Les solucions polítiques, econòmiques o socials de l'immediatisme no resolen res..
17. Dolores Fuentes i Pepe Trujillo - les experiències d'alternatives concretes son necessàries. Cal fer-les des de la serenitat personal interior.

TEMES DE DEBAT I CONCLUSIONS

1. Serà difícil sortir de la crisi perquè una de les característiques de tota crisi es tancar-se les vies de sortida. L'aïllament tendeix a fer creure que els altres no existeixen i porta a la crisi social. La complexitat de la gestió fa més gran la distància entre representants i representats i porta a la crisi política. La tranquil·litat social, els mass-media, etc., tendeixen a impedir un nou sistema de referències i porten a la crisi cultural. La crisi ha trobat la seva pròpia ideologia, que afirma amb rotunditat "tot va bé, la crisi no existeix".

2. Els referents històrics dreta-esquerra han deixat d'existir. La subsistència de l'ús social d'aquestes categories, en no quedar clarament determinats els seus continguts, es més retòrica que real i es converteix més en un factor d'ocultació que d'aclariment del debat social i polític.

3. La reconstrucció d'aquests referents no es farà en abstracte ni únicament a partir de categories morals o de "valors", sinó a partir d'una nova lectura de la nova situació del món. Donat que la crisi afecta el "sistema-món", els subsistemes socials, les petites institucions i els individus, aquesta nova "lectura", diàleg amb la realitat i reconstrucció ha de fer-se des de tots els nivells.

4. Quan la diagnosi de la societat és semblant o gairebé el mateix, les expressions "més optimista" o "més pessimista" expressen purament actituds vitals subjectives. Manifesta una certa consideració pessimista de la naturalesa humana i un optimisme de la voluntat més enllà del pessimisme de la raó, la tensió entre l'exigència moral i les possibilitats reals. Posa en definitiva sobre la taula la possibilitat de la defensa d'uns valors absoluts després de constatar que les realitzacions polítiques dels models construïts sobre valors absoluts fracassen.

Vicens Fisas

Sóc pessimista, sí, respecte del futur. Podem fer cosetes, però cosetes n'hem fet sempre, i sempre amb la sensació que estàs fent només això, cosetes. I al mateix temps hi ha molta gent que intueix maneres que podrien ser més efectives per aconseguir uns determinats objectius, per fer més pressió, fer prendre més consciència a més gent. Però no sabem dur-les a la pràctica. Això passa a tots els camps socials.

En el nostre món d'ara el canvi de valors és rapidíssim. Ha sigut un any dur i estic en una situació de depressió, de tenir la sensació que no hi ha sortida. Jo ho visc així, no sé si és o no és la veritat. Ho visc com el final del món occidental, semblant al final de l'Imperi Romà, o una cosa d'aquest estil. Tenim la merda fins als llavis i sembla que ningú se n'adoni, o molt poca gent.. Aquest drama em fa sentir molta impotència i provoca nervis i malestar perquè l'actuació només pot ser molt limitada i viscuda com resistència activa.

Una de les coses que em causen depressió és comprovar que el problema és la gent, aquesta facilitat que tenim per acomodar-nos, a les situacions de privilegi que anem tenint, per petites que siguin, especialment, quan mirem la dimensió internacional, global, del Sud. Vivim en el consumisme d'una societat que no valora el valor que tenen les coses, les repercussions del seu ús, que no sap d'on venen i menys de quina manera s'han extret i elaborat els productes. Això ens ha instal·lat en un nivell d'acceptació d'uns paràmetres mínims. Notes aleshores la impotència per crear una cosa diferent que permeti acabar amb la marginació o, si més no, disminuir-la de cara al futur en favor a les futures generacions.

No sé si sóc molt objectiu perquè potser sóc una mica un inadaptat. No sé si és el fet de treballar molt sol, de viure fora dels nuclis urbans, fora de Barcelona, i quan baixo a la ciutat cada cop em costa més. Em sento agredit per tot el que veig, per la conducta de la gent, cosa que m'aterroritza, sobretot, és el jovent i la pèrdua de referències de mesura, de limitacions,...

Continuo creient que no estem sols al món, tinc molta consciència. Hi ha molta gent i moltes iniciatives però el que està passant, d'una manera molt accelerada, i aquesta acceleració fa quinze anys no l'havíem previst : el creixement de les tendències més destructives quant a valors, de ceguera, tan típica en els països dels nou rics, el creixement econòmic. L'accés ràpid a una sèrie de productes i el consumisme ha estat molt més ràpid que el desenvolupament cultural. Això aquí i a qualsevol país del món, sempre porta al desastre i a la marginació d'àmplies capes de la societat que no estan amb possibilitat de seguir aquest ritme.

La marginalitat que està augmentant de forma tan notable en aquest país que només cal anar a Barcelona o Madrid de tant en tant per comprovar-ho. El món de la pobresa, abans, tenia una riquesa cultural que s'ha trencat. Quan la ruralitat ara passa a la ciutat, no hi entra amb una dinàmica de cultura pròpia per adaptar-se a la cultura urbana sinó que queda a la marginació vertical i prou. I ja no existeix l'estructura social que funcionava i que donava suport als col·lectius més desfavorits. Em resulta difícil parlar dels valors de la cultura i de l'acolliment enmig d'aquests edificis verticals de les perifèries. Les xarxes d'acolliment que es va trobar l'immigrant andalús al venir aquí, entre el 50 i el 65, ara no hi són ni pels que venen de fora ni pels immigrants d'abans. Afegim-hi a això els toxicòmans i les noves formes de marginació urbana, és a dir, la substitució global d'aquella cultura de la pobresa més tradicional, més rural, per la típica dels "ghettos" de Nova York.

Estem contents i satisfets de malbaratar recursos naturals i econòmics i de ser crudels amb la natura i els éssers humans. Aquesta insensibilitat per entendre i, per tant, la impossibilitat per arribar a un compromís en qualsevol cosa, veig que s'està

generalitzant veig un comportament col·lectiu que cada cop s'està brutalitzant més. Per exemple, l'Expo costa un bilió de pessetes, són 10.000 milions de dòlars; és superior al compromís que tots els països del món han fet a la conferència de Rio que ha estat de 7.000 milions de dòlars. Estic convençut que si ara es fa un referèndum preguntant : " Què preferiu l'Expo i tot el joïgorio o que aquests diners, que sortiran de l'esforç fiscal igualment, es destinin a arreglar la salut del planeta?" Es diria que a l'Expo.

Els diaris parlen amb una gran preocupació del dèficit públic, etc. però gastar-te un bilió de pessetes per l'Expo i dos-cents mil milions per construir uns cinturons de Ronda a Barcelona..., davant la conferència de Rio on es diuen unes coses i es fan unes altres... Es fa tot al revés i amb la complaença de la ciutadania perquè estan tan convençuts d'aquesta modernitat -cotxes nous que es canvien cada dos anys... "està bé i és el que cal fer"- que no hi ha cap mena de resistència des de baix tampoc.

Aquesta és la tendència i canviar això és un problema cultural, a llarg termini a on no podem treure profit si s'actua només a nivell polític per treure resultats immediats, si esperem estar contents i cofois. Estem en un món no apte per resoldre els conflictes perquè no tenim idea de com es regulen i, en canvi, tenim una gran sabiduria per exercir agressió i despreciar tot : les persones, el medi, etc.

Ja sé que els poders públics, les multinacionals, els polítics professionals, etc.. hi ténen una greu responsabilitat, però jo em resisteixo a només donar la responsabilitat unidireccional. Tots en som culpables. No només els que manen. Sóc d'aquells que pensen que tothom té culpa d'alguna cosa i no es pot acumular tota la culpa a una altra persona, a una instància o a una institució. Tothom té la seva responsabilitat. I quan hi ha un fenomen d'aquesta magnitud, resultat d'una sèrie de tendències, d'influències, etc. es converteix en un problema col·lectiu i social. Insisteixo en els mitjans de comunicació, televisió, les pel·lícules, el què veus contínuament. Davant el bombardeig de la tele, què pot fer la gent?, no pot fer res? Si : tancar-la, canviar el canal, boicotejar determinats tipus de productes àudio-visuals o comercials. Cada cop hi ha més oferta, però l'excés d'oferta no ens serveix per un enriquiment cultural, al contrari, cada vegada que hi ha més coses per triar, l'opció que es fa és també cada cop més trivial.

Aquesta cultura gira entorn de moltes coses que no depenen del govern, depenen de la gent i està molt lligat al nivell de pobresa, de precarietat. Tot això, sigui quin sigui el govern que hi hagi es va abandonant a mida que hi ha un altre nivell de vida o passa el temps, inclús en els processos revolucionaris on el temps és un enemic. Seria, posem per cas, el procés de Nicaragua. Per tendència, sóc poc donat a mitificar res i jo no havia mitificat aquell procés. Voler anar de pressa i haver de fer front a les pressions de l'exterior tan immenses com les que ha hagut de sofrir Nicaragua, que reforcen l'ego i la autocomplaença en la pròpia cultura revolucionària, pot posar benes als ulls..

Un altre exemple. Estic segur que, tot i que no es pot demostrar científicament, es poden fer hipòtesis però no mesurar-ho, ha estat catastròfic l'efecte dels mitjans àudio-visuals per canviar la cultura de masses a l'occident. Cada cop que veig la TV, els dibuixos animats o cert tipus de pel·lícules, m'aterroritza comprovar que només es reproduïxen els models de comportament de brutalitat, de no cooperació, de despreci, d'agressió, de violència i no hi ha cap mena de bombardeig del contrari, que permetria, sense adonar-nos-en, aprendre els valors d'ajuda mútua, de cooperació, de comprensió, de solidaritat, etc. Els mitjans de comunicació, públics i privats, són instrument que actuen en complicitat amb el voler de la gent, del què és més fàcil, més còmode, més lleuger i, per tant, més frívol, és la tendència que es dona més. La cultura popular va domesticant-se en aquest sentit.

Una altra cosa que et sorprendrà és el meu convenciment la perversitat del Rock i de la cultura del Rock. Algún dia ens n'adonarem. A vegades poso la tele mentres dino i intento escoltar les lletres i veure els "video-clips" i veig una cosa tan absolutament demencial... L'excepció es trobar una cosa normal, ja no dic un missatge positiu, és a

dir, que no sigui pervers. El discurs, l'estètica, l'agressivitat, l'expressivitat, l'anar cap a endarera, per exemple, en el tema de les dones, etc. . Crec que és un dels elements que està fent més destrossa. Sovint penso que és una qüestió demoníaca.

No sóc creient però no fa falta ser creient per creure en el cel i en l'infern.No ens podem oblidar mai del present. A vegades et deixes anar i pots començar a pensar parides... Crec que existeix el cel a la terra. Tinc telescopi i m'agrada mirar els estels, i he après moltes coses mesurant el que és la infinitud i la relativitat de les distàncies. Però l'infern també existeix i l'estan vivint cada dia milions de persones.

Potser pel fet que treballo sol, agafo una mica els tics dels cascarràbies vells. No sé com trencar-ho. Els fills són els que donen els tocs d'alerta. Estic en un laboratori perquè de la temàtica bàsica meva -desarmament, militarisme, etc.- no en pots fer una experiència directa, ja m'explicaràs com tindràs vivències d'això. Tens vivències interessants : he anat al Parlament a fer un discurs, a les Nacions Unides a fer un discurs, m'ha cridat alguna autoritat o ambaixador etc.. i veus que són coses d'anar picant en cercles que no són els teus però que et permeten anar adaptant el discurs, de dir siensem així no anem enlloc, són possibles referències i punts de reflexió. Però en un camp com aquest, es difícil tocar l'objecte d'anàlisi. No és com en el tema d'immigració, que és el més recent, que vaig cada setmana dues vegades, un dia fix a sopar amb els immigrants i passem moltes hores junts i no és una cosa abstracta. El tema del desarmament com el palpes? Es eteri, és molt normal que es faci des d'un laboratori procurant contrastar amb altres opinions, en cas de poder. Quan treballes sol, no tens cap poder polític i no tens cap facultat per donar un cop definitiu i unànim, tu vas fent el teu discurs però sempre amb perill.

Francisco Fernandez Buey

El fenómeno es general, mundial y, en toda Europa uno asiste a una sensación muy parecida : se acaba la década conservadora Reagan - Thatcher y todo indica que estamos entrando en la década no sólo conservadora sino reaccionaria : racismo, nuevas formas de fascismo, auge de los neofascismos en Alemania, Austria, Francia, Italia...y no digamos en los países del Este de Europa. Todavía hace dos años, en los últimos momentos de la Perestroika preveíamos quizá una evolución hacia posiciones social-liberales y, en realidad lo que ha surgido es una explosión de los nacionalismos latentes y, en algunos casos, con tendencias más bien reaccionarias.

El actual sistema-mundo del capitalismo es un abismo : la acumulación de armas nucleares, químicas, bacteriológicas, la crisis ecológica que las instituciones internacionales no pueden detener, la plétora miserable de tres cuartas partes de la humanidad en hambre y sed en lugares donde no hace mucho se producían las materias primas indispensables, la economía de la droga movida tanto por el crecimiento de las alienaciones como por el empobrecimiento de tierras y el expolio de campesinos, las nuevas formas de xenofobia y el racismo..

Hay dos formas de decir que no hay alternativa a esta situación : la de aquellos que, a pesar de lamentarse, consideran que cualquier alternativa que se pretenda oponerle conducirá necesariamente al caos que es hoy la URSS. La de los que consideran que, a pesar que hoy no existe, hay que buscarla...

Hay que volver a empezar. Pero desde el reconocimiento que estamos en un momento, por decirlo así, "pre-político", en un momento en el que los sujetos del cambio necesario no pueden reconocerse porque viven demasiado lejos unos de otros ¿Qué sabemos en realidad de los muertos de hambre en Africa, Asia o América, de los que cada día se ven obligados a emigrar de sus tierras, qué sabemos de las nuevas formas de dominación ideológica, o de la parte del movimiento obrero que se resiste a la barbarie del capitalismo? Por eso es tan importante encontrar un lenguaje común desde el que

dialogar en el choque entre tradiciones y culturas. Por eso gran parte del trabajo por hacer es todavía pre-político, propio de un nivel anterior y más hondo...

No tengo la más mínima duda que en el plano teórico y de las ideas el reto principal de una izquierda renovada es encontrar un camino intermedio entre los varios fundamentalismos y eso que se llama postmodernismo. Pero el problema es que a medida que se agudizan los conflictos no estoy seguro de que vaya a haber tiempo suficiente como para construir un pensamiento así. En este momento soy bastante pesimista sobre las posibilidades de construcción de una opción intermedia. Los fundamentalismos van a crecer más a medida que lo que es una crisis muy global de valores aumente y que las respuestas a los fundamentalismos que ahora son todavía incipientes están siendo tan duras y tan prepotentes que van a dar lugar a un aumento todavía mayor de fundamentalismo.

Josep Ribera

Obviament, cal canviar el sistema capitalista per injust. El problema és com ho fas!. La meua conclusió és que cal estudiar-lo i avui per avui dialogar-hi. Entre d'altres coses perquè no ens toca més remei, però també perquè el propi sistema té una sèrie d'elements, de recursos i de valors, que en sí mateixos no són dolents, sinó que estan mal encaminats i mal enfocats. Probablement no hem d'inventar gran cosa i les persones que estan fent funcionar el sistema sovint tenen la mateixa consciència que nosaltres. El que cal trobar és la palanca per on començar a canviar. Aquest és l'aspecte que jo no sé d'on vindrà ni si vindrà per la crisi propi del sistema o des de fora. Jo crec que l'esquerra d'Europa no està per la transformació del sistema, però no per mala voluntat o perquè no es vulgui, sinó perquè no se sap com fer-ho. Les propostes que necessitem per canviar-lo no vindran de postures de marginació.

Per no caure en actituds pessimistes cal fer de tot això una lectura històrica. Objectivament l'actual situació del món no dóna per gaire. Es un moment negre, el procés és molt lent i les actituds de la gent son tancades, però no perquè siguin voluntàriament tancades o egoistes, sinó perquè vivim en un ghetto. Inclús els de bona fe, estan treballant en una línia que té coherència en sí mateixa però sense referència amb la globalitat.

Amb els anys, tot i mantenir la voluntat de canviar el sistema, hem anat entenent què vol dir el reformisme, que s'ha de fer de mica en mica, que no hi ha canvis ràpids, que en el canvi s'han d'anar controlant tots els ressorts per poder fer-ho des de dintre, etc... però aquest ritme tant lent costa d'acceptar per la gent amb més sensibilitat i contacte amb els problemes del Sud. I et rebels i desesperes. Les vegades que he dit a reunions polítiques: "si tu haguessis nascut a Mali o a Burkina Fasso diries el mateix?"

No dic que les petites propostes de canviar el sistema no siguin útils o positives en sí mateixes, però de moment només són gèrmens, són marginals. A curt termini, no hi haurà cap explosió, el procés no dóna per a tant. Les propostes alternatives, per exemple, no integren l'aspecte productiu i distributiu, que és el fonamental, en tant que són els aspectes que domina i controla el sistema. Per exemple, el Reformisme, què és? : produir i crear més riquesa per a distribuir més, però no redistribuim la pobresa ni la marginació!. En el fons, encara són esquemes que parlen més del sistema econòmic i productiu que d'un nou llenguatge. El que passa és que un nou llenguatge, per exemple "val més tenir poc, conviure i ser feliç", te'l pots creure individualment, però si vols incidir i tenir algú que t'escolti, llavors has d'utilitzar el de sempre.

No hem sabut llegir objectivament el món. Per posar un exemple des l'altra banda, Trias-Fargas deia que ell no havia hagut de canviar, i tenia força raó. Perquè havia llegit des dels llocs que controlen el procés global i, en aquest sentit, tocava més de peus

a terra; sabia on són els fils. Es cert que sempre hi ha virtualitats desconegudes que es poden anar desplegant i que cal incrementar... tot i que també hem de medir la capacitat d'aquestes virtualitats i no enganyar-nos. Per exemple, el que va representar el moviment dels no-alineats, amb el temps ha anat perdent gas, no perquè no tinguéssin una visió global sinó perquè no han tingut la força suficient per imposar el canvi.

Vista l'experiència dels nostres cursos de cooperació del CIDOB, la solidaritat a nivell individual sembla que augmenta. Augmenta l'oferta de cursos i d'entitats que fan formació. I el nombre d'assistents també ha augmentat, més concretament, al curs d'informació que és el fonamental. És importantíssim que hi hagi gent que pugui conèixer sobre el terreny altres realitats i que això després es pugui continuar, mantenir, alimentar. És fonamental per donar sentit a moltes coses, per ampliar horitzons, per estimar el que tens, sabent que ho has de compartir.

Es veritat que cada vegada hi ha més consciència d'aquesta realitat. Es problema és: pot aquesta consciència arribar a tenir algun tipus de cohesió no només ideològica, de sentiment, sinó política?. L'esquerra no tenim encara un discurs operatiu del que pensem ni del què sentim. Aquests grups de solidaritat creixen, sobretot en consciència però es troben absolutament al marge de tota expressió política organitzada.

Però ens hem quedat sense esquema col·lectiu de treball. Abans teníem solucions globals i ara no. Hem de fer-ho d'una altra manera i anem cap a elements més professionals, més tècnics, en certa manera més exigents personalment. L'altre model era relativament més fàcil.

No voldria fer valoracions simplistes. No es un problema de males voluntats. El que és difícil de canviar és el sistema!. Ecologistes, verds i d'altres diuen que "passen" del sistema, que no hi troben la seva expressió política o que se'n senten marginats. Però l'utilitzen, si més no per poder expressar lliurement el que els interessa. És una marginació relativa. Globalment viuen del sistema perquè no és possible fer una altra cosa. Aquest és el tema! El difícil és trobar un discurs polític global que transformi el sistema!

Desvinculant-te, passant, pots tenir més llibertat de pensament i creació, però et margines i la auto-marginació política no és positiva. Jo no tinc voluntat de marginació. Els OKUPAS o alguns ecologistes, o un grup de monjos no són el col·lectiu de la ciutadania tot i que poden aportar elements per un discurs més col·lectiu i positiu. S'ha de saber llegir la diversitat de la realitat i participar des del punt de vista del que vols i del que t'agradaria fer, acceptant que això té un procés lent.

Als anys 60 ens creiem que treballàvem per un nou sistema però ens enganyàvem. I avui, d'una altra manera els ecologistes, grups de solidaritat o qui sigui tot i que el que fem és positiu, no tenim perspectiva global ni valoració objectiva. Ho fem de manera totalment idealista.

Jaume Valls

A vegades he tingut la sensació que alguns líders ens havien enganyat... Vàrem voler construir un partit semblant al PCUS : allà "hi havia la consciència, era el motor dirigent de la transformació obrera del món.." etc. i què hem vist ? : enxufisme, ganes d'escalar, el carnet a la boca per poder tenir un càrrec, un cotxe o comprar a l'economat. Quan anàvem allà quedàvem admirats i ara entenem que només ens ensenyaven el què volien. Ja veïem altres coses, però les justificàvem... però els dirigents havien de conèixer la veritat.

Potser ens toca durant un temps ser només un petit reducte i tenir paciència. Potser semblant als cristians de base... No han de sentir vergonya ells del Vaticà i del Papa?

Amb la meua vergonya d'ara de que em diguin comunista com si fos dels de Ceacescu mai havia entès tan bé la vergonya que poden tenir aquests cristians a què els identifiquin amb l'Església del Papa. Estan entre dos focs, com nosaltres. Però continuen...

Hem fet algunes coses tan malament que la gent no valora ni el que hem fet bé, perquè en definitiva, tan la vinguda de la democràcia fins el benestar d'alguna gent ens ho deuen a nosaltres. Però en alguna cosa hem fallat.

Entenc que molta gent es derrumbi, sindicalistes o gent del Partit. Hem viscut una època en la que han estat varies crisis, sobretot als anys 80-85, en els que a les empreses, en sectors sencers com vidre, fusta, química...van quedar desmantelades. Les lluites que encapçalàvem : enviar menjar, mantes, catres, o estar-hi en guardia 24 hores, no van ser reconegudes. Tota aquella gent deprés no han aparegut més. Un cop desapareix el conflicte s'ha acabat el compromís.

Vull dir que hem donat tot el que ens han demanat, hem fet tot el que hem pogut, i a la hora de la veritat la gent s'escapa. Ja ténen tres cotxes, pis, el què volen, però es desentenen dels problemes dels demés. Vénen al sindicat per a resoldre el seu problema, però no hi ha consciència de classe. Potser hem contribuït a crear una classe social cada cop més distanciada dels assalariats eventuals sense feina, i també del Tercer Món.

Això és espantós perquè veus que la solidaritat no és una cosa que es contagii. Sembla com si la solidaritat s'hagi de transmetre... doncs no. Aquest principi no funciona. En alguna cosa hem fallat. Potser ens hem presentat sense que ens ho demanesim. Ho hem fet perquè de debó és la nostra obligació i com que ningú ens havia demanat...i després la gent diu: "si ells ja són comunistes... per que hem de continuar nosaltres"?

Ens hem instal·lat en la reivindicació concreta. Hem abusat molt d'això, hem fet creure a la gent que el fet de ser comunista és un fet de servei, de servei a la població, i havia de ser una mica així però una mica menys també. La gent no ens valora.

Es la primera o segona vegada que faig aquesta reflexió. Potser hem insistit massa en allò que era més fàcil : que la gent es mou per les coses que li preocupen més, el que és més immediat. Als 60 ó 70 era necessari arropar-te en aquests arguments per agafar gent i tenir credibilitat, però a partir dels 70 haurien d'haver deixat una mica aquest aspecte tan immediat i tan reivindicatiu. Hem estat a totes, conveni a conveni, batalla a batalla de tal manera que la gent ja es creu que és una obligació. La gent pensa que és obligat que nosaltres ho fem, és la nostra obligació no la seva, per això hem fet una opció comunista.

Als 14 anys, a Bellví, jo ja estava disposat a transformar la societat. Va caure un llibre a les meves mans sobre la societat moderna i el capitalisme. Describia el futur possible com un paradís, com una societat idíl·lica pero difícil d'aconseguir, impossible d'aconseguir sino era a través d'una organització. Així com el catecisme parlava d'una societat millor però en un altre món, aquell llibre em donava a veure que en aquest món era possible crear una societat nova i millor, però no s'arribava més enllà perquè era una teoria anarquista. Aquell model l'utopia jo no l'he trobat en cap altre llibre de Marx, o cap altre llibre revolucionari actual. No podria transcriure frase per frase, pero allà es describia un tipus de societat diferent, igualitària, d'una forma que s'entenia, i això és el que em va entusiasmar ara fa més de 50 anys.

Si allò era possible, aquella era la societat per la que jo apostava, i així vaig anar buscant l'origen d'una organització que s'hi assemblés. Llavors era a través de la Pirenaica. Volia estar en una organització política capaç d'aconseguir aquest tipus de societat que el llibre definia tan bé, una societat d'iguals.

Els joves no agafen el "testigo". Crec que s'han trencat els ponts amb les altres generacions.. No ho han viscut, només han vist la TV. A més, la societat no els hi

ofereix treball, només competència, consum, individualisme... Tot i així, crec que hi ha dues classes de joves : els de la discoteca i la moto i els que ténen els ideals del 3er. Món, l'ecologia.. i encara que per tots el comunisme és dolent, aquests segons accepten els mateixos valors que ens van moure a nosaltres...

Però el preu que hem pagat és massa car. Han sigut hores i hores, il·lusions, joventut.. He estat quatre vegades a la presó, vaig estar condemnat a 6 mesos i un any, però amb l'amnistia vaig complir només 8 mesos en total. Les meves filles per exemple, no agafen aquest camí. Per elles ha sigut com una mena de vacuna. Ho van manifestar fa anys durant l'època en la que per la joventut era molt més facil militar perquè era quasi una moda. Les meves filles ja van dir aleshores que no estaven disposades a pagar el preu que jo pagava. Això no és hereditari.

Una persona símbol no pot tindre vacilacions, i jo en tinc moltes. Reflexiono molt, i el que penso avui igual demà ho he canviat...

Intento connectar amb el vent, l'aire, la natura i amb la gent que em rodeja, i llavors em transformen, el que ahir pensava que eren 10, avui són 9, perquè em deixo influir molt.

M'he interrogat moltes vegades perquè encara no m'he cansat de buscar-ho. Només he pogut arribar a conclusions molt simples : deu ser com una mena d'afició al futbol o a qualsevol esport o vici... Ja sé que és una definició poc científica i que hi ha alguna cosa més... Hi hem estat sempre tan ficats que no ens donem compte. Continuament ens preguntem : "la societat que tenim és ideal? Continuen havent-hi diferències i desigualtats com abans, com fa 50 anys?" I la resposta és que cada vegada més. Sento que haig de continuar. Ja no sabria viure d'una altra forma, amb els ulls tapats. Per alguna gent pot ser més còmode, però per mi seria una cosa de consciència dir : "Ara ja no hi ha problemes, si jo no en tinc tampoc en ténen els altres". Això no pot ser.

Per això per mi no ha sigut cap sacrifici, he pres una opció política i un compromís i no representa cap sacrifici, per això tampoc tinc la necessitat de canviar... Hi ha gent que es distreu anant a un restaurant, o en una festa, i nosaltres ho pasem bé en una reunió o discutint solucions de com podem connectar amb la gent. Som utòpics, i potser ho serem tota la vida, pero em sento bé, a pesar de que no hem cobert tots els objectius que ens havíem marcat.

No he canviat tampoc perquè veig que cap sistema actual ens demostra que el nostre no tenia sentit per transformar la societat. El canviar o democratitzar la societat continúa sent de molt vigor, ara més que mai, i no tenim perquè renunciar a allò en el que havém cregut. Altre cosa és que s'han de buscar noves formes, noves estratègies.

Estem en un 50% d'abstenció en aquest país, un 50% de gent que pasen del sistema. Però d'aquest sistema, no sabem si també d'un altre... No sabem si pasen del nostre. Caldria saber si tirant cap un altre sistema on hagi transparència, honestedat, participació i respecte, també passaríen.

Però en alguna cosa ens hem equivocat. En l'estratègia de canvi que teníem?. No hem connectat amb la gent, i hem d'intentar ser autocrítics i reconsiderar on ens hem equivocat per buscar noves formes.

El sindicat era el vehicle per transformar la societat. Sindicat i moviments associatius havien de ser els instruments per elevar la consciència i per arribar a canviar la societat. Però en alguna cosa hem fallat. No vàrem saber veure i no vàrem avisar que tot era molt més complicat, de que no era a través d'un sindicat o d'altres "movidés", ni d'un día ni de dos que aconseguiríem transformar la societat, sino que l'enemic de classe, el capital, tenia moltes més armes i era molt més complicat tot. Una de les reflexions profundes que hem de fer és que d'ara en endavant no ens podem posar plaços...

Joan Saura

Com esquerra hem tingut alguns moments d'eufòria, però ben pocs. Potser al començament. Però tots aquells moments d'eufòria s'han convertit en moments desastre. Primer foren els problemes a nivell intern : a partir del 80-81 quan ja s'anunciaven els problemes del PSUC i del PCC.. tot i que després van evolucionar de manera més greu que en aquell moment no es podia sospitar.

Però sobretot a nivell global, per mi un dels moments de patacada més gran, fou la OTAN. Un d'aquells moments que vas dir "això no té solució". Recordo aquella nit a la Plaça Reial... I Brutal. Eren moltes més coses que l'entrada o no a la OTAN. I després el procés de Nicaragua ha sigut encara pitjor.. ha estat la destrucció de l'últim lloc del món a on creies que encara era possible fer una altra cosa..

Després d'això un es pregunta : quines son les raons que ens porten a la gent d'esquerres a defensar aquest model de societat i aquests tipus de valors de la solidaritat, la justícia i la honradesa? Per mí hi han varies raons :

Primer, la tradició familiar, pel que vius a casa. El meu pare era una persona anarquista, el va enganxar la guerra, la presó, els camps de concentració i, per tant, veies de ben petit que el meu pare el que volia era que desaparegués la dictadura... i, al mateix temps, era un obrer que llegia, que comprava el diari... El meu pare era present sempre. Aquest és un record de ben petit del meu pare.

Segona, la meua situació social, obrer en un determinat barri de l'Hospitalet etc. Separar el pensament ètic d'això és difícil. Ho fas per ètica, no? Suposo que continues fent les coses per ètica. Quan vaig començar a treballar era un adolescent que treballava en una empresa on començaven a funcionar Comissions entre els obrers.. i hi vaig entrar en contacte.. tot això s'afegeix a la tradició familiar, classe social, evidentment, valors ètics. Per això l'explicació que sempre m'he donat del què he fet ha sigut el meu pare.

El tema de per què dues persones que surten de situacions diferents, fan coses diferents, estic força convençut que és un element tant o més important com el de la tradició familiar o d'altres tradicions. Però sempre et queda el dubte de si haguessis nascut en una altra situació on estaria ara?

Hi havia qui un dia em comentava que per mí hi hauria una altra raó "amagada" : que jo mai no podria militar en un partit que no fos d'esquerra !!... té gràcia, no? Potser sí que tenia raó ! : un orienta la seva vida en funció de determinades coses : preocupacions, satisfaccions, angoixes..

Quan et trobes en determinades situacions et passa que el que no pots fer es militar en un partit de dretes o ser una persona que el que vols és, simplement, sortir-te'n personalment. Després de conèixer a polítics importants he arribat al convenciment que aquestes explicacions que alguns dirien psicoanalítiques son les determinants del seu comportament. Tan per les actituds de dretes com per les d'esquerres.

Perquè, en definitiva, l'ètica, els valors ètics, tenen un gran component. D'on vénen els valors ètics? Vénen d'un mecanisme que fa que a tu et compensi fer unes coses i no et compensi fer unes altres, a tu et convenç entregar una part de la teua vida a no sé què i a l'altre no. Perquè? Ho fas perquè et convenç. Però la pregunta és: per què et convenç? Perquè hi ha una estructura de valors teua i aquesta estructura de valors no es pot desllindar de l'estructura psicològica o psicoanalítica d'una persona.

Això explica que tan pel que fa al tema religiós com al tema polític hi hagi comportaments semblants en persones de caràcter i educació divergents, i al mateix temps comportaments divergents en persones de caràcter i educació semblants. Hi ha comportaments de com la persona viu la política que són els mateixos procedint de cultures diferents. I dintre de la religió igual, hi ha comportaments divergents procedint de tradicions semblants. Això explica les divergències endins però també les

similituds de gent que "passa" de la seva "capella" ideològica. Hi ha molta gent que es diu creient que ténen comportaments materialistes i gent ateo-agnòstica que pot tenir formes de vida i formes de comportament molt semblants de gent creient.

El veritable drama de les forces de progrés d'esquerres, dels que volen canviar la societat, és que avui no hi ha una utopia, que sigui utopia i realitzable al mateix temps. La gent es desanima, quan ha admès que no es pot moure el que hi ha. Això és el que fa que hi hagi poc estímul per militar o per deixar una part de la vida en coses col·lectives.

Què poden fer-hi a això els partits polítics? Crec que els partits polítics ni poden estar al marge del diagnòstic ni poden aportar per ells mateixos, sols, la solució. Els partits polítics, generalment, són una peça més de la situació. Ells no hi donaran la volta.

Es necessària una reconversió de la societat que va per molt llarg fins que arribi un moment en el qual hi hagi suficient força per a que la gent planteji finalitats diferents d'organització social; que això promogui il·lusió i esperança en un procés en el qual es vagi redefinint millor quins són els models. Els partits polítics que no es plantegen la transformació de la societat ja els hi va bé això, tampoc faran res en aquest sentit.

Possiblement en aquests moments, els aspectes importants a la crisi de societat o en el sistema de democràcia que tenim és la crisi de representabilitat i de governabilitat : la dificultat de les administracions de governar perquè hi ha unes demandes socials que estan molt lluny, i al mateix temps la crisi de representativitat. Això, evidentment, afecta els partits. Però jo no m'imagino un tipus de funcionament de la societat a on no hi hagi col·lectius que representin interessos i una altra cosa és que no pot ser que això funcioni només en base als partits polítics, és a dir, que no hi hagi elements de democràcia directa, que s'incrementin i aprofundeixin els mecanismes de democràcia participativa de la gent, el paper de les entitats i associacions, és a dir, tot el que és el reforçament de la democràcia de base. Per ara no s'ha inventat ni conec cap altre tipus de funcionament democràtic on hi hagi grups, se'ls digui com se'ls hi digui, que representin interessos i que se'ls pugui votar.

El sistema occidental imposa dos grans objectius a l'individu : aconseguir l'èxit individual i l'èxit econòmic en una societat de creixement imparable. A partir d'aquí ni associacions ni moviments de base, ni satisfacció d'estar parlant amb 20 persones un diumenge a la tarda. Això ha desaparegut dels objectius de la gent. Els objectius són passar-t'ho bé sol i acumular recursos.

I això passa en un moment en el que el sistema té dos grans instruments, brutals, contra la societat : d'una banda trencar, segmentar i segregar el cos social, per exemple, la descomposició del moviment obrer : els que treballen contra els que no treballen o aturats contra aturats i, d'altra banda i simultàniament, la gran capacitat de satisfer demandes. Es a dir : deixen el sistema podrit però al mateix temps, ofereix satisfaccions que es podran satisfer individualment.

Jo crec en el sistema de democràcia representativa i no en veig cap altre. Però insisteixo que poden haver molts sistemes de democràcia representativa i des de fa temps estem en un procés - i crec que ens trobem moment molt àlgid d'això- que s'ha imposat un model de democràcia representativa que només vol dir eleccions, donar poder a una gent i fer veure que estem en una democràcia en la que no hi ha conflicte, és a dir, que del que es tracta es simplement d'administrar.

El que possiblement hem perdut l'esquerra és la capacitat de situar en el centre de la nostra acció la concepció de la política entesa com a conflicte d'interessos diferents. Que nosaltres gestionem o que podem administrar igual o millor que els altres això ja està demostrat... Quan dic "nosaltres" vull dir els d'Iniciativa o del PSUC d'abans. Que nosaltres a l'Hospitalet governàvem millor que els socialistes, està clar. I que a Cornellà el mateix, està clar. Allà on hi hagut gent d'esquerra que vol transformar, sigui d'Iniciativa o independent, ha demostrat de sobres que sap governar millor, que

són més honestos, etc.. Aquest no és el problema. El nostre repte, el repte de l'esquerra és fer de la política l'objecte central, és a dir, posar de manifest que hi ha interessos diferents a la societat, i que per tant hi ha conflicte. Que quan surt el tema del rebut l'aigua aquest no és un problema tècnic o de gestió, sinó un conflicte amb arrels polítiques, de conflicte d'interessos.

El perill terrible que tenim a Europa i a Espanya és el d'avançar en una democràcia sense política !. En això Estats Units son el paradigma. El problema és no que als Estats Units, la gent no faci política, sinó que en el sistema superestructural de democràcia no hi ha política, no hi ha conflicte, que són iguals els republicans que els demòcrates. La política en el sentit de "conflicte" : la guerra del Golf, aturats, etc. , no hi és en la part essencial del sistema. Parlar de democràcia política no vol dir que no hi hagi sindicats o grups de solidaritat, està clar que hi són. El que passa és que en els grans temes no apareix com a conflicte.

Potser sí que si amb el temps aquests grups agafen força apareixerà el conflicte. Però la por que tinc és que inclús aquí, molts grups molt petits que fan coses importants i que de moment no ténen res a veure amb el que passa als Estats Units i que rebutgen els partits, cosa legítima i potser sana, es plantegen les seves actuacions al marge del que se'n diu la política, com si fos una cosa aliena. Si això passa, probablement en una primera fase no passa res, fins i tot pot ser bo per a la pròpia necessitat dels grups per consolidar-se i no entrar en lluites partidistes. Però a la llarga no. El moviment feminista o l'ecologista als Estats Units són molt forts i importants, han obert un horitzó polític, però en canvi, no tenen cap traducció política. Això vol dir que el sistema pot declarar la Guerra del Golf amb l'oposició a dintre, però sense que passi res. Les dues opcions polítiques aparentment diferents, però només aparentment, hi estaven d'acord.

I aquí què pot passar? Que a Europa passi el mateix? Que el sistema representatiu de la política, en definitiva, amagui el conflicte, i per tant que la política quedi fora del sistema?. Jo crec que hi estem anant i que per tant el perill hi és. No sóc gens optimista de l'evolució d'Europa a curt termini. Quan tu votes no estàs votant en absolut les coses que es voien, sinó que votes dos senyors que ofereixen el mateix, això vol dir que si anem en aquesta línia igual acabem com en els Estats Units. Ja veurem que passa dintre de deu anys. Ja veurem si el sistema no ha tingut capacitat, com als Estats Units, d'assimilar aquests moviments, sense que qüestionin res. Fa molt temps que funcionen d'aquesta manera. L'existència d'aquests moviments als Estats Units es cosa de fa més de vint anys, des del Vietnam. I en tot cas, als EEUU l'únic lloc d'on pot sortir una alternativa als dos partits, es d'aquests moviments...

El problema és que no hem trobat encara el fil conductor d'aquest treball pre-polític d'ara com l'havíem trobat abans.. Ara és més complex. Però això és el que hauria de ser. Quan aquí diem que el moviment popular i de les Associacions de Veïns té un problema de crisi és perquè no s'ha resolt des de la democràcia el fil polític. La gran virtut del treball ddurant la dictadura, per exemple, amb les associacions de veïns, va ser que lligava la reivindicació concreta amb aspectes col·lectius i amb un missatge global polític no partidista. Aquesta era la gran força del moviment popular a la dictadura. El problema , crec, des de la democràcia i ara molt més, és que el moviment associatiu no ha trobat el fil polític no partidista que dóna molta més força al moviment associatiu. Ara passa des de gent que ha trobat aquest fil i el seu lloc en aquest moviment, gent que s'ha quedat reduïda de forma corporativa a la seva Associació de Veïns o gent que les instrumentalitza a favor dels partits.

Pepe Castellano

Actualmente me parece que no hay proyecto global porque estamos todos a la defensiva. Cuando digo: "que se vayan ellos. *Mantenerla y no enmendarla* en el sentido abierto y no

arcaico, creo que estoy demostrando mi impotencia mental en la medida que me corresponde de proyecto de alternativa global. De algún modo debe de ser eso. Estamos a la defensiva por las circunstancias y el derrumbe de los países del Este, porque frente a eso la marea conservadora es impresionante. O sea, la cuestión del monetarismo, el masacrar a los países del tercer mundo... delante de todo eso nos sentimos más huérfanos. Cuidado que la mayor parte de las cosas que estoy diciendo, las estoy pensando en voz alta. Todo eso se nos derrumba de algún modo y entonces nos viene la gran ola de la marea conservadora que nos va a aplastar.

Lo que está ocurriendo a nivel mundial no es justo ni tiene razón de ser. Algo habrá que hacer para cambiarlo, algo pasará para que cambie. No creo que sea realizable que los occidentales y los europeos nos encerremos en una especie de cascarón porque, más tarde o más temprano, el Tercer Mundo está ahí y puede ser un dragón de siete cabezas que puede acabar por devorarnos. Yo no sé cómo pero las grandes contradicciones de meternos en una urna de cristal mientras se mueren a millones las masas famélicas en el Tercer Mundo, eso, si te lo miras desde el punto de vista humano, hay que ser una muy mala bestia para no sentir algo. Pero es que el más elemental atisbo de imaginación y de razón o de raciocinio te dice que eso no puede ser. Al final yo creo que lo razonable se impone. Claro que tampoco te puedes sentar a esperar que la solución venga sólo.

La URSS aunque sólo fuera porque plantaba cara a los Yankees y mantenía la llama de una cierta ilusión ya era suficiente mantener la ideología. Pero a la gente de izquierdas se nos han venido encima. Como componente de la humanidad yo me siento damnificado por ese gran porrazo y me siento huérfano como todos los que depositamos ahí nuestras ilusiones. Alguien podrá hacer una extrapolación y decir "entonces tú estabas a favor de los desmanes y de la falta de libertad?". No voy a ser tan cínico como para preguntar: "la libertad, ¿para qué?" Pero no todo era negativo. De lo que vemos que era negativo nos sentiremos doloridos, como cuando en la familia tenemos algún hermano un poco más feo o más cabezón o con más mala leche, pero no más allá. Yo me siento huérfano de lo que había de positivo.

Estoy hecho un lío y quizás sigo pedaleando como con la bicicleta para no caermé. Marcharme a casa al sillón lo encuentro reaccionario. Hay que hacer algo: en una entidad, en un partido político, en el sindicato o, sencillamente, en una asociación de cualquier tipo. Muchas veces me entran ganas de mandar todo a *freir puñetitas*. Aunque no tiene ningún sentido marcharse a casa. Sería reaccionario. Uno se marcha a casa no en el sentido de tener o no tener un carnet, sino cuando deja de militar en un movimiento sindical a un movimiento de masas, de militar en un partido o en otro o trabajar, en lo que se da por llamar en la sociedad civil, en el mundo de las entidades... Se cambia de sitio, para entendernos, *se cambia de trincheras*. Cambiarás de batallita seguramente, de instrumento, de "tanque" en el que te montas o de bolígrafo con el que estás escribiendo, pero la gran batalla, la guerra, es la misma.

Estoy metido en la izquierda porque supongo que es una forma de entender la vida y de vivir. Tuve la suerte de heredarlo y me enorgullezco de ello. En casa siempre se ha vivido la izquierda. Mi padre era un viejo republicano y un viejo militante.

Para amueblar despachos y poner banderines en los coches ya están los partidos de derechas. Para mí la izquierda es una manera de entender el progreso y de acabar con la parafernalia. En el fondo creo que todo buen sociata lleva dentro de sí un buen anarco o la pizca de anarquía que debemos mezclar con la utopía necesaria. De no ser por eso no resistiríamos lo que estamos viviendo.

Para cambiar el sistema hay que tener en consideración nuestras convicciones y nuestra lucha interior. ¿Cómo ligamos nuestras convicciones democráticas, de acceso al poder por el ejercicio de la mayoría, con esta impotencia que, a veces, nos tienta? No lo sé. Quizás mi única respuesta es que no me puedo definir, no puedo ser hombre de

rotundidades. La utopía no es el final al que queremos llegar sino un camino que elegir. Lo que pasa es que yo no tengo nada claro. Se nos están derumbando demasiadas cosas para que yo sea capaz de evaluarlas.

A pesar de todo soy optimista. Como los dos viajeros de zapatería que se fueron a Marruecos, hace diez o quince años, y a los dos días recibe el empresario una carta - entonces correos era el único medio de comunicación que medianamente había- de uno de ellos diciendo: "Esto es un desastre. Esto no sirve para nada. La gente no utiliza zapatos." Y el otro manda otra carta diciendo: "Hombre, aquí hay bastante campo por delante. Podemos inflarnos a vender porque aquí nadie tiene zapatos." Yo quiero ser de esta segunda parte, o sea, yo no estoy dispuesto a decir esto no tiene arreglo. Si encima me tengo que tragar que esto no tiene arreglo por los siglos de los siglos, ¿qué me queda? Yo creo que no nos queda nada. Me sentiría muy vacío.

Rechazo la cuestión religiosa porque, por formación, me considero agnóstico. Mi padre no tenía en absoluto ninguna convicción religiosa. Tengo por ahí un cartel de un mitin anticlerical del año 31 o algo así y él hablaba en nombre de las juventudes socialistas en Ecija, de donde somos. Aunque no me supone ninguna dificultad trabajar con cristianos como Jaume Botey, García Nieto o como tantos otros porque han sido un ejemplo por su hacer político. No sé si además por su formación cristiana. Aunque tengo clara una cosa : siempre he dicho que, posiblemente, sea muy sencillo para quien crea en un más allá ser un buen chico aquí y decir: "*Collons*, pero es que allí voy a tener un premio de mil pares de *cojones*". Lo fastidiado es para quienes creemos que allá no vamos a tener ningún premio y sólo tenemos nuestro código ético, nuestra moral... Ahí está el mérito.

Para los que tienen un pensamiento religioso acendrado debe ser bastante sencillo pensar en el más allá con el premio y su realización. El que hace sus códigos de conducta moral, ético, humanitario sólo en base a sus comportamientos del aquí-ahora, imagino que, de algún modo, debe creer también en un dios, el dios propio, en el sentido no de pretender ser tan egocéntrico. Con los cristianos que yo he compartido cosas importantes casi nunca han hecho ostentación de banderas, sencillamente, ha sido una conducta natural sobre la que estaba sustentada este tipo de convicciones.

Carme Arranz

D'on em vé la consciència política i social ? Es un cúmul de coses i ja fa anys... Una de les primeres coses que recordo es la meva participació des dels seus inicis, l'any 63, al grup de l'Alfa 63 aquí l'Hospitalet. Feien teatre... però per mi no va ser precisament allò un revulsiu de consciència política i social.. potser perquè era encara molt joveneta..

Va ser a partir del 68, quan vaig començar a parlar de política, a fer pintades, a tenir més consciència, a implicar-me, tot i que no tenia ni idea encara de què volia dir pensament d'esquerres. Tot era intuïció.

La primera vegada que vaig fer alguna cosa interessant, va ser quan vam contactar i fer intercanvis amb gent del Centre Social de La Florida, allà vaig veure que hi havia política. El grup amb el que jo m'havia trobat a l'Hospitalet acceptaven amb dificultat als vinguts de fóra. No m'hi trobava bé... el meu pare era botiguer.. segur que això hi tenia alguna cosa a veure. En canvi al Centre Social de La Florida era una altra cosa... però tampoc vaig donar el pas d'anar-hi perquè em sentia inadaptada, com si no fos la meva gent.

Té sentit que lluitem i ens esforcem per tenir graus més alts de democràcia. No és suficient la democràcia delegada als partits polítics. Hi ha formes de participació més directa i creativa que el depositar un vot cada quatre anys. Quan votes ho fas a sigles pel sistema de partits que tenim de llistes tancades, no pots votar a persones sinó a

programes i a sigles, i aquí la gent vota a Felipe González. Seria ideal poder votar llistes obertes i votar a aquell senyor que coneixes del teu barri.

Els partits polítics estan molt bé, però els programes els han d'aplicar les persones i aquí és on fallen... Al final téns la sensació que el que has de fer és confiar en les persones, i si les persones et fallen... Em va costar molt.. A partir d'això vaig pensar que no entraria en cap partit més, inclús he sentit violència anti-partits, i per això em vaig decantar per la societat civil, per l'associacionisme i em va fer molt il.lusió començar a treballar al Centre d'Estudis.

Realment ens ho creiem, sabem que és un projecte difícil però possible i necessari. Això es lliga amb les relacions amb els partits i amb la nostra militància política personal, intentant que el que penses es traspassi al sí de la teva organització. Al menys jo ho intento respecte dels socialistes i veig que hi ha molta gent de la base que està en moviments associatius, que hi creu i hi ha una mena de fam de poder expressar i exigir comportaments ètics. Recolzar l'associacionisme és fer una demostració d'opció per la transparència, de no fer-te por els ciutadans organitzats.

Però sóc optimista respecte al futur del Centre d'Estudis, i crec que no d'una manera il.lusòria. Penso que té possibilitats. Penso però que amb l'enorme esforç fet fins ara, no podrem fer més del que ja estem fent i hem de concedir-nos encara un any per veure els resultats. Estem fent molt en aquest últim procés, tots plegats : connexió amb la ciutat, parlar del projecte, fer dinamització interna, incorporar molta gent al projecte global, explicar-lo fora, fer propostes positives, sempre en el sentit integrador, pluralista... Ho fem perquè n'estem convençuts. Jo ho visc per mimateixa com un tema de coherència. Si realment abandono no serà perquè no ho hagi intentat tot.

Tot i que hem de reconèixer que són gent molt invertebrada que no estem ni participem en coordinadores. Es molt difícil muntar veritables grups de pressió per aconseguir que això sigui una veritat i no una demanda des de l'any 73. Tothom diu que s'ha de potenciar l'associacionisme, però en realitat són paraules que se les emporta el vent. La lei d'associacions es la mateixa del franquisme, és l'etern tema pendent.. i al final penses "a qui li interessa això?" sembla que no ens interesi ni a nosaltres, perquè sinó estariem lluitant més. Es miopia per part de les associacions si diuen -o diem- que no podem, que estem en el dia-a-dia, etc.. Es alhora que s'ha de fer la reivindicació i el treball propi del dia-a-dia..

Quina relació ha d'haver-hi entre partits polítics i societat civil i quina possibilitat hi ha d'una societat civil realment independent ? Es difícil. Seria ideal que poguéssim aspirar a ser complementaris, a que cadascú pogués representar un nivell diferent i un espai de la societat i de la democràcia, però és difícil perquè com que al final els partits polítics els apliquen persones, hi ha una forta tendència al clientelisme, a comprar acòlits, atèner-los ben lligats, a crear dependències...

Si l'Estat financiés el funcionament de les entitats i de la cultura a l'estil de com es financien els sindicats o els partits, si hi hagués la possibilitat de que la retenció del IRPF no fós solament per Càrites o Creu Roja, sinó per qualsevol entitat... Si hi hagués una fiscalitat que facilités més la financiació de les entitats, hi hauria més possibilitats.

D'una banda m'entristeix i d'altra banda m'alegra que hagi sortit a la llum pública el tema de la corrupció. Farà possible la neteja ! Es un de tema repugnant que no accepto a nivell personal, és qüestió d'actitud ètica davant de la vida. Al PSOE ha caigut en la dinàmica del poder, que quan estàs tendeixes a quedar-te. Malgrat que alguns dirigents no estan implicats personalment, tenen tendència a conservar el poder i per tant a tapar, i s'equivoquen. A aquest ritme podem acabar com a Mèxic, on la corrupció és una cosa institucionalitzada, o com a Itàlia.

Voler-ho tapar i tapar-ho pot ser una de les conseqüències de les majories parlamentàries, que jo crec que són nocives per les democràcies, és com un narcòtic que sembla que estiguis en el millor dels móns perquè et permet el "rodillo" socialista en aquest cas.

Com a socialista, a nivell de delegada del Congrés, em sembla que els partits tenen l'obligació moral de forçar als seus dirigents. El PSOE ha fet una política econòmica de dretes, tot i que jo voldria que estigués més a l'esquerra.

Ja sé que em diràn poc revolucionària, que la meua paciència revolucionària és molt curta... però sempre he pensat que és millor transformar i millorar les coses de mica en mica, sent conscient de que no estàs transformant el món ni qüestionant el sistema, sinó que estàs gestionant de forma una mica més solidària i justa. Això en el millor dels casos de que puguis tenir una democràcia tipus Suècia, per exemple. Amb les seves contradiccions i problemes, són models de socio-democràcia bastant estables.

Antonio Calderón

Es como vivir el final de una época o quizá como una época de tránsito, son las dos cosas a la vez. El teatro siempre estás en adaptación, siempre en reestructuración. La prueba es que hemos tenido que estar más espabilados, y desde los grupos seguimos aquí.

La Fura es uno de los grupos que funciona, aunque corresponde a la parte ácrata, como *Maqui el Navaja* corresponde a la postmodernidad. La Fura sale en la postmodernidad. Creo que la Fura no tiene sentido estético logrado, tiene un rollo como punki, aunque ha funcionado. Creo que eso corresponde a la postmodernidad, a romperlo todo, no habla de discursos, nada más las cosas que valen, lo que vale: lo hacen y funciona y, en este momento, la postmodernidad sale. Pero ahora ya no tienen discurso, ya está todo roto, se han cargando los coches, todo, ya no tienen nada para romper...

Todo el mundo del teatro hace ya un tiempo que se está reestructurando, no es de ahora, sobre todo en España. En Europa ya llevaba más tiempo, ha habido un cambio de estructura, de mentalidad. La sociedad también ha sufrido un cambio. ¿Qué ha pasado? ¿qué ha pasado con todos los grupos que había? Estoy, soy, de la Bohemia ¿qué nos ha pasado como comañía? Veníamos, como tantos otros, de un substrato de teatro de grupo, de la movida de grupos independientes. Pero aquellos grupos, nuestros grupos, veníamos del 68, de la época del Vietnam, de una época en que aparentemente las cosas estaban más claras y había opciones "de izquierda" como la socialista o la comunista. No era sólo aquí, esta movida se daba en Cuba, en Sudamérica, en los países del tercer mundo. Había dos grandes modelos de sociedad como alternativos y esto lo impregnaba todo. También en los países capitalistas como los Estados Unidos y Francia había otra posibilidad de cultura.. no era la cultura oficial, pero había como un algo de decir "nos están ocultando algo porque la verdad no es lo que sale en la televisión, también hay otra verdad debajo, hay otras cosas que contar". En EEUU esto fué claro por ejemplo con la guerra del Vietnam. Aquí en España era igual porque estábamos en la clandestinidad. Y así nace el teatro de grupo, el teatro de calle, el teatro militante o el de agitación, el *happening* a través del que la gente expresaba sus ideas alternativas. También estaba el movimiento *Hippy*, la sensación de la comuna, de vivir en grupo. Esto se arrastra desde los años 70 y hace que durante los 80 se consolide: hay una serie de grupos que se consolidan precisamente como "trabajo de grupo" o "teatro de grupo"

El cambio empieza aquí en España cuando acaba el franquismo, a los tres o cuatro años después de dejar nosotros el Instituto del Teatro. En Europa se había dado ya mucho antes. Allí la idea de grupo acaba mucho antes, aquí, con el franquismo. En Europa todo esto latía pero no estaba tan vigente, pero aquí como había habido el franquismo no se

podían realizar todos estos grupos independientes y es la gran explosión, la gran evolución de estos grupos *Comediants, Joglars...*

Al mismo tiempo esto generaba la agrupación de gente en los Institutos del Teatro por estética. Un 80% de la gente que iba al Instituto del Teatro tenía la ilusión de salir y de agruparse por estética, por cosas que nosotros tenemos en común ya sean por estética, por ideas. El otro 20% de gente que iban al teatro iban por realizar *castings*. Hacer *casting* quiere decir llegar a ser como las grandes *vedettes*; por ejemplo, el Teatro Nacional hace un *casting*. Te presentas, un *casting* para una película tu vas y te presentas. Te van cogiendo como persona individual, representa la salida profesional como individuo y no como colectivo. El teatro de grupo es la filosofía de una época, el *casting* también. Después de 4 ó 5 años del franquismo ya la mayoría del Instituto del Teatro es gente de *casting*.

El GAT ha ido con retraso... si la Bohemia llevábamos cinco años de retraso el GAT llevaba 15. Cuando monta *Santa Joana dels Escorxadors* de Brecht fué fracaso porque ya no era tiempo. Se lo he discutido con ellos. Nosotros mismos hacíamos un tipo de cosas pero el público ya pedía otras! La explosión de los grupos se acaba y se pasa a los *castings* porque el entorno social también ha cambiado.

En la medida en que sólo hay una posibilidad de visión del mundo, en la medida en que todo es democrático y parece que todo se puede decir y que en esa visión no se oculta nada, que eso lo puedes ver por la televisión o te lo anuncia la televisión o que si no te lo anuncia la televisión o no lo recogen los medios de comunicación quiere decir que eso no vale nada, en la medida en que ocurre todo esto, desaparece el espectador militante, aquél espectador de "ir a ver esto porque es interesante", el espectador que quería otra lectura de la realidad, la suya, la no-oficial. Porque en la situación anterior una era la cultura oficial y la otra era la cultura extraoficial. Esto desaparece y desaparece este espectador militante. El espectador empieza a relacionarse con el teatro como con una prenda del Corte Inglés o leer una revista y decir: "mira me interesa esto, aquello parece que esta bien", y pasan a los grandes espectáculos, cosas que se conozcan, marcas, se va ahora ya a la marca. Ya no hay aquello de decir "en tal sitio hay aquél cava", "allí hay un pintor interesante, voy a descubrirlo"... El público va a las grandes marcas, sean buenas o no, y ya no necesita descubrir otra posible verdad escondida.. Esta es la sensación que tengo.

Ya no va el tener que pensar o cuestionar algunas cosas que ocurren. Los dos últimos espectáculos de la Bohemia van en este sentido... y no, no... no van. Por ejemplo, el final de "El Milagro" es duro en este sentido de denuncia, cuando explico los chistes de los negros. Y no funciona, la gente no quiere. En la medida que no hay nada el espectador puede estar a gusto. Aquello nos funcionó para un tipo muy reducido de público, no funcionó en el gran público, no sale del circuito pequeño, no sale al gran circuito. Tuvimos muchísimas representaciones pero no hacia el gran público y además tuvimos problemas del final, el final era demasiado duro. La gente no lo quiere, le cuesta las cosas que suenen a moralina, a política, a ideología o a que le quieran decir que esto está bien o esto está mal. Nos dicen "oye tú, no tengo ganas, ahora ya me he pasado 20 años diciendo lo que está bien o lo que está mal, ahora ya nadie sabe qué es lo que está bien o está mal, dejadme a mí, no quiero que nadie me diga nada y tú límitate...". Cuesta, un teatro así, cuesta, a no ser que tenga mucha clase...

La última obra, "Made in Japan", nos está costando... no la vendemos. Esta situación no te permite experiencias, se ha convertido en un mercado que no te permite experimentar, tienes que ir a lo seguro y lo que se vende es esto. Lo que ahora mismo se vende es humor o un teatro bien hecho respaldado por unos actores buenos o conocidos, digamos el teatro clásico porque la gente tiene garantías. Aunque tampoco vende el teatro clásico a no ser que digan mira ha venido fulano y si no hay un pincho más que le haga elevarse, no va. Un pincho sería que lo haga la Sardà o lo haga alguien con gancho para tirar. Ya hemos conocido a los clásicos. La gente también se ha cansado porque se han

hecho cosas muy malas, se ha aburrido mucho al espectador, se le ha cansado y ahora hace falta recuperar ese espectador.

La cultura del teatro que habíamos vivido, que era cultura de protesta, una cultura de afiliar a un sector de sociedad para unas ideas, todo esto se ha acabado. Lo que pasa es que eso no quita que haya cosas, como por ejemplo el último espectáculo en buen paso ha sido *Maquí el Navaja*, que es sacado de un cómic de "El Jueves". Es un héroe, un chorizo del barrio chino, del que ahora van a hacer una serie y todo. El héroe que ahora funciona es este del cómic que es el *Maquí el Navaja*, y es un chorizo ácrata, cargándose a esta sociedad que no funciona, cargándose todo, es como si alguien de la Modelo se cargase toda esta estructura, pero es un individuo de la Modelo. No tiene ninguna connotación política, es alguien del "lumpen" que se carga todo lo que hay, por lo cual no tiene ninguna moralina. Esto ha funcionado, muchísimo, porque la gente, a nivel político tiene conciencia de que estamos en una democracia: "no hay otra opción pero esto es una mierda, los políticos son unos enchufados y sinvergüenzas porque se lo llevan todo, son cuatro tíos que están en el poder, da lo mismo la izquierda que la derecha". Todo esto, de una forma consciente o inconsciente ahí está, está en la mentalidad. La prueba es que cada vez votan menos y vamos hacia lo americano, que al final acabaremos votando un 40% o cosa así. A la gente le sabe mal el espectáculo que sabe a política, porque ya está muy quemada, es mentira. Sin embargo que le hable un chorizo le da el mismo prestigio que les hable un Gil y Gil o un Perot. Es decir "oiga que la categoría que tengo para hablar o decir la verdad es que no soy un político". A lo que jugaba el tío era decir "yo no soy político, luego soy honrado, mi pureza está en que no soy un político, luego no soy un sinvergüenza". No hay teatro comprometido ni políticamente ni estéticamente. La gente no milita

Joan Garcia Nieto

Perquè un continuïa, després de tants anys...? Es difícil dir-ho. Es difícil entendre perquè un pot continuar i, tanmateix, hi ha molta gent que encara continua! Molta. Em pregunto si encara continuo a la bretxa radicalment. Tinc l'esperança que sigui així, però amb dubtes...

Veig que encara hi ha moltes coses a fer dins del que per a nosaltres ha sigut el fil conductor de la nostra lluita de durant tants anys i del perquè molts ens ho vam prendre seriosament. Tota la gent que s'ho va prendre seriosament fa 15, 20, 10 anys sí que continuen, no sé els altres que no conec quines raons tindran, però gent que va lluitar molt seriosament crec que d'una o altra forma encara continuen.

Però.. quines son però les raons de fons per les quals continuem... ? perquè continuem ? Jo crec que continuem perquè aquesta actitud dóna sentit a la nostra vida. Es una raó suficient, i si dóna raó i sentit a la nostra vida vol dir que anem pel bon camí, en el sentit de la recuperació de l'harmonia interior, de la coherència entre la capacitat d'estimar i de ser estimat.

Potser havíem cregut en moltes coses d'una manera una mica ingènua... Els objectius son els mateixos però les circumstàncies han canviat. Jo he estat més un home de vida sindical que política. No tinc vocació política. També sóc home d'Església, i creient, i es bastant semblant...

S'ha de donar un pas per a estar present en el món d'ara respecte de l'antiga societat industrial. Els sindicats haurien de donar un pas cap a actituds d'aquestes del nou concepte de classe social i d'acostament al món de la marginació. Ha d'haver-hi un canvi en el concepte d'ocupació. Per ocupació vul dir tan el treball remunerat com aquelles altres ocupacions en qüestions culturals i d'altre tipus... que cada vegada hi haurà més necessitat d'això. El problema es com es financia. Això es el que ens fa pensar que si no anem cap a una societat radicalment diferent de la de mercat que ara tenim, cap una societat socialista de nou tipus, col·lectivista de nou tipus, democràtica,

no s'hi podrà arribar... En definitiva es mirar el que avui ja hi ha, però des d'una altra perspectiva. Avui ja hi ha instruments i agències de redistribució de les rendes.. com la seguretat social, els transports, l'educació, que, amb totes les deficiències, són agències de redistribució perquè hi ha subencions als transports, a la universitat... Això s'hauria d'ampliar a tota mena d'ocupació. Per això es pot arribar a dir que no és impensable, no és una quimera veure un futur d'una societat que produeix molta riquesa, perquè hi ha cada vegada més riquesa, i que alhora hi ha una redistribució de la renda en funció no només del treball remunerat, sinó en funció d'altres formes d'ocupació i activitat.

Però l'esquema de la societat postindustrial, de l'hiperindustrialisme, és al revés : hi ha un nucli el que treballa les quantes mes hores millor i està molt ben remunerat, amb alta qualificació tècnica, i molta gent que viurà en una societat de la cultura del simple subsidi i res més. Això s'està fent ara, una cultura del simple subsidi, però no una cultura de crear necessitats de noves formes d'ocupació.

Ara, quan parlem de lluites de classes, fins ara hem parlat de la lluita en el món industrial, del concepte de conflicte entre capital i treball, és la nostra idea. En canvi, les contradiccions de la societat d'avui van molt més enllà que les contradiccions del món industrial, les contradiccions són molt més fortes en àmbits que no tenen res a veure amb l'àmbit industrial, les contradiccions de la pau, de la marginació, de la sida, de la droga, per exemple. Aquí hi ha un nou concepte. Ara tinc una veina meva on tinc el despatx, que l'he conegut molt i ara està en fase terminal de dos mesos, i ara li ha agafat al cervell i s'escapa, surt nua... malalta de sida, conec l'evolució d'aquesta noia, i la coneixia bastant, es va enamorar per compassió d'un drogadicte que li va transmetre la sida i se'n va anar. Tenia una petita filla d'uns quatre anys, molt maca que sembla que està bé, i vivien en el mateix replà on tinc el despatx, vaig veure la relació que tenien i aquesta noia que era maquíssima.... de sobte, ell se'n va perquè no pot més i... ella és filla d'una família relativament benestant.... aquest és el món d'avui dia, fruit de noves contradiccions. Tots els grups terminals, els grups de la prostitució marginal, no són classe obrera.

Hi ha doncs conceptes molt diferents que els històrics de "lluita de classes" però són igualment resultat de la opressió... i també per això nosaltres ens queixem del sindicalisme, perquè per ell el conflicte sindical és només el conflicte capital-treball. Quan un veu que el naixement del sindicalisme va ser en funció de les contradiccions més grans que havia en aquells moments, que era el tema del treball, amb les formes tremendes de marginacions que havien en el XIX un es pregunta "ara quins són els nous agents de canvi social ? com sortiran ?" No seran ja els treballadors històrics industrials perquè aquests ja estan dintre d'una aristocràcia. El sindicalisme hauria de redescobrir i viure aquestes noves contradiccions que es donen dintre de la societat. Crec en la lluita de classes, però ja no en la lluita de classes industrial, aquesta ha desaparegut. L'altre àmbit fonamental de contradiccions és el problema Nord-Sud, on es dona de debò l'actual lluita de classes.

Als responsables de treball i d'ocupació de Cornellà els estic dient que vinguin a les trobades de marginació. Engrunes, per exemple, és una gent maquíssima, però cal que no quedin tancats en sí mateixos, i això és molt difícil. Aquelles bones germanes s'hi troben bé, però que no els parlin de sindicats ni de partits polítics.

Ara tenim aquí plantejat el problema de fer una casa d'acollida per gent que surt de la presó, per gent de rehabilitació de la droga...Còm fer-ho? Això s'hauria d'aconseguir a través de les institucions que són els que ens ajuden, i llavors s'adonen que s'ha de fer una lluita política dintre de l'ajuntament. Però els hi costa... diuen "no, no, que això es fer política..." crec que el món de la política és un món que s'ha de mullar, però suposo que les inèrcies polítiques que hem tingut fins ara són les que tampoc ajuden a fer un món polític més agradable o més sensible a la gent.

El postmodernisme ens porta a una concepció que es podria nomenar "campi qui pugui". Es una cortina de fum per amagar vegonyes.. tot i que hi ha gent pròxima que s'hi ha sumat. És l'hedonisme individualista "no hi ha solucions col·lectives perquè em vist que han fracassat, doncs jo vaig a la meva solució personal". No hi ha models permanents, i diuen que aquells països que segueixen un model són fanàtics i integristes. Diuen que cal ser relativistes, que és una altra forma d'integrisme, això és el més perillós de tot, perquè dir que el relativisme és el valor suprem de tot crec que es lo més perillós de tot ! ens porta a una situació de dir que canviar la societat no serveix per res que el món no es pot canviar. Mai t'ho diran així, però es dedueix. Dijous que ve presentem aquí a Utopia un llibre de la història del franquisme a Cornellà. L'ha fet gent una mica alternativa i han hagut dificultats per a ser presentat, perquè són una mica sectaris, però en aquest llibre veiem les contradiccions del postmodernisme i com la història de tota la gent que ha estat protagonitzat aquesta història ens ensenya que hem d'anar cap altres formes de ser.

No és cap pes insuportable ser Joan García Nieto, perquè no em sento important. Sóc conscient del que sóc i del que penso, i sé que els que em coneixen saben qui sóc, però mai ha suposat un problema, em trobo bé. Recordo que a arrel d'això em va fer una entrevista Josep Cuní i em va preguntar que si no tenia vanitat, i li vaig dir que no, que en realitat tots som vanidosos i a vegades t'agrada sentir coses que en el fons tampoc te les creus.

Ignasi Riera

Tot aquest sector em posa un mica nerviós també... De tots ells m'agrada en Martí Olivella, perquè manté com una punta d'ingenuïtat... Ara bé, si agafem tots aquests col·lectius, els que es reuneixen a la plaça reial, gent de publicacions, per exemple, com els de la revista l'Esborrany, agafes anarcos d'aquests que encara corren per aquí etc. etc. veus que hi ha més col·lectius dels que sembla que volen començar a crear una nova teoria. Teoria el primer fonament de la qual seria la revisió i crítica del sistema econòmic actual, és dir, fonamentalment anti-capitalista. Constaten que el comunisme occidental ha acabat desembocant a la pràctica en una mena de reformisme il·lustrat : "estem dintre d'aquest sistema, es inevitable continuar-hi, el sistema no ens el carregarem mai i per tant no podem fer altra cosa que allò de què acusaven als socialdemòcrates històrics, ser el rostre bò d'aquest sistema dolent i en tot cas l'esclatxa per la qual la nova saba vagi entrant al sistema" En aquest discurs de fet sembla que hi hagi una certa renúncia a buscar una alternativa al sistema. En canvi, tots aquest moviments, agafant alguns punts-clau com la qüestió del diner o la revisió del paper de les classes a l'història, curiosament crec que estan començant a fer una proposta d'anticapitalisme seriós.

Però són propostes que no connecten gens amb altres moviments perquè un dels seus problemes es que no deixen de ser moviments de "club il·lustrats". Encara que vagin de penjats i amb el sarró cap al centre Joan Bardina, no deixa de ser un sarró de privilegiats. Els ho he dit moltes vegades : "cada vegada que us sento parlar de l'obrer tinc la sensació que no n'heu vist mai cap; al darrera de casa tot està ple d'obrers i el que els preocupa és per exemple l'arbitratge que el senyor Lopez Nieto ha fet al Barça, i a mi també em preocupa, i per tant amb això coincidint; no perquè ells siguin obrers i jo un senyor d'ideologia d'esquerra, sinó perquè a tots ens preocupen els mals arbitratges que pateix el barri i ens preocupen sincerament. Jo diria que tracten els obrers com si fossin una categoria d'éssers fora del món i una mica tota la seva especulació és una especulació d'un grup més "plotinià" que platònic, que elaboren sobre sobre les idees del món i sobre el sexe dels àngels, sense cap implicació en la realitat, cosa que em fa dir tot el que els hi he dit. L'altre dia me'ls trobo aprop de la seva seu i vaig invitar-los a participar en un acte col·lectiu d'homenatge i per demanar la llibertat d'un sindicalista del Marroc detingut, un tal Maharaoui. "Es que nosaltres a aquests actes no hi anem", em van dir. "sou un club d'il·lustrats", els vaig dir, o pitjor,

un club de "despòtics il·lustrats" Aliò de "todo por el pueblo pero sin el pueblo", y el pueblo a larga distancia. El Jovellanos, que era el millor de tota aquella colla, ja es carregava els seus col·legues. Els seus Diaris també serien d'aquelles obres clàssiques a llegir en aquest moment. Però al marge d'això m'agrada la reflexió que fan.

Llibres com el que acaba de fer el Quim Sempere *L'explosió de les necessitats*, ens ajuden a aprofundir tot això. Cal que Iniciativa impulsí el debat ideològic en profunditat a partir de pensadors com ell. Personalment hi crec no només per raons de fidelitats personals, perquè va ser ell qui em va fer entrar al PSUC d'una manera molt directa, sinó perquè el que diu continua sent més útil que la majoria de les reflexions que fa Iniciativa. Crec que ha fet una extraordinària aportació de material, de reflexió, d'actitud de respecte a la tradició marxista apresada i pròpia, no fa ruptures, molt equidistant d'altra banda de la mitjana de *Mientras Tanto*, que té tendència a una certa elaboració molt més teòrica. Es dels llibre que encara tinc a mig llegir perquè l'has de llegir amb calma, subratllant.

Vaja diferència entre ell i els oportunistes oficials. Primer, penso que són molt poc senioros, són com globos que s'enfonsaran. Ahir parlava amb Amador Vega, filòsof, que ha estat tots aquests anys treballant amb el Ramoneda. Em deia que desitja que aparegui d'un cop algú amb un cert consens ideològic per demostrar que són buits de contingut, que es basen en la frase brillant llegida a mitges, en l'anàlisi superficial, en un diàleg de dir "això per això". Un dia el Ramoneda li preguntava si havia llegit el seu llibre... "vés en compte, li deia, perquè has citat només la primera part de la frase de tal autor, i la frase completa, amb un joc de contradiccioneries, diu justament el contrari del que tu li fas dir" Resposta del Ramoneda "ai, ai... espero que ningú se'n adoni..." D'entrada, doncs, molt poc rigorosos. Podien haver sigut excel·lents periodistes i professors universitaris si es mantenien una mica, si no estiraven més el braç que la màniga, ningú els hi demanava més rigor..

Quan han volgut convertir-se en ideòlegs m'ha semblat poc honest perquè ells mateixos han donat prou pistes per no poder-ho ser. Sobre aquest punt acabo dient que aquest perill de saltar més enllà, el deliri de sortir-se de mare o voler extrapolar-te és una gran temptació si tens audiència. I tan perillosa és l'audiència com ells mateixos. Quanta gent de més categoria i que no han necessitat fer trampes!. Penso amb en Pere Lluís Font, amb l'Eugenio Trias, amb en el Sergi Beser catedràtic de crítica literària de Bellaterra, especialista en Clarín, amb en Mallafré, traductor de l'Ulises al català, amb en Giralt, etc.. gent que en sap molt. Ells han acceptat convertir-se en els ideòlegs de la banalitat fent, a més, el paper del bufó cortesà perquè mentrestant anaven parant l'altra mà... no han estalviat mai de passar factura ni d'un bitllet de metro, són gent que s'han enriquit. El Pep Subirós és un pobre tio que ens venia demanant fer correccions a l'editorial i ara s'ha comprat no sé quantes cases. El cas del Ramoneda és igual... I tants d'altres. Diria fins i tot gent com el Francesc de Carreras que ha intervingut molt però que no ha sabut convertir-se en ideòleg de ningú...

Ramón Luque

Surgen valores e ideologías de moda que se pierden con la misma rapidez con la que vinieron. Algunas no llegan ni a moda, por ejemplo, en lo que ha quedado de los post-modernos, que no son más que el detritus ideológico de lo que era la realidad, eran épocas conservadoras y punto; entonces salen los oportunistas de turno, pero de eso ya no queda nada. No me preocupo ni siquiera. No te puedes guiar en la transformación histórica por esas cosas, en un marco en el que la sociedad, mediante la incidencia de los medios de comunicación necesita constantes novedades. El que es capaz de irse del Viejo Topo al pensamiento débil con tranquilidad, no merece rigor intelectual, ese señor no tiene solidez, se mueve por impulsos que le llevan de una cosa a otra. Los años 80, por ejemplo, fueron muy originales y facilísimos desde el punto de vista de la teoría social y política. Son años en los que se encumbra la derecha como consecuencia de que la

izquierda ya ha llegado a su agotamiento histórico. Ante el boom de la derecha, los débiles de la izquierda se apuntan a cosas extravagantes como el post-modernismo.

Teresa Jiménez Villarejo

Empecé a despertar en la lucha contra el franquismo, en la que influyeron mis hermanos porque estaban todos comprometidos, y una cosa que tienes dentro que no sabes por qué, de repente sale. Debe ser que lo tenía dentro y que me afloró sobre todo por el contacto con la gente. Era el momento de las manifestaciones de la asamblea cristiana de Vallecas.

En Dalías, de Almería, estuve trabajando en un invernadero y viviendo con una familia que eran todos del FRAP. Me hice muy amiga de la gente del pueblo, me encantaba conocerles y conocer el trabajo, los invernaderos y todo lo demás. Pero mi trabajo era sólo en una guardería, porque mi título de maestra estaba prestado a una escuela de Vallecas. Todavía mantengo contacto con aquella familia. Tenían tres hijos del FRAP, en la cárcel todos en aquel momento, en el 74. Tenían una tienda, y solíamos ir a comprar, llamábamos a la tienda, "la tienda de la Isabel", y yo iba allí y empezaba a hablar con la mujer, ella empezó a desahogarse. Me advirtieron que con esa familia tuviera cuidado, porque esa familia tenía "una cosa en el pueblo", y yo entendía nada de según qué, porque tenía tres hijos en la cárcel y encima la pobre tenía que estar sola sin que nadie le hiciera caso. Ahora, hace poco, a esa mujer le violaron y le mataron una hija. El día que los hijos volvieron de la cárcel, me invitaron a tomar café por la noche, me traían lechugas del invernadero. Con esa gente lo pasé muy bien ese año, pero con las compañeras fatal: no veía nada claro lo que hacíamos allí sin contacto con la gente. En ese sentido a nivel personal lo pasé muy mal. Mi hermano Fernando, que acababa de llegar de Zimbawue, me dijo que era mejor que buscara otros caminos.

En el año 76-77 estuve en una barriada de Madrid llamada San Cristóbal de los Angeles, en una escuela pública muy conflictiva. A partir de ahí, mi hermano Carlos me animó a que pidiera traslado a Barcelona porque aquí podía trabajar bien. Acababan de celebrarse las elecciones del 77 y el referéndum. Yo había hecho magisterio, y hice hacer oposiciones inmediatamente ya en el año 63 para ocupar una plaza en una de las escuelas del patronato. Así que pedí traslado, y me lo dieron a Sabadell. Llegué el año 77, muy despistada y me quedé a vivir con unos amigos que eran gente del PSUC de Nou Barris, que luego se pasaron al PC, muy comprometidos. Entonces me fui a Sabadell, en una escuela, yendo y viniendo, venía cada día a dormir a San Andrés y me volvía a ir a Sabadell. Pedí traslado a l' Hospitalet y me lo dieron, en el 78, septiembre. Aterricé en Gornal en el año 78.

Pero estuve mucho tiempo siendo sólo era simpatizante del PSUC, no militante. En Madrid, en San Cristóbal, ya había tenido contacto con el PC en la parroquia de Iniesta y en la asamblea cristiana, en la que vino la policía, ya me habían presentado gente del partido comunista. Esa gente siempre me había convencido por su honradez y por su compromiso. Cuando ví cómo habían llegado a ese compromiso, empecé a leer cosas y a ver que me identificaba más con esta lucha por transformar esto. Lo de Almería me influyó porque aquello era horrible, el caciquismo en la zona de Dalías...

Nunca he estado con una opción marxista clara, pero sí inquietud al ver la injusticia de esta sociedad, incluso dentro de la iglesia, pues siempre ha sido como esa especie de disconformidad con lo que me rodeaba, ganas de que las cosas cambiaran en todos los sentidos, y buscaba algún camino en el que personalmente me encontrara más a gusto y intentando hacer algo que me parecía que cumplía más el objetivo ese, a pesar de todo el punto de partida es cristiano. Aquí estuve en CPS, pero muy poco, no me convencían.

A veces pienso que nuestra gente se ha conformado con que el capitalismo no se puede cambiar, y que no nos toca más que ser los malos gestores del capitalismo. Creo que el

capitalismo es un sistema malo, que lo hemos criticado por injusto, y hemos estado luchando para que desapareciera. Pero como no ha podido ser y la historia ha demostrado que a los países que no eran capitalistas también les ha ido mal, muchos se conforman: "aceptemos lo que hay y bueno"... Aparte de que mucha de nuestra gente está bien situada; no es que vivan de maravilla y que sean como los socialistas que a veces se pasan de yuppies y de derroche, y de vivir de una forma que no es austera. Un valor importante que se ha perdido es el de la austeridad. Fernando me comentaba que era horrible tal como vivían la mayor parte de la población.

El hecho de que la gente para la que trabajamos, que te están diciendo que "nosotros somos los obreros, nosotros somos los obreros,..." que en algunos momentos han cobrado más de lo que cobramos nosotros, y te siguen tratando como el intelectual, el sabio y el rico, y siguen con que "nosotros somos los obreros, somos los obreros". En el Gornal, la mayoría de la gente tiene mucho más dinero que yo. Este desplazamiento hace que nos amarguemos y que pensemos que no hace falta que estemos con ellos.

Eduardo Ocio i Rosa Casamartina

ROSA - Vam començar a Sabadell des del grup que fèiem camps de joves a l'estiu. Apart de les comunitats permanents d'Emaús, a l'estiu, als països, allà on es pot, fan els camps de joves. El joves venen als camps de treball per tenir una experiència. Normalment es feien a llocs diferents, mai era al mateix lloc.

Emaús va entrar a l'estat espanyol a través d'experiències de camps de joves, però la primera comunitat va néixer a final del 76. Des de llavors estic ficada en l'organització de camps de joves. Vaig anar un parell de vegades a França, però com abans les dones havíem de fer el servei social o casar-nos per tal de treure'ns el passaport i, no vaig voler fer ni una cosa ni altra, em van fer el passaport per dos anys i, per tant, només vaig poder anar dues vegades. L'any 75 vam anar-hi, va ser la primera vegada que es feien camps grans. El 76 vaig ser responsable d'un camp i el mateix any em van demanar per ser de l'equip organitzador; llavors ens vam ficar amb un altre noi de Sabadell.

Va arribar un moment que, en fer la valoració dels camps de joves, véiem que si l'objectiu més gran que volíem aconseguir dels camps, a part dels típics de recollir coses, que no es llancin, d'aconseguir diners per un projecte, etc. era que la gent jove fes un descoberta que hi havia gent que tenia mancances i que s'hi havien de comprometre, no amb Emaús, sinó amb el que fos. Llavors vam dir: "com podem demanar això a la gent amb vint dies que dura un camp si nosaltres mateixos només estem posats a l'organització dels camps d'estiu?". Cadascú del grup feia altres coses, estudiàvem... Llavors vam dir que si els camps de joves partíessin d'una comunitat on es visqués l'esperit d'Emaús tot l'any i d'alguna manera oferir el nostre compromís de vida. Semblava que ningú de l'equip organitzador podia i jo només podia si era a Sabadell. Al cap d'un temps em va trucar un del grup Madrid, dient que això no era lo seu, que m'ajudava a començar i que després vindria més gent... D'aquesta manera vam començar Francisco i jo al novembre del 80, ara farà 12 anys. Primer pensàvem que no vendriem, que no reculliríem, que no sé què... Vam seguir muntant els camps a l'estiu però, a mida que el grup fos una miqueta fort, volíem fer acollides a cases, fer camps de joves a l'estiu, inclús fer-ne a Setmana Santa i al Nadal, per tant, fer-ne més vegades.

El primer any no volíem acollir gent del món marginal, com estem fent ara, sinó que, de moment, agafar només gent que es volgués comprometre amb una alternativa de vida, gent més normal, per dir-ho d'alguna forma... Per gent que es vulgui comprometre entenc gent que pugui fer una opció de vida, una altra manera de viure...

Però aquesta gent "normal" no va venir i, en canvi, va venir gent de l'altra mena... els marginats. Vam començar a fer acollida sense haver-nos-ho proposat, però va sortir així... El que passa és que per muntar una cosa així, has de tenir gent que ho tingui clar, gent que ho vulgui portar. La gent que ve a casa no fa l'opció de venir a casa. Venen perquè no saben on anar, perquè no ténen on anar... Tampoc han fet la opció per ser pobres : són pobres.

EDUARDO- En un principio, pensábamos que por el hecho de organizar campos de trabajo para jóvenes sería una comunidad sobre todo de tipo joven... . Pero luego te viene el que te llama a la puerta !: personas como el Juan, como el Felipe. Una cosa es la idea que tienes en un principio y otra cosa es con lo que te encuentras. Es como tener que ir improvisando cada día, como un continuo progresar.. A veces de compañeros que hay en casa, desde la calle te dicen: "joder, si esa persona está muy bien", pero cuando convives con ellos ves lo cascados que estan.. la problemática que arrastran...

ROSA.- Ha canviat molt el món dels transeúnts. Abans hi havia molta gent que anava fent com una ruta... apareixien periòdicament, s'hi estaven un temps, marxaven... Ara la gent que normalment ve i que et demana lloc són la gent que ha quedat penjada i que no arriba, que no arriba, o sigui, el llistó cada vegada puja més i ells sempre s'han quedat a sota. Ja no són "transeúnts", són la gent que està al carrer.

EDUARDO- Han cambiado los grupos de la pobreza en general. Antes el pobre era la persona de unos 55 años aproximadamente, transeunte de un sitio a otro buscando trabajo, bastante desarraigada e incluso con problemas de alcohol. Hoy ese listón de edad ha bajado mucho, te vienen jóvenes sin trabajo, con grandes problemas familiares o que no han tenido una familia consolidada y por tanto han empezado teniendo problemas desde la infancia, han pasado por cuarenta mil centros, no tienen los mas mínimos hábitos de trabajo, tienen una desestructuración bastante grande, problemas con la delincuencia en muchos casos o problemas incluso con la droga. A estos niveles ha cambiado el tipo de transeunte, incluso ni la administración muchas veces no te admite que haya transeúntes porque hay mucho paro, y les llaman indigentes. Igual es la forma de quitarse los transeúntes de un plumazo y fuera, el problema ya no existe.

El tipo de gente que viene a la comunidad es gente joven que está en la calle. Ha aumentado mucho en numero la cantidad de gente de este tipo. No es un tópico decir que cada vez son más los que quedan por debajo del listón, pero sobre todo ha cambiado el tipo : cada vez son más jóvenes y cada vez con más problemas sin solución. Aunque la renta per cápita aumente sólo aumenta para unos cuantos.

ROSA- Cada cop es demostra més que per a què nosaltres visquem bé, ha d'haver-hi gent que es quedi a la cuneta. Cada dia n'hi ha més perquè cada dia nosaltres podem viure millor. Abans era una lluita pel tercer món però ara la tenim aquí dintre mateix...

EDUARDO- Cada vez está más probado que el tema de la pobreza es algo hereditario: de familias desestructuradas salen hijos desestructurados y esto es algo que se va multiplicando cada vez más. Antes había barrios periféricos de las ciudades que se habían construido con un tipo de viviendas, que había trabajo y que más o menos podían ir saliendo. Hoy en día, donde el paro castiga más es en estos barrios. Puede ser que antes se hubiesen podido reestructurar un poco, pero ahora con la droga, los que se podrían haber recuperado en algún momento ya no tienen posibilidad de recuperación.

ROSA- La nostra feina dels encants és anar a buscar un dia a la setmana el que es llença per les cases o als llocs on ens han trucat abans. Tot el que recollim ho portem als encants : és un local en el que abans hi havia una part per magatzem i venda i uns tallers per reciclar el que ens portaven. Però cada dia fem més part destinada a la venda i menys destinada als tallers perquè abans recollíem moltes coses i ara només recollim roba i mobles. La ferralla costa molt recollir, el paper ens el paguem molt poc, els de les caves ja no volen les ampolles velles del xampany, els matalassos de llana abans ens

els pagaven a 200 pessetes el kilo i ara ens el paguen a 10. I en canvi, tot el que consumim : telèfon, menjars, benzines... ens ha pujat com a tothom d'una manera boja. Hi ha coses que 12 anys enrera, quan vam començar, ens les pagavem infinitament més que no pas ara. Abans podíem estalviar una mica... ara no.

EDUARDO - Estamos en un mundo y sociedad contradictoria : vivimos en crisis económica y lo lógico sería que volviéramos a comprar muebles usados y cosas así... . Pero es al revés hay fiebre por comprar todo nuevo. La misma sociedad de consumo te lleva a eso : compras un mueble nuevo aunque sea malo, pero como para quedar bien tienes que cambiarlo dentro de un par de años..

En principio el Rastro podría tener futuro en esta crisis como una forma de vender muebles usados baratos y en buenas condiciones... pero no es así. Vivimos dentro de esta sociedad de consumo. Antes recogíamos papeles y chatarra. Ahora eso ya no produce ni se puede vender y como hemos tenido que dejar todos los trabajos de manipulación de materias primas, nos tenemos que centrar únicamente en lo que es el rastro y el rastro en lugar de subir las ventas baja.. No hay puestos de trabajo..

Cuando vas a buscar cosas por las casas la mayoría de la gente quieren, encima de que eres pobre y les quitas la porquería, que hagas la reverencia a la señora y "lo que usted diga, señora, cuando usted quiera". El aprender de cosas así te sirve para reivindicar no una pequeña conciencia de clase o de trapero sino de persona.

Arcadi Oliveres

Es tot el perfeccionament democràtic en el qual estem confrontats avui en dia. El senyor Mitterrand es prenia, la facultat de mirar si es podia atorgar la independència a Eslovènia o a Croàcia segons el grau -creia ell- de democràcia que tinguessin, en un moment determinat, no sé si per ganys pròpies o per pressió del senyor Köhl a Eslovènia es reuneixen les condicions necessàries i la comunitat ja li pot donar el vist-i-plau a la seva independència. Quines condicions democràtiques ens aporta el propi tractat de Maastrich en crear un parlament que no tindrà cap tipus de poder i crear un banc central que tindrà un poder enorme i que estarà dirigit pel Bundesbank o alguna cosa d'aquestes? I els mitjans de comunicació que ens aclaparan a tots. Quin grau d'independència o de democràcia és aquest? Molt relatiu. Europa no es pot plantejar una real democràcia per imposar-la fora quan no la ha practicat a dins seu. El tema de l'aprofundiment democràtic està funcionant amb uns esquemes polítics fruitos de Montesquieu quan totes les circumstàncies tècniques i de vida econòmica, han canviat!. L'altre dia sortia un quadre molt interessant -no me'n recordo on- que en lloc de posar la renda per càpita país per país, posava el PIB global país per país, estat per estat, i quan arribava a la General Motors, o quan arribava a la Ford, posava la xifra de ventes com la renda i com un país de tal forma que hi ha deu o dotze països que estan per damunt però després ja venien la General Motors, la Standart Oil, i després venia Dinamarca i d'altres.. Veies que, al món, hi ha uns poders econòmics no només parlant d'empresa sinó parlant de clans i de grups que fan pensar en qui té més poder. Estem parlant d'unes democràcies formals i de parlaments decimonònics, i resulta que el director general de la Exxon te un poder molt superior al que poden tenir qualsevol altre governant del món.

Estem fent ficcions artificials de democràcia de tota mena per elegir persones que no manen o que manen molt relativament. Segons això, les eleccions al Parlament són pura filfa, a més a un Parlament on no hi ha llistes obertes, on la gent no està radicada a la comarca o a la circumscripció on vota , on has d'agafar-te a tothom t'agradi o no t'agradi, on hi ha unes lleis de Hond que desentonen el promig de les votacions... Aquest és un tema greu perquè es belluga amb tota l'audiència dels mitjans de comunicació, la potenciació o l'absència total de certes informacions. Necessitem amb urgència el perfeccionament democràtic. Es un tema bàsic, es un tema d'arrel!

El SETEM, per posar un exemple, diu que tenen una cua de siscents joves per anar al Tercer Món i que només poden anar-hi doscents. No ho sé. La gent encara té estímuls i són interessants. No m'atreveiria a dir que la gent ja no té estímuls, el que passa és que potser els símbols dels que abans n'havíem fet bandera han de canviar-se i hem d'anar amb més banderetes i no amb grans banderes i millor si anem sense cap bandera... De totes maneres, capacitat per moure la gent amb estímuls concrets de solidaritat i de generositat i no de caràcter econòmic o amb la victòria del Barça, encara hi és en una part notable de la població. Encara sempre hi ha algun que li agrada tancar-se a casa, posar-se els cascos, oblidar-se del món i que vingui el que vulgui. Jo diria que no ha desaparegut la capacitat de moure la gent perquè voluntàriament s'ofereixi per treballar pels demés. El que sí ha desaparegut són les senyes d'identitat amb les quals un abans es podia referir per dir vull treballar en aquest tema o m'interessa això. Segurament ha canviat, fins i tot, els noms i les maneres de definir les coses. No obstant, no sóc pessimista en aquest sentit. Segueix havent-n'hi em sembla en la mateixa proporció que abans, la qual cosa vol dir proporció petita. No sé si la joventut es mou. Si n'hi ha 600 per al SETEM potser es veritat que aquests 600 només són el 5% dels nois en edat de tenir aquest compromís, i tampoc és que sigui una gran cosa, però l'altra 95% en queda al marge passant-s'ho bé (si és que agafant un compromís no es passa bé, que penso que es passa molt millor). Però això ha sigut sempre. Tots tenim una certa tendència a viure bé, tranquils i sense maldecaps. Jo diria que dintre d'aquest grup que sempre ha tingut voluntat de mobilitzar-se, ara està en dispersió. Això també ho porta el fet que hi hagi molta més capacitat d'iniciativa diferent i abans els nuclis d'activitat eren reduïts, les llibertats que ofería el sistema franquista per fer coses d'aquestes també donaven uns espais escassos. No conec gens la societat sueca però potser aquesta dispersió fa vint anys que a Suècia ja es produïa quan aquí encara tots anàvem junts contra Franco, quan al millor allà els que es dedicaven al Tercer Món, o els que començaven a constituir hàbits ecologistes, ja anaven una mica pel seu compte i amb uns referents molt petitets cadascun. Aquí això ha arribat ara, però jo no seria ni més ni menys pessimista que abans. Tinc la impressió que les coses es poden seguir tirant endavant i la prova és que quan hi ha un missatge clar i una voluntat de tirar endavant coses, la resposta general hi és.

Alfons Formariz

No és bo una sensació continuada de barrera i de crisi de valors. No ajuda a construir res. Una reflexió mínimament objectiva de la història, sense intentar reinterpretar-la a través de l'entusiasme biològic del moment, ens fa posar les coses al seu lloc. Si pensem que realment a les manifestacions érem potser 100 persones les que corríem davant de la policia.. quin tant per cent representava això? Anaves a la SEAT a donar octavetes als obrers a la mà i si podien no l'agafaven. Ells no corrien cap risc.. La diferència entre l'abans i l'ara quina és? que abans ens auto-entusiasmàvem pensant que hi hauria un canvi sobtat i ara som una mica més realistes i sabem que el camí és més llarg i progressiu o regressiu. Que els canvis sobtats són fruit de mil circumstàncies, no sepre previsible.

Les condicions de clandestinitat no éren propícies a les anàlisis realistes. A més, cap als anys 70 es veia la fi de la dictadura i assimilàvem automàticament el canvi polític i el canvi social. El canvi polític va ser fort. No hi ha hagut un canvi social. fins i tot hi ha hagut certes regressions d'avenços socials, amb una forta assimilació al sistema a través del poder homogeneitzador dels mitjans visuals de comunicació presents arreu. Aquestes noves situacions no les hem assimilat prou i és possible que continuem interpretant-les amb categories envellides.

Nosaltres defensem un model de societat irrealitzable. El que anirà quedant serà el resultat de la suma dels valors presents a la societat i dels grups de gent que la formen, entre ells contradictoris. No es que hagi fallat la gent o nosaltres.. és que la correlació

de forces és la que és : hem de sumar 100 i 1 (100 = valors de conservació i increment de les diferències socials; 1 = valors de solidaritat i cooperació). Evidentment ,partit per dos el resultat està més aprop del 100 d'ells que de l'1 nostre. Mirem-ho a la inversa : si nosaltres -i molts com nosaltres- no hi haguéssim sigut, cap on hauria anat tot ?

En tot cas ens hem de plantejar contínuament la pedagogia de com presentar el nostre model. Per exemple, en el tema de l'Educació d'Adults hem fallat força en la pedagogia del que hem defensat, de tal manera que gent que podria estar al costat nostre, està dubtosa o en contra. No han fallat les idees de resistència. La lògica de la societat va cap a una esquizofrènia entre la vida i la professió. Ha fallat, en part, que no hem presentat bé el model. Amb tot, cal reconèixer que si l'haguéssim presentat bé tot hauria tingut una tendència cap a la mateixa línia, però potser amb no tanta força.

Una reflexió serena del nostre passat és la que et porta a dir que teníem unes il·lusions de canvi que no s'han realitzat. Però en tot cas dóna la impressió que eren miratges. Per tant si ara hem aconseguit viure sense miratges hem guanyat. El problema és com construïm la realitat de sempre.

Personalment no tinc la impressió que hi hagi una paret impossible de superar. Des del punt de vista educatiu, quan es té una sensació de crisi absoluta i total, l'educació de valors i actituds és gairebé impossible. Hi ha qui s'instala voluntàriament en el pessimisme. O que no pot fer-hi més... Per exemple quan estem a una reunió de mestres a l'escola dels meus fills i parlem de valors, molts mestres tenen la sensació de que tot està en crisi i que no hi ha cap possibilitat d'avançar, estem a la foscor absoluta.

Com pots educar actituds des d'una sensació de valors en crisi i de no sortida?. Es impossible ! i no eduques res ! : eduques en negatiu, no pots educar en positiu. Sempre m'he resistit a aquesta visió pessimista..

Quan per exemple ens lamentem : "és que ara la gent sempre està a casa..." Hem pensat quanta gent estava al temps del franquisme a les manifestacions? ¿Quanta gent defensava o sustentaven aquests valors? No em refereixo a grans qüestions fonamentals en que t'hi juguaves la vida. Quanta gent recollia una octaveta de terra?

A vegades inclús dubto si no hi ha uns interessos en fer-nos convèncer que tots aquests valors estan en crisi. Hauríem de dir ben clar : "els valors sempre han estat en crisi" i en canvi ara el gran valor és el "valor de la crisi" és un valor en alça i molt interessant. Es el valor de dir que no tenim res acabat i que hem de continuar construint-ho. Pensàvem que després de Franco vindria la revolució.. però què és més positiu : saber que no hi haurà un canvi social profund immediatament o enganyar-nos com ens enganyàvem en aquell moment?. Tot estava enfocat de cara a un canvi que preteníem o pensàvem que seria gairebé total. L'avantatge d'ara, si mes no, és que tenim un coneixement millor de la realitat i que hem de continuar fent-ho tot. Es cert que durant els últims cinc anys el nivell de consum, "desechable", de veure la tele indiscriminadament, de l'agressivitat etc.. ha crescut molt, igual que el consum de droga dura o l'empobriment dels països més pobres, tot això és objectiu, certament, però que no hi havia abans també elements fortament negatius ? En molts d'aquests temes el que ha canviat de debò és la visió televisiva que tenim dels problemes, l'impacte visual i noticable.

Podem fer una anàlisi del model de societat, del model d'economia, de les classes socials, de les possibilitats i dels valors i podem veure que uns estan en alça i altres es retiren... d'acord. Però si mires quants èrem i quants som i quants grups estan sorgint veus que la resistència i la rebeldia continuen existint gairebé en la mateixa quantitat o percentatge que abans. Evidentment en una situació diferent No estic, per tant, dient que la situació no hagi canviat. Però no ha canviat com per dictaminar el catatrofisme i quedar tan contents i com a savis ? No podem desitjar que les coses vagin malament, no

tenir tantes teles...sinó més aviat reconèixer la situació i mirar com la comprenem, la interpretem i afavorim pautes de canvi.

Marti Olivella

Ara visc a Centelles. No és una comunitat estricta, però tampoc és la vida de parella aïllada del tot. Aquí els nanos ténen un espai per córrer, per relacionar-se i hi ha un lloc de trobada. No és la utopia comunitària, que potser de moment és impossible, però tampoc és l'aïllament de la ciutat. És l'estil de vida menys dolent per poder conviure en aquesta selva macro-urbana, des de el meu punt de vista, vaja...

Fa sis anys que som aquí. Si n'han passat de coses des que vaig marxar de l'Hospitalet I. A l'any 75 vam començar l'Objecció a Can Serra, el 76 vaig estar a Algèria tres mesos, mentrestant el primer grup d'objectors estava a la presó el 77. A l'any 77 només quedaven els d'ETA i nosaltres. Ens va agafar tot el procés de la segona amnistia i de la Constitució. Vam sortir el 10 d'Octubre de la presó i la Constitució s'aprovava al desembre.

Després vaig estar un any reenganxat al moviment d'objectors, en vaig acabar fart i me'n vaig anar al Mas Blanc a passar-hi un dia i no en vaig sortir -ni físicament- en tres mesos I. Al Mas Blanc m'hi vaig quedar tres o quatre anys a, incloent-hi el temps que vaig ser al Pirineu fent mig de vaquer, d'ermità, de constructor de bordes... Vaig tornar al Mas, però va haver-hi la diàspora del Mas... ara farà onze anys.

Després vaig estar a Mallorca un any i mig, i vaig tornar aquí per treballar al Centre d'Estudis Joan Bardina on vaig estar sis anys El meu llibre, *El poder del diner*, que acaba de sortir, seria una síntesi de part del que s'havia anat reflexionant al Bardina. La dificultat era traduir d'una manera simple i entenedora un pensament complex i que introduís a la temàtica. Recull la tesi principal sobre la **monètica** i ho posa en estructura relativament periodística.

El Bardina ara és a la Plaça Reial, després de tants anys al carrer dels Almogàvers. En Xirinacs també hi ha estat implicat, més o menys a distància, a partir de l'"Estudi General", que és on fa els seus cursos. Estudia filosofia i escriu. Està fent una obra magna, reactualitzant Ramon Llull en l'època de la física quàntica.

Fa dos anys queestic a EcoConcern vol dir "Concernits en Economia, Ecologia i Ecumene". Dos o tres de les persones que havíem iniciat això del Bardina, vam veure que en aquest país i arreu del món, hi havia més gent que havia desenvolupat un pensament original, normalment fòra dels marges establerts, gent que està fòra del marc acadèmic i que a partir de la seva pròpia experiència de vida ha elaborat teories que no només són crítiques a la societat, sinó que s'arrisquen a fer propostes. Per exemple, el cas de l'Agustí. I havíem conegut altres persones com el Joan Casals i altra gent. Vam veure que valia la pena potenciar-ho. Igual que hi ha agències de recerca de cervells per multinacionals d'innovació tècnica i tecnològica, EcoConcern podia ser un centre de recerca de cervells innovadors socials. Ens dediquem a això.

Vas coneixent gent que funciona pel seu compte i troba mecanismes curiosos que intenten donar resposta a problemes globals, que de seguida deriven cap a models de la societat en conjunt. Potser amb més referència a temes llibertaris, d'altres més socialistes, més lliberals, intentant anar a les fonts d'això i no als seus processos. Després de l'experiència dels fracassos en massa d'utopies d'alta intensitat, intentem anar vertebrant utopies de baixa intensitat.

Més que gent que intenta fer ciències socials o activisme social, és gent innovadora social que no es preocupa només d'analitzar el que hi ha. La decisió del que s'ha de fer depèn del polític, el polític no ha estat format per ser innovador, i el joc polític està muntat de forma que els polítics no poden ser transformadors. L'èxit d'un partit no es mesura per la seva capacitat de transformació de la realitat, sinó en la seva capacitat de tenir vots, si no tens vots la teva capacitat de transformació sembla nula. Si muntas la maquinària per aconseguir vots, les teves decisions sempre tendeixen a ser populistes

per aconseguir aconseguir el sector de l'electorat que et donarà els vots. Només els que estàn a l'oposició i són potents podrien fer una altra cosa, però la dinàmica que només es valora és la dels vots i tota la maquinària d'un grup polític queda en això.

Els sindicats ? són interessants, però cobren del govern ! i es mantenen en gran part per això... Són necessaris pel sistema, per això el govern paga i els partits cobren, i paga l'Estat i la banca condiona. Igual que el govern, que ha condicionat el desenvolupament d'Andalusia amb el subsidi a Andalusia..

Des de fa dos anys estic treballant a fons en el tema del plantejament sobre el desenvolupament i la cooperació. La percepció inicial és d'una simpatia especial cap a tot el que hagi fet coses i la consideració dels seus efectes benefactors. Després d'estudiar i buscar experiències i documentació amb l'equip, discutint el tema i trobant-nos continuadament, la veritat és que les conclusions són bastant terrorífiques. El document que hem elaborat a l'equip, es diu " *El desenvolupament : mite destructor a superar*".

Bastantes ONGs estàn en el procés de veure que la simple ajuda, no sols no arregla problemes sinó que tendeix a agreujar-los per la dependència que crea en alguns casos. Una cosa és quan hi ha sequera en un lloc. Inclús quan es fa això cal que arribi el menjar que s'envia, i vigilar les maffies locals (com es distribueix). Quasi tots els informes des de Mèxic al Sahel diuen que l'ajuda no val i que moltes vegades es destrueix el poc mercat local que hi ha perquè arriben els productes gratuïts o molt barats. Es un tema molt complex i difícil, i que amb les dinàmiques que hem fet fins ara, no funciona.

Se sent realment la impotència perquè no s'han buscat altres instruments, es fa una crida a un comportament ètic, però no es donen instruments ni es fan prou esforços per veure com això es pot transformar més enllà de la tramesa d'uns materials o d'una campanya d'alfabetizació, que és important però no suficient. La lluita política sí, però potser s'ha idealitzat moltes coses que feien els sandinistes, s'ha donat suport a coses que no anaven, gent que des de fora hagués pogut aportar més amb una visió crítica que donant material a un procés que pot no anar. El que passa és que no se sap com s'ha de fer això d'una altra manera.

A totes aquestes ONGs que conec, els departaments de denúncia, d'investigació, de diàleg inter-cultural... són carpetes arxivades que passen els anys i no les toquen. La funció de qüestionar consciències abans era pels catòlics, i ara ho esta essent per la classe mitja, per aquells pels quals encara funciona posar uns dinerets pels negritos. I no qüestionem que gràcies a això podem prendre el cacao, el café, el tabac, el petroli, el sucre... als preus que els prenem. Malgrat saber això, un pot continuar col.laborant de tu a tu, el greu és col.laborar sense adonar-te'n. Es fotut perquè vol dir denunciar les multinacionals, que són els que paguen els sponsors, denunciar la política dels Estats que en són còmplices... La cooperació oficial, això del 0,7%, és una vergonya. El problema no és donar el 0,7%, sinó què se'n fa d'això i qui el controla, mentre això ho controla l'ajut oficial, més val que no donem el 0,7%. El que fan és fer abocadors de residus, vendre armes i endeutar encara més aquests països amb crèdits de baix interès i amb un seguit de porqueries que no serveixen per a res.

Davant del tema cooperació internacional el mecanisme és : primer una moratòria de no obrir nous projectes (en aquells que hi ha compromisos complir-los per no deixar la gent penjada). Aquesta moratòria ha de permetre, segon, dedicar recursos i persones a fer un anàlisi crítica i interna de cada institució i entre elles sobre les coses que han funcionat i les que no per sortir del triomfalisme que a vegades hi pot haver en algunes d'elles. I tercer, obrir una línia de fons important de diàleg inter-cultural que permeti conèixer de tu a tu, no com antropòleg ni com a salvador de la pàtria, les riqueses de les cultures.

Ara comencem un projecte entre l'Associació pel diàleg de les cultures, Fundació Vivarium, Plenty, Alternativa Solidària, tres o quatre organitzacions d'aquestes que són

les menys assistencials, per obrir una col·lecció de breviaris que per exemple es podria dir "què no sé" dels maies, dels africans, dels miskitos...

Es qüestió de buscar la persona adequada de la pròpia cultura o algú molt proper de confiança, que de forma breu sintetitzi l'aportació a l'experiència humana d'aquella cultura. Sense idealitzar folklores, que ens permeti saber que no només l'eurocentrisme és dolent, sinó que per combatre'l només pots comparar i criticar lo teu sabent com els altres viuen.

S'han fet coses, però no d'una forma sistemàtica ni de divulgació, i som tots uns incultes sobre aquesta qüestió, per més que anem a fer -hi mil coses. Això vol dir calers i gent. Es un tipus de caliu i de gent molt específica, auto-crítica profunda, de recerca dels camins entre tots, de diàleg inter-cultural i denúncia. La denúncia és lo més fotut, a partir d'ara quan et preocupes del Senegal, no t'has de preocupar només d'una sèrie de qüestions, sinó de les implicacions de les multinacionals que tenen allà negocis i que han portat a una estructura agrària, forestal o ramadera determinada.

Segons tot això, val la pena anar-hi? Tinc la sensació que el fet que apareixi un senyor per allà com diuen algunes comunitats indígenes americanes, que tradicionalment ha aparegut sota tres "M": els que ens han destruït són els Mercaders, els Missioners i els Marxistes, perquè cadascú amb la seva bona voluntat, en el seu moment i amb els seus interessos, tots ells han arribat allà amb missió evangelitzadora: "El que vosaltres teniu no val, la vostra llengua, la vostra cultura...", i ho han interpretat d'una manera o d'una altra.

Es com si hagués un escepticisme de recarregar massa d'ideals, i en canvi no saber després com fer-los concrets. Per exemple, de ganes de volar n'han tingut totes les generacions. Fins que no hi ha hagut uns senyors que han calculat com es podia fer, i un altre que ha construït un artefacte i ha experimentat, amb mínimes garanties, tothom s'ha fotut una trompada. Al camp dels ideals en tenim molts alguns sectors, i fins que no trobem mecanismes concrets que ens permetin concretar aquests ideals, treballarem pel nom dels ideals.

Mai m'han agradat les modes. Des que vaig entendre això, quan era al Bardina fa 7 o 8 anys, ja no llegia quasi mai el diari, ara no ho faig mai. Algún dia escolto la ràdio o la televisió, però això no vol dir que no me n'enteri del que diu el diari, tinc un servei de retalls o si no m'ho faig jo i em serveix per reflexionar i documentar-me. Les coses estan fetes amb tota la mala intenció per tenir-nos tot el dia pendents de la polèmica actual. És el mateix que el futbol, hi ha gent que només llegeix el futbol i altra que només llegeix política, però la mecànica és exactament la mateixa, saber cada dia que ha passat aquest o l'altra, però no canviem mai el joc ni l'arbitratge.

Per damunt de tot, però ens cal el silenci. Entres a una llibreria religiosa i.. tonelades de llibres de teologia. Quan hi ha tanta inflació de paraules, les paraules es devaluen, igual que la moneda. Hi ha coses de les que no se'n pot parlar. Que són només l'experiència. I l'experiència cadascú l'ha viscut com ha pogut. Més val no parlar-ne. O a través de la poesia, o dels fets i prou. Jo m'he passat 5 anys tancat en un cert monestir, hem fet poca paraula i molta immersió en el silenci dolorós. Els processos rituals quan no estan lligats a experiències vitals concretes, tendeixen a esdevenir en opí de la pròpia consciència. A còpia de trobar-nos el diumenge i dir-nos: "com ens estimem, donem-nos la pau, germans", ens estalviem de fer-ho en la vida quotidiana amb els riscs que comporta. Sembla molt dràstic, però m'he passat la vida en aquests ambients, ho he viscut, ho he cregut, crec en els temes de fons, però no sabré explicar-ho ni puc.

Dolores fuentes i Pepe Trujillo

PEPE: Desde que vinimos a Barcelona nos ha parecido que no habíamos dejado totalmente Andalucía... Ha sido un proceso duro, largo, fuerte y muy bonito pero estaba claro que este no era nuestro sitio. Nuestro sitio estaba allí.

Es difícil explicar porqué nos vamos pero también lo es explicar porqué hemos llevado esta vida tan extraña hasta ahora. La Andalucía que dejé hace 11 años no sé si ha cambiado tan desmesuradamente como se dice : degradación del campesinado andaluz etc.. Sé, por lo que dice la gente, que al campesinado se le ha echado el yunque encima con lo del paro, que lo ha dejado prácticamente aplastado en el sentido que se le ha desmotivado a hacer nada.

En mi casa hacía falta la entrada de dinero. Empecé a trabajar con once años de camarero y estuve hasta los 15 en Málaga. Hice un paso en un momento determinado de mi vida, de la niñez a la adultez de responsabilidad, porque me convertí en "padre de familia" sin beberlo ni comerlo, por la situación de mi casa. A partir de ahí fue ese tiempo el que me llevó porque tenía los ojos muy abiertos, en la escuela era un niño que tenía mucha capacidad para conocer, estudiar... Era el primero de la clase. Ese corte que se me dio en la vida no lo corté yo, dentro de mí no se trunció, lo continué haciendo con la vida cotidiana. No sé si fué ese proceso el que me marcó o es que lo tenía dentro. El hilo conductor que puede unir todas las facetas de nuestra vida personal de cara a hacer actividades, a relacionarnos con gente, a tener expectativas o fantasías de querer cambiar las cosas, podría ser el hecho de que tuve una infancia demasiado dura que en un momento determinado, esa dureza no me destruyó sino que me dio unos resortes como para poder decir "lo que tengo que hacer es esto". Cuando tenía 15 era plenamente consciente de que tenía que cambiar las cosas. Un día llegó un amigo a la plaza de mi barrio y empezó a hablar de Gandhi y de Martín Luter King, cuando empezó a enseñar fotografías de la policía que se avalanzaba contra la gente en una manifestación, me quedé alucinado y me di cuenta que eso era lo que se tenía que hacer, había que enfrentarse a la injusticia y cambiar las cosas.

DOLORES: Es como si estuviésemos acercándonos a una vida normal. Después de quince años de matrimonio y 16 de relación, hace 4 o 5 años que hemos empezado a tener una relación "normal", a vivir solos después de once años. No se trata de romper la actividad digamos alocada que hemos llevado hasta ahora. Tenemos tal temperamento y tal madera que va dentro de nuestro ser el hecho de que siempre vamos a estar imbrincados con movimientos sociales, con planteamientos de fondo de modificación de los modos de vida, con las relaciones personales muy presentes...

La diferencia está en que en lugar de ser esos proyectos los que nos atraen, estamos convencidos de que allá donde estemos los vamos a generar. Una de las cosas que me agobiaban antes de la idea de irme a Andalucía era el hecho de estar sola, aislada. Ahora no, siento que no voy a estar aislada jamás porque ni quiero ni sé.

PEPE: Estamos en un punto parecido al paso que dimos cuando vivíamos en Málaga y estábamos abocados en todo : asociación de vecinos, objeción de conciencia, servicio civil... Estábamos totalmente volcados al exterior y dimos el paso de irnos a vivir al campo en un cortijo, más bien un pajar, sin luz ni agua. Estaba a 5 km del pueblo, con un carril por el que no se podía pasar la mitad del año. Fue una huída para perdernos en la naturaleza. Estuvo bien pero nos dimos cuenta que aquello tampoco era un paso en nuestro crecimiento personal.

En esta decisión de ahora no hay aquel bucolismo.

DOLORES : Encuentro muy difícil dar una respuesta lineal al "por qué" nos vamos, aunque Pepe dice que nuestro lugar es allí. Por mi parte yo no puedo decir lo mismo. No sé cuál es mi lugar. Para mí cada vez pierde más el sentido el lugar geográfico donde esté. No me identifico ni con Cataluña, ni con Andalucía, ni con Extremadura.

PEPE: Vamos a Arcos de Frontera donde los latifundios son más fuertes.

DOLORES: La realidad de esa zona y la de Jaén son completamente distintas. Y la realidad de Almería ya no se parece en nada. Hablar de Andalucía es como hablar de España, hay zonas muy diferentes.

PEPE: Vamos a vivir al lado de una gente que lo ha hecho. La gente de la Serranía de Ronda, donde me han ofrecido el trabajo, son dos cooperativas y un taller de formación que creció en pequeñas núcleos de alfabetización de adultos hace 10 años. A partir de ahí se han creado dos cooperativas; una carpintería; un tejal (hacen ladrillos y cosas de barro); un taller de formación de jóvenes de la zona que ahora se convierte en otra cooperativa, y están intentando crea pequeñas posadas o casas de albergue,

rehabilitando cortijos medio derruidos, molinos en el río y crear como una especie de itinerario para el turismo verde.

DOLORES: Otro colectivo, en Arcos, ha montado un centro de desintoxicación de toxicómanos a partir de sus recursos personales, en plan autónomo. Después tuvieron recursos públicos, contratos con Instituciones, etc..

Hasta ahora nos habíamos movido sobre todo por motivos exteriores a nosotros mismos, sociales... por ejemplo, el quedarnos en Barcelona hace 10 años tuvo que ver con que nos propusieran trabajar con disminuidos. En aquel momento, no teníamos planes de quedarnos en Barcelona, fue al plantearnos ese tipo de trabajo. Esta vez no nos han planteado nada desde allí, ni trabajo, ni proyecto, ni un grupo. Ha sido una iniciativa desde lo personal.

PEPE: Yo había empezado la carpintería con los disminuidos y Dolores la librería también con disminuidos. Pero después de 5 años llegó un momento en el que necesitábamos salir de aquél medio porque es un medio que te chupa del todo.. y tuvimos que dejarlo.

Sabíamos que era poner el punto y final a una relación con un mundo en el que ya no podíamos dar más pero que habíamos recibido muchas cosas . De los deficientes habíamos recibido sobre todo una visión del ser humano que nos daba una fuerza tremenda y que la teníamos que aprovechar y poner en comunicación con más gente

DOLORES: Habíamos empezado con 22 años y cuando lo dejamos teníamos 25 o 26. Necesitábamos otras cosas. Por ejemplo, mi dimensión profesional estaba paralizada. Fué una especie de tránsito entre aquéllo a lo que había dicho NO, que era la medicina convencional, y lo que todavía no sabía qué sería el SI. Dejé los disminuidos para ir a Francia a formarme a nivel profesional en medicina natural. Parte de mi vocación se realizó con los deficientes pero sentía que me faltaban elementos, no estaba todavía formada. Durante el tiempo de los disminuidos había intentado acabar la carrera pero tuve que dejarlo porque aquello no respondía a lo que buscaba en ese momento. Necesité pasar por otro tránsito más que fue la formación en la medicina natural en otro país, volver aquí, partir de cero y montar mi propia manera de trabajar, antes de poder acabar definitivamente la carrera de Medicina.

A raíz de aquello montamos Tascó como Cooperativa, que se inaugura en el año 85 como una búsqueda de nuevos modelos de trabajo en la salud, en las realciones entre personas, en el trabajo manual, en las formas de consumo.. en los que se pudieran integrar algunos de los elementos que habíamos estado ensayando durante esos años. Tascó sigue trabajando como núcleo de centro de salud. El horno de pan y la Plana ya se independizaron. Los otros proyectos que fueron saliendo ya se habían independizado antes.

PEPE: Tascó surge de una idea muy general. Más que los proyectos concretos : centro de salud, horno, restaurante en Ripollet, tienda en la calle Torrijos, la Plana, lo importante era el grupo humano que quería trabajar de una manera diferente y tener unas relaciones diferentes tanto con la naturaleza como sobre todo diferentes a las que se tenían en el mundo del trabajo y en una fábrica.

El proyecto era lo que las personas que estábamos allí podíamos manejar, para poder llevarlo a la práctica. Quizás cada uno podía tener como un proyecto más a largo plazo pero a nivel concreto en lo que sí estábamos de acuerdo era en llevarlo a la práctica a través de un modelo económico. Esto significaba poner en funcionamiento algo que, mínimamente pudiera mantener una estructura y para eso tienes que meterte a crear un espacio para ganarte la vida.

El horno de pan surgió porque se presentó la ocasión : había la infraestructura que nos dejaban en Castellolí. No tanto por una cuestión de principios "vamos a hacer un pan integral y con productos biológicos.." Sabíamos además que no había mercado de estos productos en Barcelona.

Pero enseguida que empezó, la idea fué crear un grupo que no hiciera el pan sólo para ganarse la vida. En aquel momento eramos tres personas. Queríamos coordinarnos con el exterior y esto nos llevó a conectar durante el segundo año, con un grupo de panaderos de Berlín y se amplió infraestructura del horno ayudados por este grupo. La idea era tener relaciones con el exterior, se crearon las bases y un grupo de siete personas. Pero fué como empezar la casa por el tejado, de golpe empezar un grupo de siete

personas cuando no había suficientes bases económicas ni de posibilidades de mercado o de distribución del producto... La infraestructura del horno adolecía de bases firmes.

DOLORES: Fue la excusa para un modelo de trabajo. Algo parecido a lo que enseguida ocurrió con el centro de salud. Porque no era muy claro que se quisiera un centro de salud con todas las exigencias concretas. El horno fue un nuevo modelo de microsociedad en lo político, social, económico, cultural...que no surgió de repente sino que fue una cosa progresiva.

Progresivamente fuimos viendo que ese tipo de modelos no respondían a nuestras necesidades personales y globales. Esa era nuestra peculiar manera de dar respuesta, pero esto no excluía que otras no fueran igualmente válidas. Yo había estado realizando una búsqueda en el terreno de la salud dentro de la medicina convencional, y me topaba con absurdos que no tienen nada que ver con la vida. No entendía cómo la medicina, que está directamente relacionada con la vida me exigía olvidarme completamente de las cosas de la vida. Era un sinsentido. Ahí me dejé llevar...No fui a buscar la medicina natural, fui a buscar el sentido de la medicina que era mi vocación y que no tenía otras formas en aquel momento. Y me encontré con una nueva manera de entender la medicina que se aproximaba a lo que intuía que podían ser los cánones de la medicina natural. También me identifiqué del todo con la medicina natural.

También en esto tuvimos la voluntad de coordinarnos con otros, concretamente con los verdes...

La repercusión social de un trabajo como ese que, aparentemente, es tan minúsculo es inimaginable. A pesar de que en el Centro de Salud Tascó siempre hemos sido tres y el gato, el día que se dimensione el trabajo realizado, que se ponga a contar el número de personas sobre las que se había incidido, nos sorprenderá enormemente : en educación de salud a nivel de barrios : en grupos de mujeres, centros cívicos, escuelas de adultos,... en temas de alimentación, salud mental, sexualidad, anticoncepción.. Se intentaba dar una dimensión de la salud de compromiso personal y social en el que la gente se daba cuenta que cuidarse la salud no es ir al médico o al farmacéutico o comer bien. Era preocuparte del estilo de vida y esto implicaba unas dimensiones políticas, económicas y sociales.

Otro tema es el de la preparación, seguimiento, asistencia... a las mujeres y a la pareja para el parto.

Por otro lado estamos haciendo formación permanente a profesionales de todo tipo: psicólogos, médicos, ginecólogos, asistentes sociales... que trabajan en hospitales, en centros primarios, etc. Esa gente, a su vez, está repercutiendo sobre unas cuantas decenas de miles. Hemos hecho un trabajo de militancia real que nadie nos ha pagado : un 80 % de voluntarismo y un 20 % de remuneración. En el fondo, es un trabajo sobre la conciencia social y personal. Es un trabajo de hormiga no reconocido porque no vamos a ningún mitin, porque no hay ruedas de prensa, no hay un programa político... Estás simplemente recordando a la gente sus derechos sobre sus cuerpos, su salud, su vida, su responsabilidad sobre eso, su delegación habitual en los profesionales, en los técnicos.

CAPITOL 3

MOBILITAT, EXCLUSIO/INTEGRACIO SOCIAL, CRISI ECONOMICA La crisi del subsistema tecnoeconòmic

"El capitalisme es un abisme.."

Presentació : evolució històrica

1. Percepció que els entrevistats ténen del món del consum
2. Percepció que els entrevistats ténen de la classe obrera
 - a. El canvis. Concepte de classe.
 - b. Exclusió social : rural, urbana, 3er. Món.
 - c. Consciència de classe i corporativisme
3. Intents i percepció de les respostes
 - a. Anticapitalisme, falta de model, possibilitats del sindicat
 - b. Els reptes dels sindicalisme i de la classe obrera
 - c. Actituds noves davant de la marginació social
 - d. El subjecte històric de la transformació

Texts seleccionats

Temes de debat, conclusions.

El pacte de benestar social de post-guerra se sustentava sobre l'equilibri "increment de producció - increment de consum". Amb la nova organització del treball, *fordisme*, els treballadors participaven dels beneficis de l'increment de riquesa, de la que n'havien estat exclosos fins aleshores : contractació col·lectiva, la seguretat, social i laboral, extensió de serveis públics com sanitat i ensenyament, i un nivell d'ingressos que permet a l'obrer comprar a crèdit i adquirir la propietat privada dels béns de consum. El creixement econòmic era la condició de la distribució generalitzada de la riquesa i la distribució de la riquesa es feia a la mida del creixement.

Fou el naixement de la "nova classe mitjana", coixi amortiguador de les antigues desigualtats socials. La conjunció creixement-distribució garantiria la pau social i la homogeneització d'unes societats desigualment estructurades i facilita que ampíssimes capes de la població passin a tenir un nivell de vida i de confort acceptable.

Els sindicats son reconeguts com a interlocutors del procés. S'arribava amb victòria al final d'una batalla pel seu reconeixement de més de cent anys. Com a representants de la gran massa d'obres formen part de les negociacions i en part àrbitres de l'administració del pacte social. Aquest fet, però, marcava l'inici d'una possible absorció del sindicat pel sistema cap a un sindicalisme reformista, assimilablement reivindicatiu i de creació de serveis.

La crisi dels setanta és també l'inici del trencament del pacte : no es pot repartir més ni per tothom perquè les càrregues son massa grans. No es una crisi de distribució que se superaria una vegada superada la crisi de creixement, sinó una crisi de l'equilibri creixement-distribució, la crisi del projecte social. La situació no es la mateixa que trenta anys abans, però des d'un punt de vista teòric el sistema demostra la seva verdadera naturalesa : aquest model necessàriament expulsa dels drets socials a importants sectors de la població com a resultat intrínsec del propi model de creixement. La redistribució de la renda es possible sempre i quan es garanteixi la seguretat d'uns quants de poder seguir creixent indefinidament Els resultats són prou

coneguts : extensió de la pobresa cap a sectors fins fa poc protegits, aparició de l'economia submergida, la "dualització" de la societat com expressió de la segregació. Darwinisme social.

Tot model econòmic està vinculat a uns valors. Acceptar o refusar un, significa acceptar o refusar els altres. El canvi de la situació econòmica porta necessàriament un canvi en profunditat dels valors col·lectius. Si s'han posat en marxa mecanismes d'exclusió social, benestar no vol dir ja només la disponibilitat dels béns necessaris, sino que es converteix en senyal de "status", d'haverse pogut mantenir "dalt del tren". S'estima que "ser molt" vol dir "tenir molt". Per tant, "ser molt" es pot comprar, perquè va lligat al tenir. La publicitat farà la resta. Si mantenir l'"status" és una necessitat, les exigències per a poder mantenir l' status seràn indefinides. ¹

Benestar i consum seguiran creixent pels que puguin. Es tractarà d'una apropiació individual, disfrutada individualment, perquè s'ha guanyat individualment, en contraposició a la distribució col·lectiva de béns socials necessaris. El treball, la competitivitat i una dosi de bona sort son la línia de sortida de la carrera. El perdedor de la competició, el que ha quedat exclòs, el que ha de construir la seva identitat en funció de negacions, serà considerat responsable i el culpable de la seva pobresa. Allà ell. Es converteix en una nosa pel sistema.

Des de la la mes elemental perspectiva ètica això no és tolerable, evidentment, però es el model de cultura dominant. I en un moment de crisi i de retall de prestacions com protegir-se de perdre allò que s'ha guanyat? Qui determina en un món de "explosió de necessitats" que el que s'ha guanyat és necessari o superfluu ²? Com superar, per exemple, des de les organitzacions obreres el corporativisme dels que veuen amenaçat el seu lloc de treball? Protecció impossible aïlladament. Cal agruparse per a defensarse millor com a cos. El corporativisme no és la defensa dels interessos globals de la col·lectivitat, sino la defensa dels interessos individuals enfront d'altres interessos individuals. Sempre en termes de greuges comparatius posant com a punt de referència el més alt : en sou, en qualitat de la vivenda o de barri, en nivells acadèmics, en seguretat. La tendència a "ser més" "tenint més" és imparable. Fàcilment s'identifica la necessitat amb el desig. Per a defensarse de qualsevol risc de perdre status caldrà

¹ Quim SEMPERE, a *L'explosió de les necessitats* Ed. 62. Barcelona 1992 analitza la dinàmica infernal del creixement indefinit des d'una perspectiva antropològica i des dels principis filosòfics de l'ètica de la igualtat en el repartiment i de que els recursos naturals no són inesgotables.

² Vegi's per exemple els anàlisis de OFFE Claus, sobre el socialisme i la crisi de la societat del benestar a *Contradicciones en el estado del bienestar*. Alianza. Barcelona 1990 pg. 117 ss. y sobre el corporativisme a *Partidos políticos y nuevos movimientos sociales*. Sistema. Madrid 1992. cap. VI.

mobilitzarse, ser als llocs on es reclama, participar, organitzar-se... i no s'ha de confondre la defensa d'aquests interessos de cos amb la solidaritat, ni aquesta mobilització amb el concepte d'esquerres de "societat participativa"

Els canvis ocorreguts durant les últimes dècades a nivell mundial han establert aquesta mateixa dinàmica en les relacions entre nacions, tan per dalt com per baix. Entre nosaltres, en el procés d'unitat europea, l'aspiració col·lectiva és arribar a ser tan rics com els més rics. Aspiració evidentment compartida per altres països que també estan a la cua. I pels que estan al capdavant. Però ni la riquesa ni els recursos de la naturalesa donen per tant : des del punt de vista ecològic no es possible la lògica del creixement indefinit. Tampoc donen per tant ni la voluntat ni els mecanismes de distribució del "mercat". A nivell mundial s'han posat en evidència els mecanismes d'exclusió de dues tercers o quatre quintes parts de la humanitat ³. L'antiga lluita de classes s'ha traslladat a nivell internacional. Les poblacions dels països del Tercer Món no només ja no són necessàries com a mà d'obra, sinó que són una càrrega innecessària. Fan nosa. I a nivell intern també creix, amagada, la pobresa ⁴.

La solidaritat interna i externa es converteixen per a qualsevol organització (sindical, de veïns...) en la pedra de toc de tota proposta alternativa des dels valors de l'esquerra : cal el repartiment dels béns i no és possible seguir creixent.

En qualsevol cas hi ha una pregunta fonamental no gens teòrica : si per raons ètiques i de justícia cal un canvi radical d'aquest sistema que exclou i margina quin serà el subjecte històric que protagonitzi la transformació ? En el segle passat fou la classe obrera nascuda del procés d'industrialització. Té prou pes aquella classe, avui ja més estable, per seguir impulsant les transformacions socials ? què en diuen i com ho viuen els sindicalistes entrevistats i els responsables de les organitzacions de masses ? Finalment, segons coincideixen sociòlegs, sindicalistes i polítics, l'aplicació de les noves tecnologies obliga a replantejar el mateix futur de la classe obrera. No només ha canviat l'estructura ocupacional sino el mateix concepte de treball. Si caminem cap a la societat "postindustrial", i per tant de la desaparició progressiva de la "classe obrera

³ SEBASTIAN, Luis de *Mundo rico, mundo pobre*. Sal Terrae. Santander 1992
 SEBASTIAN Luis de *La crisis de América Latina y la deuda externa* Ed. Alianza. Madrid 1988.
 DUMONT, René, *Un mundo intolerable*. Ed. S.XXI Buenos Aires 1991. KING, Alexander y Schneider Bertrand. *La primera revolución mundial*. Informe del Club de Roma. Ed. Plaza Janés. Barcelona. Octubre 1991. GALEANO, Eduardo. *Las venas abiertas de América Latina*. Siglo XXI. Madrid 1990

⁴ CANDEL, Paco, *La nova pobresa*. Ed. 62. Barcelona 1988. CASADO, Demetrio. *sobre la pobresa en España, 1965-1990*. Ed. Hacer. Barcelona 1990. ESNAOLA, Marian y otros. *La sociedad de la desigualdad*. Ed. Gakoa Liburuak. Donostia 1992. CARITAS, *Pobreza y marginación*. en *Documentación Social*. nº. 56-57. Madrid, diciembre 1984. GARCIA NIETO Joan. *Nueva pobreza en España a La pobreza en el mundo occidental*.

industrial" en el sentit clàssic, quin serà el futur subjecte històric de transformació i quin es el paper reservat a la classe obrera actual? Adam Schaff⁵ vincula als canvis produïts per les noves tecnologies la desaparició de la classe obrera i de la classe capitalista en tant que aquesta revolució industrial vol dir un canvi en la formació econòmico-social. Es possible que aquest sigui un dels possibles escenaris a contemplar. Paco Fernández Buey replica a aquesta proposta indicant que, com a mínim sempre hi haurà necessitat d'una part de treball manual insubstituïble per màquines. Però no deixa de ser cert que l'impacte de les noves tecnologies i els nous valors "burgesos" minen la classe obrera i dificulten l'aparició d'una nova cultura obrera en el sentit antropològic, social, simbòlic.

En els textos a continuació, després de refusar el model de societat del consum, expliquen abastament les seves perplexitats, les dificultats...

1. Percepció que es té del món del consum

El conjunt de les entrevistes és un al·legat contra el consumisme despilfarrador, l'individualisme, etc. En aquest aspecte, parlen més les seves vides i les seves accions que les seves paraules. Quins texts es podrien citar dels dos col·lectius de drapaires, Engrunes i d'Emmaús, si "nosaltres mateixos som resultat del que la societat llença: objectes i persones"? o de l'Adrià Trescents, lligat als sectors més sòrdids de la societat del consum, la prostitució i la marginació social, o dels OKUPAS que han fet de la ocupació i del viure en comú el seu instrument de protesta, o d'en Joan García Nieto al capdavant de la fundació Utopía i de l'Acció Solidària contra l'Atur, o d'en Lluís Caparrós compromès fins al fons en una acció de promoció cultural dels immigrants negres?, etc. Però no només dels entrevistats més vinculats a la marginació o la protesta social, tan els texts com les vides dels entrevistats en situacions més normalitzades, des dels plantejaments més polítics, parlen igual.

⁵ " El proceso que se está operando en los cambios del modo de producir en la sociedad moderna acarrea consecuencias inexorables en el campo de la modificación de las estructuras clasistas de esa sociedad: la clase obrera, que en los países más altamente industrializados ya ha perdido el carácter del proletariado tradicional, tanto por su situación material, como por su conciencia colectiva, irá desapareciendo paulatinamente hasta dejar de existir. De una u otra forma -mediante su eliminación o el cambio de su posición económica- desaparecerá también la tradicional clase capitalista, aunque adquiriendo un carácter nuevo podrá resistir durante un período algo más prolongado. Como resultado de las transformaciones indicadas, aparecerán nuevas clases y capas sociales. Para el movimiento obrero -no sólo para los partidos que se basan en la clase obrera, sino también para los sindicatos obreros- la tesis más chocante es la que prevé la desaparición de su clase social, de la clase obrera, aunque debería ser una previsión obvia si se comprendiese sentido del proceso de la automatización y la robotización de la producción" SCHAFF Adam. *Perpectivas del socialismo moderno*. Ed. Sistema. Madrid 1988 pg. 13.

El consumisme no es pot plantejar en termes de moral individual. Ens agradi o no, lamentable o no, el capitalisme funciona sobre la base de l'enorme quantitat de bens consumibles i de la compra dels mateixos. Fòra d'alguns, els entrevistats no parlen de la bondat o malícia intrínseca del consum, sinó "en relació a... ". Els motius que donen pel refús en general son tres : a-la solidaritat amb el Tercer i amb el 4t. Món; b-el refús al model de creixement indefinit i c-el refús al model cultural de vida occidental (alienació, individualisme, malalties..). Vindria a ser la traducció a l'ara dels valors comuns a la tradició de l'esquerra, però mai no s'havien explicitat amb la present força.

S'entén per solidaritat tant la interna com l'exterior, la solidaritat amb el 4t. Món i marginació social present entre nosaltres com la internacionalista amb el 3er. Món. Obvio novament citar més texts donat que pràcticament tots els entrevistats hi fan referència. Tots estarien d'acord amb el fragment de l'entrevista a Luis de Sebastian.

En segon lloc, i amb diferents matissos, el refús al model de creixement indefinit, és a dir, el respecte a la natura i l'ecologia : la naturalesa no es una font infinita de recursos i cal repartir. No es tracta d'un ecologisme de preservació exclusiva del medi ambient propi garantint el viure en una ambient sa, sense contaminar i amb la possibilitat de consumir al màxim. L'ecologia desvinculada de la justícia es una forma més d'opressió dels pobres ⁶: porta a la deforestació del Tercer Món i a traslladar-hi les indústries contaminants. Es tracta de proposar d'un cop -per solidaritat i per egoisme, per necessitat de supervivència personal- la limitació del creixement. (Pep Ribera, Arcadi Oliveres, Alfons Formariz, Martí Olivella...)

Molts dels entrevistats posen de manifest la contradicció en la que viuen com a responsables d'organitzacions de masses (sindicats o associacions de veïns) : a la pràctica estan entre l'espasa de les exigències dels seus propis afiliats que segueixen exigint millor benestar, potser per desconeixement o perquè l'únic mirall que ténen es el progressiu corporativisme dels més rics i la paret de l'exigència moral de l'ecologia i la justícia.

Finalment, el refús d'una societat que no permet de viure en pau amb un mateix (Dolores Fuentes i Pepe Trujillo retornant a viure a Andalusia, Martí Olivella, Francisco Segura, Pep Castro...). No es tracta de la bucòlica fugida *hippy* dels seixanta o de la reacció contra l'espectacle de les caravanes del diumenge a l'autopista. O potser es tot plegat.. Trio només els testimonis que contraposen la nostra cultura amb altres models

⁶ GORZ, André *Capitalisme, Socialisme, Ecologie*. Galilée. Paris 1991

Africa em va descobrir moltes coses: el desert, la llum, etc. M'ha obert una dimensió nova de la persona i del món. Tenen un inconscient net, natural, diferent... Quan em sento cremat i esgotat observo el seu inconscient de respecte a la natura, de veure la banda més positiva dels demés. I he vist Catalunya com un món petit : la seva angouxa, la seva ambició, mesquinesa, petita solidaritat, pobra Catalunya !

Vaig començar a pensar així a l'Àfrica quan, caminant pel desert, amb el sol, la nit, etc. em van fer veure més l'amplitud de la vida. El continent europeu era un continent maltractat per guerres i per filosofies. Àfrica es un continent amb una nova manera de veure el món, la història. Cal assolir una visió universal de les coses.

La sensibilitat s'ha atrofiat tant que només captem les formes americanes de les pel·lícules i no tenim en compte altres formes de vida diferents. Les persones s'han "normalitzat" i moltes coses de la seva vida i dels seus desitjos van avortant, ens empobrim, fem reduccionisme

El desert et dóna un sentit dur de la vida, et fa viure un estil de vida que es basa en la roca, el sol, la sorra, l'aigua. en una cosa ferma i no en una política com a Catalunya amb el Pujol, Convergència, etc. EL món és molt gran i aquestes poblacions tenen necessitats i tothom hi està implicat, encara que no ho sàpiga, encara que no vulgui. (Lluís Caparrós)

Això de què "el temps és or" és un d'aquests mites productivistes que es poden anar canviant a partir d'un intercanvi, per exemple amb la concepció africana o índia del temps... concepcions tan riques com la nostra de el temps és or. Pel temps africà la vida és més respectuosa amb tot el que passa, és més tranquil·la. No és que el temps és or sigui dolent en sí mateix, però és unilateral i deformador (Josep Ribera).

"Per raons de feina a Tunísia estic en contacte directe amb treballadors, famílies, amb gent ben senzilla. Un dels aspectes que em costa més és precisament adaptarme a la nova vida al tornar. Paso un temps d'angoixa, compartint amb els amics una serie de valors, vivències i situacions d'aquí, que em semblen absurdes en relació als valors, aspectes de vida quotidiana i nivell de vida que predominen allà. Tinc un sentiment d'estupidesa i d'absurd pel tipus de vida d'aquí : consum, individualisme...

Un dels valors positius d'allà és la relació que mantenen amb la societat de consum : no tenen tantes necessitats com nosaltres. Tenen una relació amb la natura molt més equilibrada, són més capacos d'observar el cel, el mar, el camp... per dir-ho d'alguna manera tenen molta més pau, pau en quant a la relació temps. El temps per ells és molt més relatiu que per nosaltres.

A la zona on visc, més o menys industrial, hi ha un cert interès pel consum, un cert mimetisme de l'occident. Ve lligat sobretot per les tradicions rebudes, perquè tenen contacte amb la tradició francesa, amb la italiana.." (Carles Galve)

2. Percepció que els entrevistats ténen de la classe obrera

a.. Els canvis. El concepte de classe.

La situació de la classe obrera ha canviat i ha canviat el mateix concepte de classe. El desenvolupament capitalista ha trastocat l'estructura de classes i ha generat noves contradiccions i noves relacions entre les classes. Segons el materialisme històric, classe fins ara s'ha definit en funció del lloc que cadascú ocupa en les relacions de producció en la vella societat industrial, i específicament classe obrera eren els treballadors manuals no-propietaris dels mitjans de producció, és a dir, la classe obrera creada a partir del procés de la industrialització (en quedaven exclosos els treballadors del camp i els més pobres, el *lumpenproletariat*).

Però els canvis en l'estructura de classes no estaven previstos en la teoria marxista de l'evolució del capitalisme. Poulantzas ⁷, seria l'autor més conegut que proposa la revisió del concepte de classe obrera en funció dels canvis del capitalisme: amplia el concepte a tots els treballadors que realitzen un treball productiu (incloent per tant agricultura i alguns serveis) però excloent als sectors improductius (marginats i serveis considerats improductius: burocràcia, treball intel·lectual...). Immediatament el concepte de classe obrera s'ha generalitzat, primer a tots els assalariats que no ténen un control directe dels medis de producció, de les inversions i de la força de treball, però immediatament a una concepció més difosa encara. Efectivament, cada vegada hi ha més gent autònoma i d'autoocupació, pobra en nivell de vida però que no són assalariats. L'empresa clàssica es transforma en una institució difosa a través de petits tallers, inclús d'economia submergida ⁸. Les noves tecnologies, la nova organització de les empreses, la desregulació del món laboral, la imposició del concepte "mercat" com a únic possible regulador de l'economia, els complexos processos d'unitat política i econòmica davant els quals no sabem si és millor dir el si o el no... han canviat l'històric concepte de classe.

Els treballadors manuals entrevistats expliquen com han viscut els canvis que s'han fet a les seves empreses (Tomás Martínez, Gonzalo Montesinos, Mateo Revilla, Simón Rosado, Miguel Segovia, Andreu Trias, Carles Ahumada), els sindicalistes parlen de quina és la postura de la seva organització. Els educadors parlen de com aquests canvis afecten a la joventut. Per citar només els educadors

"La clase obrera en los últimos tiempos no es lo mismo que era antes: la fragmentación del empleo precario, prácticamente la desaparición del trabajo en cadena.. el concepto de obrero no es lo mismo de antes. La JOC, lo mismo que la clase obrera tendrá que readaptarse a esta situación" (Francisco Segura)

"A la fàbrica a mi em demanaven comptes i molt seguides. I havies d'estar sol davant d'una persona que tenia trenta anys més que tu i que actuava amb uns interessos molt determinats. D'entrada, el fet d'estar sol davant del perill, és una situació que marca... hem perdut aquest instrument i només pot haver-n'hi un per canviar això i és enfrontar aquests joves amb responsabilitats i a temes concrets. Una de les coses que fem nosaltres és posar, a partir dels dotze o tretze anys, a nois, a preadolescents a encarregar-se de temes complexes, difícils, que presuposen: interlocució, interpel·lar

⁷ POULANTZAS, Nikos *Las clases sociales en el capitalismo actual*. Siglo XXI. Madrid 1977. WRIGHT E.Olin., marxista, a *Clase, Crisis i Estado*. Siglo XXI. Madrid 1983 proposa una nova revisió del concepte de classe en funció dels mecanismes de domini i explotació. Aquestes contínues reformulacions d'un concepte com el de classe social, central dintre del marxisme indiquen el seu caràcter d'abstracció analítica i la seva necessària adequació a les canviants circumstàncies socials.

⁸ SCHAFF, Adam. *Perspectivas del socialismo moderno*. Ed. Crítica. Madrid 1988. GORZ, André, *Capitalisme, Socialisme, Écologie*. Ed. Galilée. París 1991. BAHRO, Rudolf. *Cambio de sentido*. HOAC. Madrid 1986. DIAZ SALAZAR, Rafael *¿Todavía clase obrera?* HOAC. Madrid 1990

altres, una certa responsabilitat, haver de prendre decisions, haver de jugar-se-la,... això va modulant certes actituds." (Pep Castro)

Ha canviat el concepte de classe, però no vol dir que els conflictes de classe hagin desaparegut. Al contrari. Les contradiccions de la societat d'avui van molt més enllà que les contradiccions de la societat industrial, en àmbits que no ténen res a veure amb el món industrial, com la pau, la sida, la droga, etc.. Ens podem preguntar si és una crisi "econòmica d'efectes socials" en el context d'una societat desestructurada i que ha perdut els mecanismes d'integració o es una crisi "de societat".

Per la tradició de la qual prové, la gent culturalment d'"esquerres" és sensible a aquesta problemàtica econòmica, de "classes", etc.. Alguns dels nous temes poden ser més o menys teòrics, p. ex., el manteniment o no de la centralitat del moviment obrer com a motor de transformació de la història. Però, n'hi ha d'altres que toquen el voraviu d'aquella sensibilitat i plantegen problemes d'actituds i valors, p.ex., les tendències corporatives a defensar el propi benestar, les actituds respecte de la marginació i les noves formes de pobresa, la coherència entre el que es diu i el que es fa respecte del consumisme, etc.

b. L'exclusió social. Hem entrevistat a tres grups de persones que parlen de tres tipus d'exclusió o marginació social : Rural, Urbana, i Tercer Món

Els entrevistats pagesos (Carles Ahumada, Manuel Ayats-Carmé Vicens, i Francesc Ribas) parlen amb dramatisme de la situació d'abandó i de marginació en la que es troba la població rural a Catalunya. Es viu com a exclusió social (i conseqüentment també política), com a "col·lectiu agrari", malgrat els esforços realitzats de modernització de la producció adaptant-la a les noves tecnologies i de no tenir la sensació d'aïllament cultural.

"El món rural està en liquidació. S'ha acabat el bucolisme. L'assimilació cultural del món rural pel món urbà, la nova tecnologia agrària i la política europea que ens va repetint que al camp sobra mà d'obra, i aquest es converteix en una reserva per la gent de la capital que vol descansar. Els jardineros seran els cuidadors del paisatge, cuidaran els marges, els camins, la vegetació, tenir quatre vaques per fer bonic. Es viu amb un profund pessimisme i com un final d'època important. A les reunions es parla del final dels pobles, del seu no-futur, de les alternatives per la gent de la tercera edat. Un dels temes reiterats en aquestes reunions és el futur de la gent jove que se'n va a estudiar fora i ja no torna... La gent s'ho veu negre. No veuen les sortides ni cap a on va l'agricultura" (Carles Ahumada)

MANUEL: "Avui és un miracle poder campar solament de l'agricultura. Aquest any amb una bona collita, tirant molt farem 300 sacs d'olives, que vol dir uns 3000 kl. d'oli, que a 400 peles, suposant que es vengui, són 1.200.000.. A Vallbona aquesta és la collita més important de l'any. Com qui diu es viu de l'oli. Doncs descompta adobs, maquinària, sous de collidors, tot l'any d'estar amb la terra, esporgar... I el sindicat no paga fins al cap d'un any.

Fent de puta en guanyaria més !

L'agricultura tendeix a pitjor, amb deu anys s'ha de quedar a zero, no reuneix les condicions necessàries perquè sigui d'una altra manera.

El pagès viu amb pessimisme, amb la sensació que això s'acaba. El que viu a una zona més pròspera no s'ho vol creure, però el que està clar és que els fills no es queden. No hi ha cap pagès a la comarca que vulgui que els seus fills es quedin a la terra amb aquest panorama. Si es queda algú és per accident, no per vocació.

Els que es queden al poble, es poden comptar amb els dits de la mà. D'aquí a uns anys si veus passar un home estripat per allà dalt la carena.. cridaràn de lluny : "goita, aquell és un pagès", perquè ja no en quedarà cap.

Els pobles acabaran sent el refugi de la gent de Barcelona que vingui a estiuejar els caps de setmana, i el menjar ens l'haurem de fotre del que facin a Taiwan o a l'Àfrica Central.... Ara encara hi ha parcel·les que fa goig de veure perquè està cultivat, però el dia que tot això siguin fenassos i esbarzers no en farà cap de goig... i ni els de Barcelona vindran.

Es com un misteri, que amb tanta gent que hi ha, per un costat sobri de tot : no només sobren televisors i neveres, es que també sobre menjar i pagesos ! Estem a un món que sobra de tot, i a l'altra meitat els falta de tot.

CARME : Els pagesos seràn com una reserva... " (Manuel Ayats i Carme Vicens)

"L'any pasat vaig marxar de les meves terres de tota la vida perquè féssin la pota sud del Llobregat del nus del cinturó de Barcelona. Pensava que després de tants anys la meva generació de pagesos a l'Hospitalet s'acabava. Ho veig com una cosa no natural, però no pots escapar-te'n, és irreversible. L'Hospitalet ja està acabat i ho lamentes molt perquè es el meu poble i ha sigut la meva feina, perquè ha sigut la història dels meus pares i avis, de tota la meva família. Jo sóc l'últim testimoni de tot allò que havia sigut i ja ha desaparegut per sempre més..

Però això ja ve de lluny. La història de casa meva, des del meu pare, es la història d'anar fugint avall, avall, cap al mar, d'anar baixant avall... sempre dic "ara ja em falta poc per arribar a la platja i que em fotin al mar."

Aquí a l'Hospitalet el troç més gran de conreu de terra el teníem on ara és el camp de futbol, un altre troç sota la via del carrilet i una altra, també gran, a Bellvitge. Aquest ja es va perdre a any 20, quan van fer el primer projecte de la Gran Via.

Quan ens van treure del camp de futbol en vam agafar un altre de dues mujades i mitja a la Fabregada, però va venir l'ampliació de la Renfe i ens van fer fora. D'allà vam anar on hem estat fins ara, i d'aquest també fora per la construcció la pota sud, fòra ja per sempre del terme del meu poble... " (Francesc Ribas)

S'ha parlat també ja prou vegades de la marginació urbana i dels nous tipus de marginació, del 4t. Mòn. i les noves formes de pobresa ⁹: presons, droga, SIDA, prostitució, travestis, immigració estrangera... Son tants els entrevistats que treballen en aquest camp (Adrià Trescents, Pilar Malla, Eduardo Ocio i Rosa Casamartina, Marià Fortuny, Josefa Aigé, Joan Garcia Nieto, Eulàlia Vintró, Roser Garriga i Amèlia Romero, Xavier Morte i Albert Pallarès, Mercedes Chacón...) que malgrat els molts testimonis possibles, carregats tots ells d'una extraordinària força vital i de protesta, escullo només aquests en els que dos entrevistats parlen dels marginats socials amb els que treballen.

⁹ CARITAS. *Pobreza y marginación. a Documentación Social*. nº. extraordinari 56-57. Madrid. Diciembre 1984. 450 pgs.

GARCIA NIETO, Joan (coord.) *Treball i atur*. Ed. Fundació Escuela de Mandos Intermedios. Barcelona 1984.

GARCIA NIETO, Joan i altres. *La sociedad del desempleo*. Ed. Cristianisme i Justicia. Barcelona 1989.

Per a comprendre el nostre món actual caldria probablement fer una aproximació antropològica als diferents tipus de marginació social i a les seves actituds : por, soletad, pèrdua del sentit de la història, individualisme, viure al dia, exigència, malalties socials... sentirse "estigma" ¹⁰...

"No sé a quién se le ocurrió idealizar a los pobres de aquí.. ¡ solo puede ser lenguaje clerical! : la pobreza de aquí es desagradable, exigen, molestan, huelen, no hay nada de romanticismo ni de idealismo, pero hay una tremenda profundidad humana.. Antes teníamos unas ideas concretas, muy conceptuales... Luego los pobres te desbaratan esas ideas. Y sobre todo lo más profundo ¿porqué este sufrimiento ? ¿ porqué estos deshechos humanos? ¿porqué Felipe, y porqué Juan, y porqué tantos otros... ? . Tienes que ser muy humilde y guardar mucho silencio" (Eduardo Ocio)

"A Barcelona, el món de la pobresa és molt diferent del d'altres llocs, en quantitat i qualitat. Es un abisme... molt més complex. Es un altre tipus de pobresa, una pobresa terrible i dura que es concentra a Barcelona. La misèria que trobem aquí no l'hem trobada a cap altra Diòcesi.

A vegades, de la marginació en volem fer una cosa mística, i no ho és. La pobresa voluntària potser sí que ho pot ser, però la marginació és dolenta... Prou de místiques de coses que no han d'existir! " (Pilar Malla)

"El desconcert i el patiment continuaven quan, en moments que semblaven molt bons per a tots, una festa, una excursió, el carnestoltes etc.. tot s'ho carregaven. Era la constatació permanent que davant qualsevol proposta, per bona que semblés, la reacció habitual del pobre es carregar-s'ho : "esto es una mierda", "esto no vale para nada" Si anaven a fer una excursió, tot era negatiu... Nosaltres a aquesta constant l'anomenàvem "negativitat" del pobre. Els pobres tenen una visió negativa de la vida, la convicció constant que tot porta un cop amagat i traïdor. El que no està realitzat o integrat com a persona sempre posa pegues a tot lo que li ofereixen.

Això és el que els hi passa a aquesta gent, estan desestructurats i desfets, i si cauen dintre d'un àmbit on tot és positiu no hi saben viure, no respiren perquè els hi destroça el seu codi de vida. No tenen més experiència que fracàs darrera fracàs. Si cauen dins d'un grup on s'els parla de futur s'ofeguen i s'han d'inventar les coses negatives per poder subsistir. els pobres, els marginats, en el més profund de la seva persona tenen decidit i vitalment configurat que la seva vida és un fracàs i una mort. com si portessin un codi de mort que necessiten fer palès precisament per poder continuar vivint. Si deixessin d'experimentar el fracàs i la frustració no sabrien viure" (Romà Fortuny)

Finalment per parlar el sentiment que produeix en els entrevistats la immensa bossa de pobresa del Tercer Món, del que ja n'hem donat i en seguirem donant testimonis, escullo alguns dels fragments en els que els entrevistats expliquen com veuen els processos d'unitat política en relació amb el Tercer Món. Sense voler entrar en el complex tema del SI o del NO a Maastrich al que alguns entrevistats fan

¹⁰ GOFFMANN Erving. *La identidad deteriorada*. Amorortu ed.. Buenos Aires 1986. VALENTINE, Charles. *La cultura de la pobreza*. Amorortu ed. Buenos Aires, 1970. CUELI José. *La dinámica del marginado. Teoría psicosocial del marginado*. Alhambra mexicana. Mexico 1980. GARCIA CANCLINI Néstor. *Las culturas populares en el capitalismo*. Casa de las américas. Habana 1982. GUIDIERI Remo. *La abundancia de los pobres. Seis bosquejos críticos sobre la antropología*. FCE. Mexico 1989. SAN ROMAN. Teresa. *Vecinos gitanos*. Akal, Madrid 1976. REVISTA DE TREBAL SOCIAL. nº 91 setembre 1983 i extra 1990 sobre la marginació gitana.

referència degut al moment en el que es varen fer les entrevistes, la majoria contraposen el procés d'unificació i fortaleza dels grups dels rics a nivell internacional enfront de la majoria del Tercer Món

"Vaig estar i segueixo estant clarament contra el mercat comú perquè estic contra aquest model d'Europa. Quins són els acords del GATT? No és sino la búsqueda del profit per una societat, i quan hi ha profit, vol dir a costa de perpetuar unes situacions injustes de comerç internacional. Es tracta de fer objecció al conjunt del sistema i a cada una de les parts. Jo faig objecció a que les taronges del Marroc no puguin passar per Espanya per vendre's a Europa. França no pot impedir que les taronges espanyoles passin per França cap a Alemanya i nosaltres hem d'impedir el pas de les taronges del Marroc? això és just? Ha d'haver-hi una nova definició d'ordre internacional i aquest nou ordre internacional no passa pel reforçament de les estructures actuals, passa pel desmantellament d'aquestes estructures. El mercat comú i el reforçament d'Europa van contra aquest nou ordre. Espanya ha fet la opció de sumar-se al club dels rics que exclou als altres. Ara per ara no veig cap possibilitat de sortir d'aquest discurs si no és treballant des de dins". (Josep Delàs)

"No tenim, per exemple, un raonament com per qüestionar-nos per què ara hem de fer solidaritat amb 12 països, i quan això ho tinguem ben arrodonit i ben repartit, si és que s'aconsegueix, hem d'anar pensant en els altres, per exemple, en temes de jubilació o seguretat social, que vol dir redistribució i convivència més justa? Em refereixo als 12 de la CEE. Perquè ho fem només amb 12? Sobre quin fonament ètic? Es que la solidaritat s'acaba amb aquests 12? Hi ha categories de solidaritat? Es que això és expressió de la limitació de l'estructuració institucional de la vida de l'home? Els estudis estadístics i de costos de la jubilació dintre de la CEE ja estan acabats. I els altres països, per què no hi entren? No tenen dret a la jubilació aquests altres països? Un ja sap que les coses s'han d'anar fent de mica en mica però aquesta opció pels 12 vol dir, encara que ens sàpiga greu, fer també la opció de generar marginació voluntàriament. Dir: "ara ens dediquem a fer això ben bé i, després, ja veurem què fem amb els altres" equival a despenjar del sistema a una part important de la població. L'esquerra europea, tot i que té una mentalitat més global, fa el mateix discurs. No té discurs operatiu, fa d'appendix. Segueix dient "som internacionalistes, pensem en el Tercer Món, etc.". Però la resposta operativa ja l'ha donat: "primer construir Europa". (Josep Ribera)

"Europa para mí es el Palacio de Invierno, es lo que hay que asaltar, forma parte de lo viejo, está podrido, no tiene arreglo, nosotros formamos parte de lo que hay que derrumbar. No me preocupa Europa ni me siento militante europeo, de la construcción europea. Hay que derrumbar Europa para crear un nuevo orden mundial en el que Europa no sea lo importante. Que hagamos de una unipolaridad como hay ahora, una bipolaridad EEUU-Europa, o una tripolaridad con Japón, me trae sin cuidado, no quiero polaridades.

Lo único, que trabajando en esta casa que es Europa y dentro de las izquierdas hay que establecer el combate desde dentro. Se me antoja más parecido al mismo papel que jugaban algunos elementos disgregadores en el Imperio romano haciendo de carcomas y que jugaban un papel objetivamente progresista, y yo me veo más así, de como una izquierda logra cambiar el pensamiento de una sociedad tremendamente conservadora y que objetivamente no va a dejar de serlo.

Desde esta perspectiva, no tiene nada que ver el voto del sí o no a Maastrich. Estamos hablando de otro tema". (Ramón Luque)

c. Consciència de classe i corporativisme :

Segons la teoria marxista de les classes socials, la consciència de classe ¹¹ té un procés de formació i desenvolupament, y per tant hi ha diferents nivells de la mateixa que van des d'un mínim (formar part d'un col·lectiu que té interessos semblants) al màxim (participació activa en la lluita). Els nivells de gradació serien : 1. sentiment d'identitat amb un col·lectiu que té interessos semblants, 2. sentiment d'oposició contra l'altre col·lectiu que impedeix el desenvolupament dels meus interessos, 3. percepció de què la identitat i oposició son supraindividuals i que responen a unes lògiques objectives 4. Voluntat per a lluitar contra aquestes lògiques construint políticament una societat alternativa.

Aquest esquema pot ajudar a situar algunes de les intervencions dels entrevistats i judicis com "aburgesament", "insolidaritat", "pèrdua de la consciència de classe" etc., Aquí no es el lloc de recordar la quantitat d'estudis fets sobre si encara existeix o no la consciència de classe entre els treballadors i el seu nivell de desenvolupament ¹². D'aquests estudis sembla ser que hi ha un desplaçament dels valors col·lectius cap a valors disfrutats individualment, que l'obrer dels països de capitalisme avançat ha entrat en la lògica de la societat de consum, que no es qüestiona la propietat privada dels mitjans de producció, és més, que tot i considerar els seus interessos oposats als interessos dels empresaris s'accepten acríticament els beneficis empresarials com a imperatiu per a poder mantenir el lloc de treball, etc.. però també sembla no s'accepta el sistema polític i social existent, que es reclama una major presència política de partits i sindicats afins etc.. Els indicadors d'aquests estudis sembla que no permeten aquella rotunda afirmació segons la qual a mida que disminueixen les privacions i augmenta el nivell salarial es perd la consciència de classe obrera. Més aviat indiquen una ruptura amb l'antiga cultura de classe obrera i el naixement d'un nou tipus de consciència, més pragmatista, instrumental, que assimila els antics estils de la burgesia, però que hereda de l'antiga cultura el desig de canvi social, ara a partir del reformisme, el gradualisme i el pacte.

Però aquí hem de parlar de la opinió dels entrevistats. Hi ha expressions particularment dures contra la pèrdua del sentit de classe o de la solidaritat, l'individualisme. Els entrevistats no idealitzen la classe obrera pel sol fet de ser-ho.

¹¹ LUKACS, G. *Historia y conciencia de clase*. Grijalbo. Barcelona 1975

¹² PINILLA DE LAS HERAS, E *Estudios sobre cambio social y estructura de clases sociales en Cataluña*. CIS, Madrid 1979. PINILLA DE LAS HERAS, E. *Las clases sociales : realidad social y problema teórico* a MARSAL, J. i OLTRA, B. (ed.) *Nuestra sociedad*. Barc. 1980. Vicens Vives. MIGUELEZ, Faustino, SOLE, Carlota *Clases sociales i poder polític a Catalunya* Promociones Publicaciones Universitarias, Barcelona 1987. DIAZ SALAZAR, Rafael *¿Todavía clase obrera?* Ed. HOAC, Madrid 1990. RIERA, Ignasi. *Pàries, sindicalistes i demagogs*. Ed. 62. Barcelona 1986.

Un dels sindicalistes entrevistats i que va demanar l'anonimat respecte d'això expressava la seva frustració en relació a la seva dedicació de molts anys al sindicat "no hemos hecho más que engordar cerdos". Altres sindicalistes ho expressen semblantment:

"Ja ténen tres cotxes, pis, el què volen, però es desenten dels problemes dels demés. Potser hem contribuït a crear una classe social cada cop més distanciada dels assalariats sense feina i també del 'Tercer Món. La solidaritat no és una cosa que es contagii. Sembla com si la solidaritat s'hagi de transmetre... doncs no. Aquest principi no funciona. En alguna cosa hem fallat." (Jaume Valls)

"Somos conscientes que hay fraude en el paro en general y que hay mucho jeta y mucho bandarra por el mundo, que en un colectivo de 42.000 personas en Catalunya hay gente impresentable, y que hay gente a la que sólo le preocupan sus intereses corporativos" (José M^a. Isun)

L'intent de desmitificar la classe obrera com a tal el trobem també en moltes altres entrevistes. Per exemple :

"Hay quien piensa que por el hecho de que se es obrero ya eres santo... pues no. Los hay tan hijos de puta como en todas partes". (Francisco Fernández Buey)

"Santa Coloma ha estat sempre una ciutat obrera i receptora d'immigració. Però també Sta. Coloma és víctima del model cultural general que imposa que l'important en aquesta vida és fer-se ric, costi el que costi. La ciutat ha millorat i en algun sentit s'ha aburgestat. El mes d'agost serà un mes que permet circular perfectament per la ciutat perquè el 40% de la població fa vacances, i les vacances sempre són un període de despeses, per tant, la gent gasta, pot fins i tot més del que tenen, perquè la gent viu amb aquesta preocupació de gastar, de consumir i el que no gasta ni consumeix no és un "ciudadà honorable". Enriquirse no és només una proposta, sinó una imposició. És obligatori, perquè fóra de la riquesa no hi ha salvació possible"(Lluís Hernandez)

.."passa com amb tanta d'altra gent que treballa en sectors de pobresa. Si un diu "com aquest és el més perseguit jo el defenso", malament rai. Per exemple, en aquests moments entre els treballadors estrangers immigrants comença a haver-hi el greu fenomen de les màfies, màfies que han arribat a afectar a la gent del CITE" (Ignasi Riera)

El corporativisme. En una sèrie d'entrevistes sobre "vivències" les opinions abstractes sobre si existeix o no consciència de classe es tradueixen a la pràctica sobre les actituds corporatives o de solidaritat. Però tampoc aquest és el lloc per exposar el debat i les característiques del corporativisme actual i la defensa que se'n fa en el moment de la desaparició de l'estat del benestar per a poder mantenir les estructures socials bàsiques.¹³ El debat sobre el corporativisme supera el camp socioeconòmic i posa sobre la taula la concepció teòrica de democràcia política perquè es parla d'aquelles formes organitzatives i grans corporacions que pel seu propi pes se situen entre

¹³ OFFE, Claus, *Partidos políticos y nuevos movimientos sociales*. c. VI, pg. 134.
GINER, Salvador, *El corporativismo en España*, Ariel Barcelona 1988.

l'associació i agrupació d'interessos d'una banda i el govern, les institucions públiques i de representació política per l'altra.

Aquí l'utilitzaré en el sentit immediat que li donen els entrevistats. Parlen del corporativisme naixent a la "classe obrera" i d'entrada li donen un sentit pejoratiu i d'insolidaritat: s'entén com la defensa dels interessos privats d'un col·lectiu al marge dels interessos globals, resultat de processos de "desclassament", "aburgesament", "pèrdua de consciència de classe", etc. Reconeixen que hem caminat cap a una societat gremialista, "corporativa": corporativisme "de les èlites" benestants defensant la seva quota de poder i del corporativisme de "classe obrera" a través de les pròpies organitzacions, sindicats, organitzacions de barri.. reconeixent el perill d'aquestes organitzacions de convertir-se en instruments de defensa dels propis afiliats enfront dels interessos d'altres col·lectius o dels interessos globals. Respecte del corporativisme de les classes populars hi ha qui explica la causa en la falta de participació i com a conseqüència del corporativisme de les èlites:

"Sovint acusem a la gent de corporatiu en les seves reivindicacions o peticions. Sense que això deixi de ser veritat, té molt a veure amb determinades actituds el fet que la gent no se sent gens identificada ni amb la despesa pública ni amb els criteris d'aquesta despesa. En la mida que la gent no està informada o no està d'acord amb determinades despeses, surten fàcilment les actituds corporatives, senzillament perquè veuen que els altres, les autoritats, també són corporatives pel seu propi interès. Cal informació i cal debat ideològic des de l'esquerra davant la tremenda onada conservadora i individualista" (Joana Poncet)

Es posa sobre la taula el conegut debat sobre si el sindicat ha de defensar prioritàriament les millores socials del sector o les millores corporatives dels treballadors del sector. Els entrevistats la trajectòria vital i professional dels quals està molt directament implicada en un sector no dubten a prendre postura: Mercedes Chacón respecte els sindicats a presons i les condicions de seguretat; Alfons Formariz respecte les reivindicacions sindicals dels mestres d'Educació d'Adults o el model global d'Educació d'Adults; Montserrat Company i Francesc Batallé respecte de la qualitat de l'ensenyament bàsic; Jaume Valls formant part de la Junta de Govern de l'Hospital de Bellvitge, etc.

O corporativisme respecte de les reivindicacions de barri protagonitzats a vegades per moviments espontanis difícils de canalitzar perquè hi ha un clar substracte no-racional de refús a un sector de la població: per raons ètniques (gitanos, àrabs o negres), de deficiència, per malaltia (la Sida), per drogodependència, la presó... El conjunt de les entrevistes dóna molts exemples: Elvira Pino i Justí Valderrábano parlen de no haver sapigut com encarrilar moments de refús visceral a uns serveis per a deficients, a la vinguda al barri d'un grup de famílies gitanes; Xavier Morte, Albert Pallarès, Jordi Petit, Adrià Trescents, de la marginació dels malalts de la Sida, Mercedes Chacón de la dificultat d'obrir la presó a l'entorn, etc..

ELVIRA : Uno de los momentos que peor he pasado aquí en Can Serra fué cuando el conflicto del bloque de los gitanos. Como presidenta de la Asociación lo pasé muy mal. La justificación que dábamos la asociación es que había habido mala información por parte del ayuntamiento.. pero nos pusimos a la cabecera defendiendo el tema y fue muy fuerte. Me vi ante una manifestación que dijeron:"aquella es de la asociación". Se me echaban encima en masa. Tuvimos que hacer una asamblea improvisada.

Lo que más me dolía es de gente que te decía que hay que estar al lado de la mayoría. Si no estoy de acuerdo, ¿cómo te vas a poner al lado de la mayoría? Podrás intentar de qué forma, como asociación, trabajas aquello pero no me puedo poner al lado de algo que estoy en contra..

JUSTI: Para mí fué parecido al problema de los deficientes. Recuerdo en una reunión alguien, que comentó que aquellos chicos iban a venir al colegio de la Carpa, y dijo: "allí no tendréis problemas". Pero dije que yo no estaría tan segura. ¿Qué pasó.... ? Siento vergüenza.

El sólo hecho de hacer una asamblea para ver si se acepta o no la entrada de esos chavales, fue ya el gran error. Imagina la asociación, por muy desmoralizados que estemos, por cuatro gatos que seamos, nos enteramos de que hay unos señores que están recogiendo firmas para que esto no se abra, y debes estar en contra aunque te pongan una etiqueta... De inmediato, tendría que haber un trabajo en contra de todo eso. No se tendría ni que mencionar eso porque sería cruel.

ELVIRA : La justificación que dan los que no quieren que se construya este nuevo centro de deficientes es que esos niños se merecen estar donde no haya contaminación, en la montaña... vaya hipocresía !

JUSTI: Pero el sólo hecho de que hubiera alguien que lo intentara ya me duele. Ojala tuviésemos el orgullo de dejar en este barrio de Can Serra, cuatro colegios de estos.

Estas cosas sí que me preocupan. Enfrentarme a unos políticos no me preocupa tanto pero enfrentarme a mis vecinos con esta opinión, es preocupante. Me duele cantidad. Me preocupa esto mucho más que la división entre partidos porque veo que si lo hace una persona, lo podemos hacer todos.

ELVIRA: No nos gusta nada más que todo sea bonito a nuestro alrededor. Asomarme al balcón y ver el césped verde, a unos niños normalitos jugando.. Ahora estamos con el tema ese del local de juegos aquí abajo. Que si hacen ruido, que si hay líos, que si droga... pero ¿dónde van a poder ir a partir de ahora los jóvenes ? Siempre donde haya jóvenes a partir de ahora van a decir que hay droga ?

Alguns dels dirigents de les Associacions de Veïns entrevistats (Mateo Revilla) manifesten no saber com compaginar l'exigència ètica de la solidaritat i el no-corporativisme i la voluntat de ser present enmig d'un barri o una societat que té uns interessos immediats i l'objectiu final dels quals no es poden compartir en la seva totalitat. Semblantment al que manifesten els líders sindicals. No es vol ser ni populista ni corporatiu. D'altra banda es té consciència que els plantejaments polítics i més en concret els resultats electorals són necessaris per a poder canviar les coses. Es corre el risc de tenir una visió purament instrumental i immediatista de l'entitat i dels desitjos de la població...

3. Intents i percepció de les respostes

a. Anticapitalisme, falta de model i possibilitats del sindicat

En la seva majoria els entrevistats es defineixen "anticapitalistes". Ja sigui d'una manera explícita (Carolina Aguado, Antonia Castellana, Francisco Fernández Buey, Vicens Fisas, Alfons Formariz, Lluís Hernández, Carlos y Teresa Jiménez Villarejo, Ramón Luque, Okupas, Martí Olivella, Joana Poncet, Josep Ribera, Arcadi Oliveres) atribuint al sistema capitalista els adjectius de "abisme", "cruel", "depredador", etc..... altres només veuen la possibilitat de corregir-ne els excessos i estan més pròxims als plantejaments de la socialdemocràcia. Per a d'altres probablement la pregunta resulta massa abstracte, o perquè no s'acaba de percebre la relació entre la seva vivència quotidiana de la desigualtat i el consum i l'estructura econòmica que n'és la causa, o perquè ni s'ha plantejat la seva bondat o malícia perquè no es veu la possibilitat de tenir-ne un altre. Sí que sembla que hi ha una relació entre l'explicitació i la militància política de l'entrevistat. De totes formes, de la més o menys radicalitat ideològica, fora de la militància a un partit o a un altre, no sembla deduir-se'n diferències substancials en l'actitud i compromisos quotidians.

En qualsevol cas es manifesta una desorientació profunda respecte de les estratègies a seguir per superar la desigualtat. Només hi ha crítica, no hi ha model alternatiu. Les propostes són més ideològiques que polítiques: "cal conèixe'l per dintre per a poder-lo vèncer" (Ribera); cal "educar en la funció i possibilitat del sindicalisme i en la creació d'una nova consciència de classe" (García Nieto); inclús Martí Olivella que formula la proposta política de la "monètica" i EcoConcern, reconeix que per la dificultat de la seva viabilitat no surt del terreny ideològic i educatiu; "socialismo de nuevo cuño", "sistema nuevo de economía social" etc..: no hi ha model, hi ha la sensació de "canvi d'època", que gairebé només es poden fer petites aportacions individuals, que els aconteixements manen més que les ideologies

"els models ideològics clars seràn difícils de reconstruir, almenys en un termini breu perquè hi ha masses paràmetres que han canviat alhora...Es molt difícil pensar d'avui a demà en una situació nova. Estem en un moment de gestació però no apareixeran uns missatges ideològicament molt clars i aplicables. Per contra hi ha uns valors generalitzables que s'aniràn imposant.." (Arcadi Oliveres)

Davant d'aquesta falta de referències molts entrevistats, fonamentalment els sindicalistes, veuen en el sindicat l'única força social amb suficient "capacitat de convocatòria" (Garcia Nieto); amb una ideologia de lluita a favor de les classes populars avalada per la seva pròpia tradició "no podem deixar de tenir el respecte històric a les institucions que van lluitar per les conquestes de la classe obrera" (Joan Saura, Eulàlia Vintró...); amb capacitat d'estar present a les empreses "donde se están discutiendo los problemas concretos y en especial los problemas de la reconversión industrial" (Simón

Rosado); amb capacitat de coordinació obrera a nivell internacional i de ser l'únic organisme, tot i les insuficiències reconegudes, que podria dir alguna cosa a la real coordinació internacional de les empreses, etc..

En base a aquest patrimoni, i malgrat ser conscients de les ambigüetats de l'actual sindicalisme, els sindicalistes preguntats refusen tan "los intentos izquierdistas de acusar al sindicato de estar instalado en el sistema" (Simón Rosado), dels qual n'hi ha exemples a les entrevistes, com els intents del govern, i més en general, de la socialdemocràcia europea per destruirlos o, si més no, per convertirlos en còmodes gestors de serveis o de la política de desmantellament de l'estat del benestar, o en organismes tancats i corporatius de defensa dels propis afiliats, és a dir, perdent el caràcter "sòciopolític" que defensen tenir.

b. Els reptes del sindicalisme i de la classe obrera

Apart dels perills citats, que ténen un component de responsabilitat individual (pèrdua de consciència de classe, corporativisme, aburguesament, incompliments laborals, actituds excloents respecte persones marginades, etc.), els reptes col·lectius que els entrevistats veuen en aquest moment a la classe obrera, i que per tant els sindicalistes assumeixen com a reptes del sindicat, són : a. la dificultat del sindicalisme d'assumir les propostes dels nous moviments socials, i b. la difícil relació entre sindicat i política.

Desvinculació entre classe obrera-sindicalisme i nous moviments socials.

S'entén aquí com a nous moviments socials la solidaritat amb el tercer món i amb el quart món, el pacifisme, l'ecologia, etc.. Davant de preguntes que signifiquen qüestionar en profunditat el sistema dels capitalisme mundial, com per exemple, si el sindicat o afiliats són conscients "que demanant increment de sou es pot estar perjudicant a l'obrer o camperol dels països productors de matèries primes; si estarien disposats a denunciar un carregament secret d'armes dirigit a una dictadura del tercer món; si davant el desastre ecològic degut a la proposta de creixement indefinit s'estaria disposat a fer la proposta "creixement zero", etc..els entrevistats responen tenir propostes poc madures.

S'accepten els principis que se suposa sustenten aquestes preguntes. En molts cassos, es confessa, les direccions sindicals ja s'han manifestat al respecte, s'han fet passos en el sentit d'oferir un servei d'acollida a treballadors estrangers i de denúncia de la llei d'estrangeria, s'han fet propostes de reconversió de les fàbriques d'armament, etc.. però els condicionants per a dur-les a terme són massa forts : també la classe obrera d'aquí necessita defensar el seu lloc de treball, i en aquest moment "no entendria propostes així"; una cosa és el principi general i una altra la situació concreta d'un

grup de treballadors del port o d'una indústria contaminant; els mecanismes de les multinacionals no permeten assegurar que renunciant a l'increment de sou s'incrementin els salaris als països productors de les matèries primes; el sindicat sol no es ningú per fer propostes d'aquesta envergadura...

Sindicats i classe obrera son presoners del sistema : mantenint la voluntat teòrica de no caure en el corporativisme constaten no tenir els instruments de tipus cultural i polític per defensar davant les seves bases i davant de la societat els valors que històricament consideren com a valors d'esquerra.

Desvinculació entre classe obrera-sindicalisme i actuació política.

Apart del desinterès general per la política que sindicalistes i treballadors entrevistats constaten en els seus companys de classe, cosa igualment constatada per tots els altres sectors entrevistats, en aquest apartat vull recordar breument els problemes que preocupen en comú a sindicalistes i polítics : les difícils relacions que existents en aquest moment entre partits i sindicats .

Els sindicalistes entrevistats constaten amb por com les bases sindicals manifesten no necessitar el referent polític. Vol dir que en ténen prou amb el propi referent sindical-corporatiu, defensant els propis interessos, vol dir que malgrat que es tingui "consciència de classe", s'ha perdut l'alè per transformar el tipus de societat, que falla la relació entre el canvi en les condicions materials de vida i el canvi en la consciència. Es més, els sindicalistes entrevistats, conscients d'aquest fenomen i que aspiraven a un canvi de model de societat expressen amb frustració sentirse instrumentalitzats pels seus propis companys; son conscients que massivament la classe obrera no vota als partits de transformacions radicals. La postura es compartida, amb diferents matisos, pels tres quadres sindicals més importants entrevistats : Simón Rosado, Secretari de la Federació del Metall de la CONC, fa un plantejament teòric i dur del conflicte. Tomás Martínez, Secretari de la Unió Local de l'Hospitalet, explicant les solucions concretes que s'han fet des d'aquesta ciutat i proposant la presència a les institucions dels quadres sindicals. Jaume Valls, fundador de CCOO i Secretari de la Unió local de l'Hospitalet fins fa poc, potser ja amb un sentiment de retirada i de la feina feta, dient, senzillament "hem fet tot el que hem pogut i més.. però en alguna cosa ens hem equivocat".

La visió dels polítics entrevistats és semblant. Cal superar la fractura entre sindicat i política. La majoria dels quadres sindicals són votants i militants de l'esquerra i malgrat tot el divorci existeix; com a parlamentari Joan Saura explica les intervencions al parlament sobre política industrial i les continuades visites a empreses en crisi... però el divorci no se supera. Cal trobar el "fil polític" que lligui reivindicació concreta amb plantejament d'alternativa global en el context dels valors

de l'esquerra... cal emmarcar cada reivindicació concreta, a l'empresa en crisi, amb el problema del rebut de l'aigua, a la pròpia associació, amb la tasca educativa sobre el model de societat desitjat...

Les organitzacions clàssiques no es troben representades a través dels organismes polítics de la democràcia formal. Per això tan sindicalistes com polítics viuen com a perill dels sindicalisme l'actitud doble del govern : d'una banda la confrontació explícita i d'altra banda la possibilitat de la seva utilització com a interlocutors respecte de a seva política econòmica, passant per sobre dels partits d'oposició parlamentària, evitant-ne així la discussió pública en el parlament.

c.- Actituds noves davant els fenòmens de marginació social.

Era normal que amb una mostra en la qual forces dels entrevistats estan implicats en la marginació, el tema de la sensibilitat "al clam dels pobres" (Ignasi Riera) tingués especial relevància. Però mereix una especial atenció pel tractament que se li dona. Davant de la pregunta "què és prioritari, atendre al pobre concret o treballar contra la màquina que fabrica pobres?", històricament hi han hagut dues actituds : la dels militants dels partits de l'esquerra, sobretot comunistes, que seguint d'alguna manera el pensament de Marx que no concedia cap poder de transformació al *Lumpenproletariat* impulsava al canvi de les estructures, i la resposta de la gent d'església que, "moguts per la caritat i no per la política" s'havien mostrat més sensibles individualment i institucionalment a l'atenció de les persones individuals i als temes de la marginació. Tradició que encara dura : la majoria dels entrevistats implicats en aquest tema "per opció" es manifesten creients o implicats en alguna institució d'església.

Els entrevistats cristians afirmen que la pobresa es un problema polític i que ha de tenir respostes polítiques

" Els que governen ara no ho fan bé, però els que podrien governar, com a alternativa, quan els parles de pobresa no enten res de res, són negats pel món de la pobresa. L'existència de la pobresa és un problema polític. I si la política social no és més justa, la pobresa que porta necessàriament cap a la marginació anirà creixent, i d'aquesta no se'n pot sortir. Però, quins polítics ho han tingut en compte?. Quan algú ha volgut ser coherent ha quedat arraconat i ho ha hagut de deixar o li han fet la vida impossible. Hauriem d'estar presents a la política. El problema és que quan t'hi poses et quedes sol. Com a opció personal, jo potser optaria i aconsellaria de militar en moviments de base que a la llarga poden esdevenir un cultiu de nous valors. No ho sé...Hauríem de fer les dues coses: que si ens diuen d'anar a unes llistes fer-ho." (Pilar Malla)

" Hi ha gent maravillosa en el món de la marginació, però els hi costa d'entendre que una lluita contra la marginació es també una lluita política. Que per entendre-la i ser-hi cal una visió global dels problemes. Queden massa tancats en sí mateixos.." (Joan Garcia Nieto)

" Quan era més jove m'entretenia a pensar i m'hauria d'hagut de posar en un altre tipus de lluita de caire polític. Quin sistema polític podria haver? No ho sé. Sempre he tingut l'esperança que el comunisme s'arribés no a cristianitzar sinó a humanitzar. De fet crec que tornarà a sortir, fins i tot, purificat. Cada vegada més veus que els partits polítics són una maquinària que serveixen per alimentar-se a sí mateixos.

Canviar ràpidament el sistema de dalt a baix no servirà per arribar on s'ha d'arribar. No veig que sigui el remei. Amb les grans revolucions sempre pateixen els més pobres. Si és pugués fer de forma que el què destorba es posés cap avall sense fer patir els mateixos marginats. Passi el que passi sempre els toca rebre.

Però mentres no s'ataqui l'arrel del mal de la societat... de la màquina que fa pobres i que margina... Ja no són forces territorials sinó forces mundials les que governen la societat. I com s'hi lluita? Si arribessin els pobles del Tercer Món, tots els marginats, a ser capaços de sublevar-se... Però el més terrible és que els marginats són incapaços de organitzar una lluita de grup. Per això són marginats " (Adrià Trescents).

i els no cristians reconeixen que només amb els treball des de les estructures no és suficient. Més encara, en el següent text Paco Fernández Buey ofereix una visió diferent de la tradicional visió marxista del pes de la religió entre els marginats.

" En el año 79 u 80, en la redacción de Mientras Tanto tuvimos una discusión sobre el tema de la miseria, el hambre, la calle... Allí había puntos de vista muy diferentes respecto de lo que me parece que ocurre en los barrios obreros de ciudades importantes. Empecé a plantear cómo veíamos y qué alternativa teníamos nosotros al problema de la pobreza en la calle. Es muy llamativo, ves en TV gente que le pregunta y usted qué hace cuando se encuentra a la entrada del metro de Madrid o de Barcelona una multitud de pobres que les piden, ¿qué hace usted? Para mí, la definición respecto de "qué hace usted" es mucho más importante que la manifestación teórica de los principios ideológicos. Es decir, ¿qué hace un marxista ante una cosa como esa? Pues puede hacer dos cosas, la primera, si es un leninista estricto, hace lo que hizo Lenin cuando era joven y le conoció Bruscaya, que yo he criticado varias veces : "nada de dedicarse a la alfabetización de los campesinos, dijo el viejo, porque lo que nos interesa es profundizar las contradicciones que llevarán..". La conclusión de eso, hace tiempo que la sé, y Lenin cuando se estaba muriendo también : empezar a alfabetizar a la gente 20 años después, en condiciones mucho peores que las de 20 años antes y diciendo que no puede haber socialismo con analfabetos.

Lo mismo en el caso del hambre de la gente que pide. Durante mucho tiempo la única respuesta del marxista ortodoxo cuando estábamos a la ofensiva, ha sido decir "hágase usted de Comisiones", y cuando hemos dejado de estar a la ofensiva, el marxista ortodoxo no tiene respuesta, no sabe qué decir, se queda con la mano metida en el bolsillo sin saber si la saca o no la saca, esa es la situación. En el otro lado está la caridad cristiana organizada : "mis pobres y mis no sé qué". Y en medio no hay nada.

Mi punto de vista es: no hay cultura laica que ante los grandes problemas de la humanidad en este momento : la pobreza, la droga, la emigración, etc. que dé respuesta a eso. ¿A dónde lleva una reflexión como esta?, pues a una consideración sobre los movimientos religiosos de hoy día : ¿por qué a pesar de haber un papa católico tan reaccionario como el que hay, el más reaccionario de muchas décadas, presenta tanto atractivo para tanta gente pobre?, pues por una razón muy sencilla, porque eso al menos es una respuesta ante problemas verdaderamente graves para una parte importante de la humanidad. Igual que eso en el otro lado, ¿por qué hay tanto fundamentalismo en el mundo? Pues porque el fundamentalismo religioso en el mundo de hoy es, si queremos lo podemos llamar como lo llamaba Marx: "el suspiro de la criatura oprimida", de acuerdo! Pero hay momentos en los que el suspiro de la criatura oprimidas es más importante que la duda eterna de moverse o no moverse y evidentemente más que el poder establecido.

Mucha gente vive en un marco en el cual estos son problemas que no existen o son problemas secundarios. Por ejemplo, mucha gente que conozco se ha enterado del problema del hambre a partir del informe Cáritas, para qué nos vamos a engañar. "corre por ahí un informe" recuerdo que se empezaba a decir en el año 85-86, "que dice que hay un porrón de millones de pobres en este país, ¿es posible?" Tuvimos discusiones en la revista sobre la base de : "eso es falso, esos datos tienen que ser falsos. Hombre, eso es inexistente, se llama pobre a cualquier cosa, a dónde vamos con posiciones próximas a la caridad cristiana...". Es una discusión que lo mismo la puedes tener aquí que en Mientras Tanto y que debería hacerse las organizaciones políticas más amplias. No sé que haya habido nunca hasta ahora ningún congreso o ninguna conferencia específicamente dedicada en Iniciativa o en IU, específicamente para discutir eso con datos y a intentar saber qué punto de vista..." (Fco. Fernández Buey)

d. El subjecte històric de la transformació

Al fons de l'aspecte socioeconòmic de les entrevistes hi ha la qüestió sobre si la classe obrera entesa en el sentit clàssic del terme te capacitat per encapçalar la transformació social contra el sistema capitalista. Que no és un tema abstracte ho demostra el fet que al seu voltant, de manera més o menys explícita, giren totes les converses. La seva resposta provisional es que no, o si més no, que no hi ha un únic subjecte revolucionari.

Marx i Engels assignen al proletariat el paper principal en el procés de transformació social pel lloc objectiu que ocupen en el procés de producció. Paper que no tindrien ni el món rural, destinat a proletaritzar-se ni els sectors marginats, incapaçs de rebel·lar-se. Per assumir el paper de protagonista calia, però, a més de les condicions objectives, les condicions subjectives, la consciència de classe. I la història ha posat de manifest que aquesta consciència de classe no ha sorgit amb naturalitat. Ja als anys trenta Gramsci ho preveia en propugnar la necessitat d'una gran aliança "nacional-popular" de tots els sectors anticapitalistes. Els resultats electorals posen de manifest que un cop resolt els problemes immediats d'explotació, la classe obrera ha tendit al reformisme. Maig-68 en part ho posa de manifest, igual que significa l'aparició pública de nous subjectes revolucionaris anticapitalistes.

Els nous antagonismes socials (Nord-Sud, militarisme-pacifisme, ecologia-creixement indefinit, ètnics, etc..) s'accentuen i generen nous moviments alhora que s'accentuen els antagonismes amb les formacions històriques polítiques i sindicals obreres. Ja en el 68 Marcuse afirmava que el subjecte revolucionari no era el proletariat sino els marginats del sistema i els estudiants anticapitalistes. Touraine parla dels nous moviments socials precisament pel seu interclassisme, Bahro considera la classe obrera coresponsable de l'expansionisme industrialista, de la degradació de l'ecosistema i de l'explotació del Tercer Món; Mouffe ¹⁴ parla que sota la tesi del subjecte revolucionari no hi ha sino economicisme.. etc.

¹⁴ TOURAINE Alain *El postsocialismo* Planeta, Barcelona 1982. BAHRO, Rudolf *Cambio de sentido*. Ed. HOAC. Madrid 1987. MOUFFE, Ch. *Clase obrera, hegemonía y socialismo*.

A les entrevistes no s'ha entrat en la dimensió teòrica del debat. Si de les entrevistes alguna cosa es pot deduir al respecte es : a. els sindicalistes i obrers entrevistats (Simón Rosado, Garcia Nieto, Tomás Martínez, Mateo Revilla, etc.) detecten les contradiccions i es proposen intervencions o cojunturals (estar a l'aguait dels processos de reconversió, no deixar que la reconversió es faci exclusivament segons els interessos de capital...) o a nivell de aprofundir la consciència de classe i per tant dels principis de solidaritat (educació, repartiment del treball.); b. els entrevistats que es pot dir que pertànyen a aquests moviments (Vicens Fisas, Martí Olivella, Josep Delàs, Arcadi Oliveres, etc..) formulen amb claredat la contradicció però no troben encara fórmula política per a expressar les seves propostes; c. probablement en el futur no hi haurà un únic subjecte històric protagonista de la transformació, tot i que, com algú adverteix no han canviat encara tan les condicions de vida de la classe obrera com perquè s'hagi de deixar de pensar en la seva força

"Motores únicos de la historia" probablemente no los hay. Pero el asunto es ¿quién puede querer cambiar una situación de dominación, privilegio, de explotación y de opresión que no sean los miembros de lo que llamábamos clase obrera o clases trabajadoras en el mundo de hoy? No se me ocurre. Ya sé que Touraine y otros empezaron a decir en los años 60 que había otros sujetos de cambio de la historia. Yo no he creído en eso y sigo sin creer. No me parece que los que estan establecidos en el privilegio puedan ser motores de cambios importantes en la historia. No hace falta ser marxista para darse cuenta que eso no es posible. Lo que pasa es que la clase obrera de hoy es una cosa radicalmente distinta de lo que hemos conocido desde el siglo pasado hasta los años 50.

Schaff tiene toda la razón cuando habla del exceso numérico de la clase obrera en los países occidentales avanzados desde el punto de vista industrial debido a las nuevas tecnologías. Eso ya ha ocurrido y previsiblemente ocurrirá más. Pero a Schaff le falta otra cara del asunto que nunca saca, y es que en determinados sectores que siguen configurando el sistema productivo de estos países, se sigue trabajando en situaciones inhumanas igualito que antes. Por ejemplo, en la construcción" (Francisco Fernández Buey).

TEXTS. Els Texts escollits posen de manifest breument les contradiccions actuals. Però és el conjunt de les entrevistes on es posen de manifest amb molts matissos el conjunt de contradiccions.

A. Problemàtica internacional

1. Luis de Sebastian -Nou ordre internacional i model de desenvolupament depredador.
2. Josep Delàs - La construcció europea en defensa i comerç : el club dels rics.
3. Ramón Luque -La construcció europea des d'una perspectiva internacionalista.

B. Consum-capitalisme Món obrer

4. Josefa Aigé - La societat de consum no dóna la felicitat.
5. Roser Garriga i Amèlia Romero - Societat de consum, cooperació i sindicats.
6. Arcadi Oliveres - Es imprescindible una transformació radical del capitalime
7. Paco Fernández Buey - Condicions del món obrer. Classe obrera motor del canvi ?
8. Carlos Jiménez Villarejo - Model econòmic capitalista,causant de la desigualtat.
9. Jaume Valls - El sindicat ha de tenir present l'atur i la marginació.

C. Món rural abandonat

10. Carles Ahumada - Necessitat de buscar alternatives al camp..
11. Manuel Ayats i Carme Vicens - Els fills de pagès no volen continuar.
12. Francesc Ribas - Desaparició món rural davant l'urbanisme urbà i Unió de Pagesos

D. Marginació urbana i subproletariat

13. Adrià Trescents - presons, prostitució, la Sida

E. Les funcions del sindicat

14. Joan Garcia Nieto - Sindicat i consciència de classe : rols a jugar pels sindicats.
15. Tomás Martinez - Les funcions del sindicat
16. Ignasi Riera - La pobresa real i possibles corrupteles dintre de la classe obrera.
17. José M^a. Isun - Sindicat a l'ensenyament : millorar l'ensenyament o als mestres ?
18. Pep Ribas - Dificultats del sindicat, econòmiques i de penetració social.
19. Antònia Castellana - El setge als sindicats per part del govern

F. El corporativisme al sindicat i a les entitats de veïns

20. Mercedes Chacón - Sindicalisme a les presons : major seguretat o millor servei ?
21. Company i Batallé - Sindicat i qualitat de l'ensenyament
22. Alfons Formariz - Sindicat i Educació d'Adults
23. Mateo Revilla - Corporativisme i reivindic. concretes de les Associac. de Veïns ?

G. Sindicat i Nous Moviments Soc.

24. Vicens Fisas - Sindicat, pacifisme i solidaritat. dificultats.
25. Arcadi Oliveres - Sindicat i desmilitarització

H. Sindicat i política

26. Joan Saura - Relacions difícils entre sindicat i formacions polítiques.
27. Simón Rosado -Funcions i dificultats del Sindicat : corporativisme, reconversions..

CONCLUSIONS I REFERENTS BASICS

1. La marginació econòmica -pobresa- no es un fet autònom, no s'explica per si mateixa. Les relacions de producció i la pràctica política es el que fa possible, a nivell nacional i internacional, l'acumulació de riquesa per uns a costa de la marginació econòmica d'altres. Té un caràcter estructural.

2. Un cop aconseguits els mínims bàsics, històricament les organitzacions obreres han tendit a conservar allò que s'havia aconseguit. Els canvis socials i tecnològics d'ara han provocat a la classe obrera una crisi d'identitat social i cultural, d'ubicació, de funcions que sovint es resol o amb mecanismes de defensa i de tancament o acceptant els models de vida petit-burgesos. Si la classe obrera ha de seguir essent el motor de canvi, cal una forta dosi de consciència de classe i de solidaritat.

3. La "nova consciència de classe ha de construirse tenint present els valors que qüestionen el sistema-món en l'actualitat, els valors del pacifisme, solidaritat internacional, antiracisme,

4. La necessitat de "creixement indefinit" es proposa gairebé com un dogma i és assumit tan per les organitzacions de dreta com de l'esquerra social i política. Això té unes enormes conseqüències en el model cultural i de desig d'increment de necessitats, incompatible amb els valors que proclama l'esquerra.

5. Davant del desig de creixement indefinit s'ha posat en qüestió el principi marxista de la transformació gairebé automàtica de la consciència a partir de la transformació de la realitat. Per això la necessitat de coherència personal i austeritat ocupa un lloc primordial en els criteris de valors per a poder trobar el sentit real de les paraules.

6. Apareix com un fet nou entre l'esquerra política la importància de "el pobre" a nivell individual. Treballar amb els marginats deixa de tenir la consideració general de "actuació paternalista". Depèn de com es faci.

7. La formació de militants, quadres, societat en general es imprescindible per a poder fer front als reptes de la classe obrera. Per paradoxal que sembli, en un moment de crisi es tendeix al contrari : a les seguretats de l'adoctrinament, al corporativisme dels dirigents, voler més afiliats que militants.

8. L'expressió personal de "consciència de classe" no passa en aquest moment necessàriament per l'afiliació a les històriques "organitzacions de classe". A la base de l'afiliació a les organitzacions pot haver-hi un cert cinisme i adhesió instrumental.

Luis de Sebastián

Lo que defiende es un orden en el cual estuvieran ordenados los intereses locales o particulares, de forma que los intereses más urgentes, más graves, estuvieran más arriba y los intereses menos urgentes, menos graves, estuvieran más abajo. Sin embargo esto es muy difícil. Como intereses graves quiero decir los intereses de la mayoría, de los campesinos, de las poblaciones indígenas, de los barrios pobres de México, de India o de Bombay, de las grandes ciudades del tercer mundo. Los intereses de esa gente que son más urgentes, más graves deberían estar más arriba en las escalas de intereses mundiales, y estuvieran más abajo los intereses de las grandes multinacionales o de grupos particulares. Eso es el ideal, cuando hablamos de un nuevo orden, de eso se habla, de que se organicen las cosas de tal manera que se puedan tomar medidas para resolver aquellos problemas que afectan a más gente de una manera más grave y más urgente, y no se toman esas medidas porque hay otros intereses que quizás no son tan urgentes pero sí más poderosos. Por ejemplo, en la prensa de hoy, hablando de la Cumbre Iberoamericana en Madrid, hay un conflicto muy típico y es la cuestión de los plátanos. España está en estos momentos defendiendo en Bruselas que se limite la entrada de plátanos latinoamericano en la comunidad, no para fastidiar a aquellos países sino para defender a los productores canarios. Tienes a España que está hablando de Iberoamérica, de la cumbre, y una cosa que a ellos les interesa mucho como es el poder vender más plátanos en la comunidad, pues España se opone porque tiene que defender los intereses de los productores canarios.

En un orden internacional adecuado, yo diría que los intereses de los campesinos centroamericanos, que son más pobres, tendrían que ir por delante de los intereses canarios, porque los canarios están en un sistema donde puede haber más redistribución, más compensación,...; lo que pasa es que las cosas no son tan sencillas, porque luego viene España y te dicen que los productores centroamericanos son grandes multinacionales americanas fruteras, como la United Fruit, de nefasta memoria en el centroamérica, eso es un conflicto, pero así está todo, en el mundo económico siempre son los conflictos de interés, son los productores de remolacha de Aragón con los productores de azúcar de la República Dominicana, son las empresas del automóvil japonés y las empresas de automóvil europeas, son los productores de textiles del tercer mundo con los productores de textiles del primer mundo... Es un mundo donde privan los intereses locales, regionales, nacionales, sobre los intereses generales y esto es muy difícil ordenarlo pero lo tendremos que hacer a la fuerza porque no hay otra manera.

Josep Delàs

Ara estem en un moment que sembla que no es vegi la necessitat de l'exèrcits nacionals : es va a una estructura d'àmbit superior, supranacional.. però no hi crec, és una nova amenaça perquè allarguem el braç, el camp d'actuació no queda reduït a cert territori. Un exèrcit supranacional que no pogués sortir d'Europa em semblaria molt bé, però és que pot sortir-ne fora. L'OTAN no pot sortir dels seus límits però l'exèrcit que pugui tenir la UE sí. Per tant, crear una doctrina de l'exèrcit espanyol amb estructures europees per a que pugui anar a lluitar a Filipines, no. No, perquè sino el que estàs fent és perpetuant l'esquema de domini del tercer món per part del primer món. Hi ha resultats exposats de l'existència d'un poder per les armes que realment constitueixen i condicionen totes les relacions internacionals, s'hauria de parametritzar això. Perquè ja no totes les accions bèliques o de violència son militars. Moltes són ja operacions

d'imatge. Estigmatitzar a l'atre com a "enemic" en un primer moment no és una operació militar, sino propagandística

El discurs de la necessitat de la defensa europea és capciós des del seu origen. Mirar ara de desprendre't d'un nacionalisme maientés de la Europa de les pàtries en la que cadascú podia esclafar el veí perquè era el teu enemic, ja no aguanta. I ara hem substituït aquelles "pàtries" per Europa, i aleshores sí que ens considerem legitimats per defensar Europa. El que no he entès mai és aquest discurs de l'esquerra defensant el mercat comú sabent que el mercat comú és el club de rics, com ho és el Banc Mundial, o el Fons Monetari... és una altra eina d'opressió dels que estan fora del club. L'exèrcit europeu es jutifica dient "ja farem el pas. Els nacionalismes ja no es poden vendre. Ara farem el neonacionalisme europeu", el club dels rics i per tant ens fa falta també la UEO com a instrument militar. Perquè? per poder continuar esclafant als de fora. El de la OTAN era un discurs barroer i inconfessable.. El de la UEO es més subreptici i més perillós... Per això també vaig estar contra el mercat comú !

I vaig estar i segueixo estant clarament contra el mercat comú perquè estic contra aquest model d'Europa. Quins son els acords del GATT ? No és sino la búsqueda del profit per una societat, i quan hi ha profit, vol dir a costa de perpetuar unes situacions injustes de comerç internacional. Es tracta de fer objecció al conjunt del sistema i a cada una de les parts. Jo faig objecció a què les taronges del Marroc no puguin passar per Espanya per vendre's a Europa. França no pot impedir que les taronges espanyoles passin per França cap a Alemanya i nosaltres hem d'impedir el pas de les taronges del Marroc ? això és just? Ha d'haver-hi una nova definició d'ordre internacional i aquest nou ordre internacional no passa pel reforçament de les estructures actuals, passa pel desmantellament d'aquestes estructures. El mercat comú i el reforçament d'Europa van contra aquest nou ordre.

No tinc opinió respecte del No a Maastrich de l'Anguita perquè no en sé les raons, si la oportunitat política o quines altres.. Per jo diria clarament el NO, no per no voler fer mes gran el grup de comerç, sino perquè aquest engrandiment suposa l'aïllament de tercers.

Espanya ha fet la opció de sumar-se al club dels rics que exclou als altres. Ara per ara no veig cap possibilitat de sortir d'aquest discurs si no és treballant des de dins. Però això pot ser una altra trampa. "Espanya serà l'advocat d'hispanoamèrica" ens diuen.. sí ! I què? amb quins marges de maniobra ? No dic que no hi hagin coses a fer des de dins, però ja sabem com estàn les quotes de poder i quin tant per cent de l'accionariat que té cadascú. Es tan com dir que nosaltres canviaríem la OTAN des de dins.. Quan el 90% d'un capital està en un cantó i a tu et queda el 2%, no canvia res.

Ramón Luque

Europa para mí es el Palacio de Invierno, es lo que hay que asaltar, forma parte de lo viejo, está podrido, no tiene arreglo, nosotros formamos parte de lo que hay que derrumbar. No me preocupa Europa ni me siento militante europeo, de la construcción europea. Hay que derrumbar Europa para crear un nuevo orden mundial en el que Europa no sea lo importante. Que hagamos de una unipolaridad como hay ahora, una bipolaridad EEUU-Europa, o una tripolaridad Japón, me trae sin cuidado, no quiero polaridades.

Lo único, que trabajando en esta casa que es Europa y dentro de las izquierdas hay que establecer el combate desde dentro. Se me antoja más parecido al mismo papel que jugaban algunos elementos disgregadores en el Imperio romano haciendo de carcomas, en las que jugaban un papel objetivamente progresista, y yo me veo más así, de como una izquierda logra cambiar el pensamiento de una sociedad tremendamente conservadora y que objetivamente no va a dejar de serlo.

Desde esta perspectiva, no tiene nada que ver el voto del sí o no a Maastrich. Estamos hablando de otro tema. Desde otras perspectivas sí. Llega un momento que hay que definirse si los procesos democráticos se deben poner en marcha, cuando vamos a elegir aquí a los que lo gobiernen en Europa. El mercado único ya está, es verdad que si ahora no avanzamos más a Maastrich a lo mejor lo único que queda es el mercado único sin nada más durante mucho más tiempo. Y es posible también que no haya que menospreciar las posibilidades de regresión nacionalista y de potencias en Europa. desde este perspectiva los argumentos en favor del sí no se pueden menospreciar. Pero desde una perspectiva de transformación, los procesos de transformación más sanos de Europa, son los que no están apuntados a Maastrich, entonces en ese sentido habría que ser coherentes. El proceso de como se eligen los gobiernos en Europa es que soberanía se transfiere, que modelo de Europa hay que construir y en definitiva si el modelo al que vamos es a un nuevo gobierno estatal, supraestatal, en el que las decisiones se alejan cada vez más de los ciudadanos, o vamos a un modelo más federal, aún habiendo un gobierno supraestatal.

Europa podría jugar un papel más progresista que otros polos de referencia del Norte, que EEUU o que Japón probablemente, por tradición democrática, por tradición de mayor presencia de la izquierda.

Los procesos de internacionalización de las ideas de izquierdas serán paralelos a la construcción europea y si se forma una nueva internacional eco-socialista eso será paralelo al proceso de intervención política en Europa; no necesariamente contradictorio. Lo que me une a mí con un brasileño, será lo que me una, independientemente de la pelea que yo tenga con un italiano; y estaré en mejores condiciones de intervenir sobre la política italiana, la política danesa o alemana, o me enlazaré mejor con los alemanes o con los italianos o con los daneses a partir de una cierta internacionalización de visiones comunes de las cosas. Hay una izquierda que sigue siendo útil en Europa para intervenir e incidir en la política europea.

Ya sé que no es simplemente un problema de "carcoma" dentro de Europa porque el capital se ha internacionalizado, etc.. Es un problema global de la izquierda mundial. Las nuevas contradicciones de final de siglo atraviesan a toda la izquierda. Por eso los que estamos por un planteamiento de solución de progreso en el sentido amplio, porque si no es de progreso va a ser de caos de la coyuntura histórica mundial, vamos a estar en minoría para mucho tiempo en Europa.

M^a. Josefa Aigé

Em sap molt greu, però molt de greu, les actituds de gent pobre que és més egoista que els rics. Jo tracto amb molta gent de Bellvitge que estan buscant el tenir, el tenir i no veuen que el tenir no és la felicitat. Em sap un greu horrorós veure aquestes coses. Quan vaig a les cases i es reuneixen només saben parlar que " si se han comprado eso, que si se han comprado lo otro; que si tienen esto, que si tienen lo otro". Els voldria inculcar que això no és la felicitat. Tinc un gran horror a la societat de consum perquè hi ha un desfasament terrible entre l'adquirir coses i l'adquirir un coneixement real del que ha de ser la vida. Molts es creuen que tenint coses ja ho logren tot. Per exemple, famílies que veig que han comprat moltes coses als seus fills, els dic: "Per què heu comprat això?". Es una realitat, perquè volèm que tinguin el que nosaltres no hem tingut. Es pensen que tenint el que ells no han tingut, comprant-se uns vestits elegantíssims, comprant-se tota una sèrie de coses, amb això, ja han fet una escala social alta, ja s'han equiparat a tothom. I no és això. La vida no és això, no els dona felicitat això. Només voldria que la gent compregués que això no és la felicitat.

La societat de consum ha crescut una cosa bàrbara. Si fos a fer, si en comptes de tenir els anys que en tinc, només que en tingués vint menys, me'n hauria anat cap a l'Àfrica, amb aquella gent o a un barri més pobre. Tot i que m'estimo molt el barri, però aquest ja ha pujat i ara som menys feliços que abans, quan no havíem pujat. D'això n'estic molt

convençuda, plenament convençuda. Saps el que és que tot el dia et diguin -ho comprenc perquè és una cosa que crec fermament, que els avenços de la tècnica, la televisió... podria ser un gran avanç per a ells, per a tothom. Però hem de modificar els nostres costums. Saps que hi ha famílies que es passen dos i tres pel·lícules? Això és espantós. I només saben parlar d'aquestes coses i de tenir, de comprar-se, de canviar-se el cotxe, canviar-se tots els mobles, canviar-se totes les coses de la cuina... Es pensen que, amb això, ja tenen la felicitat. Però la culpa no és d'ells. La culpa és dels que ocupen l'esfera més alta, dels que tenen una formació. No només dels que manen sinó dels que tenen una formació. . D'això n'estic convençudíssima. Es tracta d' ajudar a que tothom tingui aquesta capacitat.

No som conscients que vivim en un món de superabundància i que estem controlant tota la riquesa del món i com més tenim més volem i necessitem. Però no en tenim la culpa cada ú, ens hi aboquen! En canvi, hi ha un tercer món, i no només un tercer món sinó un quart món, i bosses de marginació a tot arreu. Es clar.. la riquesa d'uns, com més rics es fan, més pobres els altres.

Això és contrari a l'Evangeli, contrari al seguiment de Crist enterament. Es no comprendre'l gens l'ensenyament de Crist. Ho haig de fer per seguir l'Evangeli però sense fer-ne propaganda.

Roser Garriga - Amèlia Romero

AMELIA: Els sindicats no sempre entenen la solidaritat perquè no s'adonen que si demanen augment de sou va en detriment d'altres, més pobres que ells.

ROSER: Tenen uns criteris que només et permeten que els parlis dels pobre però no de gitanos o d'emigrants. Resulta molt dur tenir aquestes converses amb ells. Quan la gent es queixen perquè venen molts emigrants del Magreb i diuen: aquests per què venen aquí?. Els hem de recordar que quan ells van vindre des del seu poble també hi havia catalans que deien el mateix d'ells.

AMELIA: Queda l'interrogant de si fem bé. Hauríem de solucionar la seva situació en el seu país però en el moment que no es soluciona han de venir.

Francisco Fernandez Buey

Ya hace muchos años que también en las discusiones así con la gente en partido yo decía que en mi opinión, la clase obrera no iba al paraíso porque el camarada Marx les daba la entrada directamente, sino que también en este caso el paraíso había que ganárselo y que por el mero hecho de ser un obrero uno no es nada política y culturalmente. En momentos en que el obrerismo pues era imperante había que decirlo porque la percepción que uno tenía era que había obreros tan hijos de puta como los otros, para decirle pronto y rápido o en algunos casos quizá peores. Pero en este momento en que todo el mundo dice que ya no hay clase obrera y que eso se ha acabado etc. creo que hay que poner acento en lo contrario: es verdad que la clase obrera por el sólo hecho de serlo no va al paraíso. Pero todo es comparativo...

"Motores únicos de la historia" probablemente no los hay. Pero el asunto es ¿quién puede querer cambiar una situación de dominación, privilegio, de explotación y de opresión que no sean los miembros de lo que llamábamos clase obrera o clases trabajadoras en el mundo de hoy? No se me ocurre. Ya sé que Touraine y otros empezaron a decir en los años 60 que había otros sujetos de cambio de la historia. Yo no he creído en eso y sigo sin creer. No me parece que los que están establecidos en el privilegio puedan ser motores de cambios importantes en la historia. No hace falta ser marxista para darse cuenta que eso no es posible. Lo que pasa es que la clase obrera de

hoy es una cosa radicalmente distinta de lo que hemos conocido desde el siglo pasado hasta los años 50.

Schaff tiene toda la razón cuando habla del exceso numérico de la clase obrera en los países occidentales avanzados desde el punto de vista industrial debido a las nuevas tecnologías. Eso ya ha ocurrido y previsiblemente ocurrirá más. Pero a Schaff le falta otra cara del asunto que nunca saca, y es que en determinados sectores que siguen configurando el sistema productivo de estos países, se sigue trabajando en situaciones infrahumanas igualito que antes. Por ejemplo, en la construcción. Si uno se daba un paseo el verano pasado, julio, agosto, por ahí por donde estaban trabajando a 40 y tantos grados igualito de los que veía cuando tenía 7-8 años, despechugados, bajo el sol, con los mismos médicos técnicos... pues uno veía que la cosa no ha cambiado tanto. Eso sí, había otros y ¿quiénes son esos? Pues no sé muy bien si son norteafricanos o andaluces o de dónde han salido, pero esos son muchos, siguen siendo muchos en el mundo. Y a partir de las 12 de la noche, hay una multitud de gente recogiendo mierda en las grandes ciudades que siguen siendo currantes como los de antes. No quiero poner esto en primer plano, pero hay que tenerlo presente. Hay que andar con cuidado cuando se habla de las nuevas tecnologías y que en este final de siglo sólo habrá robotización. Me sigue pues pareciendo que la superación de la división social del trabajo es fundamental, y que una sociedad en la que se siga reproduciendo la división social del trabajo, pues la verdad, eso no es atractiva. No es atractivo si van a tener que seguir recogiendo los deshechos, los hijos de los mismos que recogían los deshechos y haciendo el trabajo en la construcción con muy pocos cambios técnicos los mismos que lo han hechos toda la vida. Eso se sigue llamando explotación.

Lo que sí pasa es que en comparación con un sistema-mundo en el cual ser explotado es un privilegio, lo que Marx decía o lo que decíamos los marxistas de la clase obrera hasta hace poco, cambia mucho. Porque el término de comparación entonces era una idea vaga del colonialismo siempre expresada sobre la base de una concepción eurocéntrica. De Africa y Asia no nos enterábamos de nada hasta que había una guerra. Había las crisis de Cuba, Marruecos... para los franceses fué Argelia... Pero el punto de vista era tan eurocéntrico que esa gente eran primitivos que de vez en cuando mataban a algún misionero, pero no los veíamos como currantes, como trabajadores como los de aquí. Ahora eso se empieza a ver de una manera completamente distinta.

En este panorama, la vieja clase obrera europea, creo que se tiene que analizar en unos términos muy distintos de cómo se analizaba hace décadas. Para un pensamiento alternativo, la conclusión es obvia: habría que hacer todo lo posible para que los sindicatos de los países industrializados avanzados contactaran de hecho con ellos. Si eso no se da, ocurrirá que el antiguo proletariado industrial de occidente se convertirá en el gran sector privilegiado contra los otros.

Sé que es difícil, pero debe ser la función del sindicato y de la sociedad en general. Debería haber un cambio de estrategia sindical que pusiera más el acento en el trabajador como ciudadano en un marco democrático. Quiero decir que tiene que haber una explicación racional que muchos trabajadores pueden llegar a entender de los grandes conflictos en el mundo y las consecuencias que eso puede llegar a tener en los próximos años. No se trata de una argumentación que ponga exclusivamente el acento en el aspecto moral "mirad que aquellos se mueren" porque el dirigente sindical, como cualquiera de nosotros y cualquier empresario, puede sufrir viendo en TV a la hora de comer, pero se le pasa. No se trata sólo de la muerte de la gente del Tercer Mundo, sino incluso de la racionalidad del nuestro y de lo que ocurrirá en un mundo único en el cual 5000 millones y 1/2 de personas se ven en la obligación de desplazarse para comer y las consecuencias que eso tiene y va a tener más en los próximos años desde el punto de vista de las grandes migraciones. Ante esto sólo caben dos posturas o que te conviertas en una bestia racista que intentes impedir por todos los medios que esa gente llegue hasta aquí, incluido el hecho de propugnar que el que haya que matarles antes de que lleguen o bien que nos demos cuenta de que se puede retraer una parte de lo que son hoy en día

nuestros salarios, etc. para incidir en lo único en lo que se puede incidir hoy que es en mejorar la suerte de los que están peor. Esto se puede hacer de dos maneras : o en un plan exclusivamente caritativo individual o a través de organizaciones con conciencia mundialista, internacionalista, etc.

Arcadi Oliveres

Es imprescindible la transformació radical del sistema capitalista. Abans he dit que sacrificar l'evolució del sistema socialista en base a la burocràcia del socialisme real era, en canvi, no sacrificar la despesa militar que pot representar això. Per exemple, des de fa tres anys, se'ns està dient que el socialisme ha portat a la misèria 600 milions de persones. Això és cert, probablement, encara que jo m'atreiria a matisar : no a la misèria, potser a la pobresa. Però és que s'està declarant triomfant un sistema capitalista que des de fa molts anys n'hi porta més de tres mil milions de persones i aquests sí que estan a la misèria cada dia. Des de la racionalitat de l'home, com podem declarar perdedor a un sistema que ha portat situar a la pobresa 600 milions de persones i, declarar triomfant un altre que porta no a la pobresa sinó a la misèria econòmica, no parlo de la social, cultural... a més de tres mil milions de persones més?

Es fonamental transformar el sistema de producció capitalista i les relacions de producció.. Aquest seria un dels canvis ideològics que dèiem. Per exemple, abans la ideologia marxista servia per donar respostes generalitzables. Ara, en molts casos, això ja no serveix. Abans hauríem dit canviem relacions de producció: evidentment!. Si pensem que al mes passat hem tingut una vaga general i que al mes d'octubre probablement en tindrem una altra, hi ha coses de les relacions de producció que cal canviar. Però avui en dia això ha perdut importància relativa. Abans el 80 % de l'activitat econòmica de l'home es basava en això i ara això serà només una part important. Una part que no afectarà a la totalitat de la població perquè una part d'aquesta població no està en el sistema productiu, o bé perquè estan dins de tot el món de l'atur, de la marginació, o bé perquè hi ha tota una altra via a la qual ens porten les noves tecnologies, que alguns diuen de terciarització, altres en diuen d'establiment pel seu compte, que fa que amb un ordinador i una terminal ficada a casa ja pots fer moltes coses i no cal que vagis a la feina. A mi m'agradaria més dir, potser, relacions econòmiques o les relacions econòmiques i socials més que les de producció perquè seran d'acumulació, seran de distribució, seran de moltes coses diferents.

Carlos Jiménez Villarejo

La situación crítica que vivimos, está generada por el sistema económico, por el sistema capitalista, la propiedad, que lleva a la lógica de beneficio producido por la empresa privada. La alternativa ya no es el modelo referente de los países del Este, sino un sistema de socialización que tiene que nacer del propio sistema que tenemos aquí ahora, sin importaciones extrañas, ha de nacer de aquí, de este sistema capitalista de economía de mercado y transformarlo en en sistema de economía social.

Con un sistema capitalista internacional, con el poder concentrado en la banca, etc.. se ve el futuro con escepticismo. Pero eso no quita para que haya que hacer un esfuerzo para erosionar y denunciar todas y cada una de las irregularidades, abusos que se cometen en el ámbito económico. Es lo que intentan hacer, aunque a veces mal porque le falta capacidad de análisis, grupos minoritarios parlamentarios. Creo que Izquierda Unida e Iniciativa per Catalunya, tienen esta función, y es un papel bien fundamental y brillante; lo que pasa que ellos también son víctimas del propio poder del partido. Son contradictorios y a veces dicen cosas que no tiene sentido, pero ahí están.

Jaume Valls

Continuem tenint problemes, marginació, 500 mil parats... Hem de continuar pensant que això es pot canviar, s'han de buscar fórmules, però fórmules que puguin canviar, si no dintre de 50 o de 100 anys estaràn igual. No ens han servit molt les reivindicacions, sindicats, partits polítics...aquesta cadena no ha funcionat. Com l'hem perdut! Per què s'ha perdut! Potser per l'avarícia o la necessitat d'anar massa depressa, hem aconseguit que la classe obrera tingui un estatus social, més poder adquisitiu, millors condicions de treball, etc, però menys consciència. La gent no s'interroga: això ho devem als sindicats o a la gent d'esquerres...?. Com que som tan individuals la gent creu que s'ho deu a ella mateixa.. I aquest és el punt de reflexió, com hauríem de canviar l'estrategia perquè no s'arribés a aquesta conclusió, perquè és la conclusió del 90%.

Caries Ahumada

El problema és que el món rural està en liquidació. S'ha acabat el bucolisme. L'assimilació cultural del món rural pel món urbà, la nova tecnologia agrària i la política europea que ens va repetint que al camp sobra mà d'obra, i aquest es converteix en una reserva per la gent de la capital que vol descansar. Els jardineros seran els cuidadors del paisatge, cuidaran els marges, els camins, la vegetació, tenir quatre vaques per fer bonic. Es viu amb un profund pessimisme i com un final d'època important. A les reunions es parla del final dels pobles, del seu no-futur, de les alternatives per la gent de la tercera edat. Un dels temes reiterats en aquestes reunions és el futur de la gent jove que se'n va a estudiar fora i ja no torna... La gent s'ho veu negre. No veuen les sortides ni cap a on va l'agricultura.

El poble s'està implicant en tota la cultura urbana sense respecte de res. Serem els dormitoris de la gent de les ciutats que vindran a buscar la tranquil·litat. Les capitals de comarca s'aniran industrialitzant. Als pobles hi haurà xalets i algun pagès que cuidarà un hortet. Però mentrestant què se'n farà de la gent que sobra? Catalunya encara s'en sortirà perquè tampoc té una població activa pagesa massa gran: si és d'un 6% quedarà en un 3%, però Andalusia i Castella que tenen un 15 o 16% fins el 6%. Si sobren 2 milions de pagesos quasi tots estan per allà.

El futur de l'alimentació estarà basat en tecnologies intensives i prou. Les multinacionals de l'alimentació, traslladaran la producció al Tercer Món que serà més barata. S'han d'establir patates més barates que a Espanya amb alta tecnologia. Aquí ens quedarem amb el paisatge i el sol perquè no tenim alta tecnologia. Alemanya farà la llet més barata, Holanda farà les patates més barates i les maduixes i les enciams. El cereal no sé qui el farà. Es va cap a una agricultura de qualitat i amb més valor afegit i tot el servei de turisme i d'acolliment de la gent del món urbà cap a la residència de descans o tot el tema de la protecció de la natura...

Pel que fa al tema del raïm i del vi s'utilitza el mateix to de fa vint anys, el que passa és que a força de repetir-ho i com les sortides no arriben... L'altre dia en una reunió amb unes cooperatives -anys enrera era impensable- es posava ja sobre la taula el problema que ens vé a sobre. Fins ara semblava que el vi era un producte que podia anar sortint i les cooperatives anaven fent la viu-viu. Ara ja es diu que la gent ha de buscar-se una altra cosa. No ens veiem les orelles fins que s'acaben els recursos..

També és veritat que ara molta gent es queda a viure al poble. Fa uns anys no passava. El que no es veu són les alternatives econòmiques de la pròpia agricultura. En canvi sí es veu que la gent jove que abans marxava ara es queden al poble i van a treballar fora. Fan trenta o quaranta quilòmetres i tornen. La línia que apunta la política agrària comunitària va per aquí. Les sortides dels pobles és la creació d'altres tipus de feines i

de serveis dintre de la mateixa zona perquè l'agricultura és segur que no crearà altres nous llocs de treball.

Amb aquesta situació el fet d'intentar elaborar productes de qualitat, en el fons és buscar alternatives ni que siguin en l'única via possible que ens deixen en el mercat comú. En aquest sentit a l'Olivera tenim marcat un camí, encara que la Cooperativa el poble no ho vegi. Algunes Cooperatives d'altres pobles sí que ho veuen i fan comentaris en aquest sentit, independentment de què hi hagi o no deficients.

Hi ha alternatives que s'han d'anar treballant a nivell de poder polític. Però en un sistema com el nostre tot està molt controlat i és difícil. Cal refer el teixit social a aquests nivells... La qüestió és que això abans es solucionava relativament perquè hi havia una xarxa consistent, molt lligada, que ara no existeix. Aquesta experiència de cooperativa no s'ha mogut en el sentit de si algú vol venir a estudiar aquí o alguna cosa semblant tot i que sí que estem lligant caps i llençant cordes... Aquest teixit s'ha d'anar fent.

Manuel Ayats, Carme Vicens

MANUEL: Avui és un miracle poder campar solament de l'agricultura. Aquest any amb una bona collita, tirant molt farem 300 sacs d'olives, que vol dir uns 3000 kl. d'oli, que a 400 peles, suposant que es vengui, són 1.200.000.. A Vallbona aquesta és la collita més important de l'any. Com qui diu es viu de l'oli. Doncs descompta adobs, maquinària, sous de collidors, tot l'any d'estar amb la terra, esporgar... i el sindicat no paga fins al cap d'un any.

Fent de puta en guanyaria més !

Aquí sempre ha sigut anar entrampat : el sindicat liquida el resultat de la collita a un any vista, però mentrestant tu bé has de menjar, si has de llogar collidors una setmana, has de pagar-los al dia.. i apa... cada 15 dies o cada mes, cap al sindicat a buscar deu, quinze o vinticin mil peles en préstec de la pròxima collita per anar tirant. I arribava el resultat de la campanya i ja t'ho has fotut. Just ha servit pels deutes.

S'ha suavitzat una mica la tensió, però hi ha un tancament clar. No hi trobes explicació, és una cosa rara, el temps ja dirà...

L'agricultura tendeix a pitjor, amb deu anys s'ha de quedar a zero, no reuneix les condicions necessàries perquè sigui d'una altra manera.

El pagès viu amb pessimisme, amb la sensació que això s'acaba. El que viu a una zona més pròspera no s'ho vol creure, però el que està clar és que els fills no es queden. A d'altres llocs encara hi veus futur i vida, allà mateix a la Conca del Cimca. Allà veies fruiters i regadiu.. però arribes a Arbeca : ametllers i sol calent. Què vols fer-ne d'això? Potser encara St. Martí si es decideixen a allargar el canal hi podrien tenir alguna possibilitat... però aquí ? Es erm. Es erm, però què tenim? : tenim el Conventí D'uns anys ençà, amb la promoció que s'ha fet s'hi ha notat. Doncs perquè no es pensen més coses cara el turisme?

Els que es queden al poble, es poden comptar amb els dits de la mà. D'aquí a uns anys si veus passar un home estripat per allà dalt la carena.. cridaràn de lluny : "goita, aquell és un pagès", perquè ja no en quedarà cap.

Per això el fet de posar les terres en comú em penso que ha estat mes bo per mi que per l'Olivera.... Penso que vaig fer una bona inversió "d'entrada". També és veritat que "de sortida". si això "petés", jo seria el més perjudicat, em quedaria sense màquines, sol...

Treballar amb un sou segur et dóna tranquil·litat. Pots fer números, que de l'altre manera, no. Per tot això a vegades m'apuro perque penso que no afanyo el que cobro..

Em penso que si haguéssim continuat el pare i jo sols, hauríem acabat anant a buscar jornal fora del poble, no sé on.. Avui no es pot campar només de l'agricultura. Moltes cases del poble només tenen una entrada de diners, la sort és que tenen un vell que cobra i amb això compren el "jalar".

Ara a l'Olivera nosaltres aquí ens hi defensem el sou.. Ara hi ha set o vuit treballadors que depenen d'aquesta economia i és gent que viu aquí i si això s'acabés potser haurien de marxar. Per això ha sigut bona aquesta senyal de col.laboració.. ha servit per aglutinar.

Sempre m'ha tirat més treballar en colla que sol, es un altre fer, un altre treballar... i encara disfruto més amb aquests xavals que no pas amb els que diem "els normals". Jo què sé.. tens un altre diàleg, es una altra cosa, sembla estrany, oi? doncs mira, amb ells, sí, i en canvi amb segons qui, no.

Els pobles acabaran sent el refugi de la gent de Barcelona que vingui a estiuejar els caps de setmana, i el menjar ens l'haurem de fotre del que facin a Taiwan o a l'Àfrica Central.... Ara encara hi ha parcel·les que fa goig de veure perquè està cultivat, però el dia que tot això siguin fenassos i esbarzers no en farà cap de goig... i ni els de Barcelona vindran.

Per aquesta zona la solució més viable o palpable és tenir un piset o unes habitacions per llogar als turistes. Això no ha de significar abandonar la terra, sinó tenir una altra entrada a part.

CARME : No es dona una sortida lògica a l'agricultura. I els pagesos seràn com una reserva...

MANUEL:Es com un misteri, que amb tanta gent que hi ha, per un costat sobri de tot. No només sobren televisors i neveres, es que també sobre menjar i pagesos ! Estem a un món que sobra de tot, i a l'altra meitat els falta de tot.

Però si penses "en comptes de pagès em fotré a fabricar no se què..." i rumies, veus que el qui tregui una modalitat nova per vendre... ¡ collons!, és que ha de ser un Einstein, tot està saturat!

Els nanos no han viscut la tradició de pagès i no s'hi enganxen. No hi ha cap pagès a la comarca que vulgui que els seus fills es quedin a la terra amb aquest panorama. Si es queda algú és per accident, no per vocació.

CARME: De tota la canalla de fa anys, només dos han volgut quedar-se a Vallbona: el de ca la Manolita i el de la fonda. No n'hi ha cap més, són els únics que treballen de pagès. Vallbona està morta. No hi ha descendència. No hi veus el seu futur aquí. I no només els de Vallbona, són els de tota la comarca..

Als nanos no els ha agradat mai això. Per poc que es pugui, els fas estudiar.

MANUEL: I després si tenen una carrera i no troben feina, que tornin cap aquí! Es bo que es tingui una altra cosa, perquè a la terra no s'hi quedaràn.

CARME : La mentalitat del pagès, tal com la veig des de fora, és de gent que està acostumada a estrènye's el cinturó, és la cosa més natural per ells : ara els hi plou això, ara no hi ha subvenció per les ametlles... "¡Ah bueno!"... es conformista de manera de ser i s'estrenyen el cinturó. Si han de passar amb menys, passen. No pensen que es poden rebelar i dir la seva opinió.

Francesc Ribas

Trobo sentit fent aquesta professió. Sabia que un dia o altre hauria de marxar, com ja definitivament ha pasat ara. A l'Hospitalet només queden deu o dotze pagesos i encara queden 80 mujades de terra entre la Carretera del Mig i el cinturó de la pota sud, Can Famades i tot això; 80 mujades de 4.000 que n'hi havia !. Sembla impossible que 4.000 mujades de conreu hagin desaparegut. L'agricultura i l'urbanisme haurien de conviure : l'agricultura s'hauria de planificar i ordenar i l'urbanisme hagués hagut de créixer d'una altra manera.

A l'Hospitalet no hi tinc lloc, malgrat ser soci de la cooperativa agrícola. Aquesta cooperativa existeix per mantenir el patrimoni que hi ha a l'Hospitalet. Neix dels residuus de l'Hermandat, actualment Càmera Agrària, de la "hermandad". Jo vaig insistir molt en que es constituís com a cooperativa, al final s'ho van creure i la van gestionar. Encara en soc soci, més per nostàlgia que per altre cosa, perquè avui que no hi tinc cap activitat ni compro ni hi vaig a vendre res perquè estic al Prat. Tota la meua activitat pagesa la faig al Prat i a Barcelona on hi vaig a vendre. Però sempre m'he sentit més identificat amb la comarca. Soc membre fundador del Sindicat de la Unió de Pagesos i he sigut el delegat del Baix.

Adrià Trescents

Dretes i esquerres, pobres i gent que explota als més pobres, estem en una societat que passa olímpicament de tot el que és frustració, pena, marginació, treball, pobresa,... que procura només ostentació, viure, procurar-se tots els plaers. Per desgràcia o per sort, a través de les prostitutes, sé moltes coses.. fins i tot d'homes cèlebres, famosos, políticament i fins i tot eclesiàstics famosos.. Tinc algunes targetes que les prostitutes els hi han robat quan han deixat l'home extenuat... que em deixen gelat. No comprenc, no és que m'escandalitzi... Però per què aquests són els primers a qualificar amb menyspreu a les prostitutes de "putes" i de tot el que no es mereixen? Per què aquesta gent utilitza els serveis de la pobresa i no fan res per fer-la desaparèixer? Arrivat a aquest nivell de la vida ja no em queda res més que portar aquesta lluita personal.. intentant trobar solució només per "alguna" cosa, per "alguna" cosa.

Jo treballo sobretot amb presos. Aquest estiu, si la salut m'acompanya, visitaré 16 presons fora de Catalunya. La setmana vinent vaig a Osca i, en tornar, a Lleida. Després visitaré les presons de Sevilla, Puerto, Badajoz, Alacant, València, Castelló, Teruel. Tinc en llista visitar fora de Catalunya 138 presos.

La presó és l'aberració més grossa de la societat moderna. Haig de dir, que amb tot lo terribles que són, les presons de Catalunya potser són les més ben portades... Però no serveix per res, bé, únicament per desfer les persones, per triturar, per fer-les tornar boges, per tornar-les més dolentes o per anular-les. Rehabilitar-se no es rehabilita ningú a la presó. S'anulen, es destrueixen. Conec xicotets llestos, delinqüents dels anys 77-79-80 amb els quals podies parlar, discutir i, de vegades, els podies arribar a convèncer que no fessin cap més atracament. No hi havia droga. Tots aquests xicotets han començat a drogar-se a les presons. La majoria ara estan amb la SIDA. Molts s'estan morint. Aquí tinc una carta terrorífica :

"... pienso y maduro. Lo que hago suelo hacerlo sobre seguro, consciente de que cada paso que doy marca un momento de mi vida, de mi historia. Lo lamentable es que no puedo evitar que mis actos alteren mi entorno y perjudiquen a las personas que no merecen ser dañadas. Soy incapaz de perdonar y no me consuelo al saber que ellos tampoco me perdonan. Como yo le dije en mi carta anterior ya me enteré que soy portador del virus del SIDA en el 89. Fue una especie de detonante que trastocó todos mis planes de futuro y reavivó mi odio hacia el sistema penitenciario. No puedo olvidar que este me quitó los últimos 13 años de mi vida y no tengo más que 29. Desde los 16 años no conozco más que la vida carcelaria y, como es lógico, no es nada placentera. Si a eso añadimos que tengo la muerte asegurada antes de ser puesto en libertad, ¿qué me queda? Esperar la muerte de forma sumisa. ¡No! No puedo, va contra mi propio instinto. La muerte me llegará luchando. El día de mi fuga yo no esperaba la libertad sino una bala en la cabeza. El 99,99% de las posibilidades me decía que sería la bala pero, por esas cosas que tiene la vida, no fue así." Aquest és un dels xicotets que es conserva encara més íntegre, capaç de pensar... Aquest és el gran problema.

Procuro dedicar-me, pel carrer, a la gent menys assistida, més degradada i més oblidada. Durant un temps vaig dedicarme als nens. No es que ara estiguin ben atesos, però al barri Xino ja hi ha un centre obert, el centre-casal d'infants, hi ha una obra taller de l'Ajuntament, hi ha dos esplais, que atenen més o menys als nens. Ara em dedico sobretot als sortits de la presó sense res. Què fan aquests?

Fa 10 dies ha mor un home de 36 anys sortit de la presó de Lleida feia 5 mesos. Vaig fer tot el que vaig poder per ell... va morir en un cotxe abandonat on dormia a l'entrada del Poble Nou molt a prop de la Ciutat Olímpica. El van trobar quan estava quasi en estat de putrefacció.

Ara camina per aquí un noi que fa un mes que ha sortit de la presó de Lleida. Té un germà de 34 anys que no el vol a casa seva. Quan el trobo li pago una pensió durant 3 o 4 dies però els diners s'acaben... I així continuament, continuament.. Pertanyen a un grup abandonat. OBINSO en pot atendre pocs, Mercedaris igual... no hi ha res més.

Un altre pavorós és el grup els malalts del SIDA que estàn pel carrer. Cada setmana em vé a veure un noi que va sortir de la presó de Badajoz i que viu molt aprop d'aquí, a la plaça de correus. El vaig visitar ahir a l'Hospital. Va ser posat en llibertat per l'article 60 que permet posar en llibertat als que s'han de morir al cap de poc afectats per una malaltia irreversible. La d'ell és la SIDA. Però d'això ja fa quatre anys. Quan va sortir de la presó no el volien ni els seus pares ni el seu germà. Ha estat vivint quasi sempre en una casa abandonada davant del quartel de la Remonta. Jo el vaig anar a veure allà. Ara fa quinze dies que ha estat recollit. Ultimament l'han vingut a veure tres joves que tenen un pis llogat a Can Serra, un mestre, un ingenier tècnic electrònic i un estudiant, i el van recollir fins que trobés una altra cosa. Són gent normal que el coneixien i han dit no pot ser que aquest xicot estigui al carrer!. No ho han fet ni per cristianisme ni per res, gent normal! Però està acabadíssim i ha d'anar cada dos per tres a l'hospital.

M'acaba de telefonar sor Genoveva. S'està morint la Ermi. La Ermi és una noia meravellosa, meravellosa.. però amb cinc anys de presó seguits, i en sortir, també amb la SIDA. Va ser enviada al Patriarca. Sor Genoveva li pagava les 30.000 pessetes mensuals. L'he visitada varies vegades i ara s'està morint. Així contínuament, gent amb la SIDA terminal, pel carrer. I abans no es moren..! I no saps què fer..

La Generalitat té tres pisos que són portats per filles de la caritat on viuen tres o quatre persones per pis. No obstant, des de fa un any no volen drogadictes. El panorama és pavorós. Sor Genoveva té un altre pis, el germans de St. Joan de Déu un altre.. S'han mantingut reunions amb l'arquebisbat per tal de promoure una casa d'acolliment lliure per aquestes persones del carrer. Que puguin dir: "jo tinc el SIDA, haig de dormir al carrer, on poc anar?" Ja teníem el lloc, però l'ajuntament no ho ha volgut. Estava a Ciutat Vella. Hauria de ser cap a Pedralbes.. perquè no hi vagi ningú!

No sóc partidari dels aborts. Se'n fan molts. I en alguns cassos... Hi ha una noia de 21 anys a la qual dic *Miss Càrceles* de Catalunya que des dels 15 anys és una atracadora. La van atrapar a Lleida, atracant per portar diners al seu home que està a la presó. Està prenyada de tres mesos i li he dit: "*Tienes el SIDA. Este niño no tiene que nacer. Piénsatelo bien*". Es trist per a mi però que poden fer aquests nens quan tenen 12 o 13 anys i queden totalment despenjats.

Un altre grup que dóna molta feina és el de drogadictes terminals que s'arrosseguen pel carrer i les prostitutes de 19 o 20 anys. Tantes prostitutes, pobretes, que estàn acabant-se... amb tota la problemàtica que els envolta. La Mari, d'aquí aprop.. fa cinc anys i mig van matar un germà seu a la Trinitat. Dos mesos després que li matessin al germà a la presó mataven el seu pare amb trentadues punyalades al mig del barri xino. Un any després moria de la droga un altre germà a un portal del carrer Cadena. Ara és ella. la societat quina esperança els hi dóna, amb qui poden parlar, qui els estima ? No deixes de pensar "quina societat busquem? què s'ha de fer?". S'hauria de fer un gran esforç de prevenció per tal que la gent no arribés a aquests estats. Si de petits se'ls hagués atès bé.. La gran inversió hauria de ser de cara als infants i els resultats es veurien d'aquí a 20 anys. Però això no interessa a cap partit, a cap força política, a cap. Les forces polítiques i les Institucions volen poder dir "Hem fet set presons, hem fet, hem fet.."

En canvi hi ha gent particular que pel seu compte ajuda. Hi ha un bon home jubilat de Sitges que m'envia 25.000 pessetes mensuals que em va dir: "*Hermano, tengo seguro un retiro de más de 90.000 pesetas, tengo el piso de propiedad, soy mayor. cualquier día me moriré. Con 60.000 pesetas paso de sobras. Soy viudo*". No és una qüestió de diners però aquests ajuden molt.

La majoria de nois que surten de la presó no han treballat i, si ho ha fet, ha estat a la presó, que és l'explotació més grossa que hi ha. Com es pot enquadrar aquest noi dins aquesta societat tan competitiva? Si han de treballar ha de ser durant vuit hores. Còm

resistiràn? No ténen l'hàbit del treball. Van venir dos xicots de Lleida amb permís que estaven treballant fent caixes de cartró per 300 o 400 pessetes al dia. Ells contents, perquè guanyen una mica i surten de la presó. Però és aberrant. Per poc que se n'adonin odian tothom. Se'ls ha de donar tota una cultura del treball.

Cada matí dono d'esmorzar a 60 o 70 nens del barri Xino, al centre obert Salvador Gavina del Conde del Asalto. Vaig a les 7 del matí, preparo tot. A tres quarts de 8 ve el rector de Sant Pau, el Joaquim Tries, una persona meravellosa, que s'encarrega del menjador. A les 8 solen venir una monja i una noia encarregades de rentar-los la cara, pentinar-los, canviar-los de roba... Aquests nens, a casa seva, no tenen cap visió de treball. Dels 70 nens que vénen potser hi ha dues o tres famílies que treballen amb una relativa regularitat. Els demés, res, no viuen cap ambient del goig, de la dignitat del treball. La vida que els envolta és de prostitució, droga, alcohol, robatoris, tràfic de coses robades,... I, mentres, la societat resta tranquil·la. Mentre no ens robin pel carrer, la societat està tranquil·la. Als nens els dic: "Chico no seas tonto. No robes 4.000 pesetas. Tienes que robar 5 o 6 millones como mínimo y no te pasará nada". I els ensenyo diaris amb notícies d'empreses, la notícia d'avui d'Ercross, que deuen 210 mil milions de pessetes. A l'Angel, un noi anormal que surt de la presó de la Roca que viu al barri Xino, que disposa d'una navalleta i roba 400 pessetes, li han caigut 4 anys, 2 mesos i un dia. Aquest perturba la seguretat ciutadana..

La seguretat ciutadana és important pels que tenen diners. Pels pobres no n'hi ha de seguretat ciutadana. Es poden morir de gana i tan se val. Per a la ciutat, els pobres no compten.

La major part dels que ténen condemnes, perquè ténen condemnes? Vaig pujar a la presó de Lleida i vaig parlar amb noiets d'allà. Vaig parlar amb una noieta de 22 anys que hi va ingressar quan en tenia 19 per ser una prostituta drogadicta que feia petits robatoris. Ara sut amb permís la Mª Angeles. Té 29 anys. Hi porta 8 anys i mig, seguits sense sortir. Una prostituta de Reus que hi va entrar per robar. Surtirà un dia d'aquests, per primera vegada, de permís i està aterroritzada...

Als nens els dic: "*Escucha chico : sabes que si te portas bien y agachas la cabeza, si sabes ser hipócrita, lo tienes bien. Saldrás antes y tendrás ventajas. Procura ser hipócrita*". Es un dels consells que els dono. Es l'única solució. A la presó, el que millor va és el més hipòcrita i aquests pobres xicots marginats ni hipòcrites saben ser.

Per la societat aquests no compten. Al revés. Si la gent fos sincera voldria la pena de mort per eliminar-los. Ens molesten. La societat benestant es queixa que entren per una porta de la presó i surten per l'altra. Els voldríem sempre a dintre! quan, en realitat, les presons estan pleníssimes, bàsicament, de gent pobre. A mi no m'agrada que ningú sigui a la presó, ni rics ni pobres, però els rics quan temps s'hi queden? No ho entenc, no sé com s'ho fan!

En motiu dels Joc Olímpics estan agafant gent que estaven al carrer fa 5 o 7 anys, per causes de fa més de 7 anys. L'Antònio d'aquí l'Hospitalet, fa cinc anys que va tenir la llibertat i en feia dos que treballava assegurat a Agroman i l'han ficat a la presó per una causa del 79. que havia baixat del Suprem. s'estava rehabilitant. Ara perd seguro i probablement treball per sempre. Qui el voldrà tornar a agafar ?

T'en podria citar a 90 o 100 en aquesta mateixa situació.

En José M^a., no havia treballat mai durant la seva vida. Surt. Va a viure amb una Sra. que li fa de mare i li busquen feina : jtres mesos treballant! a la Villa Olímpica, carregant ferro. Cada dematí quan jo anava a preparar l'esmorzar passava per allí i tot content em saludava "hermano, me voy a trabajar!" L'han agafat per una causa del 85.

Es busca la seguretat ciutadana a base d'eliminar aquesta gent que enreda i no se'ls mata no sé per què, però per alguns aquesta seria la màxima aspiració. No sé si sóc massa dur, potser no hauria de parlar així però és així com ho veig.

Joan Garcia Nieto

Jo entenc el sindicalisme com un instrument de formació, d'agrupar, de donar sensibilitat social. Aquesta ha estat sempre la meua opció i model sindical. No només com l'instrument per negociar convenis. Aquest convenciment és el que també em fa avui creure que la tasca que en aquest moment estem fent aquí a la Fundació Utopia de recuperar la història social i del sindicalisme en una comarca com la nostra pot tenir un gran valor sobretot si realment es fa un anàlisi de contingut. Estic convençut que això donarà molt de sí.

El sindicalisme té un rol a jugar importantíssim dintre dels moviments socials, però fet d'una altra forma, perquè també té els seus vicis. Un dels grans reptes actuals, conseqüència de les mutacions actuals, i un gran perill, és la transformació del sindicat en formes corporativistes, en tots els àmbits del sindicalisme.

En el tema de la solidaritat, per exemple, el sindicalisme té grans possibilitats de fer coses. Pot ser que no sigui encara un tema prou madur en la seva totalitat perquè hi ha molts aspectes implicats. Diria que a les cúpules sindicals hi ha més sensibilitat per aquestes coses que a les bases. Quan hem proposat a les direccions sindicals del Baix Llobregat fer coses sobre la pobresa, la marginació, fer un estudi sobre la cultura sindical, etc. han demostrat un cert interès, però a les bases això encara no els interessa. Potser és una barbaritat dir això, però estic pensant amb les direccions amb les que aquí estem treballant.

El sindicalisme té contradiccions internes : ha de defensar els interessos dels treballadors, de la seva empresa, del seu nivell de salaris, de les seves pensions.. però som fills d'un patrimoni històric de solidaritat i emancipació que no podem negar i l'únic grup que pot ser el continuador de totes les formes de lluites emancipatòria de fa 60, 80, 90 anys és recuperar aquesta memòria històrica i, quan un pensa que va ser el sindicalisme un dels elements més pacifistes que hi havia...

Cal redefinir el concepte classe, perquè nosaltres tenim el concepte classe en funció de la vella societat industrial. Un individu és de la classe obrera perquè està subjecte a relacions de treball i un és el que mana i l'altra és l'assalariat. Històricament, l'assalariat seria de la classe obrera. Les coses comencen a ser diferents, perquè cada vegada hi ha més gent que és autònoma, pobre en nivell de vida però que no són treballadors assalariats, sinó que són d'autoocupació, i el tema de l'autoocupació de l'economia social és un món que cal redefinir i veure que per aquí poden anar cada vegada més noves formes d'acció; per altra banda, estem canviant les estructures productives d'una manera que l'empresa clàssica es transforma cada vegada més en una institució industrial difosa perquè hi ha molta gent que està treballant per l'indústria de manera difusa, per l'economia sumergida, per tallers petits.. i això està cada vegada més fragmentat. El treballador, l'assalariat del "mono" del món adult, ja no existeix, és un nou concepte.

Hi ha doncs conceptes molt diferents que els històrics de "lluita de classes" però són igualment resultat de la opressió... i també per això nosaltres ens queixem del sindicalisme, perquè per ell el conflicte sindical és només el conflicte capital-treball. Quan un veu que el naixement del sindicalisme va ser en funció de les contradiccions més grans que havia en aquells moments, que era el tema del treball, amb les formes tremendes de marginacions que havien en el XIX un es pregunta "ara quins són els nous agents de canvi social ? com sortiran ?" No seran ja els treballadors històrics industrials perquè aquests ja estan dintre d'una aristocràcia. El sindicalisme hauria de redescobrir i viure aquestes noves contradiccions que es donen dintre de la societat. Crec en la lluita de classes, però ja no en la lluita de classes industrial, aquesta ha desaparegut. L'altre àmbit fonamental de contradiccions és el problema Nord-Sud, on es dona de debò l'actual lluita de classes.

L'esquema de la societat postindustrial, de l'hiperindustrialisme, és al revés : hi ha un nucli el que treballa les quantes mes hores millor i està molt ben remunerat, amb alta qualificació tècnica, i molta gent que viurà en una societat de la cultura del simple subsidi i res més. Això s'està fent ara, una cultura del simple subsidi, però no una cultura de crear necessitats de noves formes d'ocupació.

Ningú no ens pot impedir que els que hem quedat poguem ser una mica ingenus, viure en illes d'utopia, que cada vegada poden ser més grans, perquè estic convençut que cada vegada les illes poden arribar a ser més, per exemple amb la gent que la lluita contra la marginació, que això té les seves dificultats i limitacions perquè no sobrepassen una visió política i tot problema concret ha de mirarse des de les seves causes i amb una perspectiva global.. però ningú ens pot impedir de viure en aquestes illes d'utopia, i jo crec que hi ha molta gent que ho viu això, i les illes es poden transformar en arxipièlags.

Hi ha gent que maravillosa en el món de la marginació, però els hi costa d'entendre que una lluita contra la marginació es també una lluita política. Que per entendre-la i ser-hi cal una visió global dels problemes. Queden massa tancats en sí mateixos.. Parlant amb la Pilar Malla el dia que vam fer el debat sobre pobresa i marginació aquí, al Baix Llobregat, em deia que a vegades hi ha el perill de magnificar el tema de la pobresa i la marginació, parlem de la teologia de la marginació i coses semblants etc.. potser estem massa tancats en aquest món i estem magnificant el que això significa. Tanmateix quan penso amb aquesta gent, Engrunes, drapaires d'Emmaús, el petit grup d'aquí Cornellà, gent creient, i que tenen una immensa capacitat de solidaritat... per exemple: "avui ha de venir un noi desertor de la legió i Enrique Castro, que ha treballat amb ell tota la vida, de seguida li troba un lloc i nosaltres també li trobarem perquè pugui treballar.." etc. això es meravellós, això no es troba enlloc, pots anar al sindicat a explicar-ho, i et diran que ja se les arreglarà...

Tomás Martínez

Aquí nos estamos adaptando y nos preocupamos no sólo de los convenios sino de los parados. Por ejemplo, en Hospitalet vamos a mandar a Lérida a recoger fruta a 125 trabajadores. Lo hemos promovido Comisiones Obreras, a pesar de que el periódico diga que el Ayuntamiento, el INEM, la UGT... Es mentira, después han intervenido ellos, pero esto se ha llevado a través de Jaime Valls y yo. Jaime Valls estuvo en Lérida hablando con la Unión de Pagesos y me explicó la problemática que existía allí. El Ayuntamiento en ningún momento se ha responsabilizado de esto sino que ha dejado hacer, y todo el trabajo lo ha hecho Comisiones. Hablamos con los compañeros de UGT, lo vieron bien y nos han apoyado. Esto es uno de los últimos botones.

Otro botón es por ejemplo que en los expedientes de crisis y suspensión de empleo, nosotros anteponeamos el mantenimiento del trabajo al dinero, lo que pasa es que los trabajadores han hecho un cambio. En lugar de ser tan combativos como eran en los tiempos del franquismo, ahora pasan de todo y lo que quieren es el dinero y a la calle. Son pocos los que te encuentras que ante todo quieren el puesto de trabajo. Está claro que tenemos un Estatuto de los Trabajadores, que desproteje a los trabajadores en el sentido de que hay una ley que por unas indemnizaciones que marca el estatuto, el trabajador se queda en la puta calle cuando lo despiden. Los trabajadores lo saben y antes de ir a Magistratura intentan negociar su despido, pero lo que los sindicalistas decimos, es que hasta la última gota de sangre, lo que hay que reivindicar es el puesto de trabajo. Y el que diga que no nos preocupamos de eso, miente.

La imagen que el gobierno, los empresarios y los medios de comunicación quieren dar de los sindicatos es que sólo somos gestores de los despidos, lo que intentan por todos los medios es quitarle potencia a los sindicatos, y no sólo a Comisiones sino también a UGT.

Pero ahí se encuentran con la imposición de que queremos la reivindicación de los puestos de trabajo y no dinero.

Por poner otro ejemplo, el otro día el Bajo Llobregat tuvo 24 horas de paro general, para reivindicar una política distinta a los expedientes de crisis y la reconversión industrial que está haciendo el gobierno que se corte por todos los medios. Eso son cosas que dentro de las limitaciones que tenemos con este gobierno, se están llevando a cabo; no es por casualidad la huelga de Asturias, de Minería o de Cantabria. No es por dinero, sino por reivindicar puestos de trabajo que se están perdiendo.

En algunos momentos se ven las cosas de manera pesimista, no estamos la gente que estábamos antes, ha cambiado la gente y muchos ahora se arriman al sindicato más que por que lo sientan, para asegurarse un puesto de trabajo. Se ha arrimado gente que ha parecido muy combativa y muy luchadora, y luego nos hemos dado cuenta de que lo han hecho por conseguir un puesto asalariado dentro del sindicato y una vez que lo han conseguido "viva la Pepa". Los sindicalistas nos lo tenemos que tragar...

Pero no hay que exagerar en lo de la pérdida de la conciencia de clase. La conciencia de clase que había antes sigue estando ahora. Antes tampoco eran todos los trabajadores los que tenían conciencia de clase, era un número muy reducido, lo que pasa que nos conocíamos la mayoría. Hoy con la democracia, todo el mundo puede decir la suya y somos menos los que tenemos conciencia de clase. Proporcionalmente somos menos dentro de la democracia, pero somos el mismo número que éramos antes. Al haber más, parece que hay más gente que pasa de todo y de conciencia de clase, o que solo va de cara a coger pelias para comprarse el coche o la torre. Antes también pasaba, pero hoy existen más posibilidades para hablar.

Ignasi Riera

No es pot tenir una visió idealitzada o falsa de la classe obrera i jo crec que en Joan Garcia Nieto li té. No accepta, per exemple, que el pobre pugui ser un trampós, que el pobre pugui fer una trampa com la de l'economia submergida. A tots aquests els els exclou.. diu "sí.. es veritat... hi ha economia submergida..". No, perdona, això no s'ha de dir en veu baixa... "hi ha un gran frau" d'economia submergida i, a més, un frau no representat pels sindicats ni per ningú! No és lícit fer servir les estadístiques sobre la situació social sense fer una regla de tres o un barem de correcció que digui "aquí oficialment hi ha un 20 % de pobresa, pero d'aquest 20% hi ha un 10,15, 30 o 60 % de frau i l'índex de pobresa real ha de calcular-se descomptant aquest frau". Li costa fer aquesta operació perquè li costa acceptar que pugui haver-hi pobres corruptes i li costa acceptar per la mateixa raó que pugui haver-hi sindicalistes corruptes. Sé que es va indignar molt, ell mateix m'ho va dir, respecte del meu llibre *BLA, BLA, BLA*. Hi ha un monòleg d'un sindicalista que explica "com que a mí no m'agrada treballar, m'he fet sindicalista". Per sort, el monòleg al llibre es com una d'aquelles coses que passen desapercibudes, perquè a mi em faria vergonya haver-ho de dir seriosament. Es una de les reflexions més càustiques que he pogut fer mai sobre aquests paranys... No pots anar pel món dient que fas allò per aquella raó, per exemple "la defensa de la classe obrera", si la pròpia conducta no s'acopla amb el que dius, perquè pots acabar fent-ho per motius totalment diferents als que anuncies. Traicionen la teva pròpia causa.

Li passa com amb tanta d'altra gent que treballa en sectors de pobresa. Si un diu "com aquest és el més perseguit jo el defenso", malament rai. Per exemple, en aquests moments entre els treballadors estrangers immigrants comença a haver-hi el greu fenomen de les màfies, màfies que han arribat a afectar a la gent del CITE. Crec que el que ens va portar a ser tan benignes amb l'estalinisme i amb les seqüeles de l'estalinisme va ser aquest mecanisme de dir "és clar, com que aquests tenen més raó que els altres, estem d'acord amb tot el que fan". No. Aquests ténen més raó que els altres, però a partir d'aquí que quedi ben clar que dins d'aquests que tenen raó pot haver-hi i tornarà a haver-hi un nou model de la lluita de classes que vostè havia volgut eliminar.

José M^a. Isun

El sindicato es una cosa viva y abierta. Pero es difícil luchar contra el pensamiento de que los sindicatos de la enseñanza solamente trabajan en pro de los maestros y se olvidan de los temas específicos de la enseñanza. Y es difícil luchar contra esto porque como sindicato te debes a los que te votan para intentar estar en mejores condiciones.. En la privada la situación es distinta : hay mucha afiliación pero se mueven poco. Curas y monjas mandan mucho y la situación es más delicada. El sindicato está lleno de gente que en la privada se ha movido y al año siguiente ya no trabaja.

En Comisiones hemos planteado seriamente el tema de la calidad de la enseñanza, de la formación permanente, de un mapa escolar más racional, de la aplicación de la reforma o la misma acusación de que sólo nos preocupamos del incremento salarial de los de plantilla frente a los que tienen el empleo más precario. Todas estas acusaciones se nos hicieron, por ejemplo, con ocasión de la última huelga del 28 de mayo. Eramos conscientes que teníamos que luchar como si fuera contra un ejército que nos iba a echar toda la artillería con un mensaje muy delicado para la población por el descrédito que podía significar para la enseñanza pública. Hagamos la reivindicación que hagamos por parte de la administración se nos critica a pesar que intentamos dosificar los movimientos reivindicativos porque somos conscientes que repercuten en los niños y en la imagen de la escuela pública. Lo que pasa es que el Departament no tiene ningún interés por la escuela pública.

Somos conscientes que hay fraude en el paro en general y que hay mucho jeta y mucho bandarra por el mundo, que en un colectivo de 42.000 personas en Catalunya hay gente impresentable, y que hay gente a la que sólo le preocupan sus intereses corporativos, pero también es cierto que los hay en todas partes, también en la privada, y que de cualquier forma estamos por encima del resto de funcionarios de otras administraciones a nivel de profesionalidad y trabajo.

El tema es que cuando pedimos más presupuestos o más plantillas, aunque son elementos importantes, con ello no significa que vaya a aumentar automáticamente la calidad de la enseñanza porque son muchos aspectos los que afectan a la enseñanza pública. Por ejemplo, en el tema de la formación permanente, de la que Catalunya siempre había sido pionera y estamos ahora a la cola respecto de otras comunidades autónomas, estamos en total oposición con la política del Departament.

Pep Ribas

De cara a conscienciar la població, sindicats i moviments veïnals es troben a vegades davant la dificultat de defensar interessos corporatius. I a vegades es fa per mantenir la "parròquia", però a vegades aquests interessos no són més que la manifestació del més pur egoisme d'uns pocs per damunt de l'interès col·lectiu. Per exemple, jo no he paït encara lo de l'escola i no he paït que es doni recolzament en un tema com aquest i no vull saber-ne res d'aquesta gent.

Aquest fenomen no es nou aquí, perquè s'està donant a Europa també, que és la mobilització per temes molt dubtosos des del punt de vista solidari. Es una realitat en tots els àmbits i que ha anat evolucionant.

Els sindicats han hagut de vendre serveis, han hagut de posar botiga, per mantenir la parròquia. No dic que això sigui tot el sindicat ni que tota l'activitat del sindicat sigui aquesta, però sí sovint. De totes maneres és un element més del model de societat on estem vivint. Saber-ho és bó per poder analitzar la realitat i tener elements per transformar-la.

El nivell de reflexió, no dintre dels òrgans del sindicat a partir de determinat status, de consell o de federacions, a nivell d'afiliats, de base, la capacitat de reflexió no és elevada. La immediatesa dels interessos és el que priva. A més a més, hi ha hagut un canvi qualitatiu molt gran en aquest sentit. Aquell concepte tradicional que, fins fa pocs anys, era vàlid esgrimir-lo, utilitzar-lo i era fàcil que la gent se'l fes seu, els concepte sd'apropiació de plus-vàlua, d'explotació, el sentiment o consciència de classe, avui dia, cada cop és més escàs. Les condicions continuen sent les mateixes o pitjors en el sentit que ara hi ha unes noves fòrmes de repressió i d'explotació. Potser en els moments més difícils de crisi econòmica, hom s'adona més de l'arrel dels mals.

Antonia Castellana

Un dels temes que a l'última vaga vam reflexionar molt va ser que Iniciativa i el PSUC històricament representaven al moviment obrer i en aquest moment el moviment obrer està disgregat i fragmentat i el sindicalisme s'està convertint en una expressió de protesta i sovint corporativa.

D'una banda la gent sindicada és molt poca. A la meua escola hi ha un col·lectiu de 16 ó 18 mestres dels quals estem sindicats dos. La gent passa. La classe obrera fa ús dels serveis sindicals quan hi ha interessos corporatius immediats i, en aquest sentit, els tenen en compte. Hem vist que hi ha una separació total entre el compromís sindical i el compromís polític. Per exemple, pot haver una vaga general i l'endemà tornar a guanyar les eleccions el partit socialista.

I d'altra banda el setge del Govern als sindicats és fortíssim. Un dels objectius del govern socialista és acorrallar i neutralitzar als sindicats i reduir-los a la mínima expressió i ho estan aconseguint perquè els sindicats tenen pocs recursos humans, molt pocs recursos administratius i la imatge que s'ha donat pels mitjans de comunicació és una baralla personal.

De vegades també es pot pensar que amb aquestes vagues els sindicats s'han convertit en els autèntics interlocutors socials del Govern. Això dóna una avantatge al govern perquè així pot esquivar que al Congrés es discuteixin els temes econòmics més importants perquè allà els sindicats no hi tenen veu.

Penso que la política dels sindicats és correcta però el setge és molt fort i l'acceptació social és mínima. El govern no té cap respecte pels sindicats com a interlocutors socials i en aquest sentit són molt febles. No obstant, en la tesi utòpica, la gent que som d'esquerra estem obligats a militar i potenciar-los, perquè és una de les poques veus de l'esquerra que pot confrontar-se amb la política econòmica del govern. Però som poca cosa perquè l'aparell sindical amb els afiliats que hi ha no es pot mantenir. És un petit instrument però que l'hem de defensar.

Mercedes Chacón

Yo diría que las continuas reivindicaciones de los sindicatos son una dificultad. La imposibilidad de expedientar un funcionario porque los otros le apoyan, a pesar de ser un indeseable, se da continuamente. Por eso no me canso de decir que en prisiones los sindicatos no estan ejerciendo en absoluto una función de lo que llamaríamos de "izquierdas". Al contrario, y con absoluta radicalidad, estan ejerciendo una función absolutamente conservadora.

Los sindicatos fundamentalmente piden : más seguridad, más represión hacia los internos, menos libertades hacia los internos, menos concesiones para los internos. Esto significa mejores condiciones de trabajo... sí, porque cuando te metes en la vida de estas personas e intentas hacer un trabajo de mediador, es tremendo, es agotador. Si los tienes

a todos encerraditos, bajo llave, todos separaditos para que cuanto menos se muevan, mejor, y si se mueven mucho los cierras más todavía, son mejores condiciones para los funcionarios, sólo tienen que pasearse con las puertas cerradas de las celdas. Si todas las puertas están abiertas y todo el mundo está hablando unos con otros, pasando de una celda a otra, haciendo actividades, moviéndose por ahí, eso significa que el funcionario tiene que hacer un esfuerzo mucho más grande para poder controlar y ordenar ese grupo de personas.

Los sindicatos no siempre buscan lo más razonable sino que buscan las mejores condiciones de trabajo para sus afiliados. Y en una prisión es fácil imaginar cuáles son las mejores condiciones de trabajo. Creo que en muchos casos los sindicatos han perdido su función, ahora mismo las reivindicaciones sindicales no van en función de ver si la plusvalía es la adecuada o no lo es. La diferencia que hay entre el valor del producto final y el que se considera normal para equilibrar las ganancias entre unos y otros en toda la pieza del sistema productivo, los sindicatos no están trabajando en eso, en ver cual es la plusvalía. Los sindicatos están en que los asalariados cobren más pero no les importa saber de donde sale su aumento de sueldo. Es decir, la función que están cumpliendo es absolutamente funcionarial no sindical, son funcionarios que a su vez trabajan para que los funcionarios cobren más. No tienen conciencia de decir que es más lógico que la diferencia salga de la plusvalía que del aparcerero andaluz que está cogiendo la aceituna.

Yo estaba afiliada a UGT de prisiones incluso cuando era subdirectora y hace un año lo dejé. De hecho en prisiones, al principio, se empezó a evolucionar mucho a partir de los sindicatos porque las personas que estaban sindicadas, cuando hablaban de mejoras en las condiciones de trabajo de los funcionarios, hablaban del no maltratos a los internos, de buscar métodos diferentes que enfrentasen cuerpo a cuerpo con los internos para solventar conflictos. Esta gente trabajaban para que aquellas maratónicas jornadas que eran 24 horas seguidas sin descansar el funcionario, se hicieran las 8 horas de la jornada, de lunes a viernes, como cualquier trabajador normal de cualquier otra empresa. Entonces los sindicatos trabajaban por normalizar las prisiones, lo mismo que se estaba normalizando la sociedad. Entonces tenían su sentido. Hubo como una progresión muy importante y ahora hay como un estancamiento.

Montserat Company, Francesc Batallé

... aquests mestres tenien i transmetien tots els nostres valors, els valors de la persona, del respecte a la persona, de la solidaritat i la capacitat de relació amb l'altre, etc. On està doncs el problema? en el model de societat en general! Per exemple, s'acaba d'aprovar institucionalment que l'escola, el curs escolar, acaba el 26 de juny. I els sindicats ho han acceptat, ni tan sols han recullit el que molta gent pensa... no s'atreveixen a fer-lo públic perquè no ven. Amb qui estem, doncs, pels interessos privats dels mestres i pel que a ells individualment els interessa o pels de l'educació? A partir d'avui l'escola acaba el dia 26 de juny segons el calendari acadèmic. No hi ha una sola veu que ho denunciï, que digui que no pot ser.. és molt greu! Quin tipus de demagogia és aquesta? És el mateix que deia del rebut de l'aigua: corporativa en el sentit més ruïn de la paraula, inclús sabent que amb això s'està enfonsant la pròpia educació. Hi ha un sector de gent jove que estaria disposada a implicar-se d'una altra manera.. i l'única cosa que se'ls ofereix és això. El model de funcionariat.

Un altre exemple, quan a l'escola vam haver de votar l'últim "pacte" entre els sindicats i la Generalitat sobre el sou dels mestres, hi van haver moltes abstencions. No va ser per pasotisme o per por, al contrari, el més simple era el SI perquè hi havia un augment de sou... doncs molta gent no ho veia clar i van demanar que es fes una altra assemblea per aclarir-se. Com no hi havia temps perquè els sindicats demanaven la votació més de la meitat de l'assemblea es va abstenir.

Alfons Formariz

Es necessari connectar amb el moviment sindical, sobretot per dues qüestions: per garantir el dret dels treballadors a la formació i perquè es facin complir els acords de l'OIT i la resolució 150 de l'OIT, en la qual es comprometen les parts que en els convenis col·lectius es donin hores pagades per formació.

El problema és que socialment l'educació d'adults no s'entén com una reparadora de desigualtats socials sinó com una compensadora dels títols que la gent no ha obtingut en el seu moment. Per aquest camí entra tot el debat amb ensenyament. A partir del moment en que en els sindicats, assumeixen el tema les federacions d'ensenyants el tema d'entrada està mal enfocat. Perquè no és un problema de professionals de l'educació, sinó de la societat. No es un problema de reivindicacions corporatives sinó de desigualtats socials. No són postures contradictòries sinó enfocaments diferents. Hi ha dos enfocaments del tema des dels interessos dels professionals i des de la desigualtat de la població. Entre els dos enfocaments hi pot haver moments de pacte, d'acords i hi ha altres moments que aquests no són possibles.

La col·laboració amb els sindicats és necessària i és possible. Però a més d'impulsar la preparació dels treballadors a les empreses d'una forma global, no exclusivament productivista, cal trobar fórmules de col·laboració en el territori: pels treballadors en processos de regulació de feina, pels aturats. De manera que l'acció sindical tingui en compte la dels grups socials i es puguin donar suport mútuament.

Mateo Revilla

Si no es a través de cosas concretas no me encuentro capaz de tener ninguna posibilidad de acercarme a nadie, ¿cómo te acercas a una persona, cómo llamas a la puerta de una casa, qué le dices para que te siga como mínimo cinco metros más allá? No tienes nada, la gente pasa absolutamente de todo. Tiene un recelo tremendo, muchas veces haces todas estas cosas sin ni siquiera decir que las haces tú. Para cambiar esto desde abajo, tienes que bajarte a lo más bajo de todo, tienes que ir tú delante. Esto es una de las posibilidades, porque la otra es conseguir concienciar a la gente, y yo ya no tengo palabras ni fórmulas para eso.

Porque no convences a la gente a ir a una asamblea o a defender una cosa por la clase de sociedad que defiendes. Tienes que introducirte en que este vecino está hasta las narices de tener el coche allí o de que va al médico y lo marean de un lado a otro, que va al consultorio y tiene que subir unas escaleras que aquello es penoso, un calvario para las personas que padecen ciática... A través de ahí los enganchas y les dices: "Si hacemos un aparcamiento nos van a hacer dos plantas de 500 metros cuadrados con un CAP" y ahí los enganchas y los mueves.

Con el tema del agua ¿qué se ha conseguido? Es un problema social, pero se han movido por el dinero, no por lo social, eso está claro. Otra cosa es que luego lo queramos revestir de otra manera. No hay derecho que dentro de un recibo te introduzcan unos impuestos ocultos, la gente de eso no entiende nada, lo único que saben es que pagabas cinco y ahora pagas diez y por eso los enganchas. A la asamblea del otro día, si no fuera porque a la gente les ha tocado el bolsillo no te vendrían; para hablar de otro tipo de injusticia no vendrían.

Pero sabes que en el momento en que esté el CAP, esas personas desaparecen del mapa, en el momento que tengan la plaza de parking que le ha costado un millón y medio o un millón seiscientos, esa persona desaparece; o en el momento en que le hagan la esquina de su bloque entre bloques desaparecen; en el momento en que se haga la Rambla de la Marina y se haga el parque de Bellvitge, se acabó en Bellvitge la conciencia.. de no sé que. Nos tendremos que inventar otro rollo, porque con razones de otra clase no es

posible, yo por lo menos no tengo el don de palabra para convencer a la gente con otros argumentos. Convencer a la gente con palabras, decirles que clase de viviendas queremos o que clase de barrio queremos o que clase de sociedad o de convivencia tenemos que llevar o de solidaridad, etc... con palabras bien dichas que la gente diga: "Pues es verdad, esta clase de sociedad es por la que vamos a luchar". Mentira totalmente, es imposible, por ahí veo que el camino está perdido. A través de casos concretos te los enganchas y te los llevas al terreno, eso sí, una vez que los tienes el reconvertirlo lo mejor posible.

Tienes que incidir en un sitio con tu opinión o con tu medida de presión, porque aunque institucionalmente no tengas poder, sí que lo tienes de convocatoria, tienes otra clase de poder mediante el cual se te tiene que escuchar. Tienes que conseguirlo y utilizar medios para poder llegar a ello.

En la sociedad están vendiendo por todos lados el individualismo, la insolidaridad. A lo mejor uno me dirá que estoy vendiendo el mismo valor que vende la derecha!, quizá sí, pero tú te metes ahí dentro e intentas darle la vuelta : es imposible reconvertirlo pero consigues resultados. Tienes que meterte en este mismo terreno y en los mismos valores que la derecha, del individualismo y el consumismo, y una vez dentro ves de que manera le das la vuelta.

Tienes que ir a hacer horas extraordinarias con los que las van a hacer, que eso es lo más desgraciado que hay, para ver de que manera mientras haces las horas extraordinarias, consigues convencerles de que es una barbaridad lo que están haciendo. Pero no les dejes solos haciendo horas extraordinarias y tú te quedes fuera y desde fuera se lo dices; a veces te tienes que meter.

¿Rentabilidad política? Del resultado político que pudieras conseguir, que a veces algunos camaradas preguntan, está que no sólo no puedes ir con la pegatina de Iniciativa por Cataluña sino que ni se te ocurra decir que eres de Iniciativa, tienes que ir de lagarterana para hacer algo porque si no huyen. Es la situación, si dispusiéramos como organización o como asociación de vecinos de medios de comunicación que favorecieran que te explicaras mejor, pues todavía; menos mal que en la asociación de vecinos en Bellvitge en un momento dado hacemos 500 hojas y las pegamos. Otra cosa es mi trabajo a que me lleva, cuando digo de pegar una hoja de hoy para mañana, la mitad las tengo que pegar yo, tengo que ir delante, sino nadie te las pega.

Ahora estamos en una sociedad de bienestar, en esta época no nos sirve esa frase. Para poder discutir un cambio de sociedad y qué sociedad queremos, hay que entrar por arriba, en qué clase de ciudad queremos vivir. No estamos a gusto, estamos insatisfechos de una ciudad donde la gente va cada uno va a lo suyo, a la gente le importa tres pepinos si a la salida de su casa tiene un espacio libre y lúdico donde poder descansar, sólo le importa si tiene a la puerta de su casa un sitio libre para poner su Audi que se ha comprado con no sé cuantas horas extras. A esa persona, para poder cambiar el barrio tienes que irle entrando a veces con lo del coche, olvidándote de que está loco por comprarse ese coche, y convencerte de que por encima de los coches están las personas y de que es más importante una zona verde.

Estamos defendiendo los valores corporativos. En mayor o menor grado todos somos corporativistas. Una persona puede ser un ladrón porque roba continuamente todos los días diez millones de pesetas y además le roba a los muertos de hambre, pero hay quien es ladrón y está robando cien pesetas diarias en su comercio y hay quien es un ladrón porque está intentando explotar a la gente. Todos, en mayor o menor grado dentro de nosotros llevamos un ladrón, llevamos un capitalista, un corporativista, un vividor y un tío que le gusta comer mucho y trabajar lo menos posible sin ninguna responsabilidad.

Estoy totalmente convencido de que nosotros no somos racistas mientras no nos falte el trabajo, el pan y cincuenta mil cosas, y mientras no nos esté mandando otro por encima de nosotros. En el momento en que me falte trabajo, pan y que esté mendigando por la

calle y vea que pasa a mi lado un moranco en un coche, seré racista. No lo digo por mí, sino por lo que veo.

Si me planteas por ejemplo que tenemos 200 gitanos sin vivienda y hay un plan de vivienda que en cuatro días que pueden estar viviendo perfectamente, en condiciones humanas e higiénicas en el terreno en el que he estado luchando por el parque de Bellvitge, yo sería el primero que diría que no. No diría que no porque no, sino que diría que sé un terreno muy bueno donde podemos meter esas viviendas, les buscaría un terreno muy bonito en la parte de atrás, por encima del Corte Inglés en Pedralbes... que hay unos terrenos preciosos. Es una alternativa, porque resulta que cuando se intenta solucionar la solidaridad o un problema, se buscan los mismos cercos donde están los problemas, el ghetto donde están. ¿Por qué no se puede hacer una barriada de trabajadores en Pedralbes, si es que hubiera terreno? ¿Porque el precio del terreno vale tanto el palmo? Lo sentimos mucho, ya no te digo de gitanos, si hay que hacer una barriada o viviendas para trabajadores, compañeros míos, en este terreno de Bellvitge me opongo, porque vivo aquí y pienso que ni uno más. Estoy siendo corporativo, porque si eso sucediera en el Prat no iría a defenderlos a ellos, lo defiende donde vivo, y ahí tengo que reconocer que estoy siendo corporativista. Tengo unas deficiencias sociales dentro de este barrio, y no quiero ningún elemento que provoque que esas deficiencias se agraven. Eso nos pasa a todo el mundo, lo demás es una utopía, es engañarnos. El PP nunca haría algo así en Pedralbes, sino en Bellvitge, y si los del PP de Bellvitge dijeran que no, buscarían un ghetto peor que Bellvitge para meterlos y los llevarían a la montaña de no sé donde para que nadie los viera, pero en Pedralbes nunca.

Le puedo decir a una persona que se compadece del mendigo o del enfermo y que critica a la sociedad y al gobierno que "si verdaderamente estás tan concienciado ¿por que no coges a ese leproso o a ese enfermo y te lo llevas a tu casa y lo cuidas?" . Y mañana cuando viera a otro le dices ¿y por qué no te llevas a ese a tu casa y lo cuidas también? ¿Y por qué no te llevas aquel otro?

Vicens Fisas

Des de l'OTAN hi ha hagut un desinflatament dels moviments violència-no violència, militarització-no militarització... Sobretot des de fa dos o tres anys, quan es va acabar la Unió Soviètica i els governs i els organismes internacionals van haver de canviar el discurs sobre "l'enemic". Ha passat un fet que també ha influït i és que, una mica, ens han robat bona part del discurs que teníem. Cada dia he de llegir informes de revistes militars o de la UEO.. i algunes vegades penses "això ho hagués pogut signar jo". Exagero una mica però no gaire. Han incorporat dins el seu discurs bona part del que és el pensament en relació amb el desarmament, a la regulació de conflictes, etc. Però, és clar, amb la gran incoherència de no posar-lo a la pràctica. Es a dir, continuen mantenint la infraestructura de la guerra freda i els hàbits i les patologies d'aquella època. Quan demanes "a veure, si adopteu el nostre discurs, porteu-lo a la pràctica. Sigueu coherents". La paraula coherència, per a mi, és el rovell de l'ou de moltes coses donada la incoherència que hi ha a la pràctica política. En la mida que això no és així ens trobem, contínuament, com per exemple, tothom està d'acord amb el control del comerç d'armes, tothom accepta que és una cosa perversa i, el mateix dia que signaran el tractat, el conveni o el compromís internacional, s'aprova la construcció d'un portavions per Tailàndia. Això ha passat fa uns mesos quan hi havia tot l'embolic a Tailàndia. Això em deprimeix absolutament, com és possible que hi hagi aquesta incapacitat per entendre que no és compatible una cosa amb l'altra? El comerç d'armes, si s'arriba a la conclusió i és diu, a l' ONU, a la OTAN, a la UEO, al Parlament, etc, que és una cosa perversa i que cal frenar i controlar,... com, al mateix temps, fas això? I, a més a més, un país tan impresentable, corrupte, militaritzat... Per què els servirà un portavions a Tailàndia quan té mig milió de persones dedicades a la prostitució. El país del món que té més afectats de SIDA, etc? que potser el faran servir d'hospital? No ha passat res!. Cap parlamentari s'ha mogut... res!. No ha passat res!He fet articles i no

me'ls han publicat enlloc. No hi ha cap diari que li hagi interessat aquest tema. Estem molt lluny fins i tot d'altres països europeus on un fet com aquest hagués creat enrenou, com a mínim. No només això, el mateix mes, Espanya signa un contracte per vendre armament al Marroc de cent mil milions de pessetes. Els mateixos dies que s'estan fent, inflant documents i discutint al Parlament de la cooperació amb el Magreb, la desmilitarització de la seguretat al Mediterrani, etc. I, al mateix temps, fan això. Què hem de fer? La capacitat dels moviments socials per actuar davant d'això és molt curta perquè no tenim instrumentats nuclis de pressió, d'influència, ni d'opinió pública ni centres d'opinió política com per crear terrabastalls quan hi ha una malifeta d'aquesta magnitud. Ens quedem amb el testimoni, a nivell molt secundari, sense cap capacitat ni tan sols de frenar, com a mínim, les coses o determinats processos. Per molt bé que fem les coses estem xocant, topem contra una paret.

A aquest respecte, aquest discurs no ha entrat encara a la consciència col·lectiva dels sindicats ni de molts altres moviments socials. De fet no ha estat mai així. Per exemple, l'alternativa de les empreses d'armament no seria el seu tancament sinó la reconversió a utilitat social. No són agents promotors d'aquestes alternatives, malgrat està al seu abast i no costa res, només reflexió i plantejar-ne iniciatives a veure com transformar la pròpia empresa.

Els sindicats tenen un argument que té molt de pes: "som un últim graó de tota una cadena" Què fan els sindicats? Què fan els treballadors? Passen de tot. Els transportistes, què fan? "Ens arriba aquí a nosaltres que som els últims monos i hem de muntar el numeret?. Si ho fan tots, d'acord. El dia que tothom posi la seva part, nosaltres també. Què passava si fèiem la vaga? Agafaven l'armament i el portaven al port del costat. Ens quedem sense feina i allò es transporta igual". Ho he dit a molts llocs això.

Arcadi Oliveres

Em sumo a la vaga del 28 de maig, però puc dir que quan la gent de la campanya contra el comerç d'armes hem anat a veure als Dockers de Barcelona i els hi hem demanat els llistats de paquets d'armes que sortiran i de boicotejar els embarcaments "ens hauríeu de donar informació, perquè vosaltres ho sabeu, quins vaixells i amb quina càrrega i envers quins països, i si a més poguéssiu vosaltres boicotejar com a carregadors del moll el cargament d'aquests vaixells, estaríeu treballant per una causa justa" ens van donar per resposta: "us entenem molt bé però si nosaltres us diem quins vaixells surten d'aquí, i amb quines armes, i si no ho carreguem nosaltres, d'aquí quatre dies tot això es carregarà a Tarragona en lloc de carregar-se al moll de Barcelona amb la qual cosa nosaltres haurem perdut la feina i per tant no us ho boicotejarem". Així de clar i net. . Amb la qual cosa ja s'ha acabat la discussió. Ja sé que és difícil, però sense una dimensió internacionalista ja pots pots anar dient que allà dintre hi va una cosa que servirà al president del Pakistan per reprimir a la seva població. .Aquesta qüestió de la solidaritat internacional que desgraciadament s'ha viscut en les guerres mundials i s'ha perdut, en aquest cas, també quedava clar. Jo m'associo a la vaga però vul tenir present la dimensió internacional dels oprimits.

Entraríem en tot el tema del canvi dins les relacions econòmiques internacionals, és a dir, un sistema econòmic nou que comporta noves relacions comercials, financeres, industrials, de tipus tecnològic, que han de ser molt diferents de les que són ara. Ens hem preocupant de si estem en el 0.6 o en el 0.7 % de cooperació, però no ens preocupem del GATT, o en quines condicions s'estan otorgant els préstecs per part del Fons Monetari, el Grup de París. Qüestions bàsiques que afectaran gravosament les economies d'aquests països. O quines són les concessions de llicència d'exportació i importació que hi poden haver-hi?

Me'n recordo d'una conferència que va haver-hi aquí a l'Institut d'Estudis Mediterranis sobre l'economia dels països del Magreb. Vaig pensar que aquest era un tema que ens tocava molt de prop i val la pena de conèixer. Van deixar-ho clar però en el moment en el qual el públic intervenia que, d'altra banda, era universitari -no era de la Cambra de Comerç o per potenciar el comerç al Marroc-, un parell de vegades van sortir preguntes tals com "escolti, ja es bo invertir al Marroc?, ja treballen els marroquins?, ja tenen hàbits del treball?, Es rendible per les empreses catalanes que s'han instal·lat en allà?". Hi ha una visió que les relacions internacionals han de ser, segons sembla, d'explotació, o per mantenir l'esquema clàssic d'inversió per treure'n el màxim de profit. I no era una reunió d'empresaris de la Cambra de Comerç no era el senyor Cuevas que venia a informar de la inversió al Marroc; era gent universitària que anava a enterar-se de la situació econòmica del Marroc. Penso que tota la transformació de relacions econòmiques és bàsica si volem millorar les condicions dels crèdits, seguint per les cesions de tecnologia i acabant per les renovacions industrials. Ni Espanya ni la Comunitat Europea estan gaire decidits a fer aquests canvis, gens ni mica decidits. Tot el que és la política de Tercer Món de les Comunitats és una continuació, amb bones paraules, de la política colonial. Si s'han fet les convencions de Lome (Togo) i si s'han fet els països ACP és per seguir-los donant aquelles relacions, que clar que són favorables de vegades -que puguin entrar els tomàquets, que puguin entrar les pinyes; és clar a nosaltres ens interessa que siguin entrant els tomàquets i les pinyes, per què no els deixarem entrar?-, però això no és cap política de cooperació, potser algun petit tema com que sostindran el preu d'una matèria prima o que donaran a un projecte concret una inversió per tirar-ho endavant, però aquestes són coses relativament petites. Hi ha països depenen d'això, així com hi ha països que ni amb això tenen solució. El pressupost de Mauritània només s'alimenta en un 5 % dels impostos de la població. L'altre 95% són ajuts internacionals. Es a dir, el govern de Mauritània només pot finançar el seu pressupost en un 5 %. L'altra part és ben sabuda, com gasta el govern de Mauritània tots els ajuts internacionals que li arriben? Segurament la meitat d'aquell pressupost va per a l'exèrcit, entre d'altres coses. Hi ha països que ni tan sols amb GATTs entre mig, fent reducció de deutes se'n sortiran. Aquesta és una situació que s'ha de parar i que posa en tela de judici tot el sistema capitalista amb tota la seva connotació.

Joan Saura

Un dels dèficits d'aquestes formacions d'esquerres es que històricament eren, o se sentien representatives de la classe obrera, i en aquest moment sembla que hi hagi un divorci. Hi ha causes d'aquesta situació.

Una és que en el moment de la crisi del PSUC i PCE, és un procés de gran disgregació orgànica que fa que tothom es refugii amb els seus. Els alcaldes es tanquen en el seu refugi, els del moviment associatiu en el seu, i hi ha un que no s'ha tornat a recuperar, i els sindicalistes se'n van als sindicats. Aquí és on es produeix un trencament brutal. Aquesta és una causa. En el cas d'Iniciativa hi ha una raó important i es que en el Parlament de Catalunya de temes socials i de treball s'en parla poc perquè tenim poques competències i això fa que el nus central del tema social estigui a Madrid. En la mida en què una part importantíssima de la política d'Iniciativa ha basculat i bascula depenent de les institucions i en relació al Parlament, i que els temes més frapants de Catalunya no estan al Parlament català, aquests temes no es tracten.

Però fonamentalment perquè tota la situació política ha evolucionat pel fet que el PSOE estigui en el govern a que la confrontació d'esquerres-dretes, que abans que el PSOE governés hi havia teòricament, un conflicte entre els representants dels treballadors en contra de la dreta que estava al govern. en la mida que els representants dels treballadors governen, el conflicte s'ha desplaçat a conflicte entre govern i sindicats. De fet, des que el PSOE mana, sembla que l'oposició política al govern sigui els sindicats i no siguin els partits. Això al govern li va molt bé perquè li permet tenir d'oposició

política a una gent que no es presentarà a les eleccions ja que des de l'esquerra o des de la dreta parlamentària queden fora de joc.

Finalment hi ha el tema més teòric de si la classe obrera és o no és referent i quin paper juga en el projecte. Nosaltres durant molt de temps, responent a la tradició d'esquerres, hem afirmat que la classe obrera era que el principal i únic motor del projecte de transformació de la societat. Avui, com a mínim, hem de dir que no és l'únic. tant o més important que el món del treball es el tema ecològic i de la destrucció de la natura, de la dona, etc.. Això no vol dir que iniciativa en tots els temes relacionats amb el món dels treball no hagi de ser-hi present perquè, a més a més, tenim molta gent treballant. Però les condicions socials han canviat. Per exemple, Catalunya és un exemple on el 50% de la població ja no és obrera en el sentit que sempre havíem entès. Aquest canvi en la classe obrera ha fet aparèixer noves contradiccions i conflictes tant de fons com aquell, la superació dels quals hauria de poder significar la superació del sistema.

Simon Rosado

Yo no comparto la idea de que los sindicatos pueden acabar siendo instrumentos puramente corporativos. Lo que sucede, en este momento en España, pero en Cataluña sobretudo, es que toda la oía conservadora intenta confundir el deseo con la realidad y desearía que los sindicatos fueran eso. Es verdad que ha habido algunas movilizaciones recientes, como el metro y los autobuses en Madrid y el metro en Barcelona. Se ha intentado generar una idea de corporativismo de los sindicatos. Yo creo que el peligro existe, pero por lo menos en Cataluña y en el estado español, estamos haciendo esfuerzo para todo lo contrario.

El deseo de los conservadores y liberales es que llegaran a ser eso. Que los sindicatos acabaran con su concepción de clases y de transformación de la sociedad. En Europa el peligro puede existir por esa ofensiva conservadora y también por los propios errores de los sindicatos. Por ejemplo, los movimientos sindicales de Francia, sobretudo la CGT, tenían un componente de clase, y lo sigue teniendo, pero se estan quedando aislados en muchos sectores sociales de los propios trabajadores por no haber entendido los procesos que se están dando entre los trabajadores, en el modelo de empresa y en las relaciones de trabajo.

Por otra parte, los sindicatos necesariamente en parte tienen que ser corporativos, sólo en parte. Porque puede haber ese otro peligro : que por huir excesivamente del corporativismo, se entienda que toda la clase obrera es igual, tener esa idea más igualitaria de todos los trabajadores, en salarios, etc., es un peligro que se está dando en Francia, por lo menos por la CGT, y que en España no ocurre.

A veces se acusa al sindicato de no formar suficientemente la conciencia de los trabajadores. Que una vez incrementado el nivel de vida y conseguida la reivindicación, se desentienden del sindicato. Eso es cierto, pero no es un problema del sindicato, es un problema de sociedad!. Se da en el sindicato, en los partidos de izquierda, hasta en lo que se puede denominar más radical de izquierda y en las entidades. Vivimos en una sociedad capitalista impregnada de valores individualistas y que está integrada por personas. No quiero justificar ni justifico ese tipo de actitudes, pero sería bueno entender porque se dan esta clase de actitudes : no estamos en una sociedad ideal y la gente "impregnada hasta los huesos" del sistema en el que estamos. Además, en principio no es malo que una persona aspire al bienestar y a tener más... depende de cómo se utilice. Por eso creo que andar demasiado en esos cambios de actitudes de personas que se producen y se producirán siempre, creo que se negativo, es para ocultarlo y hay que atajarlo si se puede. Pero hurgar demasiado en eso es malo porque en la práctica te va generando una impotencia que no te permite el desarrollar ir para delante. De andar agobiado por esas cuestiones, que se dan, a la frustración hay sólo un paso pequeñito, y de la frustración a la impotencia de decir "es imposible hacer nada" y el siguiente paso es : no merece la pena hacer nada.

También hay quien dice desde una izquierda radical que los sindicatos son aparatos del poder y que por eso "pasan" tanto de los sindicatos como de los partidos políticos. Yo creo que entre la izquierda tradicional hay confusión en algunas cuestiones. Un sindicato tiene que tener en perspectiva la transformación de la sociedad, y cuando deje de tenerla se convierte en un sindicato puramente economicista, corporativo y manejable, integrado en el sistema. Ahora bien, pensar que un sindicato es el principal instrumento de transformación de la sociedad también es peligroso. A veces se dan tentaciones de ese tipo como consecuencia de una reiterada falta de izquierda creíble, con peso, con influencia real en la sociedad.

El tema de solidaridad internacional con los países pobres en CCOO es un tema todavía inmaduro y quizá con poca receptividad. Es cierto que no ha habido realizaciones concretas, por ejemplo la oficina de legalización, el CITE, y es cierto también que es un tema ideológicamente claro tanto en la dirección como en las sesiones congresuales. La decisión del congreso de declararse una organización multirracial es un intento claro, evidente. Creo que es la única organización en España, yo creo que en Europa, que tomó una decisión. Pero otra cosa más difícil es cómo transmitir esa cultura al conjunto de los trabajadores. Tenemos deficiencias en cómo transmitirlo, en cómo impregnarlo.

Pero nos encontramos en el sindicato con el problema diario y graves problemas de enfrentamientos y de comprensión de muchos sectores de los trabajadores porque otros les simplificarán el tema diciéndoles que son sectores que vienen a quitarles el puesto de trabajo.

Yo creo que la dimensión internacional, debe impregnar el conjunto de la actividad sindical. Pero también esto resulta difícil. El sindicato debe hacer una función pedagógica, pero debe haber sobre todo organismos que regulen con justicia las leyes de la oferta y la demanda y las materias primas a nivel internacional. El obrero puede aceptar sacrificios en su salario si sabe que con ello colabora en la justicia con otros países pobres, pero debe haber organismos internacionales que garantice esta redistribución. Al fin y al cabo el obrero es el último eslabón de una cadena.

En el tema de la marginación, o en el del incremento de bolsas de pobreza crónica, la actuación de los sindicatos también es difícil. Son colectivos que, objetivamente, se descuelgan del sistema productivo. La capacidad de intervención de un sindicato en este tema es compleja, complicada,...pero puede intervenir, insisto en un idea que no me cansaré de repetirla, puede intervenir como complemento a formaciones políticas, a asociaciones y a entidades de base, como un complemento más. No puede dirigir eso, no tiene capacidad. Yo creo que puede intervenir y hay que tener en cuenta que el sindicato es una organización más o menos vertebrada en toda Cataluña, y por lo tanto, puede intervenir.

Pero tiene un campo de intervención propio : el de la reconversión industrial, nuevas tecnologías y al problema de la nueva organización del trabajo, que es una de las causas del "descuelgue" de una parte de la gente. Si en este campo el sindicato no interviene puede contribuir a la desvertebración del propio sindicato. Me refiero a que estamos iniciando un proceso de organización diferente de trabajo. El taylorismo está acabado... aunque tampoco hay que hacer teorías muy terminadas del tema, porque está acabado en los medianos y grandes centros de trabajo, pero hay muchas pequeñas empresas.

En el tema pacifismo, reconversión de empresas militares en empresas de producción civil, ecología, etc.. reconozco que en el sindicato hay una contradicción importante. Yo conozco casos, por ejemplo "Construcciones Aeronáuticas", CASA, que trabaja bastante para el ejército, pues la verdad es que ahí, aunque CCOO estaba intentando hacer un trabajo específico de cómo reconvertir la empresa hacia sectores productivos no militares, no a la carrera del armamento, nos encontramos enseguida con la actitud corporativa de la UGT. Su afirmación fundamental : "la cuestión es que aquí hay trabajo, da igual de lo que sea". Se está trabajando bastante el tema más a nivel teórico para intervenir en casos concretos. Pero es una de las contradicciones en las que el movimiento sindical se encuentra siempre en el justo filo de la navaja.

CAPITOL 4

DEMOCRACIA I PARTICIPACIÓ La crisi del subsistema polític

"es reaccionario quedarse en casa en el sillón.."
"el partido ha sido para nosotros
como una escuela de adultos.."

Presentació. partits, moviments socials i vida associativa

1. Associacionisme voluntari
2. Percepció que es té de la democràcia formal
 - a. diferents actituds enfront dels partits
 - b. crisi dels mecanismes de representació i de les institucions
 - c. percepció que els polítics ténen de la seva funció
 - d. actitud enfront de l'Estat
3. Intents de respostes

Texts seleccionats

Temes de debat, conclusions

El sistema polític es el mecanisme regulador i àrbitre de les relacions entre els altres subsistemes, econòmic i cultural. Aquest és el seu gran pes i responsabilitat, i també la seva limitació : pot estar, senzillament, a les ordres de les actuacions dels altres. Es l'encarregat d'establir els mecanismes de relació, orientar la discussió en el conflicte d'interessos, en els models de convivència, d'ensenyament, de distribució dels béns. Des d'aquest punt de vista diríem que tot és política. La política es refereix sempre a una representació imaginària del món o sistema de creences construït sobre valors, esperances i mites, es a dir, a una ideologia. El sistema polític no és sinó l'intermediari entre ideologia i vida quotidiana dels ciutadans.

Però el sistema polític tal com aquí ens hi referirem és també un conjunt d'institucions, una estructura que regula l'exercici del poder i que en la seva configuració actual sorgeix de la voluntat il·lustrada d'administrar racionalment els interessos de la col·lectivitat. En aquest capítol exposarem les opinions dels entrevistats respecte d'aquesta estructura.

Partits i moviments socials

Fa temps que es parla del final de les ideologies. No només del marxisme, sino de totes les construccions doctrinals que busquen una interpretació i projecte global per a la societat. Probablement per l'esquerra, més que la ideologia s'ha enfonsat un projecte d'utopia fonamentat, per alguns, en una consideració pseudo-religiosa del marxisme com a doctrina científica de salvació a la terra. Aquest fracàs obliga a ser més prudents i a construir la ideologia des de la laïcitat del pensament. De moment només podrà fer-se juntant fragments dispersos de veritat. Es fa difícil elaborar una proposta global en una societat disgregada i progressivament incapaç de construir la seva unitat o un "imaginari col·lectiu comú". El problema no és que existeixi la confrontació d'interessos, sinó que la solució escollida ho és "perquè no hi ha cap altre solució possible". La política es converteix en gestió i els que haurien d'ordenar el debat i les propostes, en buròcrates a les ordres de forces més potents.

I alhora, el triomf de l'idea de la democràcia ha impulsat la voluntat de participació de la gent. Aquesta voluntat fan necessàries noves formes de democràcia que van més enllà de la simple delegació o representació.

La ideologia de la impossibilitat de les ideologies pot ser rentable a curt termini, sobretot pels sectors en el poder dels països desenvolupats. Però es una fal·làcia i és preocupant perquè acaba negant l'esperança als sectors exclosos per la dinàmica del "no es pot fer d'altra manera". A la llarga aquests sectors apareixeràn. S'ha posat de manifest que les ideologies reneixen en nous escenaris : fonamentalismes, aparició dels nacionalismes...; que marginar de la política als sectors "exclosos" del sistema origina fenòmens de replegament que reboten contra el sistema (lligues del Nord d'Itàlia, Le Pen, o aquells candidats que apareixen públicament amb el "mèrit" de no ser polítics); que han sorgit els moviments ecologistes, pacifistes o de solidaritat etc.. que gestionen els límits de la política institucional ¹.

El problema és la relació entre societat i ideologia, entre moviments socials i partits polítics o entre societat civil i societat política. Estem assistint a la desaparició dels partits clàssics? quina és la relació entre moviments socials-partits-estat ?

El neoconservadurisme considera que l'Estat està sobrecarregat d'obligacions econòmiques i polítiques : ha sofert un creixement desmesurat per les demandes socials que ha anat assumint i s'ha convertit en el Leviatàn que impedeix la iniciativa privada. Daniel Bell ho descriu dient que als anys 30 va assumir les responsabilitats en política econòmica, als anys 50 la responsabilitat en ciència, tecnologia i educació, i als anys 70 les polítiques de benestar social, drets civils, vivenda, política ambiental etc ². Això li ha donat un poder incontrolable i alhora li posa els peus de fang. Cal desacarregarlo d'obligacions i fer a la societat més lliure. Com ?

Des del punt de vista econòmic, despolititzant les necessitats i moralitzant la societat ³. Quan alguns entrevistats (Joan Saura) parlen del necessari "fil polític" entre la reivindicació concreta i el plantejament global, sobreentenen que l'estat té una certa responsabilitat en el servei exigit. Aquesta possibilitat queda fora del pensament

¹ TENZER, Niklas. *La sociedad despolitizada*. Ed. Paidós, Barcelona 1992. OFFE, Claus. *Partidos políticos y nuevos movimientos sociales*. Sistema. Barc. 1992, cp. VII i VIII, pg. 163 ss. TOURAINE, Alain. *Movimientos sociales de hoy*. Debates. Hacer. Barc. 1990. DALTON, Russell. *Los nuevos movimientos sociales*. Alfons el Magnànim. València 1992. PANEBIANCO, Angelo. *Modelos de partido*. Alianza Ed. Madrid 1990. AZCARATE, Manuel. *La izquierda europea*. Ed. El País. Madrid 1986. cap. 5 *El viraje de la socialdemocracia* y cap. 7. *Partidos y movimientos*.

² BELL, Daniel *Las contradicciones culturales del capitalismo*. pg. 213 ss.

³ Cfr. les obres de MARDONES, José M^a. sobre el neoconservadurisme : *Postmodernidad y cristianismo*. Ed. Sal Terrae. Santander 1988. *Capitalismo y religión* Ed. Sal Terrae. Santander 1991. *Postmodernidad y conservadurismo*. Ed. Verbo Divino. Estella 1991.

neoconservador. Pel liberalisme, la societat ha de regularse per la llei del lliure mercat inclús en els serveis socials i personals ⁴. Cal una societat civil forta i grans corporacions empresarials que puguin oferir els serveis regulats per la llei de la oferta i la demanda, donar instruments a les entitats privades, enfortir la vida associativa, inclús amb el risc que degut a la seva força qüestionin aspectes parcials del sistema. Això serà una senyal de la seva vitalitat i de la llibertat de pensament. Però això tampoc no és suficient. Part de les demandes socials de l'estat del benestar han posat de manifest que son més resultat de l'hedonisme que necessitats reals. En el fons, la crisi de l'estat és una crisi de moralitat i dels valors de l'austeritat. L'esperit del neoconservadurisme reclama el retorn a l'ètica del puritanisme protestant ⁵. Per Berger "la familia, la religión institucionalizada y las estructuras comunitarias cooperativas, sindicatos y otras asociaciones que protegen o fomentan intereses particulares" ⁶ son les institucions intermitges que garanteixen l'estabilitat del sistema democràtic.

Des del punt de vista polític, despolititzant la democràcia. Una de les conseqüències de les exigències de participació es la sobrecàrrega del sistema polític. "Els mals de la democràcia no es curen amb més democràcia, sinó amb menys". Confiar excessivament en la participació popular implica una consideració optimista de la naturalesa humana. Quan les demandes son excessives, minen l'efectivitat de l'autoritat política i les contradiccions entre les demandes dels sectors socials diferents acaben provocant una crisi d'autoritat. Bell es queixa ⁷ de la falta d'una filosofia política que defineixi "reglas normativas para definir el bien común y juzgar las pretensiones en conflicto". Si volem que el sistema funcioni cal moderar les exigències de participació. El dogma igualitarista de la il·lustració o d'algunes democràcies és fals. Cal distingir entre "igualtat de condicions" ⁸ (de llibertats públiques, que tothom ha de tenir), "igualtat d'oportunitats" (tothom ha de tenir les mateixes oportunitats, però el punt de partida segons capacitats, riquesa, esforç etc.. es diferent) i "igualtat de resultats" (que de cap manera pot existir perquè dependrà dels "mèrits" i del punt de partida i es la base de la diferència de les "èlites" respecte de la massa). En resum: el neoconservadurisme confia més en la serietat i capacitat de judici de les èlites que en la participació popular.

⁴ NOVAK, M. *El espíritu del capitalismo democrático*, Tres tiempos. Buenos Aires 1983. pg. 11. BERGER, P.L. *La revolución capitalista*, Ed.62. Barcelona 1989 pg. 42. BELL, Daniel, *Las contradicciones culturales del capitalismo*. Alianza. Madrid 1977, pg. 29.

⁵ La "contradicció cultural del capitalisme" (hedonisme i pèrdua de valors) no es intrínseca al capitalisme, sino conseqüència del model de desenvolupament de la societat burgesa i de la modernitat. BELL, Daniel. *Ibid.* pg. 29.

⁶ BERGER P.L. *Ibid.* pg. 140. Es il·lustratiu (i al meu entendre gairebé caricaturesc) l'esforç de NOVAK M. per construir la "teologia del capitalisme democràtic" *ibid.* . pg. 259.

⁷ BELL, Daniel. *Ibid.* pg. 241 ss..

⁸ BELL, Daniel. *Ibid.* pg. 247 ss.

Contra l'estratègia de reduir al mínim l'àmbit polític, els entrevistats proposen l'expansió de la responsabilitat democràtica i un nou model més participatiu. El resultat no pot ser altre que la repolització dels problemes.

La formulació de la sobrecàrrega de serveis per l'Estat que fan els neoconservadors no és nova. Ja Weber i Parsons analitzaven el fenomen de la creixent burocràcia per administrar la complexitat d'una societat tècnica. Al llarg de la història sempre hi ha hagut qui ha posat en qüestió la legitimació dels poders públics davant el creixent poder de l'aparell estatal, que sectors de la població viuen de manera aclaparadora. D'altres, per raons diverses se'n desentenent tancats a l'àmbit de la seva vida privada. Però les característiques dels nous moviments socials afegeixen un grau més a la crisi de legitimació. Aquests, efectivament, a partir d'interessos concrets o sectorials o partir d'assumir com a prioritaris valors que fan referència als nous problemes (degradació de la naturalesa, disfuncions entre Nord/Sud, carrera armamentista, etc..) qüestionen el model polític de la "política com a gestió".

L'enemic "subtil" important dels nous moviments serà la socialdemocràcia. L'actitud socialdemòcrata ha consistit en establir la dicotomia entre moviments socials i partit. Separació de la lluita social per les millores de les condicions laborals de la lluita política per canviar la societat. De paraula accepta els principis que els mouen als moviments, però mai poden ser assumits de debò ni filosòficament ni en la pràctica política. L'argument fonamental es el del realisme. No hi ha possible alternativa a allò que s'està fent, els valors dels nous moviments socials són fruit del "romanticisme", "alternatives utòpiques", "mancades de realisme". Oskar Lafontaine, tot i lamentar que la socialdemocràcia alemanya no hagi fet seva la política de reformes que aquests moviments impulsen, no deixa d'etiquetarlos com a "neoromàntics", de mancats de tenacitat i de "falsament utòpics pel fet de no contemplar en la seva globalitat la complexitat de l'Estat". Les manifestacions oficials i de veus autoritzades del socialisme espanyol i en especial les propostes del programa 2000 es mouen dintre de les mateixes coordenades⁹, però

⁹ LAFONTAINE, Oskar. *El socialismo y los nuevos movimientos sociales*. a *El socialismo del futuro*, Vol 1, nº.1 1990.

¹⁰ PSOE, Comisión Programa 2000. *Evolución y crisis de la ideología de izquierdas*. Ed. S.XXI. Madrid 1988

Vegí's per exemple les següents afirmacions de M.Castells oposant les perspectives del "nous" moviments socials a la "gestió" dels governs: "Es positivo e incluso fundamental para la dinámica de una sociedad que existan contraculturas, corrientes ecologistas, utopías alternativas, voluntades transformadoras como acicate del debate social y semilla de los proyectos políticos. Pero un partido socialista no puede caer en la frivolidad de centrar su estrategia de gestión política y de cambio social en mitos movilizadores, pero que se convierten en factores de desintegración social si se les toma al pie de la letra en un proyecto político. Los socialistas tenemos que responder al reto de la mayor revolución tecnológica de la historia sin poder ceder a tentaciones utópicas minoritarias. La famosa crítica a la sociedad de consumo de los años sesenta es

ahora altres veus dintre del mateix socialisme critiquen l'estricta concepte de política-gestió, l'allunyament dels moviments socials i les mateixes idees del programa 2000.¹¹

Son les coordenades econòmiques i polítiques de la Il·lustració i el mateix model de representació política de la Il·lustració. I aquestes en definitiva son les disfuncions de tipus polític que a les portes del S.XXI posen sobre la taula els entrevistats.

Vida associativa

Tots els entrevistats ténen una actitud políticament militant en el sentit genèric del terme. Porten una vida associativa intensa i son o han sigut dirigents d'entitats. Es coneguda la militància política activa de 42. De la resta fins a 72 ningú té una postura ambigua, ningú passa, independentment de la seva filiació, simpatia o d'estar-hi en contra. Es per tant una mostra que representa només la part més minoritària de la societat catalana i espanyola.

Segons les enquestes recents¹² l'associacionisme voluntari no és gairebé present a Catalunya : un 15 % de la població pertany a alguna associació, i només un 8 % hi presta algun tipus de treball voluntari. D'aquest 15 %, una tercera part (10 % del total) pertanyen a associacions de tipus esportiu, recreatiu, de temps lliure juvenil o musical, un 3 % a associacions d'església i la resta a associacions d'assistència social, partits polítics, sindicats, nous moviments socials etc. Del 8 % que hi dedica un treball voluntari, gairebé la totalitat correspon a les associacions esportives, recreatives, de temps lliure i d'església. Estadísticament es insignificant el nombre de persones que dediquen el seu temps a l'altre tipus d'associacionisme. I això tenint present encara que la

simplemente inoperante y es desfasado buscar en las contraculturas de los movimientos alternativos la salida a la crisis del proyecto socialista. El nuevo modelo capitalista se desarrolla por ahora con una débil oposición social, en una tensa calma sacudida de vez en cuando por explosiones de violencia incontrolada. Las corrientes críticas en la sociedad tienden a reducirse a alternativas utópicas excesivamente minoritarias" Manuel CASTELLS, *El nuevo modelo mundial de desarrollo capitalista y el proyecto socialista*, a *Nuevos horizontes teóricos para el socialismo*. Ed. Sistema, Madrid 1987. pg. 271.

¹¹ GARCIA SANTESMAS, Antonio, *Sobre la relación entre partidos políticos y movimientos sociales. Del reformismo fuerte a la resistencia activa. a Sociedad civil o estado. ¿Reflujo o retorno de la sociedad civil?*. AAVV. Fundación Friderich Ebert. Documentos y estudios 61. pg. 69. Madrid 1988. ESCUDERO, Manuel. *La transición al postcapitalismo*. Ed. Sistema. Madrid 1992. MATE, Reyes. *Mística y política*. Ed. V.D. Estella 1990. cap. 4. sobre el programa 2000.

¹² ANDRES Franciso i SANCHEZ Alejandro. *El sistema de valores dels catalans* Ed. Inst. Català d'Estudis Mediterranis. Barcelona 1991. pg. 167 ss. (Es l'aprofundiment a Catalunya de l'enquesta europea de valors dels anys 90. Els autors formen part de l'equip redactor de l'enquesta europea)

VILLALAIN José Luis i altres. *La sociedad española de los 90 y sus nuevos valores*. Fundación Santa María. Madrid 1992. pg. 49 ss. (Aprofundiment per a Espanya de l'enquesta europea de valors els anys 90).

MARTINEZ Raúl i BERNEY Joan. *Enquesta a la joventut de Catalunya - 1990*. Generalitat de Catalunya, Direcció General de Joventut. Barcelona 1991. pg. 245 ss.

mitjana d'associacions a què pertany cada català associat és d'una i mitja. Aquell mite de la consistència del teixit social associatiu català és veritat... però només a mitges, segons diuen els estudis publicats per la mateixa Generalitat de Catalunya.

Podria semblar que amb el procés de normalització democràtica la taxa d'associacionisme a Catalunya i a Espanya havia augmentat. Inclús pel miratge que el nombre d'associacions inscrites als registres oficials, segons els informes citats, ha crescut. Doncs bé, això no és així : ha augmentat el nombre d'associacions, però en minifundí. En conjunt ha disminuït el nombre de persones associades. Les dades diuen que en el conjunt d'Espanya la taxa d'individus afiliats a associacions ha baixat del 31 % al 1981 fins al 22 % al 1990, i que a Catalunya és encara més baix amb el 15 %.

Fòra de l'associacionisme esportiu i d'església que manté uns percentatges semblants als d'abans, el descens o l'escassa vitalitat associativa dels altres sectors pot dependre, en part, de la crisi que pateixen les fórmules associatives clàssiques (partits polítics i sindicats fonamentalment) i la nova forma d'entendre l'associacionisme : la societat es "tribalitzada" cap a formes d'associacionisme informal sense obligacions específiques de militància o d'afiliació, no es vol ser reconegut com a pròxim a cap projecte polític convencional i té com a única raó de ser la preocupació de viure el present en grup.

L'única forma associativa que creix en el conjunt d'Espanya i en concret a Catalunya, sempre en termes molt petits, es la que gira entorn dels nous moviments socials. Creix en primer lloc la simpatia social dels valors que representen i per l'ordre següent : 1-pro drets humans, 2-ecologista, 3-antiapartheid, 4-desarmament, 5-anti energia nuclear i 6-feminisme i l'associacionisme, tot i que aquest creixement no implica un comportament actiu i continuat per part dels individus.

Aquesta desafecció per a viure propostes col·lectives i ideals en comú té també la seva traducció en la poca confiança que els ciutadans donen a les institucions. Les institucions són en definitiva les mediacions que ajuden a vertebrar i construir el teixit social. En la mida en què tinguin força i suscitin la credibilitat i confiança de la gent i la gent se senti representada i hi participi, la societat se sentirà més cohesionada.

Però les enquestes parlen del descrèdit d'aquestes institucions : al 1990 tan al conjunt d'Espanya només cinc grans institucions inspiraven confiança a més d'un 50 % de la població (sistema d'ensenyament, policia, església, comunitat europea i premsa); altres vuit institucions la confiança que inspiraven era inferior al 50 % de la població (grans empreses, sistema legislatiu, parlament, exèrcit, sindicats, seguretat social i OTAN). A Catalunya el grau de desafecció és encara més gran (només reben la confiança de més del 50 % de la població l'ensenyament i la premsa), tot i que els percentatges respecte d'Espanya oscilen amb escassa diferència.

L'interès per les grans institucions, i per tant indirectament per la política, és escàs. Al 1990 només un 26 % es declaren tan a Catalunya com a Espanya "una mica" interessats per la política, majoritàriament persones situades en l'espai de l'esquerra ideològica (política i religiosa). Més del 50 % dels catalans diuen que gens.

Contràriament a aquestes dades, les mateixes enquestes diuen que a Espanya i també a Catalunya durant els últims deu anys el nivell de satisfacció amb la democràcia s'ha incrementat fins a un 57 %, encara a nivells molt inferiors del grau de satisfacció a d'altres països europeus (82 % a Luxemburg, 76 % Alemanya, 70 % Dinamarca). És una satisfacció que no estimula la discussió ni la participació en política.

Actitud dels entrevistats

1. Associacionisme voluntari

Els entrevistats formen part del petit reducte que creu i participa en l'associacionisme voluntari i en la militància política. Les xifres anteriors ajuden a entendre el *leit motiv* de les seves queixes: "no participa ningú..." Perquè? Les raons que detectem són en definitiva les mateixes que les que descriuen les grans enquestes: el model de societat individualista, la general despreocupació dels interessos col·lectius, perquè la gent ha quedat tancada a casa, per la "despolitització" de la societat, perquè només s'està a punt de participar en el moment puntual de la defensa dels propis interessos...

"s'ha perdut el sentiment de comunitat, la voluntat de trobar un espai comú, el goig de passar un diumenge a la tarda parlant amb els amics..." (Joan Saura)

"Bajamos a la fiesta y no habia nadie, en cambio antes..." (Carolina Aguado)

"el espectador de antes participaba. Ahora va al teatro como al Corte Inglés..." (Antonio Calderón)

"¿la gente participa? No. Una vez tengan lo suyo resuelto se van..." (Mateo Revilla)

"a la hora de la fiesta todo el mundo va, pero antes, en la preparación." (G. Montesinos)

"en la asociación somos cuatro gatos..." (Elvira Pino)

"Respecte del treball que s'ha fet en el barri des de l'Associació de Veïns amb tot el tema urbanístic i de millora de les condicions de vida en aquests moments, estic una mica decebut. Això em fa reflexionar però no em desanima. Ja sabia que passaria. Imagino que com qualsevol que s'ha ficat en una gran empresa d'aquesta mena. La majoria de la gent ja està instal·lada, sap com quedarà el seu carrer, sap què passarà, ja té pis, ja ha aconseguit allò que volia, el més immediat. Miro enrera i hi ha dos o tres persones que segueixen, no n'hi ha més, però no em preocupa. En tot cas, crec que han tingut l'oportunitat de veure un procés en el qual, a partir del granet de sorra hem construït la muntanya que era el que volíem tots i cadascú ha tret també el seu granet de consum propi, i sovint un cop aconseguit el que es volia la gent desapareix. Ha treballat en el seu moment però en aquests moments considera que... Ha utilitzat l'associació de veïns com a instrument en el sentit més negatiu de la paraula. Em fa reflexionar però d'això no en trec una visió de la gent més negativa de la que ja tenia en el sentit que, en aquests moments, el que prima és el que prima, la gent vol lo seu, i el valor del col·lectiu no es viu. Els processos més globals són complicats, és anar contra-corrent". (Pep Castro)

Una altra part de les raons formen part d'una reflexió política més general, de les relacions que ha d'haver-hi entre individu i poder constituït, sobre les possibles manipulacions des del poder...¹³ Es fa la denúncia de la "hiperpolitització" de la societat civil, el soborn de les entitats o el clientelisme polític, la "societat comprada"

"no has d'esperar que t'ho facin tot. si vols un parc te'l fas.." (Joana Poncet)

"es reaccionario quedarse en casa en el sillón..." (Pepe Castellano)

"hay que tener fuerza para exigir..." (Mateo Revilla)

"Hi ha partits als que no interessin els moviments socials, o que els interessa utilitzar-los. El tema del clientelisme és important saber com s'han de definir els nous models i la transformació dels moviments socials. És obvi que el clientelisme és l'extrem oposat a ser un grup obert, transparent i plural. Si no vols clientelisme has de se valent i denunciar als que el fan "ep, les coses no passaràn per aquí". És una actitud de força i per tant t'has de sentir molt fort, has d'haver fet un procés molt sòlid i no estem així en aquests moments" (Montserrat Perelló)

"Quina relació ha d'haver-hi entre partits polítics i societat civil i quina possibilitat hi ha d'una societat civil realment independent? És difícil. Seria ideal que poguéssim aspirar a ser complementaris, a que cadascú pogués representar un nivell diferent i un espai de la societat i de la democràcia, però és difícil perquè com que al final els partits polítics els apliquen persones, hi ha una forta tendència al clientelisme, a comprar acòlits, atènyer-los ben lligats, a crear dependències..." (Carme Arranz)

2. Percepció que es té de la democràcia formal

Aquesta democràcia no serveix, repeteixen, és una "democràcia sense política". Els valors implícits a la vida de la democràcia (participació, debat, consens...) i els que suponen l'individualisme són contradictoris. El fet que "tothom vagi a a la seva" crea un tipus d'home "consumidor de democràcia", que no es cap garantia per la democràcia. Se senten acusats davant de la identificació generalitzada de política amb corrupció, enxufisme, ambició de poder, "tots són iguals", "si vols tenir un lloc de treball has de fer-te de..." etc.. Observen com la gent del seu voltant passa de política i no téen altres respostes que : 1. la seva pròpia actitud, 2. l'acció pedagògica, sigui directament a través de l'educació en els valors democràtics de la convivència i solidaritat etc., o 3. a través

¹³ A les conclusions de les **Jornades sobre Associacionisme** organitzades pel Centre d'Estudis de l'Hospitalet al maig del 1992 a les que assistiren representants de més d'un centenar d'entitats (i molts dels entrevistats en aquest treball) es deia :

"Constatem una manca de participació activa en les entitats i una tendència dels socis a convertir-se en consumidors de serveis..."

Cal crear canals de participació ciutadana on pugui intervenir tot tipus d'associacionisme..."

Cal superar la concepció exclusivament resistencialista de l'associacionisme i tendir a dinàmiques de cooperació que defugim una visió sistemàticament antagònica amb l'administració.

Les administracions haurien de consensuar amb els sectors implicats indicadors, objectius i transparents que permetin avaluar els projectes i, en conseqüència, els ajuts..."

de l'acció en una entitat cultural o reivindicativa, p.ex., encapçalant la protesta d'alguna manifestació sentida i indirectament fer veure la causa del dèficit.

"En el treball educatiu de cara als joves hauríem de donar tan la vessat de voluntat de transformació global de la societat, per això hi som!, però també l'altra vessant més instrumental perquè, en definitiva, també tenim la funció d'integrar a la gent a aquesta societat, que ens pot o no agradar però el que no podem fer és generar gent que estigui fora del circuit en el sentit negatiu no en l'alternatiu de donar-li la volta a les coses. El que no es pot fer és que la gent més desprovista de recursos no pugui traçar-se un camí o participar d'una manera plena. Has d'alternar les dues coses

Els nostres joves conviuen amb la gent de l'associació de veïns, i veiem que les reunions són una escola d'aprenentatge. En aquests moments en la junta directiva de l'associació de veïns hi ha dos joves. Això babans era impensable.

Estem en un moment de devaluació d'aquest aspecte de la política com de la participació perquè hi ha escàndols i embolics i tothom, segurament, en parla grollerament. Però és que quan parles d'una manera sana tampoc es creuen que els partits fan les coses perquè, ideològicament, les tenen clares. Molta gent pensa que el que fan els partits són coses absolutament conjunturals i necessàries que ajuden a autogenerar-se i a no entrar en crisis. Es complicat". (Pep Castro)

" No hay participación. No la hay. No se trata de impedir la participación, es que no la hay. Yo no estoy en Can Serra, ni en Collblanch-Torrassa, ni en Pubilla Casas, vete para allá y mira la participación. No hay, la gente se pega horas y horas hablando pero no quiere trabajar. No existe la participación directa, pero existe la indirecta; si consigues en momentos puntuales y alrededor de unos intereses, ya sean económicos, ya sean corporativistas, alrededor de eso consigues un grupo que se te suma en un momento dado y otro grupo que se te suma a otro, y si sabes encauzar a esos grupos te respaldas de alguien. Luego eso lo usas para irte rodeando de una cantidad de gente que en un momento dado has movilizado : 500 de la tarde a la mañana y 500 en otro, y para otras veces les dices "o haceis esto o asamblea del barrio y estáis convocados, y si no os presentáis ya veréis lo que os va a caer, y si os presentais ir preparados". A la gente, cuando les hablabas antes de las medidas económicas del gobierno, pensaban que ya estábamos haciendo electoralismo. Hoy ya no lo decían, la gente escuchaba cuando les explicabas les entras por ahí para poder coger un poder para defender tus posturas a través del Parlamento, a través de tus parlamentarios o de tus sindicatos. El segundo paso, el de concienciar a la gente, no lo hemos sabido dar. Habría que gestionar esa fuerza o canalizarla, y ahí nos hemos burocratizado o nos hemos dormido. Esto nos ha sucedido en cincuenta mil circunstancias". (Mateo Revilla)

"Em preocupa sobretot que s'està diuint el concepte de responsabilitat i si la moral burgesa conduïa a una existència mediocre, el desarallament condueix a l'ataràxia. Avui entre els polítics s'està donant un fenomen perillós : el partit substitueix la societat; els propis interessos o els interessos dels amics substitueixen els interessos col·lectius. Per tant, no hi ha un arrelament directe de l'individu amb la societat, sino que aquest passa per altres mediacions i solament davant d'aquestes el polític ha de donar resposta. El polític, per una defensa aferrissada del seu partit, està perdent consciència social i si això s'esdevé, rep el despreci ciutadà que sempre va acompanyat d'una inhibició ciutadana envers l'actitivat política.

La grandesa de la democràcia està precisament en la seva feblesa, en l'estar sempre pendent dels altres, i la podem desvirtuar per una sobrevaloració de si mateixa o utilitzant mitjans inhumans per aconseguir fins humans. La febesa de la democràcia no pot entendre's en una cultura de la superficialitat i la comoditat" (Lluís Hernandez)

a - Diferents actituds enfront dels partits

Els entrevistats no "passen" de partits. Se'n té una visió crítica, però apart dels que se situen relativament fora del sistema (Okupas), l'opinió comú és que no es possible l'existència d'una societat democràtica sense corrents organitzats que tinguin capacitat de vertebrar els interessos i les opinions. A partir d'aquest comú denominador, les actituds dels entrevistats són: a. La dels que han fet de la militància a un partit l'eix central de la seva intervenció social (Ramón Luque, Pepe Castellano, Fina Rubio, Joan Saura...): el partit és l'instrument fonamental per a expressar la seva opció i model de societat. b. La dels que militen sobretot en moviments socials. El seu compromís amb una experiència concreta no els porta a la necessitat de treballar des d'un instrument de plantejament global (Formariz, Oliveres, Ribera, Ocio, Trescents, Fortuny...) c. La dels que, per motius molt diferents, rebutgen l'actual forma partit i en part se situen fora del sistema actual. Són tres actituds, tres "cultures" diferents d'entendre la forma d'intervenció en la societat.

Un Partit ofereix fonamentalment dues coses: una visió global dels problemes de la societat a partir d'una ideologia i ser un instrument d'intervenció en els organismes de transformació global; però té el risc del sectarisme ideològic, de tancar-se, de l'oportunisme per captar vots... Un moviment social pot prescindir més fàcilment de les hipoteques per a tenir el poder, els membres poden major llibertat d'opinió, actua en un camp pre-polític, de creació de consciència, però no té a les mans un instrument directe d'intervenció per fer canviar les coses i corre el risc de tenir una visió només parcial, la del tema que els preocupa. Les raons per les quals una persona escolleix una forma o altra d'intervenir en la societat son tan indefinibles com en qualsevol altra de les opcions fonamentals personals.

A les entrevistes no es van preguntar les raons de la militància política i menys les raons de la seva militància en un partit concret (fora d'aquells casos que biogràficament semblava important demanar les causes del públicament conegut canvi de partit: Carme Arranz, Jordi López Camps, Gonzalo Montesinos, Jaume Valls), però aprofundint en el contingut de les entrevistes, l'esquema de les tres actituds anteriors és insuficient. Efectivament, del grup d'entrevistats que han fet de la militància al partit un eix important de la vida en desatacaríem l'actitud dels que, en llenguatge comú en diem "persones de partit" d'aquelles altres que, tot i ser militants o ocupar càrrecs institucionals, no tenen de "l'instrument" (el partit) una vivència tan interioritzada. Els primers, han interioritzat la necessitat de "l'instrument" i lluiten des de dintre per fer-lo eficaç, per millorar-lo.. i corren el risc de convertir-se en "aparell", de separar-se de les preocupacions del ciutadà, i a la llarga de protegir-se de les opinions del militant

amb els mecanismes de la burocràcia. Però de les entrevistes es dedueix que pels militants la vivència de partit ha significat :

a. Tenir un instrument de transformació social. El motiu de militar és la transformació de la societat segons la manera de pensar de cadascú. Els militants de partits d'esquerra han sigut "militants", és a dir, hi han dedicat treball voluntari, hores, molts han passat per la clandestinitat, han organitzat les campanyes, visitat les cases, centenars o milers d'hores de reunió. Tot en funció, des de les esquerres, per una societat més justa, per una més igual distribució de la riquesa. Com que és purament un "instrument" els entrevistats amb llarga tradició de partit assumeixen benèvolament els canvis si ells mateixos els consideren necessaris, o els dirigents els ho expliquen, per a complir l'objectiu fonamental de transformació (Gonzalo Montesinos havent hagut de viure la dissolució de dos partits extraparlamentaris, o els antics militants del PSUC als que ara se'ls demana que ho facin a IC (Carmen Diaz), o als militants del MCC als que se'ls demana que ho facin a Revolta (Fina Rubio, Jacinto Camba). Però precisament per tot això el partit és alguna cosa més que un simple instrument.

b. És un instrument fonamentat sobre uns valors, una determinada ètica, una ideologia i una estratègia concreta. Des de dintre del mateix partit no es perdonen amb facilitat els canvis d'ideologia del propi partit que poden semblar motivats per l'oportunisme o l'electoralisme. L'entrevistat manifesta tenir una visió "patrimonialista" de la ideologia si considera que les cúpules del partit traeixen el pensament fonamental. No d'altra forma es pot interpretar la resistència a deixar-se de reclamar "marxista" per persones que probablement no havien llegit mai cap llibre de Marx, o el "que se vayan ellos" de Pepe Castellano respecte els dirigents del partit socialista o les actituds dels socialistes entrevistats manifestant haver fet campanya contra l'entrada a l'OTAN o dels d'IC respecte del tractat Maastrich o l'entrada a la internacional socialista. Els símbols, mites, els habituals rituals de les campanyes o de les manifestacions, les anècdotes viscudes en comú que es converteixen en llegenda, les escissions, etc. tota la història del grup es sagrada perquè ha sigut al llarg dels anys l'expressió de la ideologia. "Ha sido como una escuela de adultos" (Carolina Aguado).

c. Però és més encara que això, són unes persones concretes amb les que el militant s'identifica a si mateix, amb les que ha compartit la ideologia i la militància i moltes altres vivències d'amistat. "Eramos como una familia" (Gonzalo Montesinos), "a la Clara, al Juan i a la Carmen los quiero como a hermanos" (Carolina Aguado). Persones que acaben convertint-se en persones-símbol uns pels altres i testimonis vius que obliguen a mantenir la pròpia fidelitat. Amb ells s'han compartit moments d'eufòria i de fracàs i la paraula del "compañero" o "camarada" recorda les eufòries o els fracassos. Les males passades dels companys fan més mal que les d'estrany (Carme Arranz, Montse Perelló, Carolina Aguado). Només des d'aquesta òptica es poden entendre el valor que es

dona al que alguns consideren "traicions" al grup, canviar de partit, escissions (Antònia Castellana, Carolina Aguado)...

d. Degut al seu caràcter instrumental, si un ho creu convenient canvia d'instrument, cap a un altre partit més d'acord amb el que pensa o cap a d'altres formes que un pot considerar més adequades. Les experiències de canvi de partit que s'expliquen a les entrevistes (dos del PSUC cap als socialistes, una per diferents partits extraparlamentaris i una altre del PSUC al PCC) o de deixar conscientment la militància, els entrevistats les expliquen per raons ideològiques. Els militants que continuen al partit son comprensius si intueixen que el canvi d'un altre és degut al canvi de manera de pensar.. però son inflexibles si consideren que ha sigut per col·locarse, per renúncia als principis ètics...

e.. Precisament per totes aquestes raons el partit és també un lloc de sofriment : degut a les divisions internes (Carolina Aguado, Joana Poncet, Carmen Díaz, Joan Saura, Tomás Martínez, Antònia Castellana...); per les actuacions dels dirigents que es consideren incorrectes i que van portar a una definitiva crisi de confiança (Carme Arranz, Montse Perelló, Pepe Castellano...); pel transfuguisme en moments de fracàs (Antònia Castellana, Carolina Aguado..); per la separació entre cúpules i bases del partit, pels mètodes interns, pel procés d'elitisme, per l'assumpció cada vegada més forta del poder en mans de la cúpula, per la falta de debat intern (Joana Poncet..) etc..

Del grup que militen sobretot en moviments socials caldria també distingir aquells que, des del moviment social pretenen tenir una incidència directa en l'orientació política (p.x. model d'escoles d'adults, de cooperació, d'integració dels immigrants, pacifisme, reconeixement dels drets dels gais...), dels que de manera directa no pretenen aquesta incidència (p.ex. el grup d'entrevistats compromesos en moviments de marginació).

a. Cada grup viu de manera molt específica el problema que els preocupa, i a dintre de cada subsector, segons manifesten els entrevistats, els implicats estan coordinats a vegades amb fortes organitzacions de caràcter nacional o internacional. Aquestes coordinacions son funcionals, No hi ha o no pot haver-hi el relatiu sentit de comunitat que existeix entre els membres d'un partit. El sentit de comunitat es troba en l'actuació (els alumnes de l'escola d'adults, els àrabs o negres acullits...)

b. Els que pretenen una incidència política directa pel tema que els preocupa manifesten una desconfiança profunda respecte de què els partits assumeixin de debò tal o qual problema. Alguns manifesten una actitud respecte dels partits fonamentalment instrumental per a poder tenir una veu als fòrums polítics. Però es manté la desconfiança que a la llarga el partit, per problemes electorals o altres raons, no

assumirà el problema fins al final. Sorgeix aleshores la possibilitat del naixement d'un partit que compleixi aquestes funcions. (Vicens Fisas, Jordi Petit...)

c. Els entrevistats, sobretot els que de manera més directa participen en organitzacions dels nous moviments socials, que no estan manifestament lligats a una formació política, o els que estan en organitzacions extraparlamentàries manifesten reiteradament la necessitat d'actuació comú amb altres grups d'esquerrers : forums, debats, possibilitat d'actuacions conjuntes...

Del tercer grup, dels que diuen que se situen fora del sistema caldria distingir també aquells que s'hi situen de manera provisional donades algunes circumstàncies (personals, del context, perquè consideren que el moment no és l'oportú...), dels que s'hi han situat ja d'una manera més definitiva i radical (moviments alternatius, okupas,)

a. Manifesten el convenciment que donat el descrèdit de les organitzacions i de les institucions, cal començar gairebé de zero. El treball prepolític, la creació de consciència, la revitalització de la societat civil i l'associacionisme...

b. d'altres consideren ja que en les actuals circumstàncies el sistema és irreformable i que per a poder-lo modificar cal fer les propostes, agosadares, des de fora tot i saber que en les circumstàncies actuals políticament son inviables ¹⁴.

"Per exemple hi ha la possibilitat d'un artefacte nou, la monètica, la moneda electrònica, que s'està aplicant com a sistema de control sense cap benefici social i que es podria aplicar com un intent d'integrar l'economia financiera a l'ecològica, integrar planificació i mercat. Quan tens un instrument o el destrueixes o l'apliques d'una manera diferent a l'actual. Es un repte polític. Ja sé que hi ha dificultats polítiques, però per a superar-les primer calia tenir clara la idea" (Martí Olivella).

b. Percepció dels mecanismes de representació. La crisi de les institucions.

Democràcia no equival a govern de la majoria. Els entrevistats manifesten els déficits dels mecanismes de representació que utilitza aquesta democràcia formal : els mecanismes que es van preveure al S. XVIII durant la Il.lustració haurien de poder ser modificats segons els canvis que hi han hagut durant aquests doscents anys. Si no es modifiquen no posen en qüestió la legitimitat del poder que en sorgeixi, però...

Els entrevistats critiquen, sobretot : a. les llistes tancades, b. el bloqueig que els grans poden fer als petits i el govern de les majories, c. que, de fet, es governa més "per sondeigs d'opinió" que per resultats electorals i fidelitat a les idees, d. la utilització de l'enorme pes dels mass media a la societat moderna, o el fet que el governant estigui gairebé més pendent de la informació que del propi govern, etc. Les opinions al respecte son unànims (Carlos Jiménez Villarejo, Vicens Fisas, Josep Ribera, Arcadi Oliveres, Jordi López Camps, Manuel Ayats, Ramón Luque, Carme Arranz, Montserrat Perelló...)

¹⁴ Cfr. p. ex. tan l'entrevista com l'obra de Martí OLIVELLA *El poder del diner. La monètica, factor de canvi polític*. Ed. 62. Barcelona 1992.

"Per crear valors han d'haver diferències, contrastos. Vull que hi hagi contrast per a que la gent pugui ser crítica, tenir cadascú la seva opció, pugui pensar per sí mateix. A partir d'aquí les opcions polítiques totes són enriquidores. La feina política que nosaltres fariem seria aprofundir en el concepte democràcia. En aquest país hi ha un discurs democràtic fals, absolutament fals, això no és democràcia ni res.. Jo no voto perquè no em crec aquest joc que estem jugant... Quan es compleixin les següents condicions tornare a participar :

que les llistes siguin obertes

que no hi hagi disciplina de vot al Parlament,

que hi hagi un reglament que reguli bé la iniciativa legislativa popular.

Tot això és possible dintre de la Constitució : doncs anem a jugar amb una democràcia real, no amb una democràcia com aquesta prostituida. Després detectarem més deficiències i caldran noves correccions : igualtat de participació als mitjans de comunicació, respecte a les minoríes.. etc., però amb aquestes tres condicions ja començaria a jugar..

Això vol dir pensar en una societat sense partits? No. Totes les solucions aporten alguna cosa, però sóc molt cartesià i haig de tenir un projecte que tingui referències clares on agafar-se i no he pensat ni tinc les claus suficients per fer un projecte creïble per fer una societat sense partits polítics. La solució a la democràcia ha de passar per saber quins canvis, quines mediacions, quins ponts s'han de refer perquè aquesta pedagogia d'anar dient coses les vagi fent creïbles, raonables...

Al Parlament no em sento representat per a res. Quan el 98% del Parlament vota una cosa i el 50% de la població s'ha manifestat en sentit contrari, contant amb la manipulació informativa que té origen en aquest consensus parlamentari, no et pots creure la representativitat, i casualment sóc d'aquest 50%, el parlament no només no representa la meua opinió sinó tampoc la d'aquest 50 %. Però no només no em sento representat a nivell d'estat, tampoc em sento representat a nivell autonòmic ni a l'administració local" . (Josep Delàs)

"Europa no es pot plantejar una real democràcia per imposar-la fora quan no la ha practicat a dins seu. El tema de l'aprofundiment democràtic està funcionant amb uns esquemes polítics fruitos de Montesquieu quan totes les circumstàncies tècniques i de vida econòmica, han canviat!. Estem fent ficcions artificials de democràcia de tota mena per elegir persones que no manen o que manen molt relativament. Segons això, les eleccions al Parlament són pura filfa, a més a un Parlament on no hi ha llistes obertes, on la gent no està radicada a la comarca o a la circumscripció on vota , on has d'agafar-te a tothom t'agradi o no t'agradi, on hi ha unes lleis de Hond que desentonen el promig de les votacions... Aquest és un tema greu perquè es belluga amb tota l'audició dels mitjans de comunicació, la potenciació o l'absència total de certes informacions. Necessitem amb urgència el perfeccionament democràtic. Es un tema bàsic, es un tema d'arrel!

Vaig sentir una vegada una frase que va dir en Martí Olivella que em va entusiasmar: " els països només deixen que hi hagi eleccions lliures per part dels ciutadans quan ja tenen uns mitjans de comunicació, i sobretot de televisió, que sabrà instruir a aquests ciutadans el que han de votar en aquestes eleccions lliures". Es el peix que es mossega la cua. Quan la decissió, per nabs o per cols, no s'avé amb el que el poder diu, es busquen tota mena de subterfugis" (Arcadi Oliveres)

"Una de las cosas que cada vez se notan con más fuerza, es el papel de los medios de comunicación en la política. Se ha hecho tan importante que se puede decir, sin exagerar, que en este momento lo que dicen de algo antes de que se discuta dentro de los partidos cuentan más en la configuración de los partidos y en su línea política los medios de comunicación que la misma opinión de los afiliados. Es tan determinante que, por ejemplo, en la disolución del partido comunista italiano, en

el giro Ochetto es una cosa evidente, casi de libro : Ochetto hace unas declaraciones vaporosas sobre por dónde ir, la prensa interpreta esas declaraciones en un sentido interesado de disolución del partido comunista, que no era el sentido inicial en el cual él había hablado y, dos semanas después, el núcleo dirigente del PCI acepta la interpretación externa que se han dado a unas palabras que no iban por ahí. Eso abre un proceso que ha conducido a un sitio inesperado" (Francisco Fernández Buey)

El resultat és que neixen viciades tan les institucions de govern de representació directa com els sistemes polític-administratius de les grans estructures socials : el sistema d'ensenyament, de sanitat, de defensa, de cultura, de distribució de la renda o fiscal, etc. Els entrevistats que han tingut un paper protagonista en el plantejament del model polític de cada un d'aquests subsectors abunden en desqualificacions i en l'expressió del sentiment d'incomoditat (Josep Delàs en defensa, Montserrat Company-Francesc Batallé i Elena Viusà respecte de l'ensenyament, Francisco Fernández Buey respecte la universitat, Carlos Jiménez Villarejo a justícia, Mercedes Chacón a presons...), de manera semblant als que l'han viscut, analitzat o patit des de fóra (gairebé el sector sencer d'intervistats dedicats a la marginació, a la joventut, món rural..).

La societat està en crisi perquè no hi ha un model global harmònic que ha facilitat el tancament corporatiu de cada sector en sí mateix, en compartiments estancs. La lectura més elemental dels textos dels entrevistats i la simple observació de les contradiccions que hi ha entre ells, tot i fent constar que pertanyen a un mateix univers de valors, sense necessitat de fer un anàlisi aprofundit, es constata que s'ha agreujat el distanciament entre representant i representats. Els òrgans de govern viuen en una permanent esquizofrènia administrant un poder que tan en la teoria com en la pràctica "ve del poble" i del qual el poble n'és aliè i no l'entén. La por a la democràcia i participació genera actituds autoritàries i les actituds autoritàries generen la crisi d'autoritat.

Hannah Arendt parla que no es una crisi de legitimitat, sino d'autoritat. El poder constituït té tots els instruments legals i de coacció per imposar-se, però pot no tenir l'autoritat moral necessàries per imposarse sense la violència i coacció. Segons aquesta terminologia *autoritat* implica el "reconeixement" d'una persona o institució. I aquest reconeixement no es principalment ni en primer lloc d'autoritat política sino que fa referència al fonament dels altres subsectors : escolar, familiar, jurídic etc..i en darrer terme a l'esfera política. El divorci del món actual és que amb freqüència el poder legítimament constituït en aquests subsectors no té cap tipus d'autoritat moral sobre les persones implicades que han d'executar els projectes. En Lluís Caparrós ho descriu d'una manera molt gràfica "quan m'apropo als estaments administratius o amb intel·lectuals trobo com si hi hagués sequera, una gran aridesa... no veuen ni formulen la realitat" El poder legítim no té autoritat : la societat es governa coactivament però no es vertebrada políticament.

c - Percepció que els polítics ténen de la seva funció.

Els que viuen de manera subjectivament i objectivament més dramàtica aquesta contradicció son els que han volgut assumir el paper de "la visió global", els polítics. No tots, però, sinó aquells l'escala de valors dels quals implica la voluntat d'arribar a una certa "visió orgànica" de la societat. Ni la visió exclusivament d'un determinat sector ni la visió de l'aprofitament personal o partidista i electoral. En principi aquesta fou la mostra del model de polítics entrevistats ¹⁵ Sense entrar en aquell tòpic de la "política com a servei" ¹⁶, per part de tots els entrevistats que ténen o han tingut càrrec institucional es parla de : a. no voler professionalitzar en política i b. de la necessària coherència entre ideologia - valors ètics i pràctica política. Valors d'aquestes característiques es posen de manifest en les seves manifestacions sobre

a. els costos que es paguen en la vida personal son molt alts : desballastament en la vida personal : familiar, professional, de relacions (Antonia Castellana, Paco Marín, Xavier Badia, Jaume Soler), soletat (Paco Marín, Carles Ahumada, Lluís Hernández), esgotament (Antònia Castellana, Lluís Hernández, Jaume Soler, Teresa Jiménez Villarejo), amenaces físiques personals i a membres de l'equip (Jaume Soler, Paco Marín)

b. Un molt limitat sentit de l'eficàcia de la gestió, que evidentment serà diferent si s'està al govern o si s'està a la oposició. Els que estàn a la oposició parlamentària ténen la sensació "de no arribar", de ser pocs, que la feina desborda, a vegades del sentiment del ridícul (Ignasi Riera, Joan Saura...). De manera semblant als que estàn a la oposició municipal, amb els sentiment, en els ajuntaments petits, d'haver de viure en una complicada teranyina de relacions humanes en un medi on la vida quotidiana les fa molt immediates i per tant "ser oposició" significa un enfrontament de cada moment amb un sector del poble (Carles Ahumada, Manuel Ayats, Paco Marín). Tot i així tan des de la oposició parlamentària com des de la oposició municipal on tot és més controlable, els entrevistats coincideixen en dir "si no hi fóssim nosaltres tot seria pitjor" "fem de dic..". En els ajuntaments mitjans o grans on la majoria de govern és aplastant, es viu encara més el sentiment d'ineficàcia i de la impossibilitat d'arribar a explicar les propostes pròpies (Teresa Jiménez Villarejo, Ramón Luque...). En qualsevol cas l'avantatge d'estar

¹⁵ Entre els entrevistats hi ha : 12 regidors (3 socialistes, 7 d'IC, i 2 d'agrupacions independents), dels quals 9 actualment en el càrrec; 2 ex-alcaldes d'IC i 1 d'una agrupació independent actualment en el càrrec, 2 ex-parlamentaris d'IC i un parlamentari d'IC actualment en el càrrec. 11 dels entrevistats estàn per tant actualment en un càrrec institucional.

¹⁶ Vegi's per exemple les respostes dels polítics entrevistats en relació amb es estudis que s'han fet sobre el tema, p. ex. : DIAZ, Elias. *Etica contra política. Los intelectuales y el poder*. Centro de estudios constitucionales. Madrid 1990. PAYNE, James y otros. *Las motivaciones de los políticos. Factores que impusana algunas personas a participar en política*. Ed. Limusa. Mexico 1990.

a la oposició es la de poder mantenir la coherència tan amb el programa presentat com amb la opció ideològica d'esquerres.

c. El problema de les possibles contradiccions personals i ideològiques surten en el cas de participar en el govern, tan per les pròpies limitacions de la gestió com pels pactes que sovint s'han de fer amb altres forces polítiques. Dos dels entrevistats han protagonitzat mocions de censura contra l'alcalde governant (a Igualada de CiU i a St. Adrià socialista) des d'un pacte amb la resta de forces polítiques municipals. Estan, o han viscut el govern amb pacte Xavier Badia, Antònia Castellana, Pepe Castellano, Lluís Hernández, Paco Marín, Eulàlia Vintó. Tot pacte és sempre una renúncia..

d. Actitud enfront de l'Estat

Els entrevistats, que qüestionen el model de democràcia, el model de partits, el model econòmic... qüestionen el model d'Estat? En principi... sembla que no. Molts formen part d'organismes de govern o de moviments socials (sindicats) estructuralment vertebrats en l'actual model estatal, per a d'altres els queda allunyat com a resultat de tenir preocupacions més immediates (el sector dedicat a la marginació), per pessimisme "en definitiva si hi hagués una revolució que qüestionés les coses de dalt baix, sempre acabarien perdent els de sempre, els pobres." (Adrià Trescents) o perquè "passen" del problema (Okupas). Els sectors que més pròxims podrien estar al qüestionament seria el més pròxim als moviments socials de visió internacional (ecologia, solidaritat), o el sector representat pel grup al voltant de EcoConcern (Martí Olivella). Però ni per uns ni altres queda clar el qüestionament ni un possible model alternatiu. Per la significació personal i professional i pel contingut de l'entrevista s'ha de fer esment breument a la opinió al respecte de Carlos Jiménez Villarejo. Professionalment i políticament exerceix de "defensor del sistema democràtic en el marc constitucional i de l'Estat". Son compatibles la defensa de l'estat i dels valors de les llibertats individuals, de la igualtat i de la solidaritat etc.. quin lloc poden tenir-hi els nous moviments socials?

A muchos nos sigue pareciendo que el mejor instrumento para la superación de la crisis económica y social actual es el Estado, el poder público. Y ello a pesar de la frustrada experiencia por el mal uso que se ha hecho del Estado en los países del Este.

Des d'una reiterada defensa de l'estat democràtic i de les estructures actuals adverteix del possible desgast de les estructures del propi estat, precisament per no aprofundir amb els propis instruments que el model actual ofereix : 1. els partits polítics son instruments massa limitats en la seva capacitat de mobilització de la societat, cal crear uns partits renovats. Però cal superar el dilema del reconeixement que, malgrat la necessitat, per si sols no podran fer-ho i la societat civil tampoc té instruments per impulsar-ho. 2. cal evitar el model de "superestat" que s'està configurant i el seu

progresiu enfortiment. El propi estat genera en aquestes condicions elements negatius i perturbadors. 3. cal aprofundir en l'exercici de les llibertats i drets fonamentals i iguals per a tothom, avançar en el principi democràtic de la igualtat davant de la llei evitant la malversació que de l'estat i de la justícia pot fer-ne la classe política. 4. cal potenciar els moviments socials per transformar la societat i, inclús, per transformar la pròpia ordenació de l'Estat (p.ex. com ha passat amb la objecció de consciència).

3. Intents i percepció de les respostes

El conjunt de les entrevistes en aquest tema dóna la sensació de desorientació: no s'està d'acord amb el funcionament actual però no hi ha model alternatiu immediat. Igual que amb el tema socioeconòmic, el col·lectiu d'entrevistats -els que segueixen treballant des dels partits, els de moviments socials i els que se situen fora- detecten i són conscients dels problemes però no hi ha models, cal pensar en una "temps llarg". Es reiteren els principis i valors generals: honestedat, necessitat de debat i de coordinació de les esquerres, valors morals, participació etc. Però la necessitat d'un nou model de representació i participació no es pot resoldre només amb la proclama de la necessitat d'unes noves actituds. Si en el tema socioeconòmic la pregunta era quin seria el subjecte històric de la transformació social, aquí es quina serà la forma de l'instrument de la transformació. No hi ha resposta. Els entrevistats, senzillament, dirigeixen els seus esforços a eixamplar l'àmbit de la participació: a. cap els àmbits pre-polítics, vida associativa, societat civil; b. a renovar la vida dels partits; c. aprofitar les institucions (l'experiència d'Arbúcies explicada per Jaume Soler o la de la Mina explicada per Paco Marín serien els cassos paradigmàtics en aquest sentit).

TEXTS cap. 4

A. Crisi del sistema democràtic i dels mecanismes de representació i participació. La política en exercici: pactes necessaris, valors, possibilitats, l'esforç i desgast..

1. Joana Poncet - Socialdemocràcia - participació - mov. socials - partit
2. Alfons Formariz - Teníem una perspectiva errònia - el canvi social - pactes
3. Josep Delàs - Condic. per la democràcia - represent. de les instituc.- pactes
4. Ramón Luque - La "forma partit" - la "política" tornarà - paciència : no "dia D"
5. Lluís Hernández - Fatigat.. - valors de la política - valors de l'esquerra - pacte
6. Antònia Castellana - El pacte - nous mov. socials - la solidaritat des de l'ajunt.

B. Partits i nous moviments socials. fidelitat a la ideologia dels partits, electoralisme, possibilitat de vehicular o no les demandes dels moviments socials..

7. Joan Garcia Nieto - Partits i moviments socials : marginació i sindicats...
8. Laly Vintró - Dretanització del PSOE - eleccions - mass media - mov. socials
9. Pepe Castellano - Concepció patrimonial - valors de l'esqu.- unitat de l'esq.
10. Monts. Perelló - Partits polítics i moviments socials, associacionisme.
11. Carme Arranz - Dificultats dintre d'un partit - PP.PP. i mov. soc. : Assoc.
12. Arcadi Oliveres - Partits i mov. socials : mov. pacifistes.
13. Vicens Fisas - Partits i mov. socials : mov. pacifistes.
14. Dolores Fuentes i Pepe Trujillo - existència de grups alternatius diferents...

C. Reflexions de polítics en exercici des d'un ajuntament, Parlament...

15. Jaume Soler - Valors en un Aj. petit : claretad - esquerra - particip-solidarit.
16. Xavier Badia - El risc de presentarse - moció de censura - gestió.
17. Paco Marín - Gestió en una zona conflictiva, la Mina. Participació
18. Joan Saura - Gestió d'un parlamentari : possibilitats i limitacions.
19. Ignasi Riera - Gestió d'un parlamentari : possibilitats i limitacions

D. L'allunyament de la política institucional des d'altres visions

20. Fina Rubio - La visió política des d'un partit extraparlamentari...
21. Pep Castro - El desencís polític dels joves. Feina d'educador
22. Ahumada - Sentimt. de marg. política i instrumentalitz. elect. del món rural
23. Carolina Aguado -Divisions.Els que van per buscar càrrecs. Escuela de adultos.

E. La necessitat de l'Estat. Fortalesa i febleses de l'Estat.

24. Carlos Jimenez Villarejo - La defensa de l'Estat i els seus perills.

TEMES DE DEBAT I CONCLUSIONS

1. La desproporció en la interiortzació de la ideologia que representen els nous moviments socials entre les èlites formals polítiques o religioses (dirigents de Partits, governs, Jerarquia...) i les èlites informals (grups, quadres mitjos, els entrevistats...) en un clima de llibertat irreversible augmenten les possibilitats de crisi.

2. Els valors en la nova societat no sorgeixen ja de "documents" o "escriptures" sinó de l'anàlisi de la realitat. Sorgeixen amb força degut a les contradiccions del capitalisme, però no han trobat -o potser no trobaràn ja- formes organitzatives estables degut a la crisi de l'autoritat com a element simbòlic aglutinador.

3. La lleialtat de les masses vindrà determinada en última instància per les normes culturals, pautes de comportament, símbols etc. que sigui capaç de mobilitzar el sistema polític. La legitimació de l'autoritat no es regula. Es guanya. No hi haurà participació de baix a dalt si no hi ha possibilitat de participació de dalt a baix.

Joana Poncet

La socialdemocràcia no pretén transformar el sistema, el que pretén és gestionar-lo millor, que sigui menys irracional, i en la mesura que això sigui així, hi haurà menys contradiccions, i per tant, no hi haurà canvis perillosos. Això suposa que, quan les condicions econòmiques ho permeten, s'ha d'intentar crear uns serveis mínims per fer que les contradiccions no s'accelerïn. No vull dir, que no hàgim de tenir els serveis necessaris, però una cosa és donar serveis sense que ningú pugui decidir quins, on, perquè són els serveis que vol amb un procés de participació i implicació en la vida pública, i l'altra és que tot et vingui donat sense poder plantejar-te res més. Això és mantenir l'"statu quo" creant menys contradiccions, quan les condicions econòmiques ho permeten, i quan no ho permeten, o perd la socialdemocràcia o ocupa part de l'espai dels altres. No és el que està passant aquí ? : el PP no pot guanyar perquè els socialistes li estan fent la feina ! : la reestructuració econòmica, la reestructuració industrial, la reconversió industrial que hi va haver aquí als anys vuitanta, va ser ferotge, ferotge total, i això ho va fer la socialdemocràcia !. I ara que passa al Nord ? i què passa amb la corrupció ?

Doncs bé : això és la socialdemocràcia.

La idea de que les institucions, ajuntaments, parlaments, etc. són espais als que s'hi va "a fer el que es pot" per transformar la societat, es el que fa la socialdemocràcia. Anar a les institucions amb el "prurito" que s'ha de fer el millor possible per demostrar que "som els que en sabem més, els que tenim més criteri"...i així es veurà que el nostre projecte funciona, que és així com s'han de fer les coses etc., el que fa no es sino contribuir a fer la feina als socialistes, que són els que l'haurien de fer perquè son els que guanyen les eleccions. Socialistes o qualsevol altra força política, igual.

Les institucions s'han de veure com un instrument en funció d'uns objectius. Però per aconseguir aquests objectius l'instrument fonamental no són les institucions, que són només un instrument petit, que està per veure com s'utilitza per a un objectiu més general.

Quins altres instruments hi ha ? : per nosaltres només el carrer, les entitats, els moviments, etc. Aquest és l'altre instrument on s'hauria de ser. En tot el que serien les formes d'agrupar-se del personal, d'una o altra manera. Entorn dels problemes que sorgeixen, es pot aconseguir que la gent s'organitzi.

Vigilem, però : les institucions polítiques i partits al seu lloc i les associacions al seu. Si les formacions polítiques ocupen l'espai que han d'ocupar les organitzacions de la gent, el que s'està fent és impedir que la gent s'organitzi. Per exemple, el problema sorgit del rebut de l'aigua no ha de ser organitzat per iniciativa, és un tema que l'han de tractar les associacions de veïns etc. o com es vulgui organitzar la gent. Iniciativa purament ha d'opinar, perquè per això ja va manifestar la seva opinió al parlament i perquè pot opinar respecte d'això o de qualsevol altre tema, però una cosa es opinar i una altra es organitzar un moviment contra el rebut de l'aigua.

I si es vol discutir quines són les millors maneres d'organitzar-se, cal fer-ho obertament. Sigui de la manera que sigui, i segurament seran diverses, que sempre és millor i més ric, hi ha un tipus de problemes que s'han de tractar des de la gent, no des de les formacions polítiques, perquè llavors el que es fa és això: tot passa pel vot de cada quatre anys.

Es parla del descrèdit de la política en el sentit que els moviments i organitzacions de veïns no es troben representats en els Partits. Per mi això és bo, crec que és positiu. Va en la línia de trencar la dinàmica de la permanent i exclusiva actitud de reivindicació que a vegades ténen les entitats i a les que les institucions responen amb paternalisme.

Des de tot tipus de moviments, associacions de veïns i moviments alternatius, s'hauria de caminar més en una línia de construcció autònoma de la pròpia realitat

Hi ha hagut experiències d'això, i n'hi continua havent : si tu vols un parc, te'l fas. I el fer el parc és una lluita, i ets tu que l'has aconseguit, ets tu que has fet allò i ets tu que t'has organitzat per a fer allò d'aquella manera. Si l'ajuntament hi està d'acord, que posi les condicions perquè es faci millor. Però és des de tothom que es fa i es decideix.

Només aquesta via pot contribuir a que aquestes organitzacions tinguin una dinàmica creativa diferent de la dinàmica del demanar-demanar que al final després de negociar hores i hores o mesos et donen cinc cèntims de la pesseta que volies. No s'ha fet així el moviment de "madres contra la droga" de Vallecas? I pel que sembla allò té molta més força que alguns dels plantejaments dels partits sobre la droga. Cal trobar el "com" en cada cas, i cal confiar en la gent que ja el sabrà trobar...

Això no nega la necessitat de què existeixin Partits, però cal delimitar les funcions.

A vegades es posa la societat nord americana com exemple de societat civil forta. "nanai del paraguay!" Als grans nuclis urbans potser sí, però a l'Amèrica profunda no ho tinc tan clar, crec que res de res...

Una formació política vol dir que ha de tenir plantejaments globals per a ordenar la vida d'una col·lectivitat de tres milions, de sis, de vint o de trenta, hi ha coses que seran col·lectives. I hi ha d'haver uns instruments perquè tot això s'organitzi i funcioni. Aleshores, si és una comunitat de dues-cents cinquanta mil que té una pila de coses a resoldre, aquí, hi ha d'haver una forma d'organitzar-se. Formes d'organitzar-se que hi han estat sempre, tan a les comunitats petitíssimes com als grans estats. I d'això diguem-ne partit polític, formació... o com vulguem.

El que estic dient és que "el model" de partit polític tal com l'hem conegut i que continua existint, està esgotat. Fa quasi només deu anys ens creïem allò del "centralisme democràtic", avui ens fa riure. Ho van penjar com estereotip i insult als comunistes, però tots els partits polítics el practiquen i d'una manera duríssima. S'ha d'anar a una manera diferent d'organitzar-se per als temes col·lectius, totalment diferent. És molt difícil dir com serà aquesta nova manera. Jo no sé com serà. Sí sé com no pot ser. Hi ha coses que et sembla que podrien anar per allà i altres coses que no ho saps i que ja s'aniran veient. En aquest tema només tinc clar el no, i això em permet saber per on em moc. En aquest sentit, Iniciativa no "tira fons", i no només internament, sinó també des dels municipis o altres institucions on s'està present. .

Entenc que una possible manera d'actuar d'Iniciativa des de l'Ajuntament seria convertir-se en portantveu d'amplis sectors que són transformadors, en la mesura que no hi ha representativitat de tots aquells grups, col·lectius, etc. Ser portantveu dels que no ténen veu, encara que tu no hi estiguis d'acord amb el que fan fins a l'últim punt, ja que tu defenses unes coses, però tots els altres tenen dret a tenir veu pública, i a poder participar del que és l'organització col·lectiva.

En això és on s'ha de veure quines són aquelles aliances polítiques i socials d'una esquerra transformadora, i fins on vols arribar en aquest sentit. Això podria tornar a donar credibilitat a les institucions polítiques, perquè la gent diria que aquí sí que s'hi pot fer sentir. I en la mesura que és possible això, que la gent pugui fer-se sentir amb tot el que pensa i es respecti el que faci, i el com ho faci, no s'estarà destruint ni anant cap endarrera, sinó que es voldrà aconseguir que les coses vagin millor.

Cada vegada estic més convençuda que el poder i la maquinària del poder "toca" les persones, siguin quines siguin. La frase típica que "el poder corrompe", d'una o altra manera és certa. Discussions com aquella dels verds alemanys sobre si un regidor o un diputat ha d'estar en el seu càrrec més de quatre anys o no i en la que els que deien que

sí, argumentaven que era perquè a partir dels quatre anys comences asseblar-te de com van les coses, i els que deien que no, aportaven altres arguments, són discussions importants. Aquests temes toquen el fons del fons del que és el sistema.

Respecte a la idea tan estesa que administrar una comunitat o un estat és complicat i per això es justifiquen actituds de no donar explicacions a la població, es posen dos arguments : un, que hi ha molts temes que no els podem entendre perquè són complicats o que quan els podem entendre són tan importants que no es poden explicar per raons de seguretat, d'Estat... que s'ha de protegir com una mena de fantasma. I l'altra, és el problema del temps, de l'eficàcia, que no hi ha temps i que s'ha de fer. Dos arguments que no van enlloc, perquè l'experiència demostra que no té perquè ser així.

Per exemple si per fer un programa de planificació de la circulació a la ciutat, ho montes, ho expliques, i si trigues dos anys a aprovar-ho però tothom sap de què va i ha pogut dir la seva, crec que ha valgut la pena. Quan les coses són tan complicades... és perquè el que les explica tampoc les entén. La persona que entén les coses i les explica, les fa entendre. Si enlloc d'estar-s'hi sis mesos fent una cosa, se n'està dotze, ho trobo perfecte si això contribueix a què la gent s'organitzi, participi i faci seves les coses de la col·lectivitat.

Qualsevol forma d'associar-se, també l'associació per un projecte polític, crea lligams afectius. Això és natural, perquè sinó la gent no té ganes de treballar amb altres persones, donat que no es paga. A partir d'aquí, depèn molt de les idees que predominin, de la claredat d'aquestes idees, dels valors predominants, etc. que això reverteixi de cara enfora o no. No és condició ineludible que qualsevol forma d'associació impliqui un tancar-se cap endintre. I els partits polítics són una forma més, d'associar-se.

Els polítics han d'implicar-se també a les entitats i associacions. Però el seu procés d'integració pot tenir més complicacions per les possibles desconfiances o prejudicis de manipulació que a l'inici podien tenir les entitats. En la mesura que la gent va veient que això no es dona, s'entra en un altre tipus de relació d'amistat, i desapareixen els problemes, tot i que ha de passar un temps. I és natural que això sigui així. I hi ha col·lectius que ténen molt clar que no es volen deixar instrumentalitzar per ningú.

Alfons Formariz

Als anys 60-70 hi havia una certa perspectiva general, és a dir, que a partir de cada una de les reivindicacions es feia un plantejament global i es pretenia que cada element reivindicatiu significués un pas en el canvi del sistema global. I ara quina la perspectiva ? on l'horitzó total ? Per a mi aquest seria el valor de la crisi actual, el repte intel·lectual i moral que tenim, de donar sentit a l'esforç diari en marcs més amplis, utòpics i, per això mateix, creïbles. Ens falta l'entusiasme de fites noves que tindran un fil conductor en les utopies velles. D'altra banda això no deu ser nou. Deuria ser normal sempre que hi ha canvis culturals i tecnològics importants.

La vivència de mur és més avui de definició d'objectius, és sobretot un déficit intel·lectual de saber cap a on caminem i d'estratègia. Això és el que avui és relativament engrescador : la possibilitat de retornar com a repte la dificultat de superar el mur. Per a mi, el repte dels mestres i el valor intel·lectual actual és que no tenim res acabat, ni l'ecologia està acabada, ni el pacifisme està clar. Per aquí ha d'anar l'entusiasme. El camí és construir des del punt de vista racional amb valors humans fonamentals.

El canvi social global no vindrà per una sola causa. Serà resultat de múltiples causes sovint imperceptibles. Aquest tipus de moviments i de resistència, sempre hi han sigut. Hi ha hagut moments de la història que han pensat que tenien molt més a prop aquest canvi global però possiblement el canvi global es va donar gràcies a la suma de les

interrelacions entre la gent que resistia de lluny, la que assetjava, i les dificultats del mateix sistema i de l'economia, per continuar. D'aquí la importància dels moviments socials com a moviments de resistència, d'enfortiment, d'insatisfacció i de punts de solució..

Avui ens plantegem si cert mil·lenarisme que comporta el concepte de canvi global o de revolució, no és fruit de la necessitat de projectar les il·lusions. si no és més real que per arribar a l'any 2000 cal bregar amb el 92 i el 93 i el 94...

L'estructura de partits en tant que fonament de l'estructura de la democràcia és una estructura acabada, encara que aguantant molts anys, està acabada en quant a contingut. Moviments de solidaritat i ecologisme com a moviments nous no troben el seu reflex en els partits, és cert. Entenc a la gent de l'Est entusiasmada per la democràcia però a nosaltres, aquesta democràcia, ja no ens entusiasma.

Possiblement arribarem a convergències amb altres formes amb una nova manera d'organitzar les corrents d'opinió. i els grups de pressió...

Probablement des de la posició d'anar aprofundint la democràcia o des de la posició de qüestionar-la, arribarem a trobar-nos intentant discutir les polítiques. Un altre problema és que la política en aquests moments té mala premsa, sobretot en els moviments socials. Arribarà un moment en que hauré de discutir les formes de fer política : llistes obertes, participació directa, etc, tot i que qui tingui possibilitats econòmiques sempre tindrà més possibilitats de fer la campanya publicitària que marcarà molt la forma de fer política i els resultats.

Es difícil veure el joc de pactes que s'hauria d'admetre perquè l'esquerra no perdés el seu referent. Hauré d'educar-nos en la tolerància. Hauré d'educar-nos perquè a la vida tot és pacte : els partits, la família, la vida personal, tot necessita de consens. No cal citar tot el corrent teòric sobre això. Per una banda s'ha d'acceptar des dels moviments que no tots els pactes són negatius i per altra educar-nos en que en tot cas hauríem d'examinar cada un dels pactes per separat. Això és educació política.

Pactem amb nosaltres mateixos entre l'obligació i la llibertat. El pacte és una constant vital de tots nosaltres, dels moviments, dels grups polítics. Però hi ha pactes que es poden acceptar i altres que no, per exemple, la corrupció. Jo no estic disposat a pactar qualsevol cosa.. Hi haurà elements de pactes que seran més positius que d'altres. S'ha d'analitzar cada pacte i les polítiques concretes de pactes.

Josep Delàs

Això vol dir un treball polític ample, de masses.. Avui dia en els grups de jovent hi ha poca pluralitat, només s'ajunten els iguals. S'ha perdut el sentit del grup ample ple de contrastos.. Per crear valors han d'haver diferències, contrastos. Vull que hi hagi contrast per a que la gent pugui ser crítica, tenir cadascú la seva opció, pugui pensar per sí mateix. A partir d'aquí les opcions polítiques totes són enriquidores. La feina política que nosaltres faríem seria aprofundir en el concepte democràcia. En aquest país hi ha un discurs democràtic fals, absolutament fals, això no és democràcia ni res.. Jo no voto perquè no em crec aquest joc que estem jugant... Quan es compleixin les següents condicions tornare a participar :

- que les llistes siguin obertes
- que no hi hagi disciplina de vot al Parlament,
- que hi hagi un reguli bé la iniciativa legislativa popular.

Tot això és possible dintre de la Constitució : doncs anem a jugar amb una democràcia real, no amb una democràcia com aquesta prostituida. La democràcia és el millor que tenim ara per ara i per tant hem de fer-la perquè ara per ara encara no està feta. Després detectarem més deficiències i caldran noves correccions : igualtat de

participació als mitjans de comunicació, respecte a les minories.. etc., però amb aquestes tres condicions ja començaria a jugar..

Això vol dir pensar en una societat sense partits? No. Totes les solucions aporten alguna cosa, però sóc molt cartesià i haig de tenir un projecte que tingui referències clares on agafar-se i no he pensat ni tinc les claus suficients per fer un projecte creïble per fer una societat sense partits polítics. La solució a la democràcia ha de passar per saber quins canvis, quines mediacions, quins ponts s'han de refer perquè aquesta pedagogia d'anar dient coses les vagi fent creïbles, raonables... Crec en les intuïcions, i crec que moltes vegades estem rebutjant intuïcions bones perquè no tenim un raonament que les suporti, potser hauríem d'anar més per aquest camí, però cadascú és com és i ara em costa molt jugar-me coses per una intuïció sense que tingui tot el projecte una mica lligat.

Al Parlament no em sento representat per a res. Quan el 98% del Parlament vota una cosa i el 50% de la població s'ha manifestat en sentit contrari, contant amb la manipulació informativa que té origen en aquest consens parlamentari, no et pots creure la representativitat, i casualment sóc d'aquest 50%, el parlament no només no representa la meua opinió sinó tampoc la d'aquest 50 %. Però no només no em sento representat a nivell d'estat, tampoc em sento representat a nivell autonòmic ni a l'administració local.

Tot i que en política els pactes possiblement són necessaris, i els pactes embruten. Jo mai he dit que s'ha de jugar a purismes perquè jugar a purismes també és una trampa. Si s'explica correctament, embrutar-se no és enterbolir les coses. Els gestos de la vida pública el que han de facilitar és la convivència, no enterbolir-la. Tots ens hem de reconèixer bruts i en moltes coses ho som. Si jo fos realment un no-violent gandhià no hagués fet moltes coses de les que he fet. Cal arribar a pactes possibles sense renunciar a uns principis i sobretot no amagant els pactes, que siguin clars. Tota la vida és un pacte i és un pacte normalment asimètric. Normalment dues persones que pacten ho fan en unes condicions asimètriques perquè les persones no tenen el mateix poder d'origen per pactar. Quan pacta una empresa amb un treballador és un pacte asimètric perquè el poder que té d'informació, de possibilitats econòmiques no són iguals. Es tracta d'anar arribant a poc a poc a aquest pacte simètric. Objectivament, mitjançant la informació cal fer transparent el pacte. Ja sabem que no ens obligarem amb les mateixes condicions, ja sabem que la vida està feta així, però mirar d'arribar-hi a la màxima simetria possible. Per això jo no rebutjaré mai els pactes polítics com a sistema, el que passa és que han de ser transparents, ha d'haver informació sobre aquests pactes i no renunciar a uns principis si hi creus.

A nivell cultural i antropològic el tema del pacte es pròxim als conceptes de tolerància i permissivitat. En això jo diria : tolerància sempre, permissivitat mai. Jo predico tolerància perquè sino la vida és impossible. Jo vull per mi el dret de dir en tot moment el que penso, i el dret de que em diguin en tot moment el que fan. Això és no caure en la permissivitat. Una vegada fet això cadascú ha d'obrar en funció del seu tarannà. Inclús a dintre de casa : amb un noi que arriba a casa a les 5 de la matinada haig d'advertir-lo que no està bé, però un cop ell n'és conscient, amb tots els riscos, haig de tolerar-ho.

Ramon Luque

Estamos en una etapa histórica en la que la forma "Partido" está en crisis, y por tanto tendrá que sufrir transformaciones radicales, pero eso no cuestiona para nada el sentido de la lucha. Una cosa es el vehículo concreto con el cual instrumentas la lucha, eso siempre ha sido accesorio, y otra los fundamentos y las razones de la lucha. Mañana yo me puedo sentir cómodo transformando la sociedad no a través de una forma Partido sino de otra cosa rara. El instrumento ha de ser, primero coherente y segundo más útil : no me interesa un instrumento útil pero no coherente, y no me interesa para nada un

instrumento coherente pero que no intervenga en la sociedad. Y hoy por hoy yo soy de los que creo que todavía los partidos siguen siendo una forma adecuada, aunque pueden haber otras opciones.

Antes era más sectario, pensaba que el Partido totalizaba la intervención transformadora de la sociedad, cada vez me doy cuenta de que eso es menos así. Lo que distingue el efecto transformador de la sociedad es en primer lugar el carácter de si hay o no voluntad de transformarla, es decir, si no hay voluntad de transformarla da igual la forma que tome la actuación concreta ante la sociedad. Los partidos ahora están en crisis, por eso es importante que intervengan otros grupos en la transformación de la sociedad. Me doy cuenta de que no existe un elemento totalizador de la intervención transformadora de la sociedad. Todavía no veo un instrumento inútil las formaciones políticas, pero analizo la crisis de los Partidos que para mí es superable, va a ir en positivo y se van a transformar a mejor probablemente.

A partir de que sí es clara la voluntad de transformación, cada vez estoy más abierto a intervenciones no estrictamente políticas, sino que ese otro terreno que hemos llamado el pre-político, el de intervención en los aspectos de transformación de la cabeza de la gente. La transformación de la mente es cada vez más importante como terreno de intervención política en un sentido más amplio. Cada vez estoy más abierto a eso, pero también veo elementos útiles en el efecto sintetizador que tiene una formación política

Pero afirmo que la política volverá a estar de moda y volverá a ser prioritaria y decisiva, y no la pre-política. La política pasa una crisis, y se trata de una crisis coyuntural de la forma partido. Quizá peque de falta de modestia, pero estoy convencido que quienes piensan que la política ha dejado de estar de moda y que lo que hay que hacer es la "pre-política" les falta perspectiva histórica. Para que abonen las condiciones de intervención de la "Política" con mayúscula, tiene que haber primero una gran crisis de la política antigua y un renacimiento de un terreno pre-político que acabará tarde o temprano abonando una nueva intervención de la política. Probablemente quienes afirman esto me los encontraré de nuevo en el camino porque deben decirlo manifestando sólo una situación existencial y personal. No olvidemos que esta reflexión a menudo se convierte en reflexión crítica y transformadora pero también en justificadora, no merece la pena analizar en qué personas se convierte en justificadora, y en que críticas de etapas y de necesarias superaciones de las actuaciones de los partidos que son nefastas. Estamos ante un cambio de modelo profundo que ha puesto en crisis todas las relaciones : las personales, las institucionales, las formas Partido, las de las relaciones del Partido con la sociedad... No es hacer teoría, es pura constatación histórica. Esto no deja de plantear que ese combate acabará estableciéndose en el terreno de transformación de la sociedad y de las instituciones, y por lo tanto en la política con mayúsculas. ¿Dentro de cuánto? No lo sé. Pero es seguro. Ahí es donde se vuelven a tomar los aspectos de quien estará dispuesto a transformar la sociedad y quien no, si a algunos les pillaré durmiendo como les pasó a los comunistas en el mayo del 68 o les pillaré atentos. Yo no veo problema en la espera, en que el "mientras tanto" sea de 2 años o sea de 20, para mí el tiempo nunca ha consistido un problema..

Repito que no me preocupa el tiempo ni me tomo la intervención política como una cuestión estricta de una formación política en concreto. Si las ideas tiran para adelante ¿qué más da? lo que quiero es encontrarme bien trabajando en el terreno de la intervención política por las mismas cosas que considero que habría que haber estado antes y hay que estar ahora y en un futuro.

Sé que no hay fechas, no hay el "dia D" en política, pero hay procesos. Y concretamente creo que ahora ya deberíamos ponernos en marcha. Ya ha pasado la etapa de acumulación de fuerzas para pasar el bache; ahora estamos llamados a intervenir, ya. Si Iniciativa no se pone al día en eso y el instrumento no resulta adecuado, habrá que empezar a moverse en otros terrenos. Clarísimamente. Y allí es donde voy a estar yo. En ese sentido me considero muy fresco a ese nivel y por tanto no tengo ningún empacho en empezar de

cero. Hay coyunturas históricas. Hay un momento dado en que Marx dice que No a la Primera Internacional y que no funciona ya como único instrumento. Se inicia un proceso secesionista y empieza de cero otra vez; y hay un momento en que hay que asaltar el Palacio de Invierno y hay un momento en que hay que hacer el congreso de unificación del PSUC en el 36... hay momentos... Ahí viene el olfato de la gente de cual es el momento, y había un momento que había que hacer Iniciativa y discutíamos en el PSUC a hostias con la gente si había que unirse otra vez o no en el Congreso, hasta que llega un momento que quien no diga que Sí es que ya no entiende nada.

Lluís Hernández

No m'he cansat però, a estones estic fatigat perquè he de suportar moltes contradiccions. Ho he passat molt malament però ho he superat. Els homes i les dones que hem pres el compromís d'estar amb l'esquerra plural i transformadora vivim en diàspora. Ens sentim reprimits perquè avui el que resulta indiscutit i indiscutible és el neoliberalisme, fins el punt que el socialisme oficial defensa el neoliberalisme, tot i que ho fa de manera camuflada i no pública. En afers econòmics, per exemple, rep sempre el suport de la dreta, neoliberal des dels seus orígens. Ens sentim estranys a casa nostra. Sóc un home creient i, per tant, en les meves explicacions, tot sovint, faig referència a coses que tenen relació directa amb la meva fe. Contemplo la situació que vivim els homes i dones que creiem en l'esquerra i que tenim un compromís públic amb l'esquerra, a aquella situació que hi havia en els primers cristians, que per la persecució havien de fugir a regions estrangeres del Ponto, Galacia, Capadócia, Asia i Abisinia, en la diàspora als quals la primera carta de Pere recomana una forma ferma per a que siguin creadors de fraternitat. Per a mí la fraternitat és la igualtat.

Els homes d'esquerra ens hem de distingir que ho som, perquè hem de resoldre o col·laborar a resoldre el problema punyent de la desigualtat. Fins que no es resolgui aquest problema, la llibertat és una quimera. La igualtat és l'abc de la justícia. Per això segueixo el meu compromís amb l'esquerra que hem definit com a global i transformadora. La justícia és un criteri ètic de conducta personal i col·lectiu per donar a cadascun allò que necessita per viure en dignitat. L'ortodoxia ha d'anar acompanyada d'una ortopraxi i no crec en la política de la confusió. Em produeix molta pena el veure persones que han canviat l'ètica de la veritat pel pragmatisme de l'habilitat i justifiquen els canvis d'orientació com pragmàtics i habilidosos per adaptar-se a les noves situacions que la societat planteja.

La nostra preocupació fonamental, és la preocupació per la justícia i sobretot la defensa de la justícia pels pobres i pels dèbils. Si aquesta és la causa de la pèrdua d'unes eleccions, benvinguda pèrdua. Això ho has de superar amb altres motivacions que no siguin únicament les polítiques perquè amb elles això és una derrota. Em fan pena els que em diuen : "Lluís la nostra preocupació pels pobres ha de ser una preocupació real, però que no pot ser massa manifesta, perquè ja veus que si ens manifestem molt solidaris amb els problemes d'aquesta gent perdem les eleccions".

Ser d'esquerres és donar prioritització a la justícia i aquesta toca sempre el nucli del problema : les desigualtats. La llibertat per molt que s'aprofundeixi, la democràcia per molt que s'aprofundeixi no arribaran mai a aconseguir la igualtat. Primer hem de resoldre el problema de les desigualtats i, un cop resolt aquest problema, la llibertat arribarà a tothom i la igualtat d'oportunitats començarà a ser una cosa entenedora. Mentrestant aquesta llibertat fa que uns s'en aprofitin per instal·lar-se cada vegada més, mentre d'altres van sent submergits en la marginació i en la pobresa.

De cap manera m'ha creat contradiccions internes el ser alcalde i alhora ser capellà i defensar les idees d'esquerra. La lluita de Cristians pel Socialisme d'ara fa uns anys va ser necessària per desbloquejar idees preconcebudes tan al partit com a l'església, però ara això ja ha quedat superat..

Però no em va agradar mai el cartell que em van penjar d'alcalde "cura-comunista"... Sempre vaig tenir la sensació que hi havia com una certa manipulació del tema.. Primer perquè això de "la cosa comunista".. ai mare la cosa comunista !... a mi ja em semblava que les coses no anàven per aquí.. Les vegades que he sentit vergonya aliena quan per aquests mons de Déu em veia en els cartells allò de "el cura comunista"... veia que es manipulava tan allò de "cura" com lo de "comunista". Jo sempre deia "yo no soy comunista, yo soy del PSUC".

Critico el neoliberalisme, tot i que el neoliberalisme a mi personalment em permet viure còmodament bé. No sóc maltractat pel neoliberalisme que critico, però està maltractant a milers i milers de persones les quals mai no podran gaudir de la llibertat perquè mai podran saber que és tenir igualtat d'oportunitats.

El que tots siguem iguals davant de la llei, és mentida. La nostra democràcia és una democràcia fictícia. Quan els partits polítics no donen resposta eficaç a les aspiracions fonamentals de la població i parlen un llenguatge esotèric apte només per a iniciats, brolla la frustració i la gent es desentén de la política. Aquest desencís es terra abonada pels populismes dels Fujimori, dels Perot als Estats Units, o aquí dels Gil i Gil etc.. Els populismes sempre es decanten cap a posicions de dreta, tot i tenir un punt de partença presumibleent d'esquerres. Potser la seva sintonització inicial amb l'esquerra s'esdevingui per la sensibilitat d'haver sabut connectar amb problemes que són molt sentits per la gent menys integrada a un projecte global, s'adrecen als sentiments, la raó és un valor relatiu... i la cultura democràtica es va esfondrant entre la passivitat de la gent i que els polítics consideren més eficaç prendre decisions entre uns pocs que no pas haver de consultar contínuament..

M'agradaria que hi haguéssin llistes obertes. Si n'hi haguéssin, molta gent que no vol estar en política s'haurien animat a posar-s'hi i d'altres que han sortit, gent absolutament desconeguda, no haurfen sortit. Les llistes tancades són un mal servei a la democràcia.

I vull dir Alguna cosa respecte dels pactes. En democràcia gairebé sempre s'ha de pactar perquè la mateixa vida es un pacte, i aquí Sta. coloma hem hagut de pactar. Però hi ha diferents maneres d'entendre el pacte. Nosaltres creiem que si bé el pacte té un compromís de col.laboració també té la necessitat de no renunciar mai a la pròpia identitat i per tant de marcar les diferències. Les diferències són positives en democràcia. El que passa és que això sempre està sotmès a determinades apreciacions, valoracions personals i subjectives, perquè tu creus que estàs col.laborant i els altres creuen que col.labores poc. Tu creus que has de ser crític i els altres creuen que ets hipercrític. Es tracta de mantenir-se sempre en un equilibri molt desequilibrat que et pot portar a l'esquizofrènia perquè vius dues personalitats : la personalitat de govern col.laborant amb uns que realitzen una política que no et satisfà i apareixes públicament com a col.laborador i, per altra banda, tu vols manifestar públicament les teves diferències i quan les manifestes els altres creuen que estàs traïnt el pacte. Els socialistes volen que el pacte ens converteixi en servidors seus, en dòcils figures de la política que desenvolupen perquè ténen la majoria per fer-ho. Per exemple, quan votem en contra d'alguna proposta important, immediatament ens amenacen amb trencar el pacte i de llançar-nos a la dura oposició. Però ells també valoren les seve forces, s'adonen que la seva correlació de forces és débil i de moment prefereixen tenir-nos aprop que tenr-nos del tot a la oposició.

En aquesta situació també les relacions personals es fan difícils perquè és difícil deslligar la vida política de la vida personal, sobretot quan intervenen factors de tipus familiar. Per exemple l'espòs de l'alcaldessa és també tinent d'alcalde, i quan critiques l'acció política de l'alcaldessa, l'espòs es creu que estàs criticant la seva dona. Intervé també el masclisme davant del feminisme... Es compliquen les coses perquè per la vida no pots anar amb esquemes simples i senzills perquè tot molt és complex.

Antonia Castellana

Quan pactes has de fer petites renúncies però mai renunciar al que és substancial. Tot això implica dificultats perquè, per exemple, la política respecte les escoles de música o de les llars d'avis, no sempre són coincidents.. Però precisament les crisis que hem tingut no han estat mai per aquests temes, han estat per idioteses, per manca d'experiència política, perquè tant la seva gent com la nostra és molt novella. A vegades més per intoleràncies de tipus personal més que problemes de tipus polític. Les diferències hi són però es poden pulir. L'experiència nostra de 8 anys de govern ho demostra. Hi havia divergències però sèiem, parlàvem i arribàvem a acords. La prova és que aquests 8 anys la gent els recorda força bé.

De totes formes potser sí que hem deixat aquests moviments socials però estem mes presents als nous moviments que sorgeixen i que representen nous valors. Ho dic per mi mateixa : durant aquests quatre anys passats, des de que vàrem perdre les eleccions, ho vaig deixar tot, gairebé fins i tot la militància política perquè estava afiliada però no assistia, no participava ni a Iniciativa ni a res. L'única cosa que no vaig deixar va ser el grup de cooperació de Nicaragua, que és una espècie d'ONG que vam crear amb motiu de l'agermanament. Teníem molt poca força al no tenir suport dintre de la institució municipal. Tot ens ho havíem de fer nosaltres mateixos de fer a "puño y letra". Quan se'm va presentar l'oportunitat de tornar a estar a l'Ajuntament, i poder-m'hi dedicar una mica, vaig voler portar aquesta regidoria perquè hi crec. Hi crec però al mateix temps sóc molt humil, les possibilitats són mínimes, les capacitats també i em dóna la impressió que anem una mica contracorrent : els nostres actes són minoritaris, malgrat això val la pena perquè fem tertúlies de temes d'actualitat. L'última va ser un debat molt enriquidor sobre Bòsnia. Va ser molt enriquidor perquè va venir un bosnià i el Jordi Banyeres. Va ser un debat d'una qualitat política com feia anys que no veia. Al final vam acabar parlant del tema de la qüestió nacional a casa nostra. Em vaig desanimar en veure que només eren 30 persones, després de les cartes que vam haver d'enviar i de l'esforç que costa muntar un acte així. El vam fer en pla de militant actiu portant les galetes i el cafè. Estic d'acord amb que el nivell era molt alt però quan veus només 30 persones penses "coi, tan ric com ha sigut!". S'havia de retransmetre per ràdio Molins i ni es van presentar..

Són temes minoritaris, tenen una perspectiva a llarg plaç i no ens hem de descoratjar, ni tampoc estirar més el braç que la màniga. La regidoria em permet fer tertúlies sobre temes flagants com el de les detencions, les tortures, Bòsnia, el Sahara. Té sentit però s'ha d'anar fent amb una perspectiva molt més restringida per les meves limitacions familiars.

Es veritat que aquests nous moviments socials no troben en els partits polítics el reflex de les seves preocupacions. Si els partits d'esquerra tenen apartats d'ecologia és perquè els hi toca. L'ecologia, per exemple, s'incorpora al Manifest-Programa d'Iniciativa. S'incorporen al llibre, però s'incorporen al cap. A l'hora de prioritzar carteres mai es prioritzen aquests temes. Molins és una excepció perquè el nostre alcalde és militant ecologista. Ara començarem a fer la recollida selectiva d'escombreries en col.laboració amb una agrupació cívica de tipus ecologista. L'alcalde és biòleg i sempre s'ha dedicat a això, està vinculat als moviments anti-abocadors i ell mateix és el regidor de medi-ambient i porta en primera mà el tema de la recuperació del riu i el bosc de la ribera. Es un home molt sensible amb aquestes qüestions i en aquest sentit estem de sort. M'interessen els temes de solidaritat, de pau, de cooperació i el tema de la dona, per tant hem de fer alguna cosa. Però és cert que no és prioritari. Inclús als d'Iniciativa el dia a dia de la gestió a les diverses institucions que estem se'ns menja i en fa perdre perspectiva. Això ho dic amb la meva experiència de govern.

L'esforç de muntar una xarxa i participar en grups de solidaritat, d'ecologisme no dona rendiments electorals. Per això no ens hem d'escandalitzar que els partits no hi siguin encara. No es pot amb tot. Què són els partits? són organitzacions, col·lectius, que aspiren a una acció de govern i aquests sectors electoralment són molt febles. Quan governes vas a les coses grans, al dia, i això queda arraconat.

Joan Garcia Nieto

Crec que hi ha uns vicis, normals en les activitats de formacions polítiques històriques, que impedeixen arribar a tenir sensibilitat a d'altres formes d'acció i d'activitat. Per això em preocupa la desvinculació entre el que es diu de paraula, "una altra forma de fer política", amb uns reptes que mai havien estat l'objecte històric dels partits polítics: llibertats polítiques, la igualtat, la fraternitat... i ara ens adonem de que malgrat que les llibertats fonamentalment continuen, les desigualtats social, de marginació, etc. són tan o més greus que abans. A les formacions polítiques històriques els hi manca sensibilitat per aquests temes, i malgrat que se'n parla, no és una cosa assumida per les formacions polítiques. Per això hi continuu vinculat, perquè crec que hi ha una tradició històrica, i per mi això té molt de valor, però s'ha de donar un pas més, que jo no sé com s'ha de fer, d'estar molt més present en altres formes de fer política. Són interrogants, crec que vàlids i precisament perquè tenim aquests interrogants crec que hi ha moltes coses a fer. Per això no he perdut l'esperança.

Els polítics ara tenen tota la deformació dels vicis anteriors, per això que no volen altra forma de col·laboració i diàleg sinó és a través de les institucions parlamentàries,

També crec que a vegades els moviments socials tenen molt poca base, perquè tot el que és xarxa de la societat civil és molt feble, no hi ha societat civil. Hi ha moltes coses per pensar. Si em preguntes quines són les fórmules, no les tinc.

Hi ha gent que maravellosa en el món de la marginació, però els hi costa d'entendre que una lluita contra la marginació es també una lluita política. Que per entendre-la i ser-hi cal una visió global dels problemes. Queden massa tancats en sí mateixos..

Per altra banda alguns grups d'aquests ténen una reticència tremenda a parlar amb el sindicat perquè diuen que són senyors venuts a l'economicisme i ells són els purs. Això és un gran perill i fins que això no es trenqui no es podrà arribar a l'alliberament de la cultura. Quan un pensa en tot el que havien estat els sindicalismes fa 50-70 anys, amb l'anarquisme, que va ser la gran xarxa de la societat civil, en la mesura que es podia fer de una lluita amb l'esforç de transformació popular.

En aquests moments, fora del sindicalisme no hi ha cap moviment amb capacitat d'organització de masses. Els sindicats tenen por dels moviments alternatius, del moviment d'alliberament de la dona, del de la lluita per la pau... i fóra molt important que això es donés a través de la presència i de l'acció sindical. Per mi això seria l'ideal. Aquest l'esquema que em faig. I si no va per aquí dubto molt que ens puguem sortir, perquè no veig capacitat en cap altre col·lectiu.

Això s'ha perdut perquè el sindicalisme té el perill d'agafar les formes del sindicalisme anglosaxó. Poques institucions tenen la capacitat de convocatòria que avui tenen els sindicats, i les coses que s'han de fer, si no les fa els sindicats, dubto que ho puguin fer altres grups. Es un problema tan de la mentalitat com de la capacitat de convocatòria.

El treball que ara faig m'obliga a llegir els manifestos i declaracions de de tots els 1ers de Maig, de les vagues del 68 i 70, i hi ha una extraordinària riquesa d'expressions de solidaritat, de cultura, d'entusiasme.. Ara és impensable dir les coses que es van dir. Estic temptat de fer un estudi de les formes a través de les quals es presentaven els valors, la situació social, la capacitat de solidaritat perquè realment són papers

històrics els que estan allà i, després de 20 o 25 anys, dona la sensació de que és un altre món, i aquell va ser el nostre món, no?

Laly Vintró

El PSOE s'ha situat dins en el sector més dretà de l'òrbita europea dels partits socialistes i socialdemòcrates. Les posicions del PSOE en la estructura política de la Internacional Socialista europea està amb els italians en les posicions més de dretes. Es una consideració avalada internacionalment, estan molt més a l'esquerra avui els socialdemòcrates alemanys que els socialistes espanyols o italians. Els francesos han pasat per les dues fases i ja veurem.

Els socialistes espanyols s'han situat en aquesta perspectiva amb la voluntat d'aconseguir l'hegemonia i guanyar franges de l'electorat de dretes.

Aquest ha estat el seu objectiu prioritari, però encara pitjor. Aquest plantejament en països de democràcia i d'un Estat del Benestar consolidats i d'una situació econòmica correcte, pot permetre una gestió que doni la imatge de que s'està fent una política d'esquerres; si això es fa en un país endarrerit en estructures econòmiques i amb déficits importants en el sistema de l'estat del benestar social, el resultat és francament negatiu.

Això és el que està passant en aquests moments i el que explica amb una perspectiva no tranquil·litzadora que es vagin despenjant sectors de les classes populars i treballadores, que es veuen identificades amb un radicalisme verbal d'Esquerra Unida o que podria ser d'iniciativa per Catalunya, d'un anti-socialisme, d'una crítica fàcil a aquesta política de gestió dels socialistes, sense que hi hagi realment una estructura alternativa viable i il·lusionadora de creació del nou sistema de govern.

La crítica fàcil de com han gestionat els deu anys de govern els socialistes, és inqüestionable, però s'ha de ser molt cuidadosos en no agafar elements menors o en agafar temes cabdals, com pot ser per exemple l'integració europea, per incrementar la quota de crítiques. Si només agafes això amb aquest objectiu, a curt termini et pot ser molt beneficiós, pots pujar tres o quatre punts en les eleccions generals i arribar fins als 15 o 20 %, però fer-ho sobre la base de la confrontació i del descontent sense construir res, em sembla a la llarga negatiu per la pròpia formació política que ho promou però sobretot per la societat. Les formacions polítiques em semblen instruments i no finalitats, i créixer quatre punts no em sembla una finalitat, no em tranquil·litza gens. El que em tranquil·litzaria és que aquest 15 ó 20 %, se sustentés sobre la base de la construcció d'una alternativa que modifiqués les pautes del comportament.

Em preocupa el marc d'actuació que tenim. Per una banda els que portem més temps en el món de la política i els partits, hem abandonat bastant les línies claus de la capacitat d'impregnació de la nostra manera de pensar, de veure i de viure la societat, que era molt el contacte quotidià amb les organitzacions, amb la gent... ara ho fem més des de la institució, tot i que penso que la gent et veu en la doble vessant de la institució a la que representes i la organització a la que pertanyes.

Cada any tens una elecció o un altre que t'obliga a tensionar en funció d'un compte en la qual es mirarà i es considerarà la validesa de la teva opció en funció del número de vots i de representants que obtinguis; no pots fugir-ne ni deixar-lo, no pots dir "doncs ara durant quatre anys em desentenc del que siguin processos electorals i em dedico a estructurar un bon mecanisme de relació, de vinculació amb la gent, d'explicació, de pedagogia política ..." No pots fer-ho, perquè al cap de quatre anys hauries desaparegut.

Sabent que no es pot abandonar la línia de fons constant de la construcció de socialisme que dèiem ja fa vint anys i de que la utopia és una llarga marxa i un llarg camí, en

aquests moments tots hem cregut massa en la immediatesa dels resultats electorals anuals, en els resultats de gestió, i hem perdut la perspectiva de que el que pot produir un canvi en la societat és fer una bona línia de fons. Hauríem de dedicar com a mínim la meitat del nostre temps al procés de transformació en la construcció d'aquesta línia de fons i anar-la explicant. Hem d'adobar el territori perquè si no aquesta pluja sistemàtica d'elements cojuturals, superficials, d'individualisme, d'insolidaritat, que són la propaganda més generalitzada, és fan molt difícils de combatre quan només apareixen juntament amb els altres en els moments puntuals en que apareix tothom, encara que sigui amb idees molt diferents.

Tots els que estaven als moviments socials i que ha seguit, igual que molts gent dels partits polítics de la època de la transició i la clandestinitat té una visió falsa, ilusionadament falsa, del que representaven les coses en aquell moment. Per exemple, desde un punt de vista global és molt més important per la conscienciació pacifista el que es va fer en el referèndum de la OTAN malgrat perdre'l, que totes les accions puntuals que haguéssim pogut fer tots plegats a l'època del franquisme.

En aquell moment teníem el convenciment de que el que feiem era molt important, i no es deia perquè els mitjans ho reprimien per la censura i la dictadura, i ens creiem que era molt important i quasi que no necessitàvem que els diaris ho diguessin.

La societat i els mitjans de comunicació són els que marquen la pauta de les coses que són importants, independientment de la importància objectiva que tinguin. En el moment en que una acció en defensa de l'ecologia, dels drets de la dona, o dels negres i les minoríes, no ocupa la primera pàgina d'un diari i surt en una nota d'agència o ni tan sols surt a la pàgina 23 en el recuadre inferior, la sensació que en tenim els que hi participem o convoquem és que allà no fem res; encara que en el carrer hi hagi hagut molta més gent.

Hem de canviar aquesta idea perquè no és veritat que hi hagi tanta gent que llegeixi els diaris. La televisió és diferent, té una capacitat de penetració que els diaris no tenen i en el fons la gent llegeix els diaris i acaben pensant que el que porten les portades és l'important, però després, preguntant-ho veus que no saben el que diuen.

Em preocupa molt quan les discussions polítiques o socials es basen en el que diuen les notícies dels diaris i no en el teu coneixement o en la teva acció en les coses que has fet. Cada vegada creiem menys en la nostra capacitat d'impregnació i organització. Estem pervertint absolutament les pautes de coneixement i de modificació; això no serà ràpid, és indiscutible. La capacitat de manipulació dels mitjans és molt forta, i no disposarem de recursos econòmics com per poder competir als mitjans, i menys ara que els que hi havia s'estàn ajuntant, amb un mecanisme que pot ser encara molt més difícil d'aclarir. Si no entenem això i no som capacos de seguir projectant una forma d'informar, de parlar, de crear opinió... en definitiva tal i com ho feiem abans!, crec que ens equivoquem mt...

Els moviments socials estàn deprimits i amb la sensació de que el poder polític o els compra o els margina ?. Els moviments socials i organitzacions el primer que han d'aprendre és a estructurar-se, organitzar-se i a saber què volen aconseguir; i hem d'ajudar nosaltres perquè aprenguin i hem de ser-hi perquè ho facin bé.

Avui estem a una societat molt més qualificada, i per tant una federació d'associacions de veïns o un moviment ecologista o pacifista ha de sapiguer on es pot obtenir els recursos, com els pot gestionar, quins serveis ofereix a la societat perquè aquesta es senti interesada en el que estàn fent; i si no difícilment funcionaràn.

He tingut una experiència organitzant cursos de formació per dirigents d'entitats, i la última cosa que els interessa és saber com gestionar un presupost i com poden obtenir recursos i multiplicar-los... doncs seràn sempre depenents del clientelisme de les administracions.

Les associacions de veïns disposen avui de molts més recursos econòmics que fa vint anys... Perquè aleshores tenien més capacitat d'organització i mobilització, sense recursos, local, ni fotocopiadora...?

Es veritat que la relació dels partits amb moviments veïnals és complicada i que aquest és un punt de divergència que tinc amb els socialistes. Ténen una visió exclusivament instrumental d'aquests moviments. El que s'ha de fer és estructurar-los, ajudar-los i enfortir-los, tot i sabent que en moltes ocasions seràn incòmodes pels que estàn ocupant llocs de poder en la administració perquè els hi posaràn de relleu errors o prioritats menystingudes per l'administració, etc. però en el teu interès de vertebració i modificació de la societat, necessites l'enfortiment del teixit associatiu, encara que en un moment determinat et pot esbrincar o avergonyir.

També es cert que alguns moviments socials, a partir d'un tema concret pretén o posa en qüestió la globalitat del sistema, per exemple el moviment pacifista, i que a partir d'això el "sistema" pretén també desqualificarlos en la seva globalitat. En això s'hi jugen dos elements, un científic : amb aquest del que es tracta és que a partir de coneixements científics el sistema o l'administració té i aquests moviments no, els descalifiquen desde per la pretesa ignorància o desconeixement : "utòpics, somniatruïtes..." i l'altre d'actitud política. Es evident que si amb el teu moviment estàs posant en qüestió algunes de les bases fonamentals de l'estructura de poder al món, resultes incòmode. Seràn finançats aquests moviments ? : No. Però es que durant la clandestinitat tampoc no ens finançaven i vam tirar endavant ! Perquè ? perquè ens ho creïem !

La línia divisoria entre les organitzacions polítiques està entre aquelles que pensen que aquests moviments poden contribuir, que és bó que existeixen, creixin i s'incrementini i que han de trobar punts de confluència, i els que pensen que no, els posen en qüestió i intenten tenir-los comprats o marginats. Qué fa Convergència amb els ecologistes? : els hi dona un sou en la construcció dels túnels de Vallvidrera i s'ha acabat el problema. Es clar que aquesta és la línia divisoria.

La dificultat de la relació entre moviments d'aquestes característiques i les organitzacions polítiques, fins i tot amb aquelles que creuen que és bó que existeixin i creixin, és l'exclusivisme amb el qual aquests moviments es miren la complexitat de la gestió pública; i per tant com que el que es preocupa pels aigüamolls de l'Empordà només veu aigüamolls, o el que es preocupa per la carrera armamentista només veu com a vector de la societat la desaparició de la carrera armamentista, amb lo qual podem estar-hi d'acord, el que passa és que abans de dir "s'acabat, tanquem totes les indústries d'armament del nostre país", algú ha de pensar què passa amb el món laboral que depén d'aquestes indústries i aquests tipus de moviments normalment s'en desentenent d'això. No només has de pensar com reestructures aquesta part de la producció industrial sino quin tipu d'estructura industrial, quin tipu d'estructura de consum preveus...

Pepe Castellano

Como eje que nuclea en estos momentos una determinada izquierda el PSOE es el mayor responsable de lo que ocurre. Pero creo que a esto no puede ser ajeno ninguna de las grandes formaciones de la izquierda en la parte que les toque, por activa o por pasiva. Por poner un ejemplo, mis "compañeros-camaradas" (que digo yo cuando me refiero a mis amigos del PC, PSUC o Iniciativa en este caso) no pueden permanecer ajenos a este desenfreno galopante. Ellos tampoco han tenido capacidad para evitar que se derechice el PSOE. Aunque mayor responsabilidad tiene el propio PSOE !.

Un día un representante de mi partido, el responsable del aparato, me decía que le habían llegado noticias de una cierta escisión y me preguntaba si yo le podía confirmar

si gente de mi entorno, de nuestra corrantía de Izquierda Socialista, podía estar en ello. Le dije: "Creo que quien está *"meando fuera de tiesto"* sois vosotros. Sois los que os habéis equivocado de partido. Nosotros estamos en el partido socialista de siempre, donde siempre hemos estado". Mi opinión es que se vayan ellos, los que no están en lo que ha sido la línea tradicional, la línea de pensamiento y de acción de la izquierda. No los que nos mantenemos. Además, los que pensamos así somos más de lo que parece, lo que ocurre es que no estamos en los ámbitos de poder o quizás no estamos en los ámbitos de poder precisamente por eso!. Desde luego mi opinión es "que se vayan ellos"!!!

Cuando uno reclama la necesidad de definir el Partit dels Socialistes de Catalunya, yo digo que no. El PSC-PSOE se definió en su momento, aunque es cierto que hay determinado tipo de temas de Estado de carácter nacional o estatal en los cuales el PSC se encuentra hipotecado. Yo creo que el partido socialista como partido y el conjunto de sus votantes es lo más parecido a lo que es el país, la Cataluña real. Es la mayoría de la población la que nos ha ido dando determinado apoyo electoral. A partir del país real entresacas un determinado porcentaje y, nuestros votantes son bastante parecidos, en cuanto a imagen, a la composición real del país. Las bases del partido también es bastante parecido a ese tipo de votantes. Pero a medida que las cúpulas, de tipo local, comarcal, etc. van subiendo de nivel, eso ya no es verdad, no es tanta la correspondencia. Desde luego es absolutamente impresentable la relación que se pueda dar en listas de determinados ayuntamientos, o en listas al Parlament, etc.

Yo hice campaña en contra de la OTAN y fue cuando en el resto de España la cúpide del PSOE ponía a todo el mundo al frente de las campañas a favor de la OTAN, independientemente del pensamiento que tuvieran, y sino los expedientaban. Afortunadamente en Cataluña estuvimos a punto de ganar en el Congreso, con Esquerra Socialista, Casares, etc., el NO a la OTAN. En el Consell Nacional nos ganamos el derecho a lo que se dijo... "libertad de conciencia respecto a la cuestión de la OTAN". Tiempo después se supo que una persona tan importante en el partido como Isidre Molas había dimitido seguramente por coherencia.

A José Mª Salas yo siempre le he llamado, en sentido cariñoso, "el aparato" y él me llamaba a mí "la maquina" por aquello que yo llevaba los temas de organización dentro de la corrantía de "esquerra socialista" con la que he estado colaborando durante casi diez años, y sigo colaborando aunque no de forma tan estructurada. Me acuerdo que le decía: "Avisa a tu gente de las federaciones que no nos toquen *"les dallones"* en el tema de la OTAN". Entonces ¿qué hicimos? Teníamos una cierta libertad de conciencia y aunque me cuesta quitarme una chaqueta y ponerme otra, me investía de mi militancia en la UGT e hice campaña en contra de la OTAN, yo y muchos socialistas en Cataluña. Aquello fue una estafa. Lo que nos tenían que haber dicho era: "Mirar, ha llegado la hora de la verdad y nos encontramos con esta superestructura, hay una amenaza de desestabilización, de hundimiento económico, esto es un chantaje". A lo mejor me lo trago, pero que me lo digan. Desde entonces yo no he vuelto a estar ni en mi pueblo, ni en mi barrio ni en ninguna mesa electoral ni de interventor ni de apoderado. No he podido superar eso y otras cosas.

Pienso que es imposible la unidad de la izquierda en nuestro país por el maldito marketing. Creo que una de las sacrosantas leyes que la derecha siempre esgrime contra nosotros son las leyes del mercado. Es el ejemplo de tirar millones de litros de aceite o de mantequilla para que los precios no caigan o la barbaridad que se está haciendo de pagar a los agricultores para que dejen las tierras yermas. La democracia formal burguesa nos dice: "ojo que tú necesitas un determinado porcentaje de votos". Al necesitar esos votos resulta que tienes que operar con las reglas de marketing que no hemos inventado nosotros pero que las padecemos. Ese es uno de los males mayores que va en contra de la unidad de la izquierda. ¿Por qué? Porque, carnet a parte, tenga las siglas que tenga, una persona de izquierdas es igual en cualquiera de las organizaciones que esté y, sobre todo, porque, tanto un partido como un sindicato son puramente instrumentos. ¿Verdad que cuando quieres hacer una silla del tronco de un olivo no

intentas hacerla a pellizcos? ¿Qué intentamos? Hemos buscado y creado herramientas, primero de piedra, después un cuchillo, después un escoplo y al final terminó siendo una máquina sofisticada. Eso es lo que para nosotros siempre ha sido la esencia de un partido: un instrumento para hacer determinadas cosas. La unidad de la izquierda, mientras esté sujeta al mercadeo del voto y al tener que lavar la cara del marketing delante de la sociedad, continuará siendo uno de los grandes problemas.

Hay ejemplos de determinados movimientos sociopolíticos. Por ejemplo, el proyecto de Izquierda Unida, iniciativa aquí, era un proyecto de estas características, pero estamos viendo los corsés que le suponen todavía los partidos y lo digo sin querer meter el dedo en una llaga que no me toca. Aunque sí que me toca en parte porque también es mío! Cualquier proyecto de izquierda también lo siento mío, como siento el PSUC, como siento la CNT porque, de algún modo, la persona de izquierdas tiene que reivindicar también intelectualmente como suyo cualquiera de los demás instrumentos que colaboran al mismo fin.

Me he negado siempre a profesionalizarme en la política, ni siquiera en el buen sentido. Desde que un buen día yo dije que no iba en los primeros lugares de la lista municipal. Yo considero que he llegado, dentro de la estructura de partido, más lejos de lo que me había propuesto nunca. No me había propuesto nunca ser secretario General de l'Hospitalet, ni me había propuesto nunca estar en el Consell Nacional, me parece que desde el 74 todas las legislaturas menos una, que ya no podía más con el distrito, el trabajo, la UGT... No me lo había propuesto nunca. El último congreso fui expresamente a decir que me apearan de la propuesta porque había dejado la cuestión organizativa con Izquierda Socialista. Cada vez que hubo alguna crisis dentro de mi grupo municipal, o me hacían alguna oferta: "oye, para llevar la ponencia de...". Lo único que hice con gusto fue llevar la regiduría de Santa Eulalia porque yo tengo mi trabajo, me permitía media jornada por arriba, media por abajo. Y entonces se experimentó, por acuerdo del equipo de gobierno, la Mercè Olivares en su distrito, se empezó a montar una cierta descentralización y, aquí, también. Luego mentira, que a la Mercè y a mi nos toreaban siempre y no descentralizaban.

Creo que políticamente, ha sido una cobardía porque por no *contaminarme* con el poder, en el sentido más conversacional del término, me he querido mantener tan "puro", que lo único que he hecho es que parte del proyecto que yo habría podido llegar a realizar más desde la responsabilidad inmediata, no lo he hecho y otros hacen la política. Por tanto marginamos o decir me meto en el grupo de los perdedores o el que se vayan ellos también denota una cierta impotencia. Yo no sé porque las cosas van así o sí las cosas van así porque muchos hemos hecho eso, yo no lo sé.

En relación al tema de los contenidos éticos, de la honestidad, estoy convencido de que en todas partes cuecen habas y que además ni siquiera es justo. Ahora que determinados episodios, por pocos que sean y que no sean cortados de raíz y de forma ejemplar, me avergüenza.

Cuando cada vez que sale el tema de la ética y de la moralidad y de no sé que, cuando cada vez que sale el tema, cuando sale ese tema o Filesa, yo siempre pongo el ejemplo del tema el caso de Torralba. Torralba, que fué defenestrado por una tontería si se la compara con tremas por los que ahora no se hace nada y por los que a algunos habría que echarles a patadas. Lo consecuente es que en una fuerza de izquierda a la más mínima desviación, falta de ejemplaridad, como hicimos en aquel momento y sé que personalmente es muy duro. Evidentemente, quien más poder tenga más posibilidades de corrupción. El otro día no se quien decía que el poder corrompe por el miedo de los que lo detentan a perderlo y por las cosas que hacen para evitar perderlo.

En los temas éticos me parece que cuando decimos esta es mi gente, tenemos que tener muy claro la gente que somos. Pero cuidado me parece hay una doble moral.

Montserrat Perelló

Quina és la manera de participar dels col·lectius organitzats, entitats i moviments socials en les institucions o els partits? En les institucions es dona la trista figura de què participació sembla que només sigui poder parlar o dir la teva en un Plè absolutament organitzat i estereotipat. Si entens que les institucions, en aquest cas la local, són les que estan dissenyant el futur de la ciutat, és lògic que els moviments socials no tinguin ni per què presentar una llista per elegir i que intervinguin a la institució, sinó que la manera és exigir a la institució una participació plena.

El problema és que els moviments socials es queden en la reivindicació dels diners, del suport econòmic, i no és això, no és això. Cal participar en aquesta democràcia i per això cal que la societat civil maduri molt més, i algunes vegades serà intervenint conjuntament amb la institució i altres moviments socials.

Per una banda veig clara la necessitat dels partits polítics, no m'imagino una societat sense partits. Seria com dir: tirem per l'assembleisme i els moviments socials el que han de fer és "visca l'espontaneïtat". Tot i que jo no sé si algun dia tornaré a militar en un partit, crec rotundament en la seva necessitat i en la necessitat de la gent d'organitzar-se.

Culturalment no s'ha fet encara el "clic" de la relació entre moviments socials i partits ni en la fluidesa del traspàs d'idees i de persones. En els moviments socials organitzats hi ha gent de partits. El problema és com aquesta gent pot fer de pont entre uns i altres, tenir un pes i traspassar aquesta sensibilitat en els dos sentits. Per una part, hi ha gent que milita en partits i ho té clar, però des del mateix moment en què està en el partit, té serioses dificultats per poder traspassar la seva preocupació i perquè aquesta s'integri dins del plantejament del partit.

Després hi ha una altra gent que no s'ho planteja, justament perquè això no ha tingut una intervenció en el seu partit. És el militant que des del partit va a aplicar la consigna, i si està a una associació és per ferhi partit com a objectiu prioritari. És el concepte de l'associació com a corretja de transmissió.

Es bo que militants de diferents partits, conflueixin en un espai comú i que hi hagi diàleg entre uns i altres, perquè això fa aflorar les contradiccions. Encara no està plantejat amb la força i el rigor necessaris, malgrat que s'està començant amb una mica més de valentia pel sector dels que volen traspassar aquesta altra sensibilitat, però hi haurà feina...

¿Com es pot fer perquè els partits madurin cap a més democràcia interna, llistes obertes, facilitar la iniciativa popular etc.? Per sí sols no ho faràn. Necessiten la pressió i exigència dels moviments socials, han de trobar-se amb la presència d'una sensibilitat social que els obligui a entrar per aquí.

Aquest és un dels reptes importants dels moviments socials: dels reglats, els no reglats i de qualsevol col·lectiu que tingui interès d'agrupar-se i organitzar-se. Això pot fer-se des d'una entitat molt estructurada, fins a un grup de tertúlia.

Hi ha partits als que no interessin els moviments socials, o que els interessa utilitzar-los. El tema del clientelisme és important saber com s'han de definir els nous models i la transformació dels moviments socials. És obvi que el clientelisme és l'extrem oposat a ser un grup obert, transparent i plural. Si no vols clientelisme has de se valent i denunciar als que el fan "ep, les coses no passaràn per aquí". És una actitud de força i per tant t'has de sentir molt fort, has d'haver fet un procés molt sòlid i no estem així en aquests moments.

Però la perspectiva ha de ser aquesta, i cada vegada vas trobant pel camí més gent que necessita aquesta reflexió perquè el seu propi espai l'està condicionant per fer-la, la seva actuació li porta a aclarir "què fem i quina responsabilitat tenim". S'està tenint ja una responsabilitat d'incidència pública, no perquè ens l'ha donat la institució, sinó

perquè l'estem exercint a través de la feian de cada dia. La gent ha de reflexionar seriosament sobre el seu paper i les implicacions que pot tenir.

Estem molt verds en el tema, però veus que hi ha punts de confluència. Ho he notat en diferents trobades, per exemple tot el que va ser aquí el procés anterior a les Jornades d'Associacionisme. Va ser bonic per què van anar sortint punts de confluència i de reflexió conjunta. A les reunions potser va ser més difícil perquè érem quaranta i tantes persones, però al parlar les entitats entre sí va ser més fàcil. Van sortir reflexions interessants, i altres que et feien veure que "per aquí no, és el que hem de combatre".. tot i que son actituds bastant comuns entre les entitats de la ciutat.

Carme Arranz

Al 74 vaig entrar al PSUC, m'acabava de casar, vivia a Pubilla Casas i els meus contactes fins aquell moment havien sigut només els sindicals. Treballava de secretària a una empresa de cayeres a la Carretera del Mig. Tenien un altre local al barri xino i durant un temps vaig treballar allà. Quan estàs treballant cada dia al "barri xino", les quatre coses que deien els petits burguesos de l'Hospitalet em semblaven xorrades. Però jo vivia en una contradicció molt gran : per una banda la gent que m'agradava, més radicals, eren universitaris i jo tenia la idea de "classe obrera, classe obrera". Era aquella tontera d'escrúpols que tots teníem. Tothom ha tingut aquestes contradiccions de lluitar contra la tendència petit-burguesa que tenies a la família. Això et marcava. Em deien "de feminismo nada Carmen, aquí la lucha obrera y el sindicato..." y naturalment la lluita anti-franquista, manifestacions, reunions, pintades..

El meu procés de sortida del PSUC va ser molt dolorós. Molt del que em va passar després, els mals rotllos que he tingut a la militància, em venen de la manipulació que vaig sofrir allà. No sé exactament a qui li hauria que trencar la cara...

En un procés tan dolorós com va ser el Congrés on es va veure que hi havia política fraccionària per part dels que després van fer el PCC, jo estava de secretària de l'organització. La fracció del PSUC a l'Hospitalet va ser un tema molt dolorós i desagradable, no estant d'acord amb els plantejaments que ells defensaven, més tancats i dogmàtics, tampoc estava d'acord amb el procediment que s'havia seguit, i menys amb l'utilització que van fer de mi

En general tots els partits defensen la importància de potenciar l'associacionisme i enfortir els moviments associatius que van més enllà de les organitzacions molt sectorials o monotemàtiques, però a vegades aquest suport té camins tortuosos i és difícil situar-te en un espai transparent, obert, on les regles del joc estiguin clares, amb barems clars de criteris... Si hagués una llei, podria haver un cos normatiu sobre quin tipus d'associacions tenen dret i quines no, de quina manera i amb quins canals s'han de fer, quina fiscalització...

Com que aquest marc legal no existeix, s'ha de improvisar més des del dia a dia, des de cada ciutat, i això ho deixa a l'arbitrarietat en alguns casos malintencionada de la gent que ha d'aplicar i repartir aquests diners i donar aquest suport. Per tant, l'únic que li queda al moviment associatiu és obligar als partits establerts en el poder a ser coherents.

Es difícil aconseguir la independència, que et respectin i et vegin útil.. però jo crec va molt relacionat amb la seguretat i la categoria dels polítics. N'hi ha que creuen amb la necessitat d'una societat organitzada, i encara que a vegades sigui més difícil, també s'hi poden sentir més còmodes perquè la gent organitzada té com un altre estil... es tracta d'una forma respectuosa...

Vaig entrar al Partit Socialista per un acte de coherència personal, i tú saps com em va costar. L'alcalde em va proposar un càrrec, i per agafar-ho se'm feia difícil no

participar del projecte, amb el qual d'altra banda estic d'acord i m'hi trobo còmoda. Sempre havia manifestat la meua ideologia de "socialisme d'esquerres". No estic a Izquierda Socialista, però em sento a l'esquerra dels socialistes; vaig fer campanya anti-OTAN, per exemple.

Imagino que estar en el partit socialista en aquests moments, és una qüestió de tossuderia, de dir que es pot fer alguna cosa.. és la mateixa tossuderia que continuar al Centre d'Estudis.. creus que és possible fer alguna cosa però t'has de pringar, s'ha de lluitar molt.

Arcadi Oliveres

Els pacifistes, moviments socials no organitzats, no tenen cap representació als parlaments, exceptuant el verds i alguns partits d'esquerres en alguns llocs i en tot cas sempre a l'oposició i a la crítica. Cal crear una educació pacifista sòlida que reforci els moviments pacifistes i la seva relació amb els partits polítics. Es un procés educatiu de crear consciència, de crear bases per a què algun dia aquesta consciència se suporti sobre les bases del poble i, sobretot, en relació a certs tipus de vida que no tenen cap tipus de representació parlamentària. Aquests moviments socials mantenen una relació amb les forces polítiques oficials d'anar a la contra però, en definitiva, de mantenir la bandera dels guanyadors. Per exemple, tu dius: "lluito amb aquesta causa perquè estic convençut que això és la bandera del futur...". Però ha sigut la bandera del futur sempre, ara i abans. Treballar per la causa de la justícia social, etc. sempre ha estat i serà bandera de futur. I com pot tenir això implicacions polítiques concretes? Diria que, creant estat d'opinió, fent-se sentir dins dels propis partits que ho podien plantejar dins del seu programa polític, o inclús dins de l'acord de diferents partits, en tant que representen desitjos generals de la població.. Per exemple, suposo que ara els temes ecològics seràn assumits per una multitud de partits! Hi ha temes que semblen ser els temes de moda i dels quals tothom ha de parlar. Això, per descomptat, és una de les vies però, de totes formes, jo diria que aquesta ha d'anar lligada a una altra de més profunditat, de caràcter més educatiu, no ja només per plantejar als polítics una reivindicació concreta amb un programa electoral sinó més aviat per començar a crear actituds, valors i formes de comportament diferents. Aquesta tasca: l'educació per la pau, pel desenvolupament, l'educació dels drets humans, etc. es del tot punt necessària.

Hi hauria també la crítica constructiva, per via parlamentària, a través dels mitjans de comunicació, etc. De vegades, fins i tot hi ha la possibilitat de solució de determinats temes si es plantegen directament als polítics. Per exemple, el famós tema del 0,7 que està tan de moda. Recordo que quan Justícia i Pau vàrem començar la primera campanya, l'any 82, la reivindicació del 0,7 era un tema ni mai vist ni ben vist, ignorat. Quan vàrem anar a veure els diferents partits, genèricament els semblava una causa justa però allunyada. "Com ho podem assumir?" deien. De la manera més senzilla del món, fent esmenes en els pressupostos de l'Estat. "Però nosaltres, els Partits, no sabem gaire de què va.." i ens demanaven que els féssim la feina. Jo recordo haver fet, l'any 83-84, esmenes parlamentàries preparades en base a reduccions d'unes partides per augmentarne unes altres dintre de la mateixa secció o ministeri, perquè no es podia rebaixar a Defensa i portar-ho cap a un altre lloc. Tot i així, vaig redactar bastantes esmenes que van ser acollides i presentades per Euskadico Esquerra, per Convergència, pel PSUC, ... Es a dir, el que passava en aquell moment era que una demanda concreta, si tu la preparaves, acabava essent assumida. Recordo que gràcies a alguna d'aquestes esmenes es varen aconseguir 3 o 400 millonets més pel Tercer Món, que si vols tu no arregaran res, però era un petit símbol. En conclusió, aquesta política concretada en propostes molt específiques pot arribar a fer un cert forat.

Resumint, creació d'opinió pública, intervenció crítica en la política i intervenció directa són les vies de participació, apart de totes les corretges de transmissió, però això ja es entrar en un altre debat famós (relació moviments-partits, de quina manera una cosa porta a l'altra,...). Penso que en aquests grans temes no és bo canalitzar-ho

exclusivament a través d'un sol partit concret, almenys pel que fa a campanyes globals perquè sempre pot haver-hi el perjudici de fer-ho amb fins partidistes. Si plantejges, per exemple, la campanya del 07, i té un recolzament més gran d'un partit que d'un altre, ja has begut oli perquè hi haurà qui pensarà que és una campanya solapada. S'ha de vigilar. Tampoc vull dir que ho hagin d'agafar tots els partits igualment però si ho agafa un de sol, tu almenys no et manifestis clarament a favor. Ja se suposa que quan tu fas una cosa d'aquesta mena hi haurà partits que simpatitzaran amb aquesta causa i uns altres que no. Però, en principi, si consideres que son temes d'interès general, les has de fer obertes a tothom.

Vicens Fisas

Després de l'OTAN, etc. els moviments pacifistes, etc. han capotat bastant perquè hi ha aquesta absorció del nostre discurs i, aleshores, no hi ha capacitat per fer posar de manifest la incoherència. Si ens roben el discurs, com a mínim, que ens robin també les actuacions i, per tant, que no faci falta que hi hagi moviment pacifista. Però els centres de poder no són coherents i, per tant, aquests moviments continuen tenint raó d'existència. De fet, la societat no està avançant, en absolut, en els eixos fonamentals del que és el nostre treball que és el desarmament, la regularització de conflictes, la prevenció de nous conflictes, l'atacar l'arrel d'aquests, el canvi del pensament, del discurs, la desmilitarització de l'economia, de la ciència, etc. No s'avança pràcticament res, en tot això.

El que passa és que el moviment pacifista, desgraciadament, en aquest país ha estat molt centrat en eixos parcials. Un és el servei militar, els objectors, amb una visió massa centrada en el servei militar i estem perdent la possibilitat i un actiu molt gran de milers de joves que, en la mida que només es dediquen al servei militar perquè són objectors i no s'estan dedicant a les altres coses, per exemple, la militarització de la societat o a la creació d'una cultura de pau etc., el dia que hi hagi el servei militar voluntari -l'exèrcit professional, que arribarà molt aviat-, els perdrem.

D'altra banda hi havia un altre sector que eren molt polititzats i que treballaven molt en campanyes a curt termini, molt "anti" una cosa o una altra, molt vinculats a partits que un cop s'ha acabat la Unió Soviètica ja no tenen res a dir i, amb aquesta OTAN reconvertida, menys. Són punts molt visibles que han deixat d'actuar. El que passa és que queda un altre ventall de grups que ja existien abans i que són molt importants però que no tenen una gran expressió externa ni juguen a fer grans influències directes en els centres de visió política, per exemple, els grups d'educació per la pau. Aquests fan una feina extraordinària però és treballar més a llarg termini, treballar més al camp de la cultura, dels valors, etc. i els resultats també es faran sentir al cap d'alguns anys.

Aquests grups, de moment, només poden fer crítica. Com fer alguna cosa més?. Aquesta és la dificultat, perquè l'únic mecanisme que gairebé tenim a les nostres mans, que és el de fer "prendre consciència," a través de la poca informació que tenim, va massa lent. Mai no podem atrapar el ritme de la brutalitat. No hi ha els mitjans per crear una alternativa. Cal engrescar sectors que no són activistes però són gent responsable, de pau. Quan un actor de cinema o un cantant o un director, per exemple, entén aquest problema i es posa a fer un producte -una pel·lícula, una cançó, uns dibuixos animats,...- alternatiu, està fent un treball per a l'educació per la pau. Quan un científic, un economista, un enginyer, etc. es dona compte dels problemes i, en el seu àmbit professional, hi posa els mitjans i la iniciativa, etc. està col·laborant a la cultura de la pau. En definitiva, el que cal és crear aquest teixit de persones, d'institucions, de grups,... de suma, una complicitat. Mentre no aconseguim la transformació a nivell individual de les persones i la gent, no aconseguirem que iniciatives conjuntes i d'unitat funcionin.

Hi ha necessitat de donar expressió a altres formulacions, xarxes de comunicació alternatives, etc.. Sé que en Martí treballa en aquest camp de l'economia informatitzada, que està bé, però em sembla que jo sempre m'he sentit en una altra òrbita... Fa temps que no el veig, però m'hi he avingut tant, sobretot en els primers anys, la joventut, participant de tantes il·lusions, debats i experiències, que són coses d'aquestes que, després, vagis on vagis...no se't esborren mai. Jo també vaig ser objector, però un objector que va fer la mili Vaig estar al grup de recolzament als objectors però com vaig tenir un fill em va semblar que això era una responsabilitat i no tenia ganes d'anar-me a la presó, que era la única cosa podia fer en aquell temps...

Els moviments socials superen els grups polítics. Hi ha una cosa molt complicada. Es un fet evident que els partits polítics estan deixant de ser, a un ritme accelerat, els instruments idonis per gestionar el món de les relacions socials. Una causa és per l'avorriment de la gent respecte la seva actuació. Una altra perquè hi ha problemes que no poden estar a l'abast d'un país o d'un partit perquè necessita cooperació o participació de molts partits o de molts països i, això, encara no funciona : no hi ha consciència col·lectiva que els problemes estan aquí, a la taula, davant dels nostres nassos i no fem res. Això ajuda a crear aquesta crisi dels partits com també de les nacions. Ara bé, l'alternativa que s'està oferint no és la dels moviments socials, sinó de les representacions d'una part de societat que continua jugant amb la frivolitat, amb l'egoisme, amb la no-participació i amb la no-cooperació. Què passaria si els moviments socials aprenguessin, amb les seves limitacions, a jugar d'una altra manera, sense perdre l'essència però buscant una incidència més gran en el que és el centre de decisió política. Si més no caldria provar-ho per donar testimoni de resistència. Què passaria si, per exemple, els ecologistes, els moviments pacifistes, les lligues, amnistia, etc., tot aquest camp ampli on participa molta gent i que té un abast a un sector molt ampli de població, s'ajuntessin per anar electoralment al Parlament? A confrontar electoralment les organitzacions no governamentals amb la vella fórmula dels partits, com a manera d'obligar els partits a considerar el que és el seu fracàs, el límits que té el seu model. Ja sé que no és una idea gaire original i que estic apuntant al fracàs però no tinc receptes...

L'únic que ens fa falta per provar, quant a organització, és el món de la política tradicional. Es a dir, treballar amb els instruments polítics institucionals com ara el Parlament, els ajuntaments, etc. El que s'hauria de canviar és l'estil, la manera, la personalitat, de fer les coses.

Es una via en la que no crec que ningú hi tingui massa fe, però que s'ha de provar. En aquests moments, hi ha una temptativa seriosa de fer partit verd de veritat: aglutinador, amb una visió àmplia, treballant amb seriositat. Ara veig que, no sé per quins motius, hi ha l'oportunitat, hi ha l'intent i espero que pugui sortir i es pugui encetar aquesta via amb una certa esperança. Pel que fa a la receptivitat, no en tinc massa. No espero absolutament res. No parteixo, en absolut, de la fantasia que ningú ho estigui esperant !

Continuo confiant que surti una cosa verda que sigui prou àmplia de temàtica, que no sigui un partit de "medi ambient", sinó que el Verd sigui ecologia humana i tracti amb seriositat, tant temes de pau i seguretat com borses de pobresa i marginació.

Dolores Fuentes i Pepe Trujillo

DOLORS. Hay una gran inquietud en este momento de todo lo que son modelos alternativos tanto en lo social como en lo político. Inquietud que se manifiesta en la existencia muchos grupos que no tienen un nombre concreto. Tasco o el grupo alrededor del centro Juan Bardina que es una amalgama de cosas marginales, otros que están alrededor de Pániker, son encuentros de gente que hacen reflexiones desde lo filosófico, lo social, lo cultural. El intento que hubo de la llamada Tercera Vía con Xirinachs al

frente, etc. etc. Desde el colectivo Ronda de abogados se ha estimulado una Federación Autónoma de Cooperativas, la FACTA.

PEPE: La FACTA engloba unas 20 cooperativas autónomas, diferente de la CESAL, la federación tradicional de cooperativas. Hay cooperativas desde 7 personas, la nuestra de carpintería, hasta cooperativas de 50. Aproximadamente, en FACTA debe haber unas 500 personas. Ronda es el que lo inspira aunque cada vez más está cogiendo su autonomía propia y están creando sus propios medios de coordinación a través de una revista, de asambleas, de apoyo mutuo entre cooperativas, como puede ser la creación de un banco interno para la ayuda mutua entre cooperativas. Paralelamente hay un grupo que coordina pequeños colectivos, pequeñas cooperativas, la Sociedad Autogestionaria que fundamentalmente está generada a través de un grupo de mensajeros de moto, Trébol, a partir de ellos han salido varios colectivos que intentan tirar adelante otra posibilidad de coordinación de espacios comunes.

En concreto, nosotros estamos relacionados con gente de un colectivo de Berlín que nos están ayudando, estamos haciendo intercambios de trabajo. Se abre la posibilidad de tener un contacto con Brasil para que puedan venir brasileños que estén trabajando en iniciativas que se llevan a cabo a partir de organizaciones no gubernamentales, fundamentalmente alemanas, en Recife, el norte de Brasil. Se abrirá la posibilidad de que vengan jóvenes brasileños para que vengan a trabajar aquí a Barcelona para reciclarse un poco en el tema concreto nuestro de la carpintería.

Tengo más relación con lo que es el tema a nivel laboral : FACTA, Sociedad Autogestionaria, con los grupos colectivos autónomos de Berlín que nos han llevado el tema de la relación con la gente de Brasil.. A través de FACTA hemos empezado a conectar con gente de Venezuela, de Chile, de Brasil que no tienen nada que ver con los grupos anteriores.

DOLORES: Todos estos grupos tienen una voluntad de transformación radical del sistema, algunos intuitivamente, otros más formuladamente.. más claramente los que tienen aspectos económicos y laborales

PEPE: Por lo menos, en este ámbito laboral, se trata de cambiar las relaciones laborales, de ir creando unas relaciones de trabajo más humanas, más solidarias, que conecten con las realidades de ecología, de respeto al medio ambiente... Hacer algo que suponga un freno al deterioro del planeta, por lo menos que lo poco que cada uno hace no genere una destrucción.

DOLORES: Responde a unas necesidades reales de una parte de la población muy amplia que tal vez no se manifiesta pero que está. Un grupo que no he nombrado porque no esde ámbito catalán -es más amplio- pero que desde aquí se ha potenciado es la Asociación Nacer en Casa de 20 a 40 profesionales y una de padres que tienen entre 80 y 100 familias que, por un lado, a partir de la forma concreta del parto, está planteando es una contestación al sistema sanitario, en la medida en que este es una de los mecanismos el poder. Aparentemente no tiene planteamiento político pero sus repercusiones son políticas.

Los intentos sucesivos que se van haciendo de coordinación de esos grupos no encuentran salida en su dimensión política. Es como una situación dramática. Parece que no hay posibilidad de encuentro por ambas partes : ni desde los partidos políticos, que no tienen capacidad para articularlo, ni desde esos mismos grupos. Yo también vivo esa contradicción y veo que no lleva a ninguna parte. Por otra parte hoy no sé cómo se puede llegar a cuestionar de fondo el sistema. ¿qué significa cuestionar el sistema y como se hace ? ¿No lo hacen ya los grupos pacifistas o ecologistas ?

Jaume Soler

A les primeres eleccions del 79 nosaltres érem la gent de l'Assemblea de Catalunya i, per tant, no hi havia partits. Aquí l'Assemblea democràtica va arrelar molt. A l'any 72, mentre feia la mili, vaig participar en la manifestació de Ripoll amb dos joves de Girona que van anar a la presó amb 17 ó 18 anys. Un d'ells era de CCOO de Girona, militant del

PSAN i ara és regidor. Portava en la clandestinitat des dels 20 anys. L'Assemblea es va constituir públicament durant la transició a través de la Marxa de la Llibertat. Hi van haver 3 detinguts, entre els quals hi era jo. vam ensopegar l'Amnistia de Joan Carles i vam sortir sense càrrecs. Això va motivar la presentació en públic i la demanda de militància oberta a l'Assemblea Democràtica. A l'agost de 1976 varem crear l'Assemblea Democràtica d'Arbúcies. Erem una trentena de persones, vam fer un manifest denunciant la repressió exercida i molts es van afiliar. Llavors l'Assemblea va funcionar com a força hegemònica : es va constituir una comissió de control, s'estava aprovant el parc del Montseny, etc.

Els independents eren els que tenien el pes més fort de la vida política i això va obligar els partits a supeditar-se a la política unitària.

Aquí hi ha la dreta troglodita, dreta que havia dominat sempre, els propietaris forestals que havien governat des dels anys 30 amb mètodes caciquils controlant la mà d'obra. També existeix la dreta neo-burguesa que són els més moderns i tenen les empreses industrials. El poble queda ben clarament dividit entre esquerres i dretes : Convergència i nosaltres.

L'anàlisi era clar: o fem una candidatura unitària o no es pot tombar la dreta. I així ho vam fer. Tampoc pensàvem guanyar. Però va funcionar la candidatura unitària, tenia prestigi, fèiem butlletins informatius, la gent venia a les assemblees... Els partits van acceptar aquesta política i hi van donar suport tots, CIU, PSC...

Aquest clima bipolar fa que hi hagi un clima polític molt dur per les discussions i la visceralitat. Però és precisament aquest clima bipolar el que fa que la gent s'interessi per la política i vagi a votar. A Arbúcies hi ha un cens de 3.000 electors, dels quals voten sempre un 80% a les municipals. Inclús a les últimes generals, malgrat que evidentment la CUPA no hi té intervenció va votar el 72 % quan a la resta de l'estat vota un 50 %.

La CUPA és una candidatura plural on hi ha gent de tota mena de militància, en funció del programa electoral local no hi ha grans discrepàncies. Hi ha diferents "famílies" : gent que estarien en la línia social-demòcrata, que no ha estat mai marxista, gent marxista vinculada al PSUC i a Iniciativa, gent marxista-independentista, més aviat de tendències unitàries com són la de l'Assemblea de l'Autodeterminació, també hi ha un grup de militància cristiana.

Des del primer dia vam provocar la bipolarització, primer tàcticament fent una sola llista i segon el nostre discurs era dur, sense ambigüetats. Tenim alternativa. Fins als últims 10 dies abans de les eleccions no teníem cap perspectiva de guanyar, ni ens ho plantejàvem. Pensàvem continuar el que s'havia fet a la clandestinitat i després com a oposició i ara continuaríem en la mateixa línia de coherència però demostrant que teníem alternatives de govern. En els últims dies ens ho van començar a dir, es palpava que la gent volia un canvi.

Cal entendre la societat d'Arbúcies. A l'Hospitalet o al cinturó industrial hi havia un altre discurs polític, una altra vida política... La presentació que vam fer era política: vam presentar el programa al detall, parlant en termes una mica dogmàtics sota la nostra concepció de marxisme quasi escolàstic però que no deixa de ser un anàlisi estructurat .

Hi havia tensions de classe i vam analitzar-les des d'aquest punt de vista. Aquest va ser el nostre discurs de presentació. No sé si la gent va arribar a captar el missatge perquè a vegades utilitzem conceptes massa de manual però sí que es veia una coherència. Un de dretes de bona fe em deia que hauria volgut desaparèixer d'aquella sala si no hagués hagut més de 300 persones. Vam disseccionar amb el bisturí i amb la ingenuïtat de la joventut, amb l'eufòria de l'autoconvenciment de les pròpies idees i una mínima

formació ideològica. Feiem un esquema clàssic de dalt a baix, sense ambigüetats, simplement perquè no jugàvem a guanyar. Essent clarets vam poder dir el que ens va semblar.

Aquesta claretat va ser la que ens va donar la victòria.

En aquest moment només hi havia un regidor que treballés a Arbúcies, la resta eren autònoms amb negoci familiar, com és el cas meu, un altre company que treballa en una banca fora i un altre mestre. Ara fa un any i mig que el meu pare es va jubilar. El meu negoci és un forn de pa on porto 11 anys compatibilitzant les dues feines: l'Ajuntament i el forn. Des de fa un any i mig estic en dedicació exclusiva, però des del '79 fins el gener del '90 he estat compatibilitzant les dues feines amb una petita remuneració econòmica de 35.000 pesetes. Jo tenia el meu sou de casa. Des de l'inici va quedar clar que els càrrecs públics havien de ser remunerats perquè sinó només es deixa possibilitats de fer política als que viuen de renda. Però al començament no cobràvem perquè el pressupost anava malament. Després, de mica en mica, ens vam posar uns petits sous: l'alcalde 25.000 ptes, els regidors 20.000 ptes. vam estar cobrant aquestes quantitats fins que vam perdre un regidor i Convergència va guanyar un.

Aquí hem patit la manipulació intencionada per part de CiU i quan tractes amb personal com aquest és molt dur. La gent que treballa aquí no s'atreveix a presentar-se. Fins el punt que cap regidor pot treballar en cap empresa d'Arbúcies. Hi ha militants nostres que encara hi treballen però que a l'hora de fer les llistes, que les fem per llista de voluntaris i en votació secreta, ningú s'atreveix a presentar-se i no li pots demanar perquè realment li amargues la vida i veuen condicionada la seva feina.

A la post-campanya del '83 hi va haver, com a resultat de la nostra victòria, una repressió brutal. En una empresa van començar a acomiadar gent, van convocar al nostre tinent d'alcalde en un despatx perquè van tenir problemes de manteniment a causa d'una mala connexió que podria haver ocasionat un petit accident -encara que la culpa no era d'ell-. Li feien netejar la fosses séptiques sol i s'hi podia haver quedat asfixiat.. Es de jutjat de guàrdia perquè s'hi podia haver quedat asfixiat!. Després ha estat treballant de monitor amb un sou de 30.000 pesetes menys i ho feia perquè li agradava i per no acabar en el manicomi o no acabar en una fosa sèptica asfixiat. L'empresari el va convocar, l'anava punxant i l'altre ho anava aguantant. L'empresari deia, amb el suport de dos falsos testimonis, que li havia dit fill de puta i per això va començar a preparar la carta d'acomiadament per engegar-lo al carrer. Això va passar a l'endemà de les eleccions de maig del '83. Li vam dir que no es moguéss d'allí i que si li donaven la carta ja parlaríem. Això es va saber de seguida, gent que tenia contracte temporal no se'ls va renovar, sortien llistes negres pel carrer... Es va acabar a garrotades i hi va haver molta crispació. Van acusar a un militant nostre de trencar el braç a un militant de Convergència amb una garrotada, etc, etc.

Ho tenim més clar ara que fa tres o quatre anys. Després de les eleccions hem obert un procés que el tancarem d'aquí un any per fer una anàlisi de la situació internacional, nacional i local. Hem fet una discussió inicial ideològica, hem analitzat la situació dels països de l'est.. no es pot dir que hi hagi decensis, sinó la conseqüència lògica de pèrdua de referents. però ens hem proposat que el dia que es discuteixen aquests temes discutir primer durant una hora un tema local. Això no sé si és bo o dolent però és un aditiu per bé o per mal.

Plantegem que hi ha una nova esquerra, no només la d'Arbúcies. El nostre problema és com i en quins moviments ens impliquem en la creació d'aquest procés de la nova esquerra. En aquests moments l'anàlisi no és fàcil, ni clar.

El dia que discutien això estàvem parlant d'una manifestació que ens havien muntat els convergents a una casa particular i que havien tirat tomàquets a la porta i que havien

insultat a les meves filles que aquell dia estaven soles. Llavors automàticament estàs analitzant elements que són negatius per la continuïtat, per l'anàlisi, per la vida política... i aquests temes pesen. El compromís era fer el procés pel propi interès d'àmbit local per l'esquerra.

Potser explico sopars de duro molt locals. Ens ho hem passat molt malament a estones però en el fons ens hem divertit molt i ens hem enriquit molt amb totes aquestes experiències. Tothom reconeix una etapa de formació en el treball municipal. Si en alguna cosa hem estat molt puristes és en el que entenem com representació popular i la coresponsabilitat en el treball municipal.

Els plens es retransmeten per Ràdio Arbúcies des de la sala municipal, donant la paraula al públic abans de les votacions, malgrat que ens ho van impugnar tres vegades. En principi ens ho va impugnar la Generalitat. Enviàvem les actes i ens les tornaven nota dient que això era ilegal i vam acabar fent plens oficiosos però reals i quan acabàvem fèiem votacions per tal de fer-ho legal; el tema estava debatut, hi havia un preàmbul que durava una hora i mitja i un debat de deu minuts. Això ja ha passat a la història, hem aconseguit que s'oficialitzi, ho hem integrat en el ROM i això funciona tranquil·lament. El ple l'escolata tothom i després enviem a tot el poble la transcripció de les actes.

A partir d'ara ja hi ha uns mecanismes molt difícil d'anular. La gent té com a hàbit una praxi política, quasi assembleària o amb línies assembleàries. No posarem mai unes contribucions especials a un carrer sense discutir-ho amb els veïns; hi va haver un carrer que va fer 18 reunions per que els veïns es posessin d'acord. Sempre hem intentat utilitzar interessadament i legítimament la tasca de reunions per discutir al carrer, per fer pedagogia política i per marcar línies diferenciades del que podria ser les representacions més de dretes.

Hem propiciat fórmules de participació com són els referèndums. El primer referèndum oficial de tot l'estat espanyol el vam fer nosaltres. Era sobre el tema urbanístic del pas estret del pont; aquesta consulta la vam fer per tres motius: primer perquè es tractava de la modificació o no el pla general urbanístic -nosaltres defensàvem la remodelació i fou la proposta guanyadora-, segon perquè una de les cases implicades en aquest procés era la del meu pare i tercer, per principis, perquè no es necessiten gaires coses per consultar al poble un tema d'interès.

En volíem fer un altre per un tema més transcendent que era sobre l'ús de l'aigües. La indústria moderna nova és l'embotelladora d'aigua, malgrat que a nivell econòmic o d'ocupació de mà d'obra i d'ingressos municipals és mínim. Hi ha les embotelladores "Aigua de Viladrau", "Font d'Or", "Font del Regàs", d'entre d'altres que embotellen sis o set milions de litres cada any. Hi ha peticions d'ampliació i ens trobem amb el dubte de si és realment possible comptabilitzar els usos públics i ecològics amb això. La solució és fer una consulta popular. Vam encarregar un estudi a les dues diputacions per tenir dades a la mà per a que el referèndum no fos només ideològic. Ens van negar el referèndum. La Generalitat i el govern Estatal ens vam donar un informe negatiu i pensem que ho van fer perquè en primer lloc no els hi interessa potenciar aquest tipus de democràcia directa malgrat la llei la reculli i, en segon lloc, en el cas de la Generalitat perquè podria ser un precedent en temes com en el dels residus i en el tema de l'aigua de Tarragona. Era un precedent que qualsevol poble podria utilitzar per reventar els pactes entre el Parlament i les forces polítiques.

Amb aquest tipus de praxi continuem sent puristes. Entre altres coses perquè podem fer-ho; en un poble de quatre o cinc mil habitants es pot fer, en un poble de quinze-mil és més difícil i en un de cinquanta mil és pura demagògia plantejar als grups de poder en una situació social com la que hi ha ara d'individualisme la utilització dels mecanismes democràtics. Aquí ens ho podem prometre perquè hi creiem i perquè el poble té una estructura social que ho permet. Això és molt satisfactori. La prova més

evident és el nivell de participació de la gent a les eleccions, fins i tot a les eleccions en las quals nosaltres directament no ens impliquem perquè no donem suport a ningú. Per exemple que a les eleccions del Parlament de Catalunya hi participés un 72 % de la població és molt significatiu; en aquestes eleccions va guanyar Convergència.

Només puc fer i m'agrada la política municipal. Vam començar la tasca política d'una manera molt localista, però en aquests tretze anys hem estat relacionats amb referents i altres projectes més nacionals. Durant la nostra primera etapa vam dedicar-nos a temes locals estrictament fins el punt que es va crear un corrent estrictament localista que ara s'ha despenjat una mica... Hem volgut fonamentar el nostre treball buscant referents més amplis. Això ens ha permès estructurar el programa electoral recollint aquests àmbits, encara que de vegades pugui semblar una mica excessiu parlar de política internacional en un ajuntament com el d'Arbúcies.

Xavier Badia - Montserrat Roca

XAVIER : Si em vaig presentar amb Iniciativa no va ser perquè combregués en el cent per cent del que es deia. Esperava d'Iniciativa aquest marc més global, aquest espai de reflexió que m'ajudés enfront dels temes concrets i em fa patir veure que això no es concreta, que els problemes concrets diaris se'm mengen

MONTSERRAT: Probablement és cert que de reflexió hi ha més que a d'altres llocs... Jo Iniciativa me la miro amb una relativa actitud de resistent. Son gent treballadora, tenen un mínim d'ètica, una manera de fer respectuosa.

XAVIER : No estic d'acord amb aquesta actitud de resistència. Si jo no veig que Iniciativa presenta alternatives, per mi no té cap sentit.

MONTSERRAT: Quan dic que estic a Iniciativa amb una actitud resistent és perquè jo necessito tenir referències, un loc concret, pobre o no pobre, per poder discutir de tant en tant i no oblidar-te de tot.

XAVIER : Aquest és el meu desencís, però també crec que si hem fet el que hem fet, i el que et fa continuar, és el convenciment que les coses es poden fer d'una altra manera, que cal ser perseverant, tenir una esperança, i el que hem fa dubtar és que tot això pot caure a mig camí de la manera més estúpida...

MONTSERRAT: ¡ Quantes vegades entre nosaltres discutim del perquè estem on estem, vull dir a l'ajuntament ! Quan se'ns va plantejar estar a la llista a Iniciativa, era durant la Guerra del Golf. I crec que vam dir que sí precisament per la Guerra del Golf, que patíem amb vergonya. I dèiem : o aquí algú diu alguna cosa diferent o... i en aquell moment qui deia una cosa diferent era Iniciativa..

I en el fons son les veritats profundes de sempre, son problemes de consciència, a nivell de fons, pau, marginació, problemes molt elementals.. El problema està en què la gent que està militant formalment, políticament, no està en contacte amb aquestes realitats.

XAVIER : Jo diria que com a grup ens ha fet mal estar al poder, en aquest sentit.

MONTSERRAT: Doncs jo diria que hem de trobar encara la manera de treballar. A nivell familiar mateix, ens ha costat molt, tot just ho estem paint ...

XAVIER : Tot plegat ha tingut i té molts costos personals, a nivell de família, d'amistats, canviar de feina, deixar de relacionar-te amb gent que et veies. Amb set mesos, uns canvis molt forts..

MONTSERRAT: Més que res perquè ens pensàvem perdre. La campanya em va fer il.lusió, i després, entre la campanya i el dia de votar l'alcalde, també. Em feia il.lusió de dir : "la gent d'Igualada ha votat diferent". Però la moció de censura va ser terrible, la vaig viure fatal, veient-la des d'aquí casa per la TV. local. Jo no ho hagués aguantat..

XAVIER : Jo vaig ser el qui vaig haver de fer el discurs... ningú no s'hi veia en cor, ningú s'hi atrevia. No era mala fe, es que no és un govern d'ambició.. però ja veurem d'aquí a tres anys què passa.

Ara porto l'àrea de l'ensenyament, i coordino l'àrea de benestar social. Però de fet es començar de zero a nivell de treball d'àrea perquè cada departament actua per lliure i s'ha de crear la infraestructura i hàbits de treball.

MONTSERRAT: Els verds estan canviant de missatge. Ara s'adonen que si no plantegen una alternativa estructural, no té sortida. No hi crec en els verds, però ara comencen a parlar d'altres temes d'interès social, la pobresa, la marginació etc. com a primer problema... En aquest moment aquest missatge tindrà seguidors.. i ells ja es plantegen com a partit.

XAVIER: Però no hi estic d'acord, és com si féssim un partit feminista, o de joves...

MONTSERRAT: És diferent. Perquè els partits d'esquerra hem tingut un model marxista de la societat, un determinat anàlisi de la història etc., i ells diuen: ara el problema és la supervivència del planeta enfront del model capitalista "nosaltres lluitarem per a la supervivència del planeta". Han canviat el missatge. Per a ells, el que nosaltres defensàvem ja està superat. Per això vaig sortir d'aquella xerrada dient: m'apuntaré al grup ecologista, que em fan més por que una patacada...

XAVIER: Sempre m'ha molestat dels verds la seva actitud d'asistema: molt crítics amb els partits, sovint més amb els d'esquerra que amb els de dreta, situar-se des de fora... Això sempre m'ha molestat molt. Hem de donar una alternativa global i d'organització. Això és el que mai han fet els ecologistes.

XAVIER: Aquí ser d'iniciativa és una hereicitat, és un desprestigi, és jugarte-la.. ets motiu de sorna. El prestigi que ara jo podia tenir me l'he jugat.. Jo i qualsevol.

MONTSERRAT: ...si fóssim fills d'Igualada no aguantaríem la pressió. És increïble la pressió. La gent d'Igualada de tota la vida ténen por de manifestar-se.. Però tot això no ho vivim com si fos des de la marginalitat, com a residuals. Sabem que tenim la raó i podem plantar cara. L'únic que ens faria falta seria veure que hi ha línies que de superació, que hi ha moviments a nivell més mundial. Creixen grups de solidaritat, hi ha moltes petites coses de baix, però se'n capaços d'oferir una alternativa global?

Recordo que quan jo militava, hi havia unes organitzacions de base, les associacions de veïns, les comissions, allà hi havia gent que estava al PSUC i militava. Aquella gent s'ha anat cansant. Ha passat a fer "política" i falta gent. Els primers ajuntaments els va ocupar la gent que havia estat a les associacions de veïns, etc. Ens pensàvem que la democràcia formal ja donava per tot, i ara ens n'adonem que no, que al contrari.

Hi ha el divorci entre moviments socials i grups polítics no representatius dels moviments socials. Probablement la via per sentir-te útil en el treball, no és la via de les institucions, sinó fora de l'ajuntament, fora de les eleccions etc. No menyspreo aquest treball, nom's faltaria, estic dient que inclús treballant amb marginals, com que estàs tocant els punts febles del sistema: la llei d'estrangeria, el preu del lloguer dels pisos, etc., també pots incidir en canviar les coses. Per això cal trencar aquell divorci.

Sé que canviar les coses és difícil i jo no voldria buscar escapatories. Per exemple, el Tercer Món. Valoro moltíssim la feina de solidaritat, però aquí encara hi ha moltes situacions fotudes. El dia que vagi a fer treball de solidaritat al Tercer Món, serà perquè a Catalunya ja no em quedin alternatives, per buscar forces. Això em desespera una mica. En el fons anem al Tercer Món per rebre alguna cosa. Allà hi busquem els valors que aquí no acabem de trobar. Aquesta és la diferència de valors dels que voldríem i que aquí no tenim. Aquesta és la gran contradicció.

Paco Marín

Nosotros siempre hemos creído que el grave problema de la Mina no era el urbanístico, o mejor dicho, que para poder transformar lo urbanístico teníamos que empezar por transformar la propia dinámica del barrio y de los distintos grupos que componían esta sociedad tan compleja que es la Mina. Por ejemplo, a niveles de escuela, de alfabetización de adultos, de la creación de tejidos sociales en pequeñas comunidades por ejemplo a través de las escaleras, dando dinamismo y una articulación a los vecinos en donde la gente resolviera sus problemas más concretos.. lo que se intentaba era la articulación de todo este material humano.

Durante esta década del 82 al 92 toda nuestra actuación ha ido encaminada a la participación de todos en el proyecto y a una actuación que globalizara el conjunto de

las acciones diferentes que se iban haciendo, porque creíamos que la participación de la propia gente es fundamental en la transformación de su suerte. Y esto ha sido bombardeado por todos los sectores de responsabilidad de la administración. Ni a Generalitat les ha interesado nunca una participación de la gente ni ha tenido en cuenta lo que era una actuación globalizada. Ni socialistas hoy, que tienen más protagonismo como Ayuntamiento dentro de la suerte del barrio, están por la participación sino por la utilización de la gente que está presente, con una cierta dinámica, en el barrio. Utilizándola además en contra de lo que es la verdadera participación, no el asentimiento. Para ellos, asentir es lo que realmente interesa. Cuando dices que participar es proponer, analizar, caminar conjuntos, evaluar después, volver a proponer nuevas hipótesis de trabajo.. te bombardean todos los espacios y van creando espacios controlados. Si sospechan que estos espacios pueden transformarse en ámbitos críticos a su manera de actuar los destruyen.

Te lo destruyen por el mecanismo de la contraposición de intereses. Es decir, en lugar de la participación se está llevando un proceso de disgregación y de enfrentamiento entre vecinos contraponiendo intereses, incluso yo te diría por un plan diseñado por el propio Ayuntamiento. Por ejemplo: hace dos semanas han logrado la aprobación inicial del plan de transformación del margen derecho del Besós. Lo han tenido que aprobar con los votos de la gente del barrio del Besós, el movimiento llamado del solar de la Palmera.

Hasta ahora era un grupo que se presenta a las elecciones sencillamente por defender unos espacios que eran para equipamientos, después de una verdadera guerra, bestial, de represión contra ellos. Estando definido para equipamientos, el alcalde lo cede para construir viviendas para la Mina. El alcalde dice que estaba consensuado con los vecinos del Besós y que los compensaría -y no es verdad que el alcalde hubiera consensuado nada con ellos, es mentira, el alcalde miente, nunca habló con ellos, siempre se negó a venir a la mesa a cuatro bandas de Generalitat, Ayuntamiento, vecinos del Besós y vecinos de la Mina. Cuando todo esto se ve así, los vecinos del Besós se oponen totalmente y los de la Mina entendemos que no es este el camino sino que hay que buscar otro espacio. La cuestión era de dónde lo sacas. Pero los de la Mina descubrimos que realmente había mucho más espacio público en todo el polígono. El mecanismo fué que en aquel momento, desde el Ayuntamiento -poder socialista- se logra contraponer ciertos sectores del Besós con ciertos sectores de la Mina tachándolos de racistas, de gente que no quería a la Mina porque sí, cuando había un verdadero entendimiento entre ambos. Y no sólo eso, los machaca, los machaca con la policía.

Y al final ha tenido que aprobar el plan del margen derecho con los votos de esta gente!.. Pero a pesar de esta votación no ha habido enfrentamiento entre nosotros. No han conseguido dividirnos. Ellos votaron que sí plan del margen derecho porque entendieron que habían conseguido el principal objetivo para el que se presentaron : la recalificación para equipamiento del solar de la palmera. Consideraron que no se podían negar porque el barrio diría que la lucha no había servido para nada. Esto no quita que, aceptado esto, se siga luchando conjuntamente por más cosas en una serie de alegaciones ya presentadas. De nuevo el Ayuntamiento intentará enfrentarnos, porque ven que el movimiento social de la Mina junto con Iniciativa y con los del Besós con la fuerza movilizadora que tienen, somos una suma que difícilmente se la podrán contraponer

La salida es dividirnos, y el primer punto ha sido llevar a los de la Palmera a un callejón sin salida al decirles: "os ofrecemos esto y decidlo en el barrio". Esta gente se ha visto en una contradicción fuerte de no poder rechazar aquello pero sin embargo también han explicitado que los otros derechos de los barrios se han de seguir reivindicando.

Joan Saura

A l'inici de ser parlamentari em va produir una sensació de frustració en veure que no s'aprovava cap moció del nostre grup. És fumut realment. Després és diferent. Per exemple, en aquests moments estic més preocupat pel que està passant al medis de comunicació que per la majoria absoluta de Convergència. Perquè, primer, al Parlament nosaltres perdem gairebé tot, d'acord. Però el fet de que hi siguem determina que som un dic, petit si vols, en un lloc on si aquest dic no hi fós, la majoria tiraria molt més enllà. Hi ha multitud de coses, si es vol en temes petits, per exemple del món del treball, en el tema dels residus, etc.. en els quals hi ets i que, per tant, això serveix. Però, segona, la tasca fonamental del grup és que tot el que es faci estigui lligat a coses concretes i que, per tant, un vot negatiu de Convergència en una proposta nostra pot transformar-se en un increment de nivell de consciència d'un col·lectiu de gent. Es a dir malgrat perdre les propostes que fem per ENASA, Hispano-Olivetti, la SEDA o el mateix cas Casinos pots fer que tot això signifiqui poder fer un debat polític. Per exemple, a proposta meua, ara fa un mes es va fer, d'acord amb el reglament, que la comissió d'indústria del Parlament cridessin a 3 empreses històriques de Catalunya, Hispano-Olivetti, ENASA i la SEDA, per a què els membres del comitè ens expliquessin la situació de les seves empreses i els que tenen plans de viabilitat els expliquessin. En funció d'això, el Parlament decideix. Això va significar que vam fer una proposta i que els treballadors, el dia que es va discutir, van venir. Convergència va votar en contra però la resta va votar favorablement a aquesta proposta. Com Convergència va votar en contra es va desestimar però, tot i això, vam fer una assemblea de 3 hores amb els treballadors per dir-los què volia dir tot això. Crec que és positiu. Per aquells treballadors, evidentment.

En el tema de l'aigua, el fet que fa dos anys nosaltres votéssim en contra i el fet que podem fer alguna mediació parlamentària pot servir. El que no serveix és la mediació parlamentària exclusivament, és a dir, si nosaltres en el tema industrial només fem debats teòrics no arrelats amb la gent, no serveix de res, o votant en contra la llei de l'aigua tot i que vam convocar una reunió de responsables de Comissions Polítiques en aquells moments. Van venir a la ciutat de Sabadell perquè a Barcelona i a l'Hospitalet no els importava l'aigua.

El grup parlamentari té la funció de ser un instrument més, només un instrument més però que no deixa de ser important, per contribuir en el procés d'increment de consciència, de poder fer un cert treball pre-polític com durant la dictadura. Es a dir, crec que l'esquerra estem en un període com el que fèiem durant els anys 70 a Bellvitge : dèiem "no s'han de construir aquests blocs i, si hi ha ajuntaments democràtics, aquests blocs no es construiran", allò era un treball pre-polític que lligava la reivindicació concreta amb la sortida política global. Ara ho hem de tornar a fer, és a dir : "el rebut de l'aigua no ha de pujar", el problema és que no tenim tan clar el lligam polític com el tenien durant la dictadura. La consciència que la política és el determinant de tot, de tot. Ja sé que ara és més complicat això..

Malgrat això, i que dic que en aquests moments no estic frustrat i que sí que vaig estar-ho, el moment és molt dur: estudiar un tema i a l'endemà perdre'l encara que molts dels que voten en contra estarien personalment a favor de donar la raó. Per exemple, després del debat de l'afer Casinos van venir al nostre escó dos diputats convergents dient-me que tenien por d'estar molt de temps sentats amb nosaltres, però que la meua intervenció havia estat esplèndida... i en acabar el ple, pel passadís, un altre diputat em feia un comentari semblant.

El tema de l'aigua és una expressió d'una olla a pressió on la gent dispara o rebutja potser perquè li és fàcil però aquests moviments o d'altres explosions el que expressen és malestar. En alguns moments poden expressar valors de fons absolutament rebutjables, com són els temes de manifestacions racistes per exemple, i en altres moments es tracta de cap a on s'orienten políticament. Per exemple, si en el conflicte

del rebut de l'aigua s'explica què vol dir que un servei públic se'l faci pagar exclusivament al ciutadà i això es lliga amb la importància dels diners de la Generalitat, de quin servei públic s'ha de carregar al pressupost públic i també es digui que, possiblement, l'usuari ha de pagar alguna cosa d'això... Si s'orienta per aquí, encara que només hi hagi 50 persones que ho vegin clar, val la pena. Si el moviment es queda només en el no pagar impostos, és dolent. Aquest treball d'explicació, que s'ha de fer, és el que anomeno treball pre-polític. Per exemple, en els blocs d'Onésimo Redondo, l'any 1972 es va començar un procés polític perquè no tota la gent no volia pagar 40 o 100 pts d'impostos. A partir de perquè ens cobren impostos i de com estan els habitatges, etc., es va crear un moviment. Comparteixo que les explosions, esclats, manifestacions socials en contra de coses, totes estan mediatitzades pels valors hegemònics de dretes i que cal reorientar políticament. I algunes són absolutament bèsties, com la del racisme o dels nens deficients, que no són temes a reorientar políticament, sino que són temes de clara confrontació.. Es aquí, en aquest moment, aquest fil pre-polític que hem d'aconseguir, possiblement, només el podem aconseguir amb coses com l'afer de l'aigua perquè són les coses que incomprendiblement mouen més a la gent .

Com es fa aquest treball pre-polític amb els instruments que tenim a Iniciativa? Sabem que és difícil. No és un problema del grup parlamentari sol, és un problema general. És un problema de la direcció d'Iniciativa en general, de la de l'Hospitalet, que exigeix molt de temps, etc.. El que és cert és que la gent d'Iniciativa està treballant en les entitats, moviments i associacions. Arreu on vagis en aquests moviments socials, et trobes que a dintre, tirant endavant l'entitat, hi ha gent d'Iniciativa.

Per què la gent té aquesta sensació? : perquè jo, a comissions, sé el que faig, i a una associació sé el que faig, sé l'objectiu final, però a Iniciativa costa molt saber, exactament, el què faig i perquè. Però no és problema d'Iniciativa!. Quin grup d'esquerra dóna un horitzó transcendent avui? Jo tampoc el tinc avui. Fa vint anys el teníem i ara no el tenim. Els socialistes poden parlar de la democràcia, la planificació i de no sé quantes coses. Però això no el tenim al nostre grup. Clar que es un problema Iniciativa, però és un problema de tot grup d'esquerra, dels verds... I és un problema que no resoldrem ara. És un problema que ens hem quedat sense model..

I com a grup parlamentari nosaltres estem presents a les entitats en aquests moments. Aviat tindrem, per exemple, la relació de les visites de tots els diputats a les entitats i associacions durant aquests dos mesos. La presència a les entitats, s'està fent, però el que passa és que el Parlament també exigeix una determinada presència, més que la d'un l'Ajuntament. Tu pots fer una cosa bé i no sortir a la premsa ni enlloc, però t'asseguro que si la fas malament, surts. Estem fent molt això, ho està fent molt la Imma, el Roc Fuentes, el Víctor.. i Rafael està fent més de president que no pas de parlamentari, està anant a totes les assemblees..

L'altre problema és que nosaltres, al grup parlamentari, hem de prioritzar sobre el que volem treballar perquè sinó les demandes que rebem i, sobretot, si desenvolupes una estratègia de contractes amb gent, és terrible. És a dir, tens l'agenda del mes plena amb el doble d'entrevistes que no has pogut fer; només el món del treball que estic fent, és que tothom: que si vas al tèxtil, que si vas a la mineria, demà passat anem al Bages. Això ho estem fent i s'ha de fer.

Al principi deia que els partits polítics havien de canviar dues coses. Una era quan feien política ells i dos quan es relacionaven amb la societat. Jo coincideixo amb això, però el verdader problema és que avui estem resistint en una formació política sense tenir l'esperança que dóna la transcendència.

Ignasi Riera

He disfrutat molt al Parlament, molt, i a més hi he treballat molt. El problema del parlament és que o hi entres del tot i el converteixes en una feina pràcticament incompatible amb altres obligacions i amb possibilitats de fer-hi coses, o se't pot convertir en una insatisfacció constant. Per exemple, una temporada vaig ser membre de la Comissió de Justícia; ens enviaren un estudi sobre les presons i la situació de les presons a Catalunya fet per un grup d'advocats joves. Si penses que sobre aquest tema no podràs fer cap intervenció parlamentària perquè jo no n'era el responsable d'aquest tema en el meu grup i que inclús quan es pugui fer la interpel·lació o moció tot semblarà deslluït, com el caldo Magi davant del brou de debò i, a més, que segur que mai a la meua vida jo em ficaré en temes de presons... pots desanimarte i acabar dient "d'aquest tema, passo". Però no pots fer-ho. Has descobert que, al marge de si pots actuar o no, allò és important, has trobat un filó, una informació real. En definitiva tu has tingut a les mans un text que et deixa impressionat per sempre, un informe sobre la situació real, històries de vida, coses personals.

En aquest sentit el treball parlamentari em va ensenyar molt, perquè si és veritat que el treball de ple és avorridíssim, la part que es veu menys, és a dir, el treball de comissió i ponències, és molt interessant. Sobretot a les ponències de treball, que és quan no hi ha micròfons ni públic, discutint. Em vaig trobar molt material i molts dossiers sobre temes diferents, sobre molts dels quals no vaig poder fer mai res. Com exemple de tema diferent citaria la maniobra actual de la creació de cementiris privats a Catalunya enfront de la competència municipal... i de les raons que ho mouen.

Però no l'enyoro. D'una banda perquè em portava moltíssima feina i sobretot molta tensió interior: veure que no arribaves a moltes coses i que hi volies arribar, em destrotava molt: quan et trobaves amb gent amb disminucions físiques que venien a explicar-te el seu problema.. t'espantaves i recarlogaves perquè et posaven a les mans una cosa molt delicada sobre la que no hi podies fer gran cosa, aquell grup cultural t'ha vingut a veure i l'únic que pots fer és una pregunta o coses poc polèmiques... o en temes més genèrics com per exemple que als pobles que queden al sud de l'Ebre, Xerta, Alcanar, Sant Carles de la Ràpita, hi ha moltes bandes de músics, doncs em van venir a veure i em deien que si no parlaven amb mí amb qui haurien de parlar del Parlament per sentir-se escoltats, i entre ells hi havia un alcalde convergent. Si una gent que t'ha vingut a veure perquè vol que els defensis les bandes musicals i veus que no ho pots fer et sent molt neguitós... Ho vivia com una tensió personal forta.. En el moment en el que l'he deixat he pensat que ja ho farien altres.

No m'ha quedat ni la més mínima angúnia política sobre els meus companys pel fet de no ser-hi. La més mínima. Jo vaig viure les primàries que es van fer a Molins, i sé que va ser tot un tema important, i evidentment sé els resultats, però que en canvi això a mí no em va afectar més. Gens i mai m'ha semblat problema significatiu el lloc en el que jo anava a la llista. Després de les eleccions, i des del primer moment, en valorar els resultats no vaig fer la més mínima restricció mental al manifestar que "l'única cosa important és que Iniciativa no ha tret els que havia de treure i que és una pena lamentable". Després m'he trobat amb molta gent, i de tots els grups que m'han dit "si sabéssis com t'enyorem...", que "mira la injustícia que et van fer", etc... Per a mí és un tema tancat i per tant no vull que em tornin a empenyar.

Però d'ençà que no sóc al Parlament he perdut llibertat de crítica dels meus companys que hi són, per no provocar males interpretacions... Per exemple, recordo que quan es va fer el programa de les municipals i afirmàvem com si diguéssim la gran cosa que "volem uns ajuntaments habitables, de persones, etc. etc.." Jo deia "dexem-nos de dir bestieses d'un cop! Quin grup polític vol els ajuntaments inhabitable, i contra les persones? Això és com vendre la Coca-cola, no és un programa polític!. El programa nostre hauria de concretar! : volem uns ajuntaments que tinguin tants milions per fer això o allò i no la bestiesa d'Ajuntament agradable. Quin grup polític diu que els vol

desagradables?". Ara no m'atreveixo a ficar-m'hi perquè em fa por que s'interpreti que guardo rancúnia.

Fina Rubio

Partits, Institucions i Parlament.. La idea de que els partits tenen sentit només si tenen vots, no m'agrada, probablement perquè jo vinc d'una organització extraparlamentària de tota la vida. El pes tan exagerat de la presència institucional fa més mal que bé. La representació al Parlament és només un instrument, és el vehicle per aconseguir algunes coses, per tenir repercussió social. Si tens pes i representació en algunes institucions, la teva veu arriba a més llocs, però s'ha de donar més pes a la participació dintre dels moviments, que no a la seva representació electoral. Els partits tradicionals estan massa travessats pel pes de les Institucions, i això els condiona massa.

La política institucional ha anat deixant de banda el teixit social. No vull dir que no hem de participar a les institucions, però si donar-li un sentit més instrumental, que sigui una guia per aconseguir altres coses, per aconseguir més ressò i uns objectius diferents: refer el teixit social i afavorir les lluites parcials, i pensar en un altre sistema de participació.

Aquest nou sistema de participació va ser assajat pels verds alemanys. Però ni els verds s'en surten. Hem de pensar que el canvi necessari no depèn de les Institucions, és més profund, exigirà temps. Les institucions poden fer de recolzament si ens ho prenem amb molts límits i amb molta cura. Creure's això repercutirà en que determinats programes no es facin per guanyar vots, sino perquè realment serveixin per aprofundir aquesta via encara que es guanyin menys vots.

S'han de posar en consonància les actituds personals amb el discurs polític. Hi ha un descredít enorme del món de la política i a la major part de partits institucionals hi ha un alt grau de corrupció i una ruptura forta entre el llenguatge i les actituds . Si tenir vots és l'objectiu fonamental de l'activitat del partit, els perills són molt grans; és molt difícil sortir-se'n perquè el sistema és corrupte; i si t'en surts és per situar-te al marge. Si el que articula tota l'activitat del partit és la presència institucional és fàcil perdre el lligam amb els moviments; tot i que presència institucional tampoc vol dir instal·lar-se al sistema. Si no és així és possible mantenir una certa consonància entre ètica i dignitat personal i discurs polític. Això és fonamental per l'Esquerra. Un moviment d'esquerreres que no és capaç de tenir en consonància la seva actitud personal i el seu discurs ètic, no té credibilitat.

Tot, participació i eleccions, està condicionat pel sistema capitalista. Ha d'haver-hi un canvi cultural molt gran, un canvi d'actituds, un refer el teixit social amb altres valors... però per fer-ho necessitem el canvi de les estructures econòmiques. Tot està interrelacionat.

El meu procés personal va començar a l'època dels 70 i passava pel convenciment de que es podia canviar el món, que era necessari i possible i que s'havia de fer des d'un determinat projecte polític. Per fer-ho te'n adones que es necessita un procés de confluència.

Per això he viscut el procés de fusió entre MCC i LCR com un avanç cap a aquest camí. Realment som pocs, coincidim en moltes coses, ens trobavem molt junts; així que valia la pena intentar estar més plegats.

Jo crec que aquest procés no ha sigut traumàtic per a ningú. Altra cosa és que després la vida en comú sigui molt més difícil del que et pensaves, no tot és tan senzill. Tot venia fonamentat per la idea de que tenim moltes coses en comú i que el procés d'Esquerra o avança per un camí de confluència o no té sortida. Potser alguna gent no ho veia, i en

aquest procés de unificació veies massa l'abandonar determinades idees i patrimonis, però han sigut uns casos molt petits.

Altres vegades s'ha viscut de manera diferent, era una idea cap en fora del que era la família troskista, molt diferent del que és en realitat. Aquesta matriu tenia en comú que ens podíem reclamar tots hereus d'un corrent històric, però a la pràctica teníem moltes diferències. No era possible per exemple un apropament amb el PORE i d'altres, perquè, malgrat l'etiqueta comuna, la diferència era qualitativament més gran que la que podíem tenir amb el MCC, que tenia molta tradició.

En aquest moment, definir el pensament filosòfic i estratègic de Revolta és complicat, conseqüència del tipus de fusió. Hem fet una aposta arriscada: construir un marc comú i plural on puguin conviure idees diferents, acceptant una diversitat molt àmplia en el terreny ideològic. Però sabent que alhora tenim molt en comú en l'acció política. Si aconseguim anar endavant, serà una experiència molt positiva. Tenim tradicions diferents, idees filosòfiques diferents, i podem tenir diferents posicions respecte al Marxisme. L'important és que coincidim en els problemes actuals i en les respostes.

Hi ha el perill que ens convertim en un col·lectiu massa preocupat per plantejaments intel·lectuals, però això és compatible amb ser un col·lectiu actiu i molt militant. Hem de buscar l'equilibri de ser una esquerra amb capacitat de ficar-nos a fons en els moviments i d'acostumar a saber que part del paper de l'esquerra que ens trobem al marge, és ser aquesta mena de col·lectiu actiu i militant que defensi els valors nostres.

Pep Castro

Penso que fa falta un missatge més clar per part dels partits, sobretot de l'esquerra en aquesta línia. La aposta estratègica d'iniciativa, per exemple, és un camí però penso que és predicar en el desert per a molta gent que està disposada a trencar-se la cara durant vuit hores fent el que sigui sense demanar res, que ja és molt tenir gent així, és molt difícil. Aquesta gent surt dels moviments socials perquè els moviments polítics no posen les condicions perquè en surti gaire cosa de positiu. En aquests moments, estan generant gent arribista i amb ganes d'un cert poder. És el que la gent valora i ho veu pel carrer. Això crec que ens demostra que els moviments socials estan generant gent amb ganes de canviar les coses i que els moviments polítics estan en una etapa de sequera. Els partits no donen el missatge que serveixi per donar a entendre a aquesta gent que el que fan ells i el que fan els partits d'esquerra amb vocació de transformació és el mateix.

El futur m'espanta força a efectes de participació política perquè aquests que estan treballant 6 o 8 hores cada dia es qüestionen i, a més a més, ho qüestionen obertament si s'ha de votar o què s'ha de votar. Això és duríssim i no els fa ni por ni vergonya dir-ho: "què haig de votar jo? , per què?, és veritat això?, Haig d'anar a votar? Perquè la vida quotidiana no m'està demostrant això..."

Creo en el sistema de partits, no en el tradicional per suposat. Iniciativa podria tenir la virtut, la gràcia i aquesta frescura d'intentar fer les coses d'altra manera. Pel que fa al moviment polític tinc la sensació, i no vull dir allò de la política no va amb mi perquè fas política tot el dia, que l'estratègia dels partits polítics no està en el "meollo". Les necessitats, les vivències, de la gent, del moviment social ni es transmeten al moviment polític ni l'actuació d'aquest, en general, té a veure moltes vegades amb aquestes necessitats o amb aquests objectius. Veig rèmores històriques que, segurament, no ajuden però també veig que no s'acaba d'encertar amb el missatge.

A l'esplai, conec molts joves i monitors que són joves que tenen una vivència per la qual no s'apuntarien mai a un partit polític i en canvi treballen cada dia sis o vuit hores voluntàriament. No militarien mai en un partit polític perquè no els diu res. Res des d'un punt de vista global de la societat, és un drama però passa. Aquesta actitud de la

gent jo la visc molt malament perquè els 4 gats que estem no militant sinó simpatitzant amb partits o sindicats som coses rares. El que fem al barri s'ho creuen però el que fem aquí o el que podem fer no s'ho creuen perquè no ho associen amb les seves necessitats. Quan tu fas o dones el missatge de que transformen la realitat perquè canvien les lleis, quan fas aquest discurs la gent no s'ho creu i molta gent pensa que els partits, en definitiva, el que fan és autoreproduir-se, per mantenir-se.

Estem en un moment de devaluació d'aquest aspecte perquè hi ha escàndols i embolics i tothom, segurament, en parla grollerament. Però és que quan parles d'una manera sana tampoc es creuen que els partits fan les coses perquè, ideològicament, les tenen clares. Molta gent pensa que el que fan els partits són coses absolutament conjunturals i necessàries que ajuden a autogenerar-se i a no entrar en crisis. Es complicat.

Carles Ahumada

Des del poble hi ha el sentiment de ser utilitzat pels partits polítics. Per això el descrèdit o desconfiança.. sembla com si políticament el món rural sigui com un món de marginats. I com que la major part de l'electorat de Convergència és de zones rurals, es poden les aberracions econòmiques que es viuguin sense possible contestació : es diu que hi ha pocs cèntims i alhora se'n donen sense saber què fer-ne, perquè això dóna una força terrible als quatre cacics que s'han agrupat al voltant d'unes sigles determinades. A partir d'aquí s'ha anat llençant els diners sense cap mena de criteri polític, simplement per mantenir l'electorat. Es tracta de donar la sensació que el govern fa alguna cosa, per exemple, un poliesportiu.

L'electorat valora si has posat un poliesportiu encara que no serveixi per gran cosa, només sigui per utilitzar els caps de setmana quan venen a jugar els de Barcelona o, a l'estiu els estiuejants, però la resta de setmana, res ni sigui el més necessari pel poble ni per la comarca. S'ha fet un altre poliesportiu sobre de l'antic. La gent veu i diuen "aquí sí que s'han fet coses!". No es dóna cap alternativa al camp ni perquè la gent no en segueixi marxant, no es protegeixen els productes, no es creen infraestructures econòmiques i laborals, no hi ha subvencions per cultura ni ajudes per esports ni concentracions esportives que seria més interessant.. i però s'ha fet el poliesportiu!. Per a qui servirà si ja no quedarà ningú? i això és el de menys!.. plantejarse per a què s'utilitzarà és igual!. A més, si la política sembla que ha d'anar cap a serveis concentrats, superant una mica la idea de poble-poble, el que es fa a la pràctica és mantenir la rivalitat entre pobles com tota la vida : tinc una piscina més maca que la teva; tinc un poliesportiu i n'he de fer un altre..

Curiosament la gent no té la sensació que això vagi malament, que calgui millorar-ho, que cal canviar l'orientació de la política. No té la sensació de desvalgut i cada vegada és més lluny el lloc de la decisió. El fatalisme és encara molt pitjor perquè abans encara hi havia algú pròxim. Ara ja no sap on anar, amb qui, com... La conclusió és que "tots fan el mateix", "tots els polítics són iguals". Ara ja queda massa lluny el poder de decisió: la Generalitat passa la culpa a Madrid, els de Madrid a Bruseles... Tot això a nivell del que la gent pensa. Per ells, el d'aquí és un bon xicot, fa el que pot, s'esforça, treballa per Catalunya...

Fa dues legislatures que un grup d'independents presentem candidatura pròpia a les municipals. Per un poble tant petit això no és ideal, però no hem tingut altre remei.. A les primeres municipals es va fer una candidatura unitària per tot el poble, prèviament votada per tots els veïns. Això es va trencar unilateralment per part d'un sector presentant-se per CiU. Molts hauríem volgut mantenir la proposta de candidatura independent i unitària i ens vàrem veure obligats a fer-ho com a alternativa a la candidatura de CiU. Però els altres partits no s'acosten per aquí i ens vàrem acullirals socialistes pels serveis de coordinació que ens oferien. A les últimes municipals jo vaig anar de cap de llista i ara sóc el regidor de Cultura. Porta feina.. però crec que si estàs en un lloc has d'integrar-te a les estructures del lloc.

Carolina Aguado

La situación actual me hace reflexionar ya que hemos perdido la ilusión de después del franquismo. Ha sido muy duro.. Es muy duro ver que la gente no participa en nada. Por ejemplo las asociaciones de padres por las que tanto luchamos e hicimos tantas cosas, los consejos escolares actualmente no sirven para nada, en el aula de cultura no hay nadie. Algunas de las asociaciones de vecinos si que funcionan pero es un funcionamiento muy diferente.

Creo que esto ha venido para atrás quizás por culpa de los vecinos y por culpa del ambiente. En las asociaciones de vecinos también hubo muchísimos problemas, en unos años todo fueron problemas, causados por la división de los que estábamos trabajando y nos dividimos : fue cada uno por su lado. La guerra en la asociación e vecinos también empezó como en la de los partidos: que si este me denuncia, que si la vocafía para este o para el otro. Creo que eso también fué un poquito culpa de nosotros que hemos sido un poco ..

Resulta que los que entonces nos criticaban están todos en el PSOE y sabe Dios dónde... Y hay que ver como los planteamientos que yo llevaba es lo que se está haciendo ahora más o menos. Y hay que ver las cosas que me han hecho o que me decían y es que algunos se planteaban echarme del partido o de la asociación o de la concejalía como, por ejemplo, lo hizo uno que ahora está con los socialista... Me echó delante de toda la gente y además me puso... y me dijo cosas desagradables. Nunca he sido rencorosa pero cuando veo a este individuo sectario, partidista, demagogo me da dolor de estómago. Además tiene muchísima culpa de lo que pasó en la asociación de vecinos porque se enfrentó a todos. Me acuerdo que Gonzalo, aquel muchacho de la asociación que era del PCC y que era incansable en su trabajo y que estábamos juntos en la escuela. Yo me tenía que pelear con él porque era del PCC. Pero yo, porqué me tenía que pelear con él?, ¿porqué era del PCC? Al final acabamos mal por qué se metió por medio la asociación de vecinos... Gente así me hicieron mucho daño y lo hicieron a la asociaciación de vecinos y en todas partes.

La división del PCC me traumatizó. Perdí 14 kg. Para mí fué una de las cosas más desagradable y más tristes que me han pasado en la vida, porque en el franquismo las cosas que te pasaban eran diferentes y como tenías, no la alegría pero sí la esperanza de decir : ya verás tu cuando esto acabe y demostraremos esto y esto otro. Y luego empieza a haber todos los problemas en el partido, empieza a haber ese sectarismo... Eso me traumatizó de tal manera que lo que yo sufrí, no quiero ni acordarme : era una angustia, una penita... Había noches que llegaba a mi casa y, después de haber estado en el comité o en el partido con aquellos problemas, me ponía a llorar como una loca. Durante el franquismo no lloraba porque tenía la esperanza de que las cosas cambiarían, que serían de diferente manera. En cambio ahí te veías tan impotente, con hombres y mujeres, que habías sido compañera, que los apreciabas, que los querías y, sin embargo, nos tuvimos que decir todas aquellas cosas, hasta llegamos a pegarnos. A mi me agarraron por los pelos, me dijeron de todo y me echaron del pleno. Aquellas cosas si que traumatizaron y fueron muy dolorosas, han sido de las cosas más tristes. Ahora pienso que si éramos pocos y no teníamos poder y organizamos todas esas cosas, imagínate en los países del Este que tenían todo el poder, las peleas han tenido que ser tremendas. Si aquí luchaban por una sillita, por un número en las listas o por lo que fuera, allí que era por un ministerio o por todo el poder, pues lo entiendo perfectamente.

El fracaso del 83 lo vivimos llorando, que penita más grade, que palo. Trabajamos como burros sin guardarnos ni cinco céntimos. Yo me acuerdo que hice la encuesta aquella por los pisos, me quedé ronca y todo. Toda la gente decía "muy bien" valoraban todo lo del ayuntamiento en pleno. De aquella encuesta estaba contentísima porque me pateé toda la Florida junto con Juana y Miguel. Tardes y días enteros hablando con la gente. Y después sólo salimos tres.

Era una opción de izquierda que contaba con la gente y se quería a la gente. Creo que de alguna forma la historia con el tiempo hará justicia. Ahí quedan las cosas pero de momento es amargo. Recuerdo grandes días de la vida como el día de la OTAN. Ver como se nos engañaba con el tema de la OTAN y nosotros mismos caímos en el engaño traicionando la ética y los principios históricos. Hay una especie de tristeza por dentro. Ya se que no hay que decirlo pero contra Franco la lucha fue mejor. Tenía la esperanza y aquella ilusión de que no iba a durar toda la vida y que algún día las cosas cambiarían. Ahora sientes impotencia y rabia. Tienes el sentimiento de que se ha falseado todo y de que se ha mentido a la gente. Parece que la mayoría de la gente está contenta si se la engaña.

Después de la caída del Este, después de todo este desencanto que está pasando aquí, tenemos cantidad de cosas a hacer porque cada vez las cosas van peor. Pienso que Nicaragua, Cuba, los palestinos, lo que es el tercer mundo, los saharagüis, los negros de Nelson Mandela... son cosas por las cuales podemos trabajar. Entonces dices: y yo me estoy quejando aquí por esto y por esto y por esto?. Cada vez que estoy frustrada y me siento pesimista me pongo a pensar en los otros países y digo: allí sí que tienen problemas grandes.

A veces, cuando piensas en abandonar alguna cosa porque no tienes ninguna necesidad de estar aguantando, piensas en los compañeros que tienes, en la gente de verdad, en los que se están pateando el pueblo y estan haciendo cosas y dices: pues mira, sigo. A veces crees en esas personas no por sus ideales sino por las cosas que están haciendo, y porque crees en ellas.

La gente que se cambió al PSOE fue por la silla, por las ganas de mandar y de tener un puesto. Yo no aspiro a tener silla. O a lo mejor es que como nunca habían asumido del todo ser comunista. Como por ejemplo los que te decía antes, que después de hacer mitings y aparecer tan recto al otro día está con ellos. Eso es chaquetería.

En estos momentos el partido tiene pocas cosas para repartir y que los que estan es porque lo creen más que para buscar la silla. Hay muchísima gente que ha estado toda la vida a tu lado y continuamos. Yo al PSUC le tengo muchísimo cariño.

El partido que ha sido para nosotros como una escuela de adultos : de saber, de orientación. Muchos lo han abandonado... Pero Carolina no abandona. Le ha dedicado muchas horas en vez de trabajar y ganar dinerito. Pero claro, no sería lo que soy. A mí en la cuneta no me dejan. Yo no me rindo, como dicen los sandinistas "aquí no se rinde nadie". No pienso irme nunca del partido o de Iniciativa, porque para mí el partido y Iniciativa es lo mismo. Y no me iré porque pienso de esa manera, y no de la otra.. y si me fuera no sería para quedarme en casa sino que continuaría trabajando en los mismos grupos : en la solidaridad, en las mujeres. Estaría fuera del partido pero no dentro de mi casa.

Carlos Jiménez Villarejo

Hay dos ámbitos decisivos en mi actitud personal, el del Estado que para mí en tanto jurista es un hecho fundamental y el ámbito de la ética. En el ámbito del Estado no soy nada pesimista, lo que pasa es que no puedo desconocer que la consolidación del Estado democrático y el proceso económico que estamos viviendo, incremento del paro y generalización de situaciones de marginación y de pobreza, está suscitando un cierto retroceso de lo que parece que había sido el proyecto del PSOE, de progreso y de refuerzo de las garantías y derechos fundamentales. La sociedad ha cambiado pero la crisis económica está acentuando diferencias sociales. Por ejemplo, el gran flujo de la inmigración en España, está generando una respuesta que en el año 82 era imprevisible.

El Estado, como todo Estado democrático, se mueve siempre entre el polo de la profundización de los derechos y libertades, y la sensación de que esto se haga con instrumentos más o menos sutiles de autoridad, aunque implique en algún caso una cierta restricción de derechos. Esto no debe volvernos pesimistas. Hay que confiar en que las contradicciones de la propia sociedad se agudicen y ayuden a mejorar la ley, y a la vez hay que esforzarse para que las condiciones económicas adversas no se conviertan en un pretexto para dar pasos atrás en el proceso de profundización del sistema de derechos y libertades. Hay que crear libertades reales, a eso es a lo que debe ir el futuro democrático de este país, a una sociedad donde la libertad sea de todos y sea real y efectiva.

Sí que hay una atomización, una dispersión de la vida social que es grave, porque es una división y una renuncia. Hay que recuperar la vida social, los partidos en estos momentos son instrumentos un tanto limitados en su capacidad de movilización de la sociedad, porque están condicionándolo todo a su propia accesibilidad al poder, al precio que sea, y esto determina un bajón en la afiliación, en la militancia y en los niveles de participación en la vida política de los partidos. Se está produciendo una especie de vacío en los partidos, una evolución contradictoria del Estado democrático por las propias condiciones económicas en las que se desarrolla.

Los partidos cumplen en el marco constitucional una función distinta a la de los sindicatos y asociaciones. En el marco constitucional, los partidos están llamados a ser relevantes como instrumentos activos de participación y de crítica; a la medida que son plataforma para el acceso al poder tienen una serie de servidumbres, entre las cuales está el sacrificio y la renuncia a la aplicación de actitudes más críticas del modelo que se quiere alcanzar, porque si eres muy crítico no lo alcanzarás nunca. Esto es una realidad un tanto diabólica...

Si ya hay dificultad para conectar con los grandes instrumentos políticos de participación, partidos y sindicatos, esperar que la transformación del modelo social y económico y del desarrollo de las libertades, venga de la mano de la sociedad civil a través de asociaciones diversas, es una utopía lejana.

Hay que crear el equilibrio realista entre el peso brutal de los partidos políticos y de los sindicatos con una sociedad que tiene unos ciertos niveles de bienestar. Si ya no te afilias a un sindicato, más difícilmente te vas a afiliar a un movimiento que tiene más contenidos críticos respecto de las estructuras establecidas, ya sean políticas, culturales... Ahí el esfuerzo que se tiene que exigir uno mismo es mucho mayor, tendría que ir por esa especie de erosión del modo de hacer las cosas de partidos y sindicatos hacia una forma mucho más libre y más transparente.

Estoy en el ámbito de la justicia, y como la justicia es bastante lamentable y desastrosa y el ciudadano la sufre, mis esfuerzos son para profundizar y mejorar un servicio público judicial en el que el ciudadano sea lo menos marginado posible y lo menos perjudicado y ofendido posible y que se sienta atendido, cuidado, protegido, tutelado; porque creo que es el objetivo básico de un sistema democrático.

Hay que crear mecanismos que hagan de la justicia un valor básico del Estado democrático, un instrumento de tutela del ciudadano y no de represión, que la mayoría de ciudadanos no vean abandonados sus derechos cuando se acercan a un tribunal, aunque debe haber la represión legítima y necesaria para que otros ciudadanos se sientan protegidos y tutelados;

Eso es una manera de contribuir a la conservación y profundización de un Estado democrático. Pero eso pasa por una serie de intervenciones paralelas que no están directamente relacionadas con la justicia; por ejemplo, vigilar el tema de la actuación policial, porque son intervenciones del Estado en las que puede producirse una acentuación de elementos autoritarios frente a elementos democráticos.